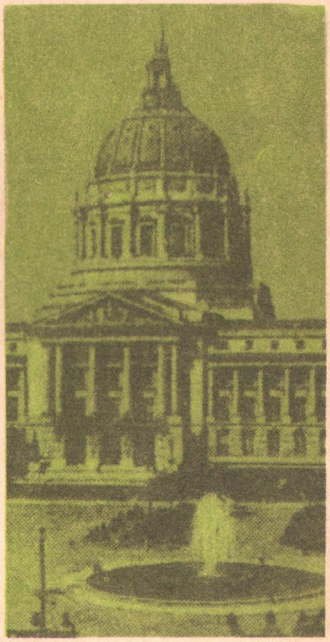
FRANK NORRIS

McTeague

Editura Univers

clu

Clasicii

Literaturii Universale

Coperta colecției de *Vasile Socoliuc*

McTEAGUE

A Story of San Francisco

by FRANK NORRIS

Holt, Rinehart and Winston
New York—Chicago—San Francisco

Frank Norris

McTEAGUE

O ÎNTÎMPLARE DIN SAN FRANCISCO

În româneşte de EUGEN ZEHAN

Bucureşti — 1973

Editura Univers

Dedicată lui

L. E. GATES

DE LA UNIVERSITATEA DIN HARVARD

Capitolul 1

Era duminică şi, ca întotdeauna în această zi, McTeague luă masa de prînz la ora două la birtul vatmanilor din Polk Street. Mîncă o supă groasă, cenuşie ; un hartan de carne fierbinte, fiartă doar pe jumătate, aşezată pe o farfurie rece ; două feluri de legume ; şi un soi de budincă sleită, îmbibată de unt şi zahăr. În drum spre biroul său, care se găsea la cîţiva zeci de metri mai sus, se opri la cîrciuma lui Joe Frenna şi cumpără o cană de bere de butoi. Îi intrase în obicei ca, în drum spre masă, să lase aici cana spre a-i fi umplută.

Ajuns la birou — sau cum scria pe firmă „Saloane dentare" — îşi scoase haina şi pantofii, îşi descheie vesta şi, după ce umplu sobiţa pînă sus cu cocs, se întinse în scaunul dentar de la geamul din nişă. În timp ce-şi făcea digestia, începu să citească ziarul, bîndu-şi berea şi fumînd din pipa uriaşă de porţelan — încălzit, nătîng şi ghiftuit. Treptat, plin de bere şi turtit de căldura din cameră, de tutunul ieftin şi de efectele prînzului bogat, se cufundă în somn. Spre seară, canarul din colivia aurită, atîrnată chiar deasupra capului său, începu să piuie. McTeague se trezi leneş, bău şi restul de bere — deja stătută şi trezită — şi luînd armonica din raftul bibliotecii, în care în zilele de lucru instrumentul ţinea companie celor şapte volume din „Dentistul practician de Allen", cîntă vreo şase melodii deosebit de triste.

McTeague aştepta întotdeauna aceste după-amiezi de duminică, adevărate răgazuri de delectări şi relaxare. Şi le petrecea invariabil în acelaşi fel. Singurele lui plăceri erau — să mănînce, să fumeze să doarmă şi să cînte la armonică.

Cele șase cîntece triste pe care le știa îl duceau cu gîndul întotdeauna la vremurile cînd fusese vagonetar în mină la Big Dipper, în Placer County, cu zece ani în urmă. Își amintea de anii pe care și-i petrecuse acolo împingînd vagonetele grele cu minereu prin galerii, sub îndrumarea tatălui său. Treisprezece zile din paisprezece, taică-său era un șef de schimb harnic și destoinic. În fiecare a doua duminică, însă, devenea un animal iresponsabil, o fiară, o brută smintită de alcool.

McTeague își amintea de asemenea de maică-sa care, cu ajutorul unui chinez, gătea pentru patruzeci de mineri. Muncea ca un salahor, pînă la epuizare, fiind cu toate acestea iute și energică, obsedată de ideea de a-și ridica fiul în viață, de a-l vedea stăpîn pe o meserie. Șansa s-a ivit o dată cu moartea tatălui, năruit de alcool, sucombînd în cîteva ore. Doi sau trei ani mai tîrziu, un dentist ambulant a vizitat mina, instalîndu-și cortul lîngă baracă. Era mai mult sau mai puțin un șarlatan, care însă a stîrnit ambiția doamnei McTeague, iar tînărul McTeague a plecat cu el să-i învețe meseria. Și întrucîtva a învățat-o, cu precădere urmărindu-l pe șarlatan cum operează. Citise multe din cărțile trebuincioase, dar era mult prea nătîng ca să se aleagă cu ceva din ele.

Apoi, într-una din zile, la San Francisco sosise vestea despre moartea maică-si ; îi lăsase niște bani — nu mulți, dar suficienți pentru a-l ajuta să se lanseze într-o afacere ; așa încît s-a despărțit de șarlatan, deschizîndu-și „Saloanele dentare" din Polk Street, o „stradă de chiriași" și de prăvălii mici, în cartierul rezidențial al orașului. Aici și-a încropit cu timpul o clientelă formată din băieți de măcelărie, vînzătoare, funcționari mărunți și vatmani. Nu și-a făcut decît puține cunoștințe. În Polk Street i se zicea „Doctorul" și se vorbea de forța lui colosală. Căci McTeague era un tînăr uriaș, purtîndu-și claia de păr blond la peste 1,90 m deasupra pămîntului, mișcîndu-și încet și greoi membrele-i imense cu frînghiile lor de mușchi. Mîinile-i erau enorme, roșii și acoperite cu un păr des și aspru ; erau tari ca niște maiuri de lemn, puternice ca niște menghine — mîinile vagonetarului de altădată. Nu o dată se dispensa de clește și extrăgea cîte un dinte îndărătnic ser-

vindu-se de degetul mare și de arătător. Avea un cap osos, pătrat ; maxilarul proeminent, ca al carnivorelor.

Mintea lui McTeague era aidoma trupului — grea, încetă indolentă. Și totuși, nimic nu era vicios în acest om. Amintea întru totul de un cal de povară, foarte puternic, prost, docil și ascultător.

Deschizînd „Saloanele dentare", simțise că a reușit în viață, că nu putea să spere la nimic mai bun. În ciuda denumirii, „Saloanele" constau dintr-o singură cameră. O cameră de colț, la catul al doilea deasupra poștei, dînd spre stradă. McTeague o folosea și ca dormitor, dormind pe divanul uriaș de lîngă peretele din dreptul ferestrei. Exista și un lavabou, în spatele paravanului din colțul în care-și prepara mulajele. Lîngă fereastră se găseau scaunul dentar, aparatul dentar și polița mobilă pe care-și așeza instrumentele. Trei scaune, un chilipir cumpărat de ocazie, se înșirau de-a lungul peretului într-o aliniere cazonă, dedesuptul unei gravuri de metal reprezentînd Curtea lui Lorenzo de'Medici, pe care o cumpărase fiindcă i se păruse că pentru banii aceia conținea suficient de multe figuri. Deasupra divanului atîrna calendarul-reclamă al unei fabrici de carabine, pe care nu-l folosea niciodată. Celelalte ornamente constau dintr-o măsuță în mijlocul camerei, acoperită cu o placă de marmură, și cu numere vechi din revista „Sistemul Stomatologic American", un mops pitic de piatră în fața sobiței, și un termometru. Într-unul din colțuri se afla o etajeră cu rafturi, umplute cu cele șapte volume din „Dentistul Practician de Allen". Pe raftul superior, McTeague își ținea armonica și o pungă cu semințe pentru canar. Întreaga încăpere exhala un amestec de mirosuri de dormitor, creozot și eter.

Dacă ar mai fi avut un singur lucru, McTeague ar fi fost cu desăvîrșire mulțumit. Chiar lîngă geamul lui, afară, era firma — ceva modest — care spunea: „Doctorul McTeague. Saloane dentare. Se aplică anestezie" ; atîta tot. Dar ambiția lui, visul lui era să aibă un uriaș dinte aurit, care să țîșnească în sus, din colțul geamului, un molar cu rădăcini enorme, ceva măreț și atrăgător. Și într-o bună zi avea să-l aibă, asupra acestui fapt era hotărît ; dar deocamdată o asemenea perspectivă îi depășea cu mult posibilitățile.

Terminînd restul de bere, McTeague îşi şterse încet, cu dosul palmei, buzele şi mustaţa mare şi galbenă. Se urni din scaun greu, cu mişcări ca de taur şi, îndreptîndu-se spre geam, rămase în picioare privind în jos, în stradă.

Strada nu încetase niciodată să-l intereseze. Era una din acele străzi principale caracteristice oraşelor din Vest, situată în inima cartierului rezidenţial, dar locuită de mici negustori care trăiau în camerele de deasupra propriilor lor prăvălii. Erau acolo farmacii, cu vitrine frumoase şi vesele, avînd borcane uriaşe cu lichide roşii, galbene şi verzi ; papetării care-şi etalau săptămînalele ilustrate ţintuite pe tăblii de lemn ; frizerii cu tejghele cu ţigări la intrare ; ateliere jalnice de instalatori, restaurante ieftine în ale căror vitrine puteai vedea maldăre de stridii nedesfăcute, înmormîntate în bucăţi de gheaţă, vaci şi porci de porţelan afundaţi pînă la genunchi în valuri de fasole albă. La unul din capetele străzii, McTeague vedea gigantica staţie electrică ce deservea liniile de tramvai. Peste drum se găsea o piaţă mare ; iar mai departe, dincolo de coşurile caselor, acoperişurile de sticlă ale băii publice, imense, sclipind ca nişte cristale în soarele după-amiezii. Sub el, poşta îşi deschidea uşile, între orele două şi trei, potrivit orarului de duminică după-masă. Un miros acru de cerneală se ridica pînă sus la el. Din cînd în cînd, trecea uruind cîte un tramvai, tîrîndu-se greoi, cu zornăit strident de geamuri maltratate.

În zilele de lucru strada era foarte animată. Îşi începea activitatea pe la ora şapte, cînd îşi făceau apariţia vînzătorii de ziare, împreună cu muncitorii cu ziua. Aceştia treceau, tîrşîindu-şi picioarele, în rînduri răzleţe — ucenici de instalatori, cu buzunarele ticsite cu bucăţi de ţevi de plumb, pensete şi cleşti ; dulgheri, cărînd cu ei doar taşca de carton cu prînzul, vopsită în imitaţie de piele, cete de lucrători de la întreţinerea străzilor, cu salopetele pătate de lut galben purtînd pe umeri tîrnăcoape şi lopeţi cu cozi lungi ; tencuitori stropiţi cu var din cap pînă-n picioare. Această mică armată de muncitori, curgînd constant într-o singură direcţie, se întîlnea şi se amesteca cu o alta, de altă condiţie — vatmani şi muncitori de întreţinere de la societatea de tramvaie ; farmacişti de noapte cu ochii grei de

somn, îndreptîndu-se spre casă să se culce ; gardieni întorcîndu-se la secţia de poliţie ca să-şi întocmească rapoartele de noapte, şi grădinari chinezi furişîndu-se spre piaţă, sub povara coşurilor grele. Tramvaiele începeau să se umple ; de-a lungul întregii străzi puteau fi văzuţi proprietarii magazinelor ridicînd obloanele.

Între şapte şi opt se lua micul dejun. Din cînd în cînd, cîte un chelner de la vreunul din restaurantele ieftine trecea de pe un trotuar pe altul, balansînd într-o mînă o tavă acoperită cu un şervet. Pretutindeni se simţea mirosul de cafea şi de friptură. Ceva mai tîrziu, pe urmele muncitorilor apăreau funcţionarii şi vînzătoarele de la prăvălii, îmbrăcaţi cu oarecare eleganţă ieftină, grăbindu-se veşnic, uitîndu-se cu teamă la ceasul staţiei electrice. Îi urmau patronii lor, după vreo oră — cei mai mulţi în tramvaie — domni cu favoriţi şi burtă, citind cu mare gravitate ziarele de dimineaţă ; casieri de bancă şi agenţi de asigurări cu floare la butonieră.

În acelaşi timp, strada era inundată de copiii de şcoală, umplînd aerul cu vacarmul vocilor lor stridente, oprindu-se la papetării sau zăbovind o clipă în pragul bomboneriilor. Mai bine de jumătate de oră ei stăpîneau trotuarele, pe urmă dispăreau subit, lăsînd în urmă unul sau doi rătăciţi, care se grăbeau apoi şi ei, păşind larg cu picioruşele lor subţiri, îngrijoraţi şi preocupaţi.

Spre ora unsprezece îşi făceau apariţia doamnele de pe bulevardul cel mare, aflat ceva mai sus de Polk Street, păşind leneş, fără grabă, în drum spre tîrguielile de dimineaţă. Erau femei drăguţe, îmbrăcate elegant. Îi cunoşteau pe nume pe măcelari, băcani şi zarzavagii. De la geamul său, McTeague le vedea în faţa prăvăliilor, cu mănuşi, văluri şi pantofi eleganţi, cu oameni servili, atenţi, în jurul lor, mîzgălind în grabă în carnetul de comenzi. Toate păreau să se cunoască, aceste mari doamne de pe bulevardul modern. Ici-colo se adunau mai multe la un loc ; se închegau discuţii ; soseau şi altele ; se formau grupuri ; aveau loc întruniri improvizate în faţa butucilor din măcelării, sau pe trotuare, în jurul lăzilor cu fructe.

De la amiază pînă seara populaţia străzii avea o compoziţie eterogenă. În aceste ore, strada era supra-aglomerată, emanînd un freamăt uriaş şi prelungit — tîrşiit de

picioare, zăngănit de roți, uruitul greu al tramvaielor. La patru, elevii roiau din nou pe trotuare, dispărînd apoi cu aceeași uimitoare repeziciune cu care apăruseră. La ora șase începea marele marș de înapoiere spre casă ; tramvaiele erau ticsite, muncitorii se îmbulzeau pe trotuare, vînzătorii de ziare își strigau titlurile ediției de seară. Apoi, dintr-o dată, strada se cufunda în liniște ; abia dacă mai zăreai un om ; trotuarele erau pustii. Era ora cinei. Începea seara, și pe rînd luminile, începînd cu strălucirea demonică a vitrinelor farmaciilor, și pînă la albul-albăstrui orbitor al globurilor electrice, se aprindeau de la un colț la altul al străzilor. Și strada era din nou înțesată de lume. De data asta nemaiexistînd decît un singur gînd — distracția. Tramvaiele erau ticsite cu cei ce mergeau la teatru — bărbații cu jobene, iar fetele tinere în mantii îmblănite, de operă. Pe trotuare se vedeau grupuri și perechi — ucenicii instalatorilor, fetele de prăvălie, familiile care locuiau la etajul de deasupra propriilor lor prăvălii, croitoresele, doctorașii, curelarii — toată suflarea străzii era afară, deplasîndu-se agale de la o vitrină la alta, luînd aer după o zi de lucru. Grupuri de fete se strîngeau pe la colțuri, vorbind și rîzînd zgomotos, făcînd glume pe seama tinerilor care treceau pe lîngă ele. Apăreau vînzătorii de *tamale*.[1] O orchestră a Armatei Salvării începea să cînte în fața unei circiumi.

Pe urmă, Polk Street devenea treptat pustiu. Ceasul de la stația electrică bătea ora unsprezece. Luminile se stingeau. La ora unu tramvaiele se opreau, lăsînd o liniște subită. Deodată totul devenea tăcere. Singurele zgomote erau pașii rari ai gardianului și țipetele rațelor și gîștelor din piață.

Zi de zi, McTeague vedea desfășurîndu-se aceeași panoramă. Fereastra îi oferea privilegiul de a urmări întregul spectacol al străzii.

Duminica, însă, totul era altfel. Stînd la geam, după ce-și băuse berea, ștergîndu-și buzele și privind în stradă, McTeague era conștient de această diferență. Aproape toate magazinele erau închise. Nu trecea nici un camion.

[1] Un fel de pateuri cu carne, foarte picante, mîncare specific mexicană.

Cîțiva oameni doar se grăbeau în sus și în jos, gătiți ca de sărbătoare. Trecu un tramvai; pe scaunele descoperite era un grup care se întorcea de la un picnic. Mama, tata, un tînăr și o tînără, precum și trei copii. Cei doi mai în vîrstă țineau pe genunchi coșurile goale de mîncare, în timp ce pălăriile copiilor erau burdușite pe sub panglici cu frunze de stejar. Fata ducea un buchet uriaș de maci veșteji, și alte flori de cîmp.

În timp ce tramvaiul se apropia de fereastra lui McTeague, acesta îl văzu pe tînăr ridicîndu-se, sărind de pe platformă și făcînd semne de rămas bun către cei rămași în tramvai. Deodată, McTeague îl recunoscu.

— Dar e Marcus Schouler, mormăi el pe sub mustață.

Marcus Schouler, era singurul lui prieten bun. Se cunoscuseră la birtul vatmanilor, unde cei doi ocupau aceeași masă și se întîlneau de fiecare dată. Apoi au făcut descoperirea că locuiau în aceiași casă, Marcus ocupînd o cameră la etajul de deasupra celui în care stătea McTeague. Cu diferite ocazii, McTeague îi tratase lui Marcus un dinte, și refuzase să ia bani. Curînd faptul devenise de la sine înțeleș. Erau „prieteni la cataramă".

Ascultînd atent, McTeague îl auzi pe Marcus urcînd spre camera lui. Cîteva clipe mai tîrziu, ușa acestuia se deschise din nou. McTeague știa că celălalt ieșise în hol și se aplecase peste balustradă.

— Ei, Mac! strigă acesta.

McTeague ieși în ușă.

— Salut! Tu ești, Mark?

— Sigur, răspunse Marcus. Vino sus.

— Vino tu, jos.

— Nu, vino tu, sus.

— O, coboară tu.

— Ah, leneșule! replică Marcus, coborînd scările.

— Am fost la un picnic, la Cliff House, explică el așezîndu-se pe divan, cu unchiul meu și-ai lui — familia Sieppe, îi știi. Dumnezeule, a fost o arșiță! exclamă el deodată. Uite-aici! Uită-te! strigă el, trăgînd de gulerul ud al cămășii. E al treilea de azi dimineață. E... e, într-adevăr... și la tine arde focul!

Apoi începu să povestească despre picnic, vorbind tare și repede, gesticulînd vehement, agitîndu-se pentru toate

fleacurile pe care le relata. Marcus nu putea discuta fără să se agite.

— Ar fi trebuit să vezi, ar fi trebuit să vezi. Ascultă ce-ţi spun, a fost grozav. Da, grozav ; într-adevăr.

— Da, da, răspunse McTeague, năucit, încercînd să-l urmărească. Da, aşa-i.

În timp ce povestea o anume dispută cu un biciclist neîndemînatic, în care reieşea că fusese implicat şi el, Marcus tremura de furie.

— „Mai spune o dată"-i zic eu lui. „Mai spune încă o singură dată şi" — aici urmă o ploaie de înjurături — „şi o să ajungi în oraş cu trăsura de la morgă. N-am dreptu', — aş vrea să ştiu, să traversez o stradă, fără să fiu călcat — ce ?" Revoltător, ascultă-mă pe mine. Îmi venea să-l fac una cu pămîntul. A fost de-a dreptul o insultă. Un *scandal*.

— Sigur, sigur, aşa a fost, se grăbi să spună McTeague. Sigur, sigur.

— O, şi am avut un accident, strigă celălalt, sărind deodată la un alt subiect. A fost groaznic, Trina s-a dat în leagăn — vară-mea Trina, ştii de cine vorbesc — şi a căzut. Doamne ! Am crezut că a murit ; s-a izbit cu capul de o piatră şi i-a sărit un dinte. E-o minune că n-a murit. E chiar o minune, într-adevăr. Nu-i aşa ? A ? Nu-i ? Dac-ai fi văzut !

McTeague bănuia că Marcus Schouler îi făcea curte verişoară-si. Cei doi „îşi ţineau de urît" cam prea mult ; Marcus lua masa la familia Sieppe în fiecare sîmbătă seara, acasă la ei, dincolo de golf, iar în după-amiezile de duminică îi însoţea în mici excursii prin suburbii. McTeague începu să se mire că de data asta Marcus nu se dusese acasă la verişoara lui. Şi, cum se întîmplă cîteodată, Marcus îi oferi explicaţia în aceeaşi clipă.

— I-am promis unui tip de-aici de pe bulevard că o să trec să-i iau cîinele acum, la patru după-masă.

Marcus era asistentul bătrînului Grannis, într-un mic spital de cîini, pe care acesta din urmă îl înfiinţase într-un fel de alee tocmai la capătul lui Polk Street, la cîteva sute de metri mai sus. Moş Grannis locuia într-una din camerele din fund ale blocului în care stătea McTeague. Era englez, şi un excelent chirurg de cîini ; Marcus

Schouler, însă, era un ageamiu în meserie. Tatăl lui fusese chirurg veterinar şi avusese un grajd de cai prin apropiere, pe California Street, iar cunoştinţele despre bolile animalelor domestice, Marcus le prinsese cam la întîmplare, oarecum în felul în care învăţase meseria şi McTeague. Pe Moş Grannis, un bătrînel blînd şi simplu, dar cu multă intuiţie şi pricepere în meseria lui, încerca să-l impresioneze potopindu-l cu un şuvoi de fraze goale, pe care le debita cu gesturi pătimaşe şi făcînd impresia unei depline convingeri în ceea ce spunea.

— Mai bine-ai veni cu mine, Mac, zise Marcus. Luăm cîinele lu' tipu-ăla şi p-ormă ne plimbăm puţin, ă ? To' n-ai nimic de făcut. Hai.

McTeague ieşi cu el, şi cei doi prieteni porniră spre bulevardul în care se afla casa cu cîinele.

Aceasta era un fel de palat, aşezat într-o grădină imensă, care ocupa o treime din întreaga zonă ; — şi în timp ce Marcus urca scările din faţă, trăgînd brutal de mînerul clopoţelului pentru a-şi manifesta spiritul de independenţă, McTeague rămase jos, pe trotuar, uitîndu-se prosteşte la geamurile cu draperii, la scările de marmură şi la grifonii de bronz, tulburat şi puţin năucit de tot acest lux monumental.

După ce au dus cîinele la spital şi l-au lăsat să scheaune în dosul gardului de sîrmă, se întoarseră pe Polk Street, unde băură un pahar de bere în camera din spate a cîrciumii din colţ a lui Joe Frenna.

Încă de cînd părăsiseră grandioasa casă de pe bulevard, Marcus începuse să-i atace pe capitalişti, o clasă pe care pretindea că o detestă. Era o poză pe care o arbora adesea, convins că-l impresionează pe dentist. Marcus învăţase — imposibil de ştiut de unde — cîteva noţiuni aproximative de economie politică, şi de îndată ce au început să-şi bea berea în camera din spate la Frenna, abordă problema muncii. Vorbea strigînd în gura mare, vociferînd, vînturîndu-şi pumnii, aţîţîndu-se cu propria sa zarvă. Se folosea neabătut de o rezervă de expresii de-ale politicienilor — expresii pe care le prinsese la cîteva din „adunările" şi „întrunirile" circumscripţiei locale. Îi curgeau din gură cu o forţă incredibilă, nelipsind din nici o frază : „alegători brutalizaţi", „cauza celor ce mun-

cesc", „salariaţi", „opinii influenţate de interese personale", „orbirea produsă de părtinirea de partid". McTeague îl asculta, perplex.

— Aici sălăşluieşte răul, striga Marcus. Masele trebuie să dobîndească simţul auto-controlului, şi este logic să fie aşa. Să privim cifrele, să privim cifrele. Coboriţi numărul salariaţilor, şi veţi ridica salariile, nu-i aşa ? Nu-i aşa ?

Absolut prostit, şi fără a înţelege vreodată vreun cuvînt, McTeague răspundea întotdeauna :

— Da, da, bineînţeles... auto-controlul, ăsta-i cuvîntul.

— Capitaliştii sînt cei care distrug interesele celor ce muncesc, strigă Marcus trîntind cu pumnul în masă, pînă ce sticlele de bere începură să joace. Trîntori laşi, trîntori, cu ficaţii umflaţi, înghiţind pîinea văduvelor şi a orfanilor ; aici sălăşluieşte răul.

Stupefiat de zbieretele lui, McTeague răspunse, clătinînd din cap :

— Da, asta e ; trîntori, sigur că da.

Deodată Marcus se calmă, uitîndu-şi cu totul poza.

— Ascultă, Mac, i-am spus verişoară-mi Trina să treacă să te vadă pentru dintele ăla. Cred că o să vină mîine.

Capitolul 2

A doua zi, luni de dimineaţă după micul dejun, McTeague trecu în revistă consultaţiile pe care şi le notase pe tăbliţa ce atîrna pe paravan. Avea un scris imens, stîngaci şi foarte rotund, cu l-uri şi h-uri burtoşi şi foarte mari. Văzu că fixase o consultaţie pentru ora unu domnişoarei Baker, croitoreasa cea mărunţică, o fată bătrînă care locuia într-o cămăruţă, la cîteva uşi mai încolo, pe hol, alături de camera lui Moş Grannis.

Această împrejurare dăduse naştere la o întreagă tevatură. Domnişoara Baker şi Moş Grannis aveau, amîndoi — peste şaizeci de ani ; şi totuşi, se vorbea curent printre locatari că cei doi erau îndrăgostiţi unul de altul. Destul de curios, aceştia nici măcar nu se cunoşteau şi nu schim-

baseră niciodată nici un cuvînt. Uneori se întîlneau pe scări, el mergînd spre micul său spital de ciini, ea întorcîndu-se de la micile-i cumpărături. În asemenea situație, treceau unul pe lîngă altul cu ochii în jos, arătîndu-se preocupați, cuprinși deodată de o mare stînjeneală, de timiditatea unei a doua copilării. El se îndrepta spre treburile lui, gînditor și neliniștit. Ea se grăbea spre cămăruța ei, cu buclele-i mici și false tremurînd din pricina agitației, cu o ușoară îmbujorare apărînd și dispărînd de pe obrajii-i ofiliți. Emoția unei asemenea întîlniri întîmplătoare îi stăpînea apoi în tot restul zilei.

Să fi fost oare cea dintîi idilă din viața lor? Îi amintea ea oare lui Moș Grannis de un anume chip dintre acelea pe care le cunoscuse pe vremea cînd era tînărul Grannis — chipul unei fete blonde, ca cele pe care le vezi în vechile catedrale ale orașelor engleze ? Sau mai avea încă domnișoara Baker vreo stranie asemănare cu o fată cu părul bogat și cîrlionțat dintr-o fotografie ștearsă, păstrată cu grijă într-o cutie sau un sertar rar deschis ? Era greu de spus.

Maria Macapa, mexicana care îngrijea de camerele locatarilor, fusese cea dintîi care atrăsese atenția asupra acestui lucru răspîndind vestea din cameră în cameră, din etaj în etaj. De curînd, făcuse o mare descoperire, și toate femeile din bloc mai trăiau sub impresia ei. Moș Grannis sosea acasă de la muncă la ora patru, și între această oră și ora șase, domnișoara Baker obișnuia să stea în cămăruța ei, cu mîinile în poală, nefăcînd nimic, ascultînd, așteptînd. Moș Grannis făcea același lucru, trăgîndu-și fotoliul lîngă perete, știind că domnișoara Baker era de partea cealaltă, conștient probabil că ea se gîndea la el ; și-și petreceau astfel după-amiezile ascultînd și așteptînd, nici ei nu știau prea bine ce, dar apropiați unul de altul, separați doar prin peretele subțire dintre camerele lor. Ajunseseră să-și cunoască obiceiurile. Moș Grannis știa că exact la cinci și un sfert domnișoara Baker își făcea o ceașcă de ceai pe plita cu gaz dintre masă și fereastră. Domnișoara Baker simțea instinctiv momentul precis cînd Moș Grannis își scotea din raftul al doilea al cămăruței de haine micul instrument de legat și-și începea îndeletnici-

rea favorită de a lega reviste — pe care, de altfel, nu le citea niciodată.

În „Saloanele" sale, McTeague își începuse activitatea cotidiană. Se uită la farfurioara de sticlă în care-și păstra aurul și, observînd că folosise toate rezervele de „granule", se apucă să mai facă cîteva. Examinînd dintele domnișoarei Baker la o consultație anterioară, îi descoperise o carie într-unul din incisivi. Domnișoara Baker îi ceruse să i-l plombeze cu aur. McTeague își aminti că era vorba de ceea ce se numea un „caz proxim", în care nu exista loc suficient pentru a fi umplut cu o bucată mai mare de aur. Își spuse că va trebui să folosească „fire" de aur. Făcu cîteva duzini de „fire", tăind din panglica de aur moale cîteva bucățele mici, care puteau fi introduse în dungă între dinți și consolidate prin comprimare. După ce termină cu „firele", continuă cu alte feluri de „umpluturi" de aur, din acelea din care va avea nevoie în cursul săptămînii ; „bulgări" ce urmau să fie folosiți pentru cavități mari, pe care îi făcea împăturind panglica de cîteva ori și modelînd-o apoi cu cleștele de sudură ; „cilindri" pe care-i obținea înfășurînd panglica în jurul unui ac numit „burghiu", și tăind-o pe urmă în diferite lungimi. Lucra încet, mecanic, răsucind foița de metal între degete cu dexteritatea pe care o descoperim uneori la nătîngi. Capul îi era cu totul gol de gînduri, și nici nu fluiera în timp ce lucra, așa cum altul în locul său probabil că ar fi făcut. Canarul compensa tăcerea ciripind și piuind într-una, bălăcindu-se în baia-i de dimineață, într-o zarvă și agitație ce ar fi scos din minți pe oricine în afară de McTeague, care părea că nu are nervi deloc.

Terminînd cu plombele, mai făcu un cîrlig de agrafă dintr-o sîrmă de pian, pentru a o înlocui pe cea veche pe care o pierduse. Apoi sosi amiaza, și cînd se întoarse de la birtul vatmanilor o găsi pe domnișoara Baker așteptîndu-l.

Micuța croitoreasă era oricînd gata să vorbească, oricui era dispus s-o asculte, despre Moș Grannis, neștiind nimic de bîrfele din bloc. McTeague o găsi tremurînd de emoție. I se întîmplase ceva cu totul extraordinar. Descoperise că pereții din camera lui Moș Grannis erau tapetați exact cu aceeași hîrtie cu care erau tapetați și pereții ei.

— Asta m-a pus pe gînduri, domnule doctor McTeague, exclamă ea clătinîndu-şi zulufii mici şi falşi. Dumneavoastră ştiţi cît de mică e camera mea, şi hîrtia de pe pereţi fiind aceeaşi — modelul din camera mea se continuă exact într-a lui — cred, de fapt sînt sigură că odată, cîndva, cele două camere au fost una singură. Nu credeţi că au fost ? Ar fi aproape ca şi cum am ocupa amîndoi una şi aceeaşi cameră. Nu ştiu — ah, oare — credeţi că ar trebui să-i vorbesc proprietăresei despre acest lucru ? Aseară el a legat reviste pînă la nouă şi jumătate. Se spune că e fiul mai mic al unui baronet ; că au existat unele motive pentru care nu a ajuns la titlu ; tatăl lui vitreg l-a nedreptăţit cumplit.

De fapt, nimeni nu spusese vreodată aşa ceva. Era absurd să-ţi imaginezi vreun mister în legătură cu Moş Grannis. Domnişoara Baker inventase această mică ficţiune, crease titluri şi pe nedreptul tată vitreg, din plăsmuirile romanelor pe care le citise în tinereţea ei.

Se aşeză în scaun şi McTeague începu să-i plombeze dintele. Se aşternu o tăcere îndelungată. McTeague nu putea să vorbească şi să lucreze în acelaşi timp.

Tocmai termina cu dintele domnişoarei Baker, cînd uşa „Saloanelor" se deschise în clinchetul clopoţelului atîrnat deasupra, de altminteri cu totul inutil. McTeague se răsuci, rămînînd cu piciorul pe pedala aparatului dentar, şi cu discul de corindon învîrtindu-i-se între degete.

Oaspetele era Marcus Schouler, care introducea în cameră o tînără de vreo 20 de ani.

— Salut, Mac, exclamă Marcus ; ocupat ? 'M adus-n-coace pe vară-mea cu dintele-ăla ruptu'.

McTeague, dădu, grav, din cap.

— Imediat, răspunse.

Marcus şi vară-sa Trina se aşezară pe scaunele rigide de sub gravura în metal reprezentînd Curtea lui Lorenzo de' Medici. Începură să vorbească cu voce scăzută. Fata se uita roată, observînd mopsul pitic de piatră, calendarul fabricii de carabine, canarul în mica-i închisoare aurită, şi păturile răvăşite de pe divanul nefăcut. Marcus începu să-i vorbească despre McTeague.

— Sîntem „prieteni la catarama", îi explică aproape în şoaptă. O, Mac e grozav, mie-mi spui ? Ascultă, Trina, e

tipul cel mai tare din cîți ai văzut vreodată. Ce părere ai ? E în stare să-ți extragă dintele cu degetele ; da, da. Ce părere ai ? Cu degetele, dă-ți seama ; e în stare, într-adevăr. Apoi, fii atentă cît de urîaș e. O, Mac e grozav !

În timp ce vorbea, intrase Maria Macapa. Începuse să facă patul lui McTeague. Deodată, Marcus spuse încet :

— Acum o să ne distrăm un pic. E fata care face curat prin camere. E mexicană, și-i cam țîcnită. Nu-i tocmai nebună, dar oricum îi lipsește o doagă. Ar trebui s-o auzi cum vorbește despre un serviciu de masă din aur pe care 'ce că l-ar fi avut ai ei. Întreab-o cum o cheamă și-o să vezi ce-ți răspunde.

Trina se trase înapoi, puțin speriată.

— Nu, întreab-o tu, șopti ea.

— O, dă-i drumul ; de cin' ți-e frică ? o îndemnă el.

Trina scutură din cap, strîngîndu-și buzele.

— Ei bine, ascultă, spuse Marcus, înghiontind-o ; apoi, ridicînd vocea, zise : Ce mai faci, Maria ?

Maria dădu din cap peste umăr, aplecată cum era peste divan.

— Muncim din greu-n ziua de azi ?

— Destul de greu.

— Da' n-a trebuit să muncești întotdeauna ca să trăiești, nu-i așa ? Pe vremea cînd mîncai din farfurii de aur ?

Maria nu răspunse ; își ridică doar bărbia și închise ochii, părînd că vrea să spună că știa ea o poveste lungă în legătură cu asta, dacă s-ar gîndi cumva să vorbească. Toate eforturile lui Marcus de a o stîrni rămaseră fără rezultat. Ea nu răspundea decît dînd din cap.

— N-o poți porni întotdeauna, îi spuse Marcus verișoarei lui.

— Dar ce face, totuși, cînd o întrebi de nume ?

— A, sigur, zise Marcus, care uitase. Spune, Maria, cum te cheamă ?

— Ää ? întrebă Maria, îndreptîndu-se de șale, cu mîinile în șolduri.

— Spune-ne cum te cheamă, repetă Marcus.

— Numele-i Maria — Miranda — Macapa. Apoi, după o pauză, ca și cum abia atunci i-ar fi venit în minte : 'M avut o veveriță zburătoare, și i-am dat drumu'.

Maria Macapa dădea invariabil acest răspuns. Despre faimosul serviciu de aur nu voia să vorbească întotdeauna, dar întrebarea legată de numele ei nu dădea niciodată greș în a-i obține unul și același răspuns ciudat, dat pe un ton rapid și coborît ; „Numele-i Maria — Miranda — Macapa". Apoi, ca izbită de un gînd uitat : „'M avut o veveriță zburătoare, și i-am dat drumu'".

De ce-și asocia Maria numele cu eliberarea unei veveriţe zburătoare — era greu de spus. Despre Maria, blocul nu știa absolut nimic mai mult decît că era mexicană. Domnișoara Baker era cea mai veche locatară a blocului, dar cînd venise ea, Maria exista demult ca fată în casă, evocînd aceeași permanență ca și mobila din jur. Circula legenda potrivit căreia familia Mariei din America Centrală ar fi fost, cîndva, imens de bogată.

Maria își reluă treaba. Trina și Marcus o urmăreau cu interes. Era liniște. Rotițele de corindon din aparatul lui McTeague bîzîiau prelung și monoton. Din cînd în cînd, canarul ciripea. În cameră era cald, și din cauza prezenței a cinci oameni în spațiul acela strîmt, aerul era închis și greu. În răstimpuri se simțea un iz acru de cerneală, ridicîndu-se dinspre birourile poștei de sub ei.

Maria Macapa își termină lucrul și se pregăti să plece. Trecînd prin apropierea lui Marcus și a verișoarei lui se opri și scoase din buzunar, pe furiș, un pumn de bilete albastre.

— Cumpărați un bilet la loterie ? întrebă ea, uitîndu-se la fată. Numa' un dolar.

— Pleacă de aici, Maria, zise Marcus, care nu avea în buzunar decît treizeci de cenți. Pleacă, nu-i legal ce faci.

— Cumpărați un bilet, insistă Maria, împingînd grămada de bilete spre Trina. Încercați-vă norocu'. Măcelarul din josu' străzii a cîștigat douăzeci de dolari la tragerea trecută.

Foarte jenată, Trina cumpără un bilet, numai ca să scape de ea. Maria se făcu nevăzută.

— Nu ți se pare țicnită ? murmură Marcus.

Era foarte stingherit că nu cumpărase el biletul pentru Trina.

Dar deodată se produse mișcare. McTeague tocmai terminase cu domnișoara Baker.

— Se poate observa, zise croitoreasa încet către McTeague, că după-masă el lasă întotdeauna uşa puţin întredeschisă.

După ce ieşi, Marcus Schouler o aduse pe Trina în faţă.

— Uite, Mac, ea e verişoara mea, Trina Sieppe.

Cei doi dădură mîna în tăcere, McTeague clătinînd uşor din capul uriaş, cu claia lui de păr galben. Trina era foarte mică şi bine proporţionată. Avea o faţă rotundă şi puţin cam palidă ; ochii erau înguşti şi alungiţi, albaştri, ca ochii întredeschişi ai unui copilaş ; buzele, ca şi lobii urechilor mici, erau palide, sugerînd anemia ; în timp ce de o parte şi de alta a rădăcinii nasului se prelungea o adorabilă linie de pistrui. Dar ceea ce atrăgea atenţia în primul rînd era părul ei. Grămezi, grămezi de bucle şi cosiţe negre-albăstrui, o coroană regală de fuioare negre, o veritabilă tiară, grea, abundentă, parfumată. Toată vitalitatea menită să-i coloreze obrajii părea să-i fi fost absorbită de acest păr minunat. O coafură de regină, adumbrind tîmplele palide ale acestei delicate burgheze. Era atît de grea coafura, încît îi trăgea capul pe spate, iar poziţia aceasta îi scotea puţin bărbia în afară.

Avea o ţinută încîntătoare, inocentă, încrezătoare, aproape copilărească.

Era îmbrăcată toată în negru, foarte modest şi simplu. Efectul palorii feţei, în acest negru contrastant, era aproape monahal.

— Ei, exclamă Marcus deodată, eu trebuie să plec. Trebuie să mă întorc la treabă. Vezi să n-o doară prea tare, Mac. 'Revedere, Trina.

McTeague şi Trina rămaseră singuri. El se simţea tulburat, stînjenit. Fetele astea tinere îl zăpăceau şi-l stinghereau întotdeauna.

Nu-i plăceau, nutrind cu îndărătnicie o suspiciune instinctivă faţă de orice prezenţă feminină — aversiunea perversă a unui băiat prea mare. Pe de altă parte, ea se simţea în largul ei ; fără îndoială că femeia din ea încă nu se trezise ; deocamdată era, cum s-ar spune, fără sex. Se purta aproape ca un băiat, deschis, candid, fără rezerve.

Se instală în scaun şi-i spuse despre ce era vorba, privindu-l drept în faţă. Căzuse dintr-un leagăn, în după-

amiaza precedentă ; un dinte i se mișca, iar un altul i se rupsese cu totul.

McTeague o asculta aparent nepăsător, dînd din cînd în cînd din cap. Ascuțișul aversiunii sale față de ea ca femeie începu să se tocească. Își spuse că era chiar drăguță, și că îi plăcea, și asta tocmai fiindcă era așa de mică, așa de bine făcută, fiindcă avea o fire atît de plăcută și de deschisă.

— Să vedem ce avem la dinte, zise el scoțîndu-și oglinda. Ar fi bine să vă dați jos pălăria.

Fata se lăsă pe spate și deschise gura, arătînd șiragurile de dințișori rotunzi, albi și uniformi, ca boabele unui știulete crud de porumb, în afara unui loc în care se deschidea o spărtură urîtă.

McTeague îi introduse oglinda în gură, atingîndu-i un dinte, apoi altul cu mînerul unei spatule. Treptat, treptat se îndreptă de spate, ștergînd de mînecă abureala oglinzii.

— Cum e, domnule doctor ? spuse fata îngrijorată. Sînt groaznic de pocită, nu-i așa ? Și adaugă : Ce puteți face ?

— Păi, răspunse McTeague, rar, privind absent în podea, rădăcinile dintelui rupt au rămas în gingie ; vor trebui extrase, și mă tem că va fi necesar să vi-l scot și pe celălalt, premolarul. Să mai văd o dată. Da, continuă el imediat, examinîndu-i dinții cu oglinda, cred că va trebui scos și ăsta. Dintele se mișca, era decolorat și vizibil mort. E un caz curios, continuă McTeague. Nu-mi amintesc să mai fi întîlnit un asemenea dinte pînă acum. E un exemplu de ceea ce se numește necroză. Nu e prea frecventă. Va trebui scos neapărat.

Apoi se porni o discuție pe această temă. Trina stătea dreaptă pe scaun, cu pălăria în poală ; McTeague, sprijinit de cerceveaua ferestrei, cu mîinile în buzunare, cu ochii rătăcind pe podea. Trina nu voia să i se scoată încă un dinte ; o gaură era și așa prea mult ; dar două — o, nu, era de neconceput !

Dar McTeague încercă să o înduplece, căutînd zadarnic s-o facă să înțeleagă că între rădăcină și gingie nu mai exista nici o legătură vasculară. Trina nu voia însă să-l asculte, opunîndu-se cu încăpățînarea fetei care și-a băgat ceva în cap.

Lui McTeague îi plăcea din ce în ce mai mult, și după un timp începu să se convingă că ar fi păcat într-adevăr să desfigureze o gură atît de frumoasă. Deveni deodată interesat ; poate că reușea să facă ceva, o coroană sau un pod.

— Să mă mai uit o dată, spuse ridicînd oglinda.

Începu să studieze situația cu deosebită atenție, dorind cu convingere să remedieze ce se putea remedia.

Dintele rupt era primul premolar, și cu toate că o parte din rădăcina celui de al doilea (cel slăbit) avea să rămînă după extragerea dintelui, era convins că aceasta nu va fi suficient de rezistentă pentru a susține o coroană. Și totuși, se hotărî deodată, cu îndîrjirea omului rudimentar și primitiv, să învingă orice dificultate. Rememoră toate variantele tehnice ale unui asemenea caz. Nu, desigur, rădăcina nu era destul de solidă pentru a susține o coroană ; în afară de asta, avea o poziție puțin deviată față de arcuirea gingiei. Din fericire, însă, cei doi dinți din vecinătate prezentau cavități — una în primul molar și alta în fața palatală a caninului ; n-ar putea practica oare un orificiu în rădăcina rămasă, și altele în molar și canin, în parte printr-un pod, în parte prin coroană, ca să umple golul ? Decise să procedeze astfel.

McTeague se întreba cu uimire de ce se hazarda într-o asemenea acțiune. Cu cei mai mulți dintre clienții lui s-ar fi mulțumit să extragă dintele slăbit și rădăcina celui rupt. De ce și-ar risca reputația într-un asemenea caz ? Nu știa de ce. Era cea mai grea operație pe care o făcuse vreodată. Avu de meșterit mult și îndelung, dar în cele din urmă reuși destul de bine. Extrase dintele slăbit și pregăti rădăcina celui rupt ca pentru o plombare, montînd în ea un fir turtit de platină pentru a servi de armătură. Dar acesta nu era decît începutul ; în total era o muncă de două săptămîni. Trina continuă să vină aproape la fiecare două zile, rămînînd două și chiar trei ore în scaunul dentar.

Treptat, stîngăcia și suspiciunea lui McTeague dispărură cu totul. Cei doi deveniră prieteni buni, McTeague atingînd chiar performanța de a lucra și a vorbi în același timp, ceea ce nu reușise niciodată pînă acum.

Era pentru prima dată cînd cunoştea atît de bine o fată de vîrsta Trinei. Femeile tinere din Polk Street — fetele de prăvălie, tinere femei de la maşinile de sifon, chelneriţele din restaurantele de mîna a treia — preferau pe un alt dentist, un tînăr care tocmai absolvise, un biciclist, un om de lume care purta veste fistichii şi paria la cursele de ogari. Trina era cea dintîi experienţă a lui McTeague. O dată cu ea, elementul feminin pătrundea deodată în lumea lui restrînsă. Nu o vedea şi o simţea doar pe ea, ci femeia, întregul sex, o întreagă nouă speţă ciudată şi seducătoare, pe care părea să o descopere acum. Cum de o ignorase atîta timp ? Era uimitoare, delicioasă, încîntătoare mai presus de orice cuvinte. Îngustul său punct de vedere deveni deodată larg şi învălmăşit, şi pe neaşteptate îşi dădu seama că în viaţă mai exista şi altceva în afară de armonici şi bere la butoi. Trebuia să mai revizuiască o dată totul. Ideile lui rudimentare despre viaţă trebuiau schimbate. Dorinţa virilă a bărbatului din el începu să se trezească, să crească, brutală şi puternică. Devenea irezistibilă, agresivă, incontrolabilă.

Încetul cu încetul, din ce în ce mai intens, gîndul la Trina Sieppe îl stăpînea tot mai mult, cu fiecare zi ce trecea, cu fiece oră. Se pomeni gîndindu-se la ea neîntrerupt ; în fiecare clipă îi vedea chipul rotund şi palid ; ochii înguşti, albaştri ; bărbia mică, uşor ridicată în vînt ; coroana grea, uriaşă a părului negru. Noaptea rămînea treaz ore în şir sub păturile groase ale divanului, privind în întuneric, torturat de imaginea ei, exasperat din cauza delicatei şi subtilei plase în care se încurcase. Dimineţile, în timp ce lucra, se gîndea la ea. În timp ce prepara mulajele de ipsos la lavaboul din dosul paravanului din colţ, îşi rememora scenele şi conversaţia de la ultima lor şedinţă. Micul dinte pe care i-l scosese îl ţinea în buzunarul de la vestă, învelit într-o bucată de ziar. Adesea îl scotea de acolo şi-l ţinea în palma imensă, bătătorită, cuprins de un sentiment ciudat, uriaş, clătinînd din cap şi scoţînd suspine teribile. Ce nebunie !

Marţea, joia şi sîmbăta la ora două, Trina sosea şi-şi ocupa locul în scaunul dentar. În timp ce lucra, McTeague

era obligat să se aplece mereu, foarte aproape, asupra ei ; mîinile îi atingeau fața, obrajii, bărbia mică și adorabilă ; buzele ei îi atingeau degetele. Respirația ei caldă o simțea pe frunte și pe pleoape, în timp ce parfumul părului ei, un parfum îmbătător, dulce, greu, excitant îi inunda nările, atît de pătrunzător și de minunat încît simțea înțepături și mîncărimi în tot corpul ; valuri de leșin străbăteau acest colos, cu oase enorme și maldăre de mușchi. Răsufla scurt, iar maxilarele i se încleștau ca o menghină.

Dar asta numai uneori — un spasm ciudat, neașteptat, care ceda aproape imediat. De cele mai multe ori McTeague se bucura de plăcerea pe care i-o procura compania ei, cu un calm reținut, nebun de fericire că se găsea în preajma ei. Acest biet și primitiv dentist de pe Polk Street, prost, incult, vulgar, cu o spoială de educație și gusturi plebeie, al cărui unic mod de relaxare consta în a mînca, a bea bere și a cînta la armonică, își trăia primul episod romantic, prima idilă. Totul era încîntător. Lungile ceasuri petrecute împreună cu Trina în „Saloanele dentare", liniștea tulburată doar de țăcănitul instrumentelor și de bîzîitul aparatului, în atmosfera îmbîcsită, supraîncălzită de sobiță și grea de mirosul de eter, creozot și așternut stătut, aveau farmecul unor întîlniri secrete și furate, sub clar de lună.

Tratamentul progresa. Într-o zi, după ce McTeague îi pusese plombele provizorii de gutapercă și, cum pentru ședința aceea nu mai rămăsese nimic de făcut, Trina-l rugă să-i examineze și ceilalți dinți. Erau perfecți, cu o singură excepție — un punct alb de carie pe latura unui incisiv. McTeague i-l umplu cu aur, după ce în prealabil îi lărgise cavitatea prin chiuretare și șlefuire cu mici freze tronconice. Cavitatea era adîncă și Trina începu să tresară și să geamă. McTeague suferea de fiecare dată pentru durerea ei, dar era o suferință pe care trebuia totuși să o suporte. Era sfîșietor — transpira din cauza asta — să fie obligat să o tortureze tocmai pe ea dintre toate femeile de pe glob ; ce putea fi mai rău decît asta ?

— Doare ? o întreba îngrijorat.

Ea răspundea încruntîndu-se, inspirînd scurt, ducîndu-și degetele spre buzele strînse, dînd din cap. McTeague stropi dintele cu glicerolat de tanin, dar fără efect. Ca să n-o mai

doară, se văzu constrîns să o anestezieze, deşi ura anestezia. Trăia cu ideea că gazul de nitroxid era periculos, astfel că în această ocazie, ca şi în toate celelalte, folosi eter. Îi aplică pe faţă buretele, de vreo şase ori, mult mai temător decît fusese vreodată, urmărind cu grijă efectele. Respiraţia fetei deveni scurtă şi neregulată ; muşchii avură o scurtă tresărire. Cînd degetele mari i se îndoiră spre palme, îi îndepărtă buretele. Adormise repede şi căzuse, cu un oftat prelung, în scaun.

McTeague îşi îndreptă poziţia, punînd buretele pe suportul din spate, şi aţintindu-şi privirile asupra chipului Trinei. Rămase aşa o bucată de timp, privind-o cum stătea întinsă, fără cunoştinţă, neajutorată, şi foarte frumoasă. El singur cu ea, iar ea complet lipsită de apărare.

Deodată, animalul din el se zvîrcoli şi se trezi ; instinctele care urcaseră atît de aproape de suprafaţă, acum ţîşneau în afară, urlînd şi hăuind.

Era o criză — o criză care se declanşase instantaneu ; o criză pentru care era cu totul nepregătit. Fără să ştie de ce, McTeague luptă cu înverşunare împotriva ei, mînat de un reflex instinctiv de rezistenţă. O dată cu bruta, înlăuntrul lui se născuse un al doilea eu, un alt McTeague, mai bun : amîndoi erau puternici, avînd forţa lui colosală, primitivă. Se încleştară. În camera aceea ieftină şi sărăcăcioasă, începu o bătălie crîncenă. O luptă veche, veche de cînd lumea, imensă ca şi lumea — întîi saltul de panteră al animalului, rînjetul, colţii sticlind, monstruos, hidos, irezistibil, apoi apariţia simultană a celuilalt, a celui bun, care striga : „Jos, jos", fără să ştie de ce ; acesta îl înşfacă pe monstru, luptă să-l sugrume, să-l îngenuncheze, să-l doboare.

Ameţit şi uluit de şocul pe care nu-l mai cunoscuse niciodată înainte, McTeague se întoarse cu spatele spre Trina, privind năuc prin cameră. Lupta fusese cruntă : încă-şi măcina dinţii, cu scrîşnete seci ; sîngele-i vîjîia în urechi ; faţa-i era roşie ; mîinile i se răsuciseră laolaltă, ca nişte odgoane înnodate. Furia clocotea în el ca furia unui taur tînăr în fierbinţeala verii. Şi cu toate astea, clătina din cînd în cînd din capul uriaş, murmurînd :

— Nu, pentru Dumnezeu ! Nu, pentru Dumnezeu !

Vag, părea să-şi dea seama că dacă ar ceda acuma, n-ar mai fi niciodată în stare s-o mai iubească pe Trina. Ea nu ar mai fi niciodată aceeaşi pentru el, niciodată nu i-ar mai părea atît de radioasă, atît de dulce, de adorabilă ; tot farmecul ei s-ar spulbera într-o clipită. Pe frunte, pe mica ei frunte palidă, sub umbra părului regal, ar vedea cu siguranţă pata unei murdării abjecte, urmele monstrului. Ar fi un sacrilegiu odios. Izgoni acest gînd, mobilizîndu-şi toate forţele pentru a se smulge din coşmar.

— Nu, pentru Dumnezeu ! Nu, pentru Dumnezeu !

Începu să lucreze, căutînd un refugiu în activitate. Dar apropiindu-se de fată, farmecul inocenţei şi neajutorarea ei îl covîrşiră din nou. Era un ultim protest împotriva hotărîrii sale. Deodată se aplecă asupra ei, şi o sărută lacom, apăsat, pe gură. O sărutase înainte de a-şi da seama ce face. Înspăimîntat de slăbiciunea care-l învinsese tocmai în momentul cînd se credea foarte tare, se apucă din nou de lucru cu o energie desperată. În timp ce-i fixa foiţa de cauciuc pe dinte, reuşi să-şi redobîndească din nou controlul. Era tulburat, încă mai tremura, îl mai zgîriau colţii crizei, dar acum el era stăpînul ; animalul fusese doborît, îngenuncheat, cel puţin deocamdată.

Dar bruta mai trăia, totuşi. Era vie, şi trează. De acum încolo McTeague îi va simţi mereu prezenţa ; o va auzi zăngănindu-şi lanţurile, pîndind un prilej. Ah, ce păcat ! De ce nu se putea s-o iubească întotdeauna frumos, curat ? Ce era acest lucru rău, pervers, care vieţuia înlăuntrul lui, înfipt în carnea sa ?

Pe sub alcătuirea delicată a tot ce era bun în el, curgea ca printr-un canal de scurgere şuvoiul murdar al răului ereditar. Era infectat de toate viciile şi păcatele tatălui şi tatălui tatălui său, pînă la cea de a treia, a patra şi a cincea suta generaţie. Îi curgea prin vine răul unei întregi rase de oameni. De ce trebuia să fie astfel ? El nu o dorea. Ce vină avea ?

Dar McTeague nu putea înţelege aşa ceva. I se înfăţişase totul şi lui exact la fel cum se înfăţişează, mai tîrziu sau mai devreme, oricărui copil de om ; dar nu-i putea pătrunde semnificaţia. Nu era în măsură să-i înţeleagă cau-

zele. Tot ce putea să facă era să-i opună o rezistență instinctivă, înverșunată, oarbă, inertă.

McTeague continuă să lucreze. În timp ce bătea ușor cu ciocănelul în micii „bulgări" și „cilindri", Trina își reveni în simțiri, cu un suspin prelung. Era buimăcită, și rămase tăcută în scaun. Urmă o liniște îndelungată, întreruptă doar de ciocăniturile neregulate ale ciocănelului de lemn. După un timp, ea spuse :

— N-am simțit nimic, apoi îi zîmbi pe sub pielița de gumă.

McTeague se întoarse brusc spre ea, cu ciocănelul într-o mînă, și cleștele, cu o bucățică de aur în el, într-alta. Pe neașteptate îi spuse, cu sinceritatea și simplitatea spontană a unui copil :

— Ascultă, domnișoară Trina, îmi placi mai mult decît oricare altă fată ; de ce nu ne-am căsători ?

Trina se ridică deodată, apoi se retrase de lîngă el, înspăimîntată și perplexă.

— Vrei ? Vrei ? zise McTeague. Spune, domnișoară Trina, vrei ?

— Ce-i asta ? Ce vrei să zici ? strigă ea, uluită, morfolind cuvintele sub gumă.

— Vrei ? repetă McTeague.

— Nu, nu, exclamă ea, refuzînd fără să știe de ce, cuprinsă de teamă, teama instinctivă a femeii față de mascul.

McTeague nu putea decît să repete mereu și mereu același lucru. Înspăimîntată din ce în ce mai mult de mîinile lui uriașe — mîinile fostului vagonetar — de capul uriaș, pătrat și de forța lui enormă, de brută, țipă : „Nu, nu", clătinînd violent din cap, ferindu-se cu mîinile și lăsîndu-se încet în scaun. McTeague se apropie de ea, repetînd aceeași întrebare. „Nu, nu", striga ea, înfricoșată. Apoi în timp ce exclama : „Ah, mi-e rău", o cuprinse un acces de vomă. Efectul datorat eterului nu era neobișnuit, de data aceasta fiind ajutat și de emoție și agitație. McTeague își pierdu cumpătul. Turnă niște bromură de potasiu într-un pahar gradat și i-l apropie de buze.

— Poftim, înghite asta, zise.

Capitolul 3

O dată la două luni, Maria Macapa punea în mișcare tot blocul, de sus pînă jos. Îl străbătea din pod pînă în pivniță, cotrobăind în fiecare colț, scotocind în fiecare cutie, cufăr și butoi, cățărîndu-se pe toate rafturile, scormonind în sacii cu zdrențe, înnebunind locatarii cu perseverența și inoportunitatea ei. Aduna zdrențe, bucăți de fier, oale, sticle, saci vechi și haine aruncate. Era un fel de percheziție pe cont propriu. Vechiturile le vindea lui Zerkow, omul care aduna zdrențe-sticle-și-saci, și care locuia într-o vizuină murdară pe o străduță din spatele blocului ; acesta îi plătea trei cenți livra. Oalele de lut făceau oricum cinci cenți. Cu banii pe care-i primea de la Zerkow, Maria își cumpăra corsete și basmale albastre cu buline, străduindu-se să se îmbrace ca fetele care vindeau la mașina de sifon în bomboneria din colț. Era bolnavă de invidie pe fetele acelea, care ieșeau în lume, erau elegante, erau vesele, și aveau „bărbații" lor.

De data asta, după-masă tîrziu, își făcu apariția la ușa lui Moș Grannis. Ușa era deschisă puțin. Cea a domnișoarei Baker era întredeschisă și ea cîteva degete. Cei doi bătrîni „își țineau" companie în maniera lor.

— 'Veți ceva vechituri ? întrebă Maria, stînd în ușă. și ținînd în mînă o față de pernă murdară, aproape plină.

— Nu, nimic, după cîte știu, Maria, răspunse Moș Grannis, foarte iritat de prezența ei, dar nevrînd totuși să fie nepoliticos. Nimic, după cîte știu. Totuși, vezi... poate... dacă vrei să te uiți...

Ședea în mijlocul camerei, la o măsuță de brad. În față avea micul aparat de legat. Între degete ținea un arc uriaș de tapițer, cu sfoară, lîngă cot avea un burghiu minuscul, iar jos, lîngă el, un morman de reviste, cu paginile netăiate. Moș Grannis cumpăra „Națiunea" și „Crescătorul și Sportivul". În cea din urmă găsea uneori articole despre cîini, care-l interesau. Prin cea dintîi se uita foarte rar. Nu-i dădea mîna să se aboneze la vreuna din ele, în schimb le cumpăra la preț redus după ce se învecheau, pentru singura plăcere de a le lega.

— Pen' ce le coşi' nto'deauna' n cărţi, domnu' Grannis ? întrebă Maria, începînd să scormonească prin rafturile din cămară. 'S cu sutele pe-aici în rafturile-ăstea ; nu ţi's de nici un folos.

— Da, păi, răspunse Moş Grannis, timid, frecîndu-şi bărbia, ăă... cred că n-aş putea să-ţi spun ; un fel de obişnuinţă, ştii, un mic divertisment, ă... ă... îţi mai ia din timp, ştii. Eu nu fumez ; poate că ţine locul fumatului.

— Uite oala asta galbenă de lut, zise Maria, ieşind cu ea din cămară. Toată-i crăpată ; 'mneata n-ai nevoie de ea ; mai bine mi-ai da-o mie.

Moş Grannis avea nevoie de ea ; e adevărat, nu o mai folosea deloc acuma, dar o păstra de multă vreme şi ţinea într-un fel la ea, cum ţin bătrînii la lucruri de nimic, la fleacuri pe care le au de mulţi ani.

— O, oala asta... să vezi, Maria, eu... eu nu ştiu. Mă tem că... ştii, oala asta...

— Oo, lăsaţi, îl întrerupse Maria Macapa. La ce-i bună ?

— Dacă stărui, Maria, dar eu aş vrea... mai degrabă... îşi frecă el bărbia, supărat şi stînjenit, venindu-i greu s-o refuze, şi dorind s-o vadă plecată.

— Ei, la ce-i bună ? insistă Maria ; şi cum el nu fu în stare să-i dea un răspuns rezonabil, zise : E'n regulă, ieşind cu oala afară.

— Ăă, Maria... ascultă, dacă... dacă vrei să laşi uşa... ă, nu o închide de tot... uneori e un aer închis aici...

Maria rînji şi deschise larg uşa. Moş Grannis se simţi îngrozitor de prost ; era neîndoielnic că Maria devenea insuportabilă.

— 'Veţi ceva vechituri ? strigă Maria la uşa domnişoarei Baker.

Micuţa bătrînică şedea aproape de perete, într-un balansoar, cu mîinile în poală.

— Of, Maria, se lamentă ea, veşnic umbli după vechituri ; ştii bine că la mine nu găseşti niciodată aşa ceva.

Nu mintea. Cămăruţa croitoresei era de o curăţenie sclipitoare, de la măsuţa roşie, cu cele trei linguri Gorham aşezate una lîngă alta pînă la muşcatele şi garofiţele decorative crescute în lădiţa de la fereastră, şi pînă la globul de sticlă cu venerabilul său peştişor aurit. În ziua aceea

domnișoara Baker spălase cîte ceva ; două batiste, încă umede, erau puse la geam, să se usuce la soare.

— O, trebuie să aveți ceva de care n-aveți nevoie, continuă Maria, uitîndu-se prin colțurile camerei. Uite-aicea ce-mi dădu domnu' Grannis, și-i arătă oala galbenă.

Domnișoara Baker începu pe dată să tremure de emoție. Orice cuvînt rostit mai tare putea fi auzit perfect în camera de alături. Ce tîmpită era Maria ! Ce putea fi mai penibil decît o asemenea situație ?

— N-am dreptate, domnu' Grannis ? strigă Maria ; nu-mi dași, 'mneatale oala asta ?

Moș Grannis se făcu că nu aude ; fruntea-i era îmbrobonită ; îl copleși timiditatea ca pe un băiat de 10 ani. Se ridică pe jumătate din scaun, cu degetele tremurîndu-i pe bărbie.

Maria deschise cu indiferență debaraua domnișoarei Baker.

— Ce-i cu papucii ăștia vechi ? exclamă ea, întorcîndu-se cu o pereche de ghetre de mătase uzate. Erau fără îndoială destul de vechi pentru a putea fi aruncate, dar domnișoara Baker își ieși aproape din fire. Era greu de spus ce putea să se întîmple în clipa următoare. Singurul ei gînd era să scape de Maria.

— Da, da, ia orice. Poți să le iei ; dar pleacă, pleacă. Nu mai am nimic, nimic altceva.

Maria ieși, lăsînd intenționat ușa larg deschisă. În hol rămase între cele două uși și, în timp ce băga ghetrele și oala în fața de pernă murdară, începu să facă remarci în gura mare, strigînd cînd spre domnișoara Baker, cînd spre Moș Grannis. Într-un fel, ea-i aducea pe cei doi față în față. De fiecare dată cînd erau nevoiți să răspundă întrebărilor ei, era ca și cum și-ar fi vorbit unul altuia.

— Ăștia-s niște papuci prima-ntîi, domnișoară Baker. Uite, dom'le Grannis, fii atent la papucii ce mi-i dădu domnișoara Baker. 'Mneatale n-ai o pereche care nu-ți trebuie, nu-i așa ? Voi doi aveți mai puține vechituri decît oricine din bloc. Cum faci, dom'le Grannis ? Voi, burlacii bătrîni, sînteți ca și fetele bătrîne, la fel de goi și cărpănoși. Voi doi sînteți la fel, 'mneata și dom' Grannis, nu-i așa, dom'șoară Baker ?

Ce putea fi mai oribil și mai penibil ? Cei doi treceau prin adevărate suplicii. După plecarea Mariei, fiecare scoase un oftat de nemărginită ușurare. Apoi se îndreptară discret spre ușile lor, lăsîndu-le puțin întredeschise. Moș Grannis își reluă legatul. Domnișoara Baker își pregăti o ceașcă de ceai, ca să-și liniștească nervii. Fiecare încerca să-și recapete calmul, dar fără succes. Lui Moș Grannis îi tremurau degetele și se înțepă cu acul. Domnișoara Baker scăpă lingura de două ori. Nervozitatea însă nu voia să-i părăsească. Erau răscoliți, indispuși. Într-un cuvînt, după amiaza le era stricată.

Maria colinda prin bloc, din cameră în cameră. Mai de dimineață trecuse pe la Marcus Schouler, înainte de plecarea acestuia. Marcus o înjurase, vociferînd vehement ; „Nu, la mama dracului ! Nu, el nu avea nimic să-i dea ; nu avea, într-adevăr. Asta se numea persecuție. Casa lui era invadată zilnic. O să se plîngă proprietăresei, asta o să facă. O să se mute în altă parte." La urmă îi dădu Mariei șapte sticle de whisky, un grătar de fier și zece cenți — aceștia din urmă fiindcă ea purta părul ca o anume fată pe care o cunoștea el.

Plecînd de la domnișoara Beker, Maria bătu în ușa lui McTeague. Dentistul era întins în pat, în ciorapi, aparent nefăcînd nimic, uitîndu-se în tavan, pierdut în gînduri.

De cînd îi vorbise Trinei Sieppe, cerîndu-i atît de abrupt să se mărite cu el, McTeague petrecuse o săptămînă de suplicii. Pentru el nu mai exista întoarcere. Nu-l mai interesa decît Trina — și nimic altceva. Prea puțin îi păsa dacă o iubea sau nu și Marcus, cel mai bun prieten al lui. Trina trebuia să fie a lui cu orice preț ; și va fi, chiar și împotriva ei înseși. Nu înceta să reflecteze mereu asupra cazului, își urma dorința, nesăbuit, furios și dezlănțuit la gîndul vreunei piedici. Iar ea-i strigase : „Nu, nu !" ; nu putea să uite acest lucru. Ea, atît de mică, și de palidă, și de delicată, îl ținuse la distanță, pe el, atît de mare, atît de puternic.

În afară de asta, tot farmecul intimității lor zburase. După ședința aceea nenorocită, Trina nu a mai fost nici sinceră și nici deschisă. Acum era rezervată, circumspectă,

distantă. Iar el nu mai era în stare să deschidă gura ; nu mai putea rosti nici un cuvînt. Mai cu seamă la una din ședințe nu-și spuseseră decît bună-ziua și la revedere. El simțea că este stîngaci, neîndemînatic. Și-și zicea că ea-l disprețuiește.

Dar amintirea ei îl urmărea neîntrerupt. Noapte de noapte rămînea în pat treaz, gîndindu-se la Trina, admirînd-o, torturat de dorul ei. Capul îi ardea, zvîcnindu-i. Palmele-i erau uscate. Moțăia, se trezea, umbla neputincios prin camera întunecată, izbindu-se de cele trei scaune aliniate sub gravura de metal, și împiedicîndu-se de mopsul mic de piatră din fața sobiței.

În afară de asta, îl hărțuia gelozia față de Marcus Schouler. Maria Macapa, intrînd în „Saloane" să-ntrebe de vechituri, îl găsi lungit pe divan, rozîndu-și degetele într-un acces de furie tăcută. În ziua aceea, la prînz, Marcus îi vorbise de o excursie programată pentru duminica viitoare. Domnul Sieppe, tatăl Trinei, făcea parte dintr-un club de tir care urma să țină o întrunire la Schuetzen Park, dincolo de golf. Mergea toată familia Sieppe ; urma să se organizeze și un picnic. Fusese invitat, ca de obicei, și, Marcus. McTeague agoniza. Era prima sa experiență de acest gen, și suferea cu atît mai tare cu cît îl prinsese complet nepregătit. Ce complicație nenorocită mai era și asta în care se pomenea implicat ? I se păruse atît de simplu ca, din moment ce o iubea pe Trina, s-o obțină pur și simplu, fără nici o piedică, fără nici o întrebare, s-o ia și s-o ducă undeva departe, nu știa precis unde, într-o țară necunoscută, într-un loc încă nedescoperit, unde era duminică în fiecare zi.

— 'Veți ceva vechituri ?

— Ăă ? Ce ? Ce e ? exclamă McTeague, ridicîndu-se deodată de pe divan.

De obicei Mariei îi mergea foarte bine în „Saloanele dentare". McTeague strica în permanență lucruri pe care era prea prost ca să le mai repare ; pentru el, tot ce era rupt era pierdut. O dată o scuipătoare, alta dată un vătrai de la sobiță sau un vas de bărbierit, de porțelan.

— 'Veți ceva vechituri ?

— Nu știu... nu-mi amintesc, mormăi McTeague.

Maria începu să caute prin cameră, McTeague urmărind-o, cu labele-i uriașe încălțate în ciorapi. Deocamdată, ea se năpusti asupra unei grămezi de instrumente medicale vechi, dintr-o cutie neacoperită de havane — pensete, mici burghiuri și spatule. Rîvnea demult la o asemenea descoperire în „Saloanele" lui McTeague, convinsă că trebuie să existe pe undeva prin cameră. Instrumentele erau din cel mai fin aliaj și erau cu adevărat prețioase.

— 'Șa-i, dom' doctor, că po' să iau astea ? exclamă Maria. 'Mneavoastră nu vă trebuie.

McTeague nu era deloc convins de asta. Multe lucruri din grămada aceea mai puteau fi reparate, refăcute.

— Nu, nu, spuse el, negînd din cap.

Dar Maria Macapa, știind cu cine are de a face, prăvăli deodată asupra lui un torent de cuvinte. Îl făcu să creadă că nu are nici un drept să le păstreze, că îi promisese cîndva că le ține pentru ea. Apoi simulă o mare indignare, țuguindu-și buzele și împingînd aerul cu bărbia, arătîndu-se rănită în sentimentele ei cele mai gingașe, trecînd cu repeziciune de la o stare sufletească la alta, umplînd camera cu o zarvă atît de stridentă încît McTeague se simți amețit și buimac.

— Da, bine, bine, spuse el, încercînd să se facă auzit. Ar fi într-adevăr meschin. N-am nevoie de ele.

Și în timp ce el se întorcea să ia cutia, Maria profită de moment pentru a fura trei „granule" de aur din farfuria de sticlă. Fura adesea aur, aproape de sub ochii lui ; la drept vorbind, totul se petrecea atît de simplu, încît furtul nu-i mai procura cine știe ce satisfacție. Apoi, Maria plecă. McTeague se întoarse pe divan și se trînti pe el, cu fața în jos.

Cu puțin timp înainte de cină, Maria termină scotocitul. Acum blocul era curățat de toate vechiturile, din pod pînă în subsoluri. Murdara față de perină era burdușită. Profitînd de ora mesei, Maria își cără bocceaua după colț, pe străduța unde locuia Zerkow.

Zerkow tocmai se întorsese dintr-unul din raidurile-i zilnice. Căruța dărăpănată era în fața ușii, ca o epavă împotmolită ; calul nenorocit, cu încheieturile roase jalnic, mesteca o mînă de fîn zdrobit, într-un șopron din spatele casei.

Interiorul prăvăliei de vechituri era întunecos și umed, și îmbîcsit de tot soiul de mirosuri sufocante. Pe pereți, pe podele, și atîrnînd de căpriori zăcea un univers de rămășițe înnegrite de praf și mîncate de rugină. Găseai orice acolo : erau reprezentate toate meseriile și toate clasele sociale ; obiecte de fier, de stofă și de lemn ; toate reziduurile pe care le elimină un mare oraș în existența lui cotidiană. Prăvălia lui Zerkow era ultimul adăpost, ultimul azil al acestor obiecte care supraviețuiseră utilității lor.

Maria îl găsi pe Zerkow în camera din dos, gătindu-și ceva de mîncare pe o lampă de spirt. Zerkow era un evreu polonez, cu părul foarte soios, de un roșu aprins. Era un bătrîn uscățiv, sbîrcit, de vreo șaizeci de ani. Avea buzele subțiri, fremătînde, de pisică, ale omului lacom ; ochi care au dobîndit agerimea uliului, în urma îndelungilor scormoniri prin resturi și gunoaie ; și degete-gheară, gata să înhațe — ghearele celui care acumulează, dar niciodată nu plătește. Era imposibil să te uiți la Zerkow și să nu-ți dai seama imediat că pasiunea primordială a acestui om era lăcomia — o lăcomie excesivă, nemăsurată. Era Omul cu Grebla, scociorînd ore în șir în grămezile de gunoi ale orașului, ca să găsească aur — aur — aur. Era marea lui pasiune, marele lui vis ; în fiecare clipă i se părea că simte în palme apăsarea generoasă, consistentă a acelui metal solid și greu. Sclipirea lui îi juca în permanență în fața ochilor, zornăitul lui îi cînta de-apururi în urechi, ca un țiuit de talgere.

— Cine e ? Cine e ? exclamă Zerkow, auzind pașii Mariei în odaia din față.

Vocea îi era slabă, răgușită, redusă aproape la o șoaptă, datorită obiceiului îndelungat de a striga pe străzi.

— O, tot dumneata, nu-i așa ? adăugă el, încercînd să vadă prin întunecimea prăvăliei. Să vedem ; ai mai fost și în alte dăți aici, nu-i așa ? Ești mexicana din Polk Street. Te numești Macapa, nu ?

Maria dădu din cap.

— 'M avut o veveriță zburătoare, și i-am dat drumu', murmură ea absentă.

Zerkow era uimit ; o privi aspru o clipă, apoi se descotorosi de toată povestea, printr-o mișcare a capului.

— Ei, ce mi-ai adus ? spuse.

Lăsă să i se răcească mîncarea, absorbit îndată de afaceri.

Între cei doi începu o lungă ciorovăială. Fiecare fleac din bocceaua Mariei fu discutat, cîntărit și disputat. Își azvîrliră în față vrute și nevrute pe seama ulciorului crăpat al lui Moș Grannis, a ghetrelor domnișoarei Baker, a sticlelor de whisky ale lui Marcus Schouler, pentru a atinge paroxismul în momentul în care au ajuns la instrumentele lui McTeague.

— O, nu, nu ! zbieră Maria. Cincisprezece cenți pentru toate astea ! De ce nu ți le-aș face cadou de Crăciun ! Și'n afară de asta, mai am și niște plombe de aur de la el ; uite-le.

Pieptul lui Zerkow zvîcni, cînd cele trei granule sticliră în palma Mariei. Era acolo, metalul virgin, aurul pur, nealterat, visul lui, dorința lui devoratoare. Degetele i se chircirăă, se încîrligară în palme, buzele subțiri i se strînseseră pe dinți.

— Ah, ai ceva aur, murmură el, întinzînd mîna.

Maria închise pumnul.

— Aurul merge cu celelalte, preciză ea. Ori-mi dai un preț ca lumea pe toate, ori le iau-napoi.

În cele din urmă tîrgul se făcu după dorința Mariei. Zerkow nu era deloc omul care să lase să-i iasă aurul din casă. Îi numără banii pentru toate vechiturile, bombănind la fiece monedă, ca și cum și-ar fi dat sîngele din vine. În fine, afacerea se încheie.

Dar Zerkow mai avea ceva de spus. În timp ce Maria se pregătea să plece, împăturindu-și fața de pernă, bătrînul evreu spuse :

— A, așteaptă un minut, noi...ă, ce-ar fi să tragi o dușcă înainte de a pleca ? Ca să se vadă că-ntre noi totu-i în regulă.

Maria se așeză din nou.

— Da, cred că aș trage o dușcă, spuse ea.

Zerkow luă dintr-un dulap o sticlă de whisky și un pahar mare cu baza piciorului ciobită. Cei doi băură un timp, el din sticlă, ea din paharul ciobit. Își ștergeau încet buzele, printre respirații. Se lăsă un moment de tăcere.

— Ascultă, spuse Zerkow la urmă, cum e cu farfuriile ălea de aur de care mi-ai spus data trecută, cînd ai fost aici ?

— Ce farfurii de aur ? întrebă Maria, uimită.

— Ei, știi tu care, replică celălalt. Serviciul ăla pe care l-a avut taică-tău în America Centrală, pe vremuri. Nu știi, care suna ca o grămadă de clopoței ? Aur roșu, știi tu, ca portocalele ?

— A, făcu Maria, împungînd aerul cu bărbia, parcă dînd de înțeles că ar ști ea o poveste lungă despre asta dacă s-ar hotărî s-o spună. A, da, serviciul de aur...

— Spune-mi cîte ceva despre el, zise Zerkow, tresărindu-i buza palidă de jos, și trecîndu-și degetele chircite peste față și bărbie. Spune-mi. Hai dă-i drumul ?

Răsufla scurt, membrele-i tremurau ușor. Era ca un animal de pradă adulmecîndu-și victima. Maria refuza însă să vorbească, înălțîndu-și capul, susținînd că trebuie să plece.

— S-auzim, perseveră evreul. Mai bea.

Maria mai sorbi o înghițitură de whisky.

— Acuma dă-i drumul, repetă Zerkow, s-auzim povestea.

Maria își rezemă coatele de masă, uitîndu-se drept înainte, cu ochi ce nu vedeau nimic.

— Bine, uite cum a fost, începu ea. Era pe vremea cînd eram mică. Ai mei trebuie că erau bogați, cu milioane — cafeaua, cred — și aveau o casă mare, da' nu-mi mai amintesc decît serviciu'. O, serviciu' acela ! Era minunat. Erau mai mult de o sută de bucăți, și fiecare de aur. Să fi văzut cum arătau cîn' se deschidea cufăru' de piele. Îți luau ochii. Era o vîlvătaie galbenă, ca de foc, ca un apus de soare ; era ceva măreț, să le vezi așa, clădite toate, una peste alta. Chiar și cîn' era întuneric puteai să le vezi, în strălucirea lor. Nici o bucată nu era măcar zgîriată ; fiecare era ca oglinda, netedă și strălucitoare, întocmai ca un ochi de apă în care bate soarele. Și erau farfurii de mîncare, castroane de supă, și căni și platouri mari, groase, lungi ca ăsta, uite, și late ; căni pentru smîntînă și cupe cu mînere sculptate cu vițe și de toate : și cupe de băut, fiecare de altă formă ; și farfurii pentru zeamă și sosuri ;

apoi un vas mare, greu, pentru punci, cu polonic, şi vasul era tot sculptat cu figuri şi ciorchini de struguri. Ah, că numai vasu' ăsta făcea o avere, aşa cred. Cîn' toată vesela aia era aşezată pe masă, era o privelişte pentru un rege. Aşa serviciu era ăla. Fiecare piesă era grea, o, foarte grea ! şi groasă ; aur gros, masiv, nimic decît aur — aur roşu, strălucitor, curat, roşu ca portocala — şi cîn' îl ciocăneai cu degetul, ah, să fi auzit numai atunci ! Nici un clopot de biserică nu a răsunat vreodată mai dulce şi mai limpede. Şi era un aur moale ; puteai să-l muşti şi să-ţi laşi urma dinţilor în el. Oh, serviciul ăla de aur ! Îl văd şi acuma parcă l-aş avea în faţa ochilor — aur solid, greu, bogat, şi curat ; numai aur şi aur, în grămezi. Ce mai serviciu era, ce mai serviciu !

Maria tăcu şi rămase dînd din cap, gîndindu-se la acea splendoare apusă. Deşi cam analfabetă, şi în orice altă problemă lipsită de imaginaţie, o anume inteligenţă deformată îi permitea să recompună întotdeauna acest tablou, cu o claritate incredibilă. Era evident că vedea limpede serviciul. Descrierea era precisă, aproape elocventă.

O fi existat oare vreodată acel minunat serviciu de aur altfel decît în imaginaţia ei bolnavă ? Şi-o fi amintind oare într-adevăr Maria o realitate din copilăria petrecută într-un lux barbar ? Vor fi fost cîndva părinţii ei stăpîni pe o avere imensă, provenită de pe vreo plantaţie de cafea din America Centrală, o avere de mult confiscată de trupe de insurgenţi, sau cheltuită întru susţinerea unor guverne revoluţionare ?

Nu era imposibil. Nu se putea afla absolut nimic despre trecutul Mariei, înainte de apariţia ei în bloc. Apăruse pe neaşteptate din necunoscut, o femeie străină, de rasă amestecată, rezonabilă în toate exceptînd serviciul de aur ; dar neobişnuită, complicată, misterioasă, chiar cînd era în toane bune.

Dar prin ce chinuri trecuse Zerkow ascultîndu-i povestea ! Căci îşi propusese să creadă totul, făcuse sforţări să creadă totul, biciuit şi hărţuit de o lăcomie nemiloasă, care nu scădea nici măcar la cel mai absurd basm cu comori. Povestea îl încînta, îl fermeca. Se găsea în preajma unei fiinţe căreia îi aparţinuse această comoară. Vedea pe cineva care văzuse acest morman de aur. Şi, astfel, se sim-

ţea şi el în apropierea aurului, care era acolo, undeva pe aproape, sub ochii săi, sub degetele sale ; era roşu, strălucitor, masiv. Privi în jur, sălbatic ; şi nu văzu nimic, nimic altceva decît prăvălia sordidă şi cutii de tablă roase de rugină. Ce exasperant, ce chin să te afli atît de aproape de el, şi totuşi să ştii că e irevocabil şi ireversibil pierdut ! Fu străbătut de un spasm de suferinţă. Îşi rodea buzele palide, de deznădejde, de mînie, de furie.

— Dă-i drumul, dă-i drumul, şopti el ; să mai auzim o dată. Lustruite ca oglinda, da ? Şi grele ? Da, da, ştiu. Un vas de punci care face o avere. Ah, şi tu le-ai văzut, au fost ale tale, toate !

Maria se ridică să plece. Zerkow o conduse pînă la uşă, mai oferindu-i de băut.

— Să mai vii, să mai vii, cîrîi el. Nu aştepta pînă ai vechituri ; vino oricînd vrei, şi mai povesteşte-mi de serviciul ăla.

Mai făcu cîţiva paşi cu ea, pe străduţă.

— Cît crezi că valora ? o întrebă, înfrigurat.

— O, un milion de dolari, răspunse vag, Maria.

După ce plecă Maria, Zerkow reveni în odaia din dos a prăvăliei, şi rămase în faţa lămpii de spirt, uitîndu-se în jos la mîncarea rece, preocupat şi gînditor.

„Un milion de dolari", murmură el în şoapta-i guturală, hîrîită, purtîndu-şi vîrful degetelor pestre buzele subţiri, de pisică. „Un serviciu de aur, valorînd un milion de dolari ; un vas de punci valorînd o avere ; farfurii de aur roşu, mormane şi grămezi. Dumnezeule !"

Capitolul 4

Zilele treceau. McTeague terminase tratamentul pe care îl făcuse Trinei. Ea nu mai venea la „Saloane". În cursul ultimelor şedinţe, relaţiile dintre ei se mai amelioraseră puţin. Trina se menţinea totuşi într-o atitudine rezervată, iar McTeague se mai simţea încă neîndemînatic, stîngaci în prezenţa ei ; dar acea reţinere şi jenă ce urmase după

declarația nesăbuită a lui McTeague se topise încetul cu încetul. În ciuda lor, reveniseră treptat la vechea atitudine pe care o avuseseră cînd s-au cunoscut.

Dar, cu toate astea, McTeague suferea cumplit. Vedea limpede că Trina nu va fi niciodată a lui. Era prea bună pentru el ; prea delicată, prea rafinată, prea drăguță pentru el, care era atît de necioplit, de uriaș și de prost. Ea era pentru altul — pentru Marcus, fără îndoială — pentru altcineva mai șlefuit. Ar fi trebuit să meargă la un alt dentist ; la tînărul din colț, de exemplu, biciclistul și amatorul de curse de ogari. McTeague începu să-l deteste și să-l invidieze. Îl spiona în timp ce omul intra ori ieșea din cabinet, îi observa cravatele cu picățele și vestele fistichii.

Într-o duminică, la cîteva zile după ultima ședință la dentist a Trinei, McTeague îl întîlni pe Marcus Schouler la masă, la birtul vatmanilor, de lîngă prăvălia de hamuri.

— Ce-ai de gînd să faci'n după-masa asta, Mac ? îl întrebă celălalt, în timp ce-și mîncau budinca.

— Nimic, nimic, răspunse McTeague, clătinînd din cap.

Gura îi era plină de budincă. Digestia îl încălzea, și la rădăcina nasului îi apăruseră mici broboane de sudoare. Avea perspectiva unei după-amiezi petrecute, ca de obicei, în scaunul dentar. Cînd plecase de acasă, pusese zece cenți în cană și-o lăsase la cîrciuma lui Frenna, ca să-i fie umplută.

— Ce-ai zice de-o plimbare ? spuse Marcus. Vreau să zic o plimbare lungă. O să fie grozav. Tre' să duc vreo trei-patru cîini să facă puțină mișcare. Moș Grannis îi de părere că-i nevoie. O să mergem spre Presidio.

Cei doi își făcuseră de o vreme obiceiul ca, din cînd în cînd, să iasă la plimbări lungi. Duminica, atunci cînd Marcus nu se ducea cu familia Sieppe, plecau împreună uneori în parc, alteori spre Presidio, sau chiar de partea cealaltă a golfului. Le făcea o plăcere deosebită să fie împreună, dar păstrînd tăcere și o anume rezervă, avînd acea oroare masculină față de orice manifestări de prietenie.

În după-amiaza aceea au umblat vreo cinci ore, în lungul șoselei Californiei, apoi, tăind prin Rezervația Presidio, spre podul Golden Gate. Pe urmă s-au întors și,

urmînd linia țărmului, au ajuns la Cliff House. Aici s-au oprit să bea bere, Marcus declarînd că gura îi era uscată ca un șopron de fîn. Înainte de a porni la plimbare, cei doi trecuseră pe la spitalul de cîini, și Marcus dăduse drumul la patru convalescenți, nebuni de fericire că se văd iar liberi.

— Uite la cîinele-ăla, strigă Marcus spre McTeague, arătîndu-i un superb setter irlandez. Ăla-i cîinele care-a aparținut tipului de pe bulevard, cîinele după care am fost în ziua aceea. L-am cumpărat. Tipu' credea că are răpciugă și i-a făcut vînt. Da' n-avea nimic, numa' niște guturai. Spune, nu-i grozav ? Uit'te la părul lui ; e perfect, și fii atent cum își ține coada, în linie dreaptă cu spatele. Uit'te cît de țepene și albe-i sînt mustățile. Pe toți dracii, în materie de cîini nu pot fi prostit. Ăsta-i la-nălțime.

La Cliff House își băură berea într-un colț liniștit din sala de biliard. Nu erau decît doi jucători. Undeva, într-altă parte a clădirii, cînta un gramofon. Afară se auzeau izbiturile ritmice ale valurilor și mugetul sonor al focilor pe stînci. Cei patru cîini se încolăciseră pe podeaua plină de nisip.

— Asta-i, făcu Marcus, bînd jumătate din pahar. Ah-ah ! adăugă apoi cu un oftat prelung, e perfect ; da, într-adevăr !

În ultimul ceas al plimbării, aproape că nu vorbise decît Marcus. McTeague abia dacă-i răspunsese prin mișcări șovăielnice din cap. De altminteri, dentistul fusese tăcut și gînditor în tot cursul după-amiezii. Pînă la urmă, Marcus sesiză acest lucru. Așezîndu-și paharul pe masă, cu zgomot, exclamă deodată :

— Ce-a fost cu tine în zilele din urmă, Mac ? Pe tine te roade ceva, este ? Hai, spune.

— Nu, nu, răspunse McTeague, uitîndu-se în podea ; nu, nu, n-am nimic.

— Aiurea ! i-o întoarse celălalt.

McTeague tăcea. Cei doi jucători de biliard plecară. Gramofonul se dezlănțui cu o nouă melodie.

— Ha ! exclamă Marcus, rîzînd scurt. Am impresia că ești amorezat.

McTeague suspină adînc şi-şi tîrşîi picioarele enorme sub masă.

— Şi totuşi, ceva te roade, insistă Marcus. Poate sînt în măsură să te ajut. Sîntem prieteni, nu ? Mai bine spune-mi ce-i cu tine ; poate putem aranja ceva. Hai, dă-i drumul ; dă afară.

Situaţia era oribilă. Pe McTeague îl copleşea. Marcus era prietenul lui cel mai bun, unicul lui prieten. Erau „prieteni la cataramă", şi McTeague ţinea la el. Totuşi iubeau amîndoi — se pare — aceeaşi fată, iar acum Marcus se străduia să-i stoarcă secretul ; se repezea orbeşte în aceeaşi stîncă de care se vor zdrobi amîndoi, animat de cele mai bune intenţii, din singura dorinţă de a-i fi de folos. În afară de asta, nu exista nimeni altul decît Marcus, căruia McTeague să fi preferat să-i spună necazurile ; şi totuşi, în legătură cu acest necaz, cel mai mare din viaţa lui, trebuia să păstreze tăcere ; trebuia să se abţină să-i spună lui Marcus, mai mult decît oricui.

McTeague începu să simtă vag că viaţa devenise insuportabilă. Cum se întîmplaseră lucrurile ? Cu numai o lună în urmă era pe de-a-ntregul mulţumit ; era calm şi împăcat, savurîndu-şi micile plăceri aşa cum i se prezentau. Viaţa i se modelase după anume tipare ; urmînd fără îndoială să curgă mai departe în aceeaşi albie. Apoi, în minuscula sa lume a pătruns o femeie, şi în acelaşi timp a apărut şi discrepanţa. Se ivise elementul dereglator. Oriunde călcase femeia, răsăriseră, ca nişte flori încîlcite şi ciudate, complicaţii dureroase.

— Spune, Mac, dă-i drumul ; zi-i de-a dreptul, îl îndemnă Marcus aplecîndu-se spre el. S-a luat vreun tip de tine, strigă el, devenind deodată stacojiu.

— Nu, spuse McTeague, neajutorat.

— Hai, bătrîne, spune insistă Marcus ; s-auzim. Care-i chestia ? O să fac tot ce pot ca să te ajut.

Asta era mai mult decît putea McTeague să îndure. Situaţia îl depăşea. Vorbi prostit, cu mîinile afundate în buzunare, cu capul căzut înainte.

— E... e vorba de... de domnişoara Sieppe, spuse el.

— Trina, vară-mea ? Ce vrei să zici ? întrebă Marcus aspru.

— A... eu... eu nu știu, bîlbîi McTeague, zăpăcit de-a binelea.

— Vrei să spui, strigă Marcus luminat deodată, că tu... că și tu !

McTeague se agită în scaun, uitîndu-se la pereți, evitînd privirile celuilalt. Dădu din cap, apoi izbucni pe neașteptate :

— E peste puterile mele. N-am nici o vină, nu-i așa ?

Marcus amuți subit ; căzu pe spate în scaun, cu respirația tăiată. Lui McTeague îi reveni deodată graiul.

— Înțelegi, Mark, e peste puterile mele. Nu știu cum s-a întîmplat. Totul a venit atît de încet, încît eu... încît totul era gata mai înainte de a-mi da seama, înainte de a mai putea face ceva. Știu că sîntem prieteni buni, noi doi, și știam că... știam ce e între tine și domnișoara Sieppe. Știu și acum, știam și atunci ; dar asta n-a ajutat cu nimic. Înainte de a-mi da seama... totul... totul... a fost gata. Și nu pot să fac nimic. N-aș fi vrut pentru nimic în lume să se întîmple, dacă aș fi putut, aș fi oprit totul, dar nu știu, există ceva care e mai tare decît noi, asta e. Ea venea acolo... domnișoara Sieppe venea, venea acolo de trei-patru ori pe săptămînă, și a fost prima fată pe care am cunoscut-o vreodată... și nu știu ! Eram aproape de ea, îi atingeam fața în fiecare minut, și gura, îi simțeam răsuflarea și mirosul părului... o, nu-ți poți închipui. Nu pot să-ți spun în cuvinte ce simțeam. Prea bine nu știu nici eu, știu numai rezultatul. Totul s-a încheiat ; e prea tîrziu ca să mai pot da înapoi. Ah, și nu mă pot gîndi la nimic altceva ; nici ziua, nici noaptea. Pentru mine nu mai există nimic altceva. Asta e... e... e totul ! Eu... eu... oh, Mark, asta e totul pentru mine, nu pot să-ți explic.

Făcu un gest de neputință cu ambele mîini. Niciodată nu mai fusese McTeague atît de agitat ; niciodată nu mai ținuse un discurs atît de lung. Mîinile i se mișcau în gesturi violente, necontrolate, fața i se înroșise, maxilarele uriașe se închideau la fiecare pauză cu un pocnet sec și dur. Era ca o brută colosală prinsă într-o plasă invizibilă, delicată, urlînd, exasperată, lipsită de puterea de a se elibera.

Marcus Schouler nu spuse nimic. Se lăsă o lungă tăcere. Marcus se ridică și se îndreptă spre fereastră, unde rămase în picioare, privind afară, dar fără să vadă ceva. „Cine

şi-ar fi închipuit una ca asta ?“ murmură el neauzit. Era în impas. Marcus ţinea la Trina. Nu se îndoia cîtuşi de puţin de asta. Aştepta întotdeauna cu nerăbdare excursiile de duminica după-amiază. Îi plăcea să fie cu Trina. Şi el, la fel, simţea farmecul acestei fete — farmecul frunţii mici şi palide ; mica bărbie împinsă înainte, ca într-o inocentă confidenţă ; coroana masivă şi parfumată a părului negru. O plăcea nespus de mult. Într-o bună zi urma să-i vorbească ; s-o ceară în căsătorie. Marcus amînase mereu această problemă pentru viitor ; cîndva avea să se întîmple — cîndva — într-un an, sau doi. Faptul încă nu se conturase clar în mintea lui. Marcus „îi ţinea companie“ verişoarei sale, dar cunoştea şi multe alte fete. De altfel, îi plăceau toate fetele destul de mult. Unicitatea şi forţa pasiunii lui McTeague îl speriase. McTeague s-ar căsători cu Trina în aceeaşi după-masă, dacă ea ar fi de acord ; dar oare el, Marcus, ar face-o ? Nu, n-ar face-o ; dacă s-a ajuns pînă aici, ei bine, nu, n-ar face-o. Şi totuşi, ştia că Trina îi place. Ar putea spune... da, ar putea spune chiar că o iubeşte. Ea era „fata lui“. Iar familia Sieppe îl recunoştea drept „băiatul Trinei“. Marcus reveni la masă şi se aşeză pe marginea ei.

— Şi atunci, ce ne rămîne de făcut, Mac ? zise el.

— Nu ştiu, răspunse McTeague, dărîmat. N-aş vrea... n-aş vrea să... să intervină nimic între noi, Mark.

— Ei bine, n-o să intervină nimic, fii sigur ! strigă celălalt. Nu, domnule ; fii sigur, Mac.

Marcus gîndea intens. Pentru el era foarte limpede că McTeague o iubea pe Trina mai mult decît el ; că, într-un fel, tipul acesta uriaş şi necioplit era capabil de o pasiune mult mai puternică decît el, care era de două ori mai deştept. Deodată, Marcus luă impetuos o hotărîre.

— Ei bine, Mac, strigă, izbind cu pumnul în masă, dă-i bătaie 'nainte. Presupun că tu... că tu o doreşti îngrozitor de mult. Eu o să mă retrag ; da, o să mă retrag. O să ţi-o las ţie, bătrîne.

Deodată, sensul generozităţii sale îl copleşi pe Marcus. Se văzu un alt om, foarte nobil, cu simţul sacrificiului ; îşi privi parcă din afară acest al doilea eu, cu nemărginită admiraţie şi infinită compasiune. Era atît de bun, de mag-

nific, de eroic, încît aproape îi dădură lacrimile. Marcus făcu un gest larg de resemnare, întinse amîndouă mîinile, strigînd :

— Mac, am să ţi-o cedez. N-o să stau în calea voastră.

Şi, în timp ce vorbea, în ochii lui Marcus apărură cu adevărat lacrimi. Nu începea nici o îndoială că se credea sincer. În momentele acelea era aproape convins că o iubeşte pe Trina şi că acum se sacrifica de dragul prietenului său. Cei doi erau în picioare, faţă în faţă, strîngîndu-şi mîinile. Era un moment măreţ ; pînă şi McTeague îi simţea dramatismul. Ce lucru minunat era prietenia dintre oameni ! Dentistul tratează dintele prietenului său şi refuză banii ; prietenul se revanşează cedîndu-i fata. Asta se cheamă noblețe. Stima şi afecţiunea reciprocă cresc enorm. Nimic nu-i va mai putea înstrăina vreodată. Nimic, pînă la moarte.

— Îţi sînt foarte recunoscător, murmură McTeague, căci nu-i venea nimic mai bun în minte. Îţi sînt foarte recunoscător, repetă el, foarte recunoscător, Mark.

— E-n regulă, în regulă, răspunse Marcus Schouler, brav, şi se gîndi să adauge : „O să fiţi fericiţi împreună. Spune-i din partea mea... spune-i... spune-i..."

Dar nu mai putu continua. Strînse cu putere mîna dentistului.

Nici unuia dintre ei nu i-a trecut prin cap că Trina s-ar putea să-l refuze pe McTeague. McTeague începu să se însenineze. În retragerea lui Marcus întrezărea sfîrşitul tuturor dificultăţilor. După asta — totul se va aranja. Nervii exaltaţi, încordaţi ai lui Marcus sfîrşiră prin a se destinde, aducîndu-l şi pe el într-o stare de bună dispoziţie. Supărarea i se schimbă deodată într-un exces de veselie. După-amiaza se transformă într-un succes comun. Cei doi se plesniră cu sete peste spate, şi băură trei rînduri de bere, închinînd fiecare în cinstea celuilalt.

Zece minute după ce renunţase la Trina Sieppe, Marcus îl năuci pe McTeague cu o ispravă formidabilă.

— Fii atent, Mac. Eu po' să fac ceva ce tu nu poţi. Pariez pe douăş'cinci de cenţi că o să te fac praf.

Puseră amîndoi monezile pe masă.

— Ac'ma, fii atent, strigă Marcus.

Luă o bilă de biliard din cutie, o cumpăni puțin în fața ochilor, apoi, deschizîndu-și deodată fălcile într-un chip oribil, o îndesă în gură și închise buzele peste ea.

În primul moment McTeague rămase stupefiat, cu ochii cît cepele. Apoi fu cuprins de un rîs enorm. Hohotea și striga, legănîndu-se în scaun și lovindu-se peste genunchi. Ce mai pezevenghi și Marcus ăsta! Niciodată nu puteai ști ce o să facă în momentul următor. Marcus își scoase bila din gură, o șterse de fața de masă și i-o întinse lui McTeague.

— Ac'ma să te vedem pe tine.

McTeague deveni deodată grav. Problema era serioasă. Își despărți bine mustățile groase, și-și deschise fălcile enorme, ca o anacondă. Bila îi dispăru în gură. Marcus aplaudă gălăgios, strigînd: „Perfect!" McTeague se întinse după bani și-i băgă în buzunarul de la vestă, dînd din cap cu subînțeles.

Apoi deodată, fața-i deveni stacojie, fălcile începură să se miște convulsiv, își izbea obrajii cu ambele mîini. Bila de biliard îi intrase ușor în gură, și nu mai putea s-o scoată.

Era groaznic. Dentistul se ridică în picioare, împleticindu-se printre cîini, schimonosindu-și fața, cu ochii ieșiți din orbite. Oricît încerca, nu-și putea deschide fălcile destul, ca să poată scoate bila. Marcus își pierdu cumpătul, înjurînd în gura mare. McTeague transpira de groază; din gura înfundată îi ieșeau sunete nearticulate; dădea din mîini sălbatic; cei patru cîini începură să latre, aținați de agitația generală. Un chelner dădu buzna înlăuntru, cei doi jucători de biliard reveniră, și se adună lume. Era o scenă în toată legea.

Pe neașteptate, bila sări din gura lui McTeague la fel de simplu cum intrase. Ce ușurare! Bietul de el se prăbuși într-un scaun, ștergîndu-și fruntea, gîfîind din greu.

Dată fiind emoția momentului, Marcus Schouler invită întregul grup să bea cu ei.

Între timp lucrurile se liniștiră și grupul se împrăștie; era trecut de cinci. Marcus și McTeague hotărîră să se întoarcă acasă cu tramvaiul. Dar curînd constatară că nu era posibil. Cîinii nu voiau să-i urmeze. Numai Alexander, setter-ul cel nou al lui Marcus, își menținea locul în

urma tramvaiului. Ceilalți trei își pierduseră mințile, alergînd aiurea pe străzi, cu boturile în aer, sau țîșnind pe neașteptate în galopuri furioase, îndepărtîndu-se în altă direcție. Marcus fluiera, striga și spumega de furie — în zadar. Cei doi prieteni trebuiră s-o ia pe jos. Ajungînd în cele din urmă în Polk Street, Marcus închise cîinii la spital. Pe Alexander îl aduse cu el în bloc.

În spatele blocului exista o curte minusculă, unde Mark făcuse o cușcă pentru Alexander, dintr-un butoi vechi de apă. Înainte de a se gîndi la propria-i masă, Marcus îl culcă pe Alexander și-i dădu să mănînce cîțiva biscuiți. McTeague îl însoțise în curte. Alexander începuse de îndată să mănînce, mestecînd repede biscuiții, cu capul înclinat pe o parte.

— Ce, ce-o să faci cu... în legătură... în legătură.. cu verișoara mea, Mac ? întrebă Marcus.

McTeague dădu din cap neajutorat. Se întunecase, și se făcuse rece. Curticica era urîtă și plină de miasme. McTeague era obosit din cauza lungii plimbări. Stînjeneala legată de problema Trinei îi reveni întreagă. Nu, desigur, ea nu era pentru el. Pînă la urmă o va cuceri Marcus, sau un altul. Ce-ar fi putut să vadă ea la el ca să-i placă — el, un uriaș greoi, cu mîinile cît maiul ? Și apoi, ea-i spusese o dată că nu se va căsători cu el. Nu era destul ?

— Nu știu ce să fac, Mark, zise el.

— Păi, acuma trebuie să-i faci curte, răspunse Marcus. Du-te și treci pe la ea.

McTeague tresări. Nu se gîndise niciodată să treacă pe la ea. Ideea îl sperie puțin.

— Sigur, insistă Marcus, e cel mai bun lucru. Da' ce credeai ? 'Ți-nchipuiai că n-o s-o mai vezi niciodată ?

— Nu știu, nu știu, răspunse dentistul, uitîndu-se tîmp la cîine.

— Știi unde locuiește, continuă Marcus Schouler. Dincolo de golf, la stația din Strada B. O să te duc eu, ori de cîte ori vrei. Uite ce, o să mergem la ei de ziua lui Washington. Asta-i miercuri ; sigur c-o să se bucure să te vadă.

Ce frumos din partea lui Marcus! McTeague realiză deodată tot ceea ce făcea prietenul său pentru el. Se bîlbîi :

— Ascultă, Mark... tu eşti... eşti un băiat grozav.

— Ei, lasă! zise Marcus. E-n regulă, bătrîne. Aş vrea să vă văd aranjaţi; asta-i tot. O să mergem neapărat miercuri.

O porniră spre casă. Alexander se opri din mîncat şi îi privea îndepărtîndu-se, întîi cu un ochi, apoi cu celălalt. Dar se respecta prea mult ca să scîncească. Cînd ajunseră însă pe la al doilea palier al scărilor din spate, dedesubt, în curte se auzi o răfuială cumplită. Se repeziră amîndoi la un geam deschis din capătul holului, şi priviră în jos.

Curtea blocului era despărţită de cea a poştei printr-un gard de scînduri; în cea din urmă se aciuise un cîine. Acesta şi Alexander se mirosiră reciproc, pufnind unul la altul prin crăpăturile gardului. Apoi a început deodată hărmălaia, de o parte şi de alta a gardului. Cîinii se năpusteau turbaţi unul spre altul, arătîndu-şi colţii, lătrînd, înnebuniţi de ură. Colţii le străluceau. Zgîriau scîndurile gardului cu ghearele, umplînd noaptea de zarva lor.

— La dracu! strigă Marcus, nu se iubesc! Ascultă, ce zici? Ce încăierare ar ieşi dacă s-ar întîlni vreo dată! Trebuie s-o-ncercăm cîndva.

Capitolul 5

Miercuri dimineaţă, de ziua lui Washington, McTeague se sculă devreme şi se bărbieri. În afara celor şase cîntece de jale, McTeague mai ştia un cîntec. De cîte ori se bărbierea, îl cînta pe acesta; niciodată în altă împrejurare. Vocea-i era un muget, suficient pentru a face geamurile să zbîrnîie. Acum îi trezise pe toţi locatarii de la etajul său. Era un bocet lamentabil :

„De nimeni iubit, de nimeni mîngîiat,
În sălbăticia acestei lumi, părăsit şi aruncat."

În timp ce se oprise ca să-și ascută briciul, intră Marcus, îmbrăcat pe jumătate, o fantomă senzațională în flanelă roșie.

Marcus obișnuia să facă curse între camera lui și „Saloanele" dentistului, mai mult sau mai puțin îmbrăcat. Bătrîna domnișoară Baker îl văzuse așa de cîteva ori prin ușa întredeschisă, pe cînd stătea în camera ei, ascultînd și așteptînd. Pe bătrîna croitoreasă o șoca mai presus de orice închipuire. Se simțea indignată, ofensată, și-și ținguia buzele, ridicîndu-și bărbia. Pomenea uneori că o să se plîngă proprietăresei. „Și mai e și domnul Grannis, care-i chiar lîngă ușa mea. Închipuie-ți ce greu ne vine amîndurora". În urma unei asemenea apariții, ieșise apoi în hol cu micii-i cîrlionți falși vibrîndu-i, vorbind cu voce tare și tremurată, oricui o auzea.

— N-ai decît ! striga Marcus. Închideți ușa dacă nu vrei să vezi. Și-acuma, fii atentă că vin iar, de data asta fără măcar un plasture pe mine.

În dimineața asta de miercuri, Marcus îl chemă pe McTeague în hol, în capul scărilor ce dădeau în stradă.

— Vino s-o auzi pe Maria, Mac, spuse el.

Maria ședea pe penultima treaptă, cu bărbia sprijinită în pumni. Roșcatul Zerkow, evreul polonez cu zdrențele, stătea în ușă, vorbind de zor.

— Numai o dată, Maria, spunea el. Mai zi încă o dată.

Vocea Mariei ajungea pînă sus, monotonă. Marcus și McTeague prindeau din cînd în cînd cîte o frază.

— Erau mai mult de o sută de bucăți, și fiecare de aur — numai vasul pentru punci făcea o avere — aur masiv, gros, greu.

— Fii atent, zise Marcus. Jigodia aia a reușit s-o pornească, cu farfuriile ălea-ale ei. Ce zici, nu-s o pereche grozavă ?

— Și sunau ca clopotele, nu-i așa ? interveni Zerkow.

— Mai dulce și mai limpede decît clopotele bisericii.

— Ah, mai dulce 'cît clopotele. Și vasu' de punci tre' să fi 'fost îngrozitor de greu.

— Abia puteai să-l ridici.

— Înțeleg. O, înțeleg, răspunse Zerkow, rozîndu-și degetele. Și unde au ajuns toate? Unde?

Maria dădu din cap.

— S-au dus.

— Ah, s-au dus, s-au dus. Cînd te gîndești! S-a dus vasu' de punci, și polonicu' gravat, și farfuriile, și cupele. Ce priveliște trebuie să fi fost, toată grămada!

— Era minunată.

— Da, minunată, nu se poate altfel.

Pe ultimele trepte ale acelui bloc prăpădit, mexicana și evreul cu părul roșu meditau asupra serviciului de aur dispărut, aproape intrat în legendă.

Marcus și dentistul petrecură ziua lui Washington dincolo de golf. Pentru McTeague călătoria pînă acolo a fost o lungă agonie. Se cutremura de o spaimă imprecisă, nelămurită; s-ar fi întors înapoi de zeci de ori, dacă nu ar fi fost Marcus cu el. Uriașul impasibil era agitat ca un școlar. Își închipuia că vizita la domnișoara Sieppe era un afront revoltător. Ea avea să-l înghețe cu o privire; o să i se arate ușa și, dizgrațiat, o să fie dat afară.

Coborînd din trenul local la stația din Strada B, dădură nas în nas cu întregul trib Sieppe — mama, tata, trei copii, și Trina — echipați pentru unul din eternele lor picnicuri. Urmau să meargă spre Schuetzen Park. Pregătiseră patru coșuri cu mîncare. Unul din copii, un băiețel, ținea cureaua petrecută pe după grumazul unui ogar negru. Trina avea o fustă de pînză albastră, o bluză în dungi și o pălărioară albă; în jurul taliei avea un cordon din imitație de crocodil.

Imediat, doamna Sieppe începu să-i vorbească lui Marcus. Acesta le anunțase venirea lor, dar picnicul fusese hotărît încă înainte de primirea scrisorii lui. Doamna Sieppe îi explică acest lucru. Era o femeie în vîrstă, imensă, cu fața trandafirie, și păr alb minunat. Familia Sieppe erau germani-elvețieni.

— Mergem în park, parkhul Schuetzen, cu doți gobiii, o migă egz-gurzie, nu-i aja? Rezbirăm aer gurat, o zărpătoare, un pignig lîngă malul mărrhii. Ach, va fi aja de fesel, nu?

— Fără îndoială că va fi. O grozăvenie, strigă Marcus, entuziasmat subit. 'Mnealui e doctorul McTeague de care v-am scris, doamnă Sieppe.

— Ach, toktorul, strigă doamna Sieppe.

McTeague fu prezentat, dădu mîna grav, în timp ce Marcus îl împingea cu umărul de la unul la altul.

Domnul Sieppe era un omuleț cu alură de militar, plin de importanță, luîndu-se foarte în serios. Era membru al unei echipe de tir. De umăr îi atîrna o carabină Springfield, iar pe piept avea cinci medalii de bronz.

Trina era încîntată. McTeague era uluit : ea părea sincer bucuroasă să-l vadă.

— Bună ziua, domnule doctor McTeague, spuse ea, zîmbindu-i și întinzîndu-i mîna. Îmi pare bine să vă văd din nou. Priviți cît de bine-mi stă dintele.

Își ridică un colț al buzei, și-i arătă podul masiv de aur.

Între timp, domnul Sieppe trudea și transpira. Responsabilitatea excursiei căzuse în sarcina sa. Iar el părea să o considere o problemă de o vastă importanță, o veritabilă expediție.

— Owguste ! strigă el spre băiețelul cu ogarul negru, tu o să khari ogharul și koșul numărul trei. Gemenii, adăugă el, adresîndu-se celor doi băieți mai mici, îmbrăcați exact la fel, o să se ajute unul pe altul la zgaunul' pliant și goșul numărul pathru. S-a îndzeles, nu ? Cînd pornim, voi khopiii porniți întîi. Acestea sînt ortinele pentru voi. Dar noi nu pornim, exclamă el, nervos ; noi rămînem. Ach, Tumnezeule, Selina care nu mai vine !

Selina era, se pare, o nepoată a doamnei Sieppe. Se hotărîră să plece fără ea, cînd o văzură apărînd, abia mai răsuflînd. Era o fată subțire, cu aspect bolnăvicios, care se epuiza dînd lecții de pictură cu douăzeci și cinci de cenți pe oră. Îi fu prezentat McTeague. Începură să vorbească toți odată, umplînd mica încăpere a stației cu hărmălaia lor.

— Atențiune ! strigă domnul Sieppe, ținînd într-o mînă bastonul cu măciulie de aur, și într-alta carabina Springfield. Atențiune ! Plecăm.

Cei patru băieți porniră înainte, ogarul începu deodată să latre, smucindu-se în lesă. Ceilalți își ridicară boccelele.

— *Vorwärts !** strigă domnul Sieppe, agitîndu-și carabina și luînd atitudinea de locotenent de infanterie comandînd o șarjă.

Grupul porni în lungul căii ferate.

Doamna Sieppe mergea cu soțul ei, care o părăsea mereu pentru a striga cîte un ordin, în față sau în spate. Urmau Marcus cu Selina. McTeague se pomeni alături de Trina, în coada procesiunii.

— Noi ieșim la asemenea picnicuri aproape în fiecare săptămînă, spuse Trina, pentru a începe conversația, și aproape în fiecare sărbătoare. A devenit un obicei.

— Da, da, un obicei, răspunse McTeague, dînd din cap ; un obicei — ăsta-i cuvîntul.

— Nu găsiți că picnicurile sînt foarte plăcute, domnule doctor McTeague ? continuă ea. Iei dejunul dimineața, și părăsești o zi întreagă orașul îmbîcsit. Umbli toată ziua în aer curat și, cînd vine timpul mesei, oh, îți este atît de foame ! Iar pădurea și iarba, care miros atît de frumos !

— Nu știu domnișoară Sieppe, răspunse el, cu ochii ațintiți în spațiul dintre șine. N-am fost niciodată la un picnic.

— Niciodată ? strigă ea, uimită. O, o să vedeți ce bine o să ne distrăm. Dimineața, tata și copiii îngroapă scoici de rîu în nămolul de pe țărm, apoi noi le gătim, și... oh, sînt o mie de lucruri de făcut.

— O dată am mers cu un remorcher în golf, zise McTeague. Noi stăteam la margine și pescuiam. Am prins trei pești.

— Mie mi-e teamă să ies în golf, răspunse Trina, dînd din cap ; bărcile cu pînze se răstoarnă foarte repede. Un văr de-al meu, fratele Selinei, s-a înecat de Ziua Decorației. Nu l-au mai găsit niciodată. Știți să înotați, domnule doctor ?

— Înotam, cînd eram la mină.

— La mină ? A, da, îmi amintesc, mi-a spus Marcus că ați fost miner cîndva.

---

* Înainte (l. germană)

— Am fost vagonetar; toți vagonetarii obișnuiau să înoate în fiecare joi seara în rezervorul de apă. Unul din ei a fost mușcat de un șarpe cu clopoței în timp ce se îmbrăca. Era un francez, îl chema Andrew. S-a umflat și a început să se chircească tot.

— Oh, cît urăsc șerpii! Sînt atît de mlădioși și grațioși — poate de aceea îmi place să-i privesc, totuși. Știți farmacia aceea din oraș care are o ladă de sticlă plină de șerpi vii?

— Am omorît șarpele cu biciu'.

— Cît de departe credeți că puteți înota? Ați încercat vreodată? Credeți că rezistați la o milă?

— O milă? Nu știu. N-am încercat niciodată. Cred că aș putea.

— Și eu știu să înot puțin. Uneori ne ducem cu toții la Cristal Baths.

— Cristal Baths? Și puteți să traversați bazinul?

— O, da, atît timp cît tata îmi ține bărbia afară din apă. Imediat ce-și retrage mîna, mă duc la fund. Dumneavoastră vă place să vă intre apă în urechi?

— Baia e un lucru bun.

— Dacă apa e prea caldă, nu e. Te moleșește.

Domnul Sieppe venea alergînd de-a lungul șinelor, agitîndu-și bastonul.

— La o parte, striga el, făcîndu-le semn să părăsească linia; fine drenul.

O cursă locală tocmai trecea prin fața stației din Strada B, la vreun sfert de milă în spate. Grupul se trase la o parte. Marcus așeză pe șină o monedă și două ace încrucișate, și în timp ce trenul trecea prin fața lor, făceau semne cu pălăria, călătorilor. Copiii țipară strident. După trecerea trenului se năpustiră să vadă moneda și acele. Moneda fusese zvîrlită alături, dar acele fuseseră turtite, încît acuma semănau cu niște foarfeci deschise. Între copii se stîrni o ceartă, pentru stăpînirea acestor „foarfeci". Domnul Sieppe se văzu obligat să intervină. Reflectă cu gravitate — era o chestiune de o importanță deosebită. Întreg grupul se opri, așteptîndu-i decizia.

— Ascultați, exclamă deodată. Nu va fi atît de simplu. La zvîrșitul zilei, cînd mercem akasă, atunci se fa șuteca,

e ? O răsplată pentru acela care fa vi cel mai guminte. Este un ortin. Vorwärts !

— Era trenul de Sacramento, zise Marcus către Selina, pornind înainte.

— Cunosc o fată din Sacramento, spuse Trina către McTeague. E supraveghetoare într-un magazin de mănuși, și bolnavă de plămîni.

— Am fost o dată în Sacramento, preciză McTeague, acum aproape opt ani.

— E un oraș frumos ? E la fel de frumos ca San Francisco ?

— E grozav. Am făcut un timp practică acolo.

— Mie îmi place San Francisco, zise Trina, privind dincolo de golf, la orașul îngrămădit pe coline.

— Și mie, răspunse McTeague. V-ar place mai mult să locuiți acolo decît aici ?

— O, sigur, aș vrea atît de mult să locuim acolo. Dacă trebuie să treci dincolo pentru ceva, îți pierzi toată ziua.

— Da, da, toată ziua-aproape.

— Cunoașteți multă lume în oraș ? Cunoașteți pe un anume Oelbermann ? E unchiul meu. Are un depozit de jucării cu vînzare angro, în Mission. Se spune că e grozav de bogat.

— Nu, nu-l cunosc.

— Fiica lui vitregă vrea să se călugărească. Închipuiți-vă ! Și domnul Oelbermann nu vrea. Zice că asta ar fi egal cu a-și înmormînta propriul copil. Da, vrea să intre la mănăstirea Sacred Heart. Sînteți catolic, domnule doctor McTeague ?

— Nu, nu, eu...

— Tata e catolic. La sărbători merge din cînd în cînd la liturghie. Dar mama e luterană.

— Catolicii încearcă să-și extindă controlul asupra școlilor, observă McTeague, amintindu-și deodată de una din tiradele politice ale lui Marcus.

— Așa spune și văru-meu Marcus. Peste o lună îi trimitem pe gemeni la Kindergarten.

— Ce-i aceea Kindergarten ?

— O, îi învață să facă lucruri din paie și scobitori — un fel de loc de joacă, pentru a nu-i lăsa să bată străzile.

— Este una pe Sacramento Street, nu departe de Polk Street. I-am văzut firma.

— Știu unde e. Selina cîntă la pian acolo.

— Cîntă la pian ?

— O, ar trebui s-o auziți. Cîntă bine. Selina e foarte înzestrată. Se ocupă și cu pictura.

— Eu știu să cînt la armonică.

— O, da ? Aș vrea s-o aduceți odată. Data viitoare. Sper că veți veni mai des la picnicurile noastre. O să vedeți cît de vesel o să fie.

— Frumoasă zi de picnic, nu-i așa ? Nu e nici un nor.

— Așa e ! exclamă Trina, privind în sus, nici un nor. Ba da ; este unul, chiar deasupra Colinei Telegrafului.

— Acela e fum.

— Nu, e nor. Fumul nu e așa de alb.

— Da, e nor.

— Știam că am dreptate. Nu fac niciodată afirmații înainte de a fi sigură.

— Arată ca un cap de cîine.

— Așa-i ? Lui Marcus nu-i plac cîinii ?

— Și-a mai procurat un cîine săptămîna trecută — un setter.

— Da ?

— Da. Duminica trecută am fost cu el și am luat cîțiva cîini din spitalul lui la o plimbare spre Cliff House, dar a trebuit să ne întoarcem tot drumul pe jos, fiindcă ei nu veneau după noi. Ați fost vreodată la Cliff House ?

— Nu pentru multă vreme. Am fost o dată la un picnic acolo, de Patru Iulie, dar a plouat. Vă place oceanul ?

— Da, da, foarte mult.

— Oh, mi-ar place să călătoresc cu una din corăbiile acelea mari. Departe, departe, departe, și oriunde. Ele sînt cu totul altfel decît un mic iaht. Mi-ar place foarte mult să călătoresc.

— Sigur ; și mie.

— Tata și mama au venit încoace cu o corabie. Au făcut douăzeci și una de zile. Unchiul mamei era marinar. Era căpitanul unui vaporaș pe lacul Geneva, în Elveția.

— Opriți ! strigă domnul Sieppe, agitîndu-și arma.

Sosiseră la intrarea parcului. McTeague încremeni deodată. Nu avea decît douăzeci și cinci de cenți. Ce-ar tre-

bui să facă — să plătească pentru toți, sau pentru el și Trina, sau numai pentru el singur ? Și chiar și în acest caz din urmă, oare i-ar ajunge douăzeci și cinci de cenți ? Își pierdu cumpătul, rotindu-și ochii neputincios. Apoi, îi veni ideea să simuleze o totală neatenție, lăsînd să se vadă că nu știa că a sosit momentul să plătească. Se uită preocupat în susul și în josul căii ferate ; poate că venea un tren.

— Iată-ne ajunși, strigă Trina, alăturîndu-se și ea celorlalți, adunați în fața intrării.

— Da, da, spuse McTeague, absent.

— Dă-mi niște mărunțiș, zise Marcus, apropiindu-se de el. Aici trebuie să plătim.

— A, eu... n-am decît douăzeci și cinci de cenți, îngăimă dentistul, năruit.

Simțea că s-a prăbușit definitiv în ochii Trinei. Ce rost mai avea să încerce s-o cucerească ? Destinul îi era potrivnic.

— N-am decît douăzeci și cinci de cenți, murmură din nou.

Era pe punctul de a adăuga că nu are de gînd să intre în parc. Părea unica alternativă ce-i rămăsese.

— O, în regulă ! zise Marcus, liniștit. O să plătesc eu pentru tine și o să ne socotim noi acasă.

Intrară în parc în șir, în timp ce domnul Sieppe îi număra.

— Ah, zise Trina, respirînd adînc, după ce ea și McTeague trecură de portiță, iată-ne din nou împreună, domnule doctor.

Ea nu părea să fi observat stînjeneala lui McTeague. Momentul dificil fusese depășit, și McTeague se simți salvat și de astădată.

— Spre plajă ! strigă domnul Sieppe.

Își controlară coșurile la tejgheaua cu arahide. Întregul grup porni spre țărm. Ogarul fu eliberat din lesă. Copiii alergară înainte.

Dintr-unul din pachetele mai mari, doamna Sieppe scoase la iveală un mic vaporaș de tablă — cadoul lui August de ziua de naștere — o jucărie arătoasă, care naviga cu ajutorul unei lămpi de spirt. În dimineața asta urma să i se facă proba.

— Dă-mi-l, dă-mi-l, striga August, dansînd în jurul tatălui său.

— Nu aja, nu aja, strigă domnul Sieppe, ridicînd jucăria în aer. Trebuie întîi zăi vac egzperimendul.

— Nu, nu ! scîncea August. Vreau să mă joc cu el.

— Să asculţi ! tună domnul Sieppe.

August se potoli. Alături era un mic zăgaz care cobora în apă. Aici, după studierea atentă a indicaţiilor tipărite pe cutie, domnul Sieppe începu să pregătească vaporaşul.

— Vreau să-l aşez pe a-apă, strigă August.

— Stai deoparte ! strigă părintele. Tu nu ştii ca mine ; e perikhulos. Fără adenţie poate să eggzplodeze.

— Vreau să mă joc cu el, protestă August, începînd să plîngă.

— Ach, aja ; plîngi, păiete ! vociferă domnul Sieppe. Mamă, se adresă doamnei Sieppe, el va fi khurînd bleznit, nu ?

— Vreau va-apoo-rul meu, ţipa August ţopăind.

— Linijde ! zbieră domnul Sieppe.

Micul vaporaş începu să fumege şi să sîsîie.

— Aja, observă tatăl, îngepe. Atenţiune ! L-am pus în apă.

Era foarte agitat. De pe ceafă îi picurau stropi de transpiraţie. Micul vaporaş fu lansat. Începu să sîsîie şi mai furios. Împrăştia nori de vapori, dar refuza să se mişte.

— Nu ştii cum să-l faci să meargă, suspină August.

— Eu jtiu mai bine decît ar jdi un mare prostănac ca tine, strigă domnul Sieppe, furios, cu faţa îmbujorată.

— Trebuie să-l imp... împingi ! exclamă băiatul.

— Atunci eggzplodează, măgarule ! strigă tatăl.

Pe neaşteptate, cazanul vaporaşului sări în aer, cu o trosnitură puternică. Mica jucărie de tablă se răsturnă şi se scufundă, înainte ca cineva să poată interveni.

— Ah-h ! Au ! ţipă August. S-a du-us !

Domnul Sieppe îl plesni peste urechi. Urmă o scenă jalnică. August sfîşia aerul cu urletele sale ; tatăl îl scutură pînă ce ghetele începură să-i joace deasupra zăgazului, strigîndu-i în faţă :

— Ach, măgarule ! Ach, idiotule ! Ach, mizerabile ! Dzi-am spus khă egzplodează. Încetează cu urlatul. Încetează ! E un ordin. Vrei să te arunc în apă ? Vorbeşte

Gura, kopile ! Mamă, unde ezde bădzul meu ? O să primească cea mai mare chelfăneală din viadza lui.

Încetul cu încetul băiatul se potoli, înghiţindu-şi sughiţurile, ştergîndu-şi ochii, aruncînd priviri jalnice spre locul unde se scufundase vaporaşul.

— Ezte mai bine — aja, comentă domnul Sieppe, calmîndu-se pînă la urmă. Data viitoare poate că o să-l grezi pe tata. Acuma, gata. Noi o să zgoatem zgoicile. Mamă, fogul. Ach, zăl ia drakul, am uitat piperul.

Activitatea de scoatere a scoicilor începu de îndată, băieţii scoţîndu-şi în prealabil pantofii şi ciorapii. La început, August refuză să fie consolat, şi abia după ce taicăsău l-a împins în apă cu bastonul cu măciulia de aur, a consimţit să se alăture celorlalţi.

Dar ce zi a fost aceasta pentru McTeague ! Ce zi de neuitat ! A fost tot timpul cu Trina. Rîdeau împreună — ea rezervat, cu buzele apropiate, cu mica bărbie ridicată în vînt, cu nasul ei mic şi palid, cu adorabilii ei pistrui încreţindu-i-se ; el hohotind cu toată forţa plămînilor săi, cu gura enormă deschisă, aplicîndu-şi cu pumnul încleştat lovituri ca de baros peste genunchi.

Prînzul a fost delicios. Trina şi mama ei făcuseră o tocană de scoici care se topea în gură. Coşurile cu mîncare fură golite. Mîncară timp de două ore încheiate. Pîini imense de secară, pline cu seminţe de rocoină, crenvurşti şi frankfurteri. Apoi, unt. Şi covrigi sărăţi. Şi pui fript, rece, ce se mînca în felii, stropit cu un minunat muştar dulce. Mere uscate care-l făceau pe domnul Sieppe să sughită. O duzină de sticle de bere şi, la urmă, o achiziţie care încorona totul — o minunată trufă de Gotha. Apoi urmase tutunul. Ghiftuit, McTeague moţăia cu pipa în gură, întins pe spate la soare, în timp ce Trina, doamna Sieppe şi Selina spălau vasele. După masă, domnul Sieppe dispăru. Îi auzeau ecourile armei. Ceilalţi se împrăştiară prin parc, care la scrînciobur, care la Casino, care la muzeu, care invadînd caruselul.

La ora cinci şi jumătate, domnul Sieppe îi adună pe toţi la un loc. Era timpul de plecare.

Familia insistă ca Marcus şi McTeague să cineze şi să rămînă şi peste noapte la ei. Doamna Sieppe le argumentă să la ora aceea în oraş nu vor mai găsi nimic ca lumea de

mîncare ; că dimineaţă vor putea prinde o barcă destul de devreme ca să ajungă la timp la slujbă. Cei doi prieteni acceptară.

Familia Sieppe locuia într-o căsuţă de la începutul Străzii B, prima casă pe dreapta cum urcai dinspre gară. Avea două caturi, cu un acoperiş nostim, roşu, mansardat, acoperit cu ţiglă de ardezie. Interiorul era împărţit în nenumărate cămăruţe, unele atît de mici încît depăşeau abia cu ceva dimensiunile unor chilii. În curtea din spate se afla un dispozitiv pentru pomparea apei dintr-un rezervor, care stîrni imediat interesul lui McTeague. Era o roată pentru cîini, o cuşcă rotativă în care sărmanul ogar negru îşi petrecea cele mai multe din orele zilei. Era cuşca lui ; aici dormea. Din cînd în cînd, în timpul zilei, doamna Sieppe apărea în pragul uşii din spate şi striga ascuţit, „Hup, hup !“, aruncînd spre el cu bucăţi de cărbune, ca să-l stimuleze.

Erau foarte obosiţi, şi se culcară devreme. După îndelungi discuţii, s-a hotărît ca Marcus să doarmă pe divanul din salonul din faţă. Trina va dormi cu August, cedîndu-şi camera lui McTeague. Selina se duse acasă, cîteva străzi mai sus. La ora nouă domnul Sieppe îl conduse pe McTeague în camera sa, lăsîndu-l singur, cu o lumînare proaspăt aprinsă.

După plecarea domnului Sieppe, McTeague rămase nemişcat în mijlocul camerei, cu coatele strînse lîngă corp, privind pieziş. Abia îndrăznea să se mişte. Se afla în camera Trinei.

Era o cameră mică şi banală. Pe jos era întinsă o rogojină albă, curată ; pereţii erau acoperiţi cu un tapet cenuşiu cu flori roz şi verzi. Într-un colţ, sub un polog alb, se afla un pat mic, cu partea lemnoasă pictat vesel cu buchete de flori viu colorate. Aproape de el, lîngă perete, era un birou din lemn de nuc. Sub fereastră, la care atîrna o perdea verde-aurie, se găsea o masă de lucru cu picioarele în spirală. Vizavi de geam era debaraua cu uşa întredeschisă, iar în colţul opus patului un mic lavabou, cu două prosoape curate.

Şi asta era tot. Dar era camera Trinei. McTeague se găsea în budoarul visurilor lui ; i se părea că e într-un cuib mic, intim, discret. Se simţea monstruos de nepotri-

vit acolo. Era un intrus ; el, cu picioarele-i enorme, cu oasele uriașe, gesturile brutale, bădărănești. Simpla greutate a membrelor sale era sigur că ar sfărîma patul ca pe o coajă de ou.

Apoi, pe măsură ce senzația aceasta de început se ștergea, începu să fie cuprins de farmecul micii încăperi. Era ca și cum Trina ar fi fost de față, dar invizibilă. McTeague simțea întreaga încîntare datorată prezenței ei, dar fără jena care o însoțea de obicei. Era aproape de ea — mai aproape decît a fost vreodată pînă atunci. Pătrundea în întreaga-i existență zilnică, descoperindu-i micile obiceiuri și preocupări, gîndurile ei. Și nu se simțea oare în aerul acestei camere unda unui vag parfum care i-o aducea foarte viu în minte ?

Așezînd lumînarea pe birou, îi văzu peria de păr. O ridică în grabă și, fără să știe de ce, o duse la obraz. Ce miresme delicioase emana ! Miresmele acelea grele, atîtătoare ale părului ei — părul ei superb ! Mirosul acestei mici perii era ca un talisman. Nu avea decît să închidă ochii și s-o vadă tot atît de distinct ca într-o oglindă. Îi vedea chipul mic, rotund, silueta înbrăcată toată în negru — căci, lucru ciudat, acuma îi veni în minte imaginea Trinei de la cea dintîi întîlnire a lor — nu Trina din ultimele dăți, nu Trina în fusta albastră și pălărioara albă. O vedea așa cum o văzuse în ziua aceea cînd Marcus îi făcuse cunoștință cu ea ; îi vedea fața mică, rotundă, palidă; ochii înguști, pe jumătate închiși, albaștri ca niște ochi de copil ; urechile subțiri, albe, sugerînd anemia ; pistruii de la rădăcina nasului ; buzele palide ; tiara părului negru, regal ; și, mai presus de toate, splendida ținută a capului, lăsat pe spate, apăsat parcă de greutatea părului — ținuta care-i ridica puțin bărbia, cu mișcările ei, care erau atît de încrezătoare, inocente, aproape copilărești.

McTeague se plimba ușor prin cameră, mergînd de la un obiect la altul, văzînd-o pe Trina în tot ce atingea sau privea. Ajunse în cele din urmă la debara. Ușa era întredeschisă. O deschise larg și se opri în prag.

Văzu întinse hainele Trinei — fuste și veste, jachete și jupoane albe, țepene. Ce priveliște ! O clipă, McTeague își pierdu suflarea, fermecat. Dacă ar fi descoperit-o pe Trina însăși acolo, zîmbindu-i și întinzînd mîinile spre el,

abia dacă ar fi fost mai copleşit ca acum. Recunoscu pe dată rochia neagră pe care o purtase în acea primă şi minunată zi în care s-au cunoscut. Iată, aici era mica jachetă pe care o purtase pe braţ în ziua în care a înspăimîntat-o gafa lui, făcîndu-i declaraţia aceea, şi încă altele, şi altele — un grup întreg de Trine îl privea acum în faţă. Intră mai mult în debara, atingînd cu gingăşie hainele, mîngîindu-le cu palmele-i imense. Mişcîndu-le, simţi parfumul ce se degaja din faldurile lor. Ah ! parfumul acela minunat, feminin ! Acuma nu mai era doar părul ei, era însăşi Trina — gura ei, mîinile, gîtul ; indescriptibila aromă dulce, trupească, ce făcea parte din ea, pură şi curată, exalînd tinereţe şi prospeţime. Şi deodată, sub forţa unui impuls neaşteptat, McTeague îşi desfăcu braţele imense şi adună la pieptul său micile veşminte, adîncindu-şi faţa în ele, savurîndu-le parfumul cu inspiraţii lungi, de euforie şi supremă mulţumire.

. . . . . .

Picnicul de la Schuetzen Park hotărîse lucrurile. McTeague începu să treacă pe la Trina cu regularitate, duminica şi miercurea după-amiază. Luase locul lui Marcus Schouler. Uneori îl însoţea şi Marcus, dar numai pentru a se întîlni cu Selina în casa familiei Sieppe.

Marcus făcea caz de faptul că renunţase la verişoara lui. Din cînd în cînd îşi amintea că trebuie să pozeze. Şi atunci, frîngîndu-şi mîinile, scoţînd nişte suspine care păreau că-i sfîşie inima, sau arborînd o melancolie infinită, reuşea să-l nefericească şi să-l buimăcească pe McTeague.

— Ce mai înseamnă acum viaţa mea ! exclama el. Ce mi-a mai rămas ? Nimic, nimic !

Iar cînd McTeague voia să protesteze, striga :

— Nu-i nimic, bătrîne. Nu-ţi face griji din pricina mea. Dă-i 'nainte, fii fericit. Eu te iert.

Să ierte ce ? McTeague era dezorientat, hărţuit de gîndul unei vagi şi ireparabile nedreptăţi pe care i-a făcut-o prietenului său.

— O, nu te gîndi la mine ! exclama Marcus alteori, chiar şi în prezenţa Trinei. Nu te gîndi la mine ; eu nu mai contez. Eu nu mai sînt.

Marcus părea să simtă voluptăți deosebite contemplînd epava vieții sale. Nu rămînea nici o îndoială că în toate aceste zile trăia imense satisfacții.

Cei din familia Sieppe au fost și ei la început deconcertați de această răsturnare de planuri.

— Adungea, Drina are un nou tinere, strigă domnul Sieppe. Întîi Schouler, acum toctorul, ă ? Ce tracu !

Trecură săptămînile, se duse februarie, veni martie, cu multă ploaie, punînd capăt tuturor picnicurilor și excursiilor lor de duminică.

Într-o după-masă de miercuri, în cea de a doua săptămînă din martie, McTeague se gîndi să treacă pe la Trina, luînd cu el și armonica, potrivit obiceiului din ultimul timp. Coborînd din tren, fu surprins s-o vadă pe Trina așteptîndu-l.

— Asta-i prima zi cînd n-a mai plouat, de cîteva săptămîni încoace, îi explică Trina, și m-am gîndit că ar fi plăcut să ne plimbăm.

— Sigur, sigur, consimți el.

Stația din Strada B nu era mai mare decît o baracă. Nu exista nici casă de bilete, nici altceva în afară de două bănci crestate și cioplite. Fusese construită lîngă linia ferată, în dreptul țărmului murdar și noroios al golfului San Francisco. La un sfert de milă în spate, se întindea marginea orașului Oakland. Între stație și primele case ale orașului se vedeau întinderi nesfîrșite sărăturoase, ici și colo străbătute de șuvoaie sinuoase de apă neagră. Erau năpădite de o iarbă sîrmoasă, decolorată ciudat pe alocuri de pete enorme de un galben-portocaliu.

Lîngă stație, o bucată de gard pictată cu o reclamă de țigări era căzută în noroi, în timp ce la adăpostul ei zăcea abandonată o căruță de cărat pietriș, cu roțile distruse. Stația era legată de oraș printr-o prelungire a Străzii B, care trecea foarte dreaptă printre clădiri, însoțită de un șir de stîlpi înalți, cu fire întretăindu-se între ele. La stație, toate firele se înmănuncheau într-un stîlp electric de fier, care — cu suporturile și instalațiile aferente — făcea tuturor impresia unei uriașe lăcuste ridicate pe picioarele din spate. Dincolo de blocuri, la marginea orașului, erau grămezi de gunoi, pe care mișunau mereu nevoiașii culegînd zdrențe. Departe, spre stînga, priveliștea era în-

chisă de imensul cilindru brun-roşcat al uzinei de gaz, iar spre dreapta era mărginită de coşurile şi atelierele unei turnătorii.

Dincolo de calea ferată, spre mare, se vedea lunga întindere a ţărmului, înnegrit de nămolul lăsat în urmă de refluxul apei, care acum era departe, la aproape o milă în larg. Nori de pescăruşi se ridicau şi coborau perpetuu pe această platformă neagră ; o ancoră eşuată şi părăsită se tîra deasupra ei pe picioarele-i şovăielnice ; aproape de ea zăcea o corabie veche, căzută într-o rînă.

Dar mai departe, dincolo de apele galbene ale golfului, dincolo de Goat Island, se întindea San Francisco, un şir albastru de coline, zdrenţuite de acoperişuri de case şi turnuri de biserică. Departe, spre vest, se deschidea podul Golden Gate, o despicătură stearpă şi pustie în lanţul de dealuri, prin care se putea zări o parte din Pacific.

Staţia din Strada B era izolată ; nu trecea nici un tren la această oră ; în afara celor care mişunau printre gunoaie, nu se zărea nici ţipenie de om. Bătea un vînt puternic, aducînd miros de sare, de catran, de ierburi marine moarte şi de lemnărie putredă. Cerul atîrna jos, întunecat, iar în răstimpuri lungi cădeau picături de ploaie.

Trina şi McTeague se aşezară lîngă staţie, pe taluzul liniei ferate, la marginea platformei nămoloase, admirînd priveliştea, bucurîndu-se de aerul proaspăt, de mlaştinile sărăturoase şi de vederea apei din depărtare. Din cînd în cînd, McTeague cînta la armonică cele şase cîntece triste ale lui.

După un timp, începură să se plimbe în susul şi-n josul căii ferate, McTeague vorbind despre protesia lui, iar Trina ascultîndu-l interesată şi absorbită, încercînd să înţeleagă.

— Pentru a extrage rădăcinile molarilor superiori se foloseşte cleştele din corn de vacă, vorbea dentistul monoton. Aşezăm ciocul interior peste rădăcinile palatale, iar cel de corn peste cele bucale — adică rădăcinile din exterior. Apoi strîngem cleştele, care pătrunde prin alveole — adică în adîncitura maxilarului, înţelegi, cred.

Mai tîrziu îi vorbi despre mica lui dorinţă neîmplinită.

— Într-o zi am de gînd să-mi iau un dinte mare aurit, pe care să-l instalez ca firmă, la fereastra mea. Dinţii

aceia mari, auriți, sînt atît de frumoși, atît de frumoși — numai că sînt foarte scumpi, și acuma nu-mi pot permite așa ceva.

— O, plouă, exclamă deodată Trina, întinzînd palma.

Se întoarseră și ajunseră la stație pe burniță. După-amiaza se sfîrșea întunecată și ploioasă. Fluxul se apropia de țărm, bolborosind și clipocind de-a lungul milelor înnămolite. În depărtare, dincolo de case, la marginea orașului, trecu un tramvai, lăsînd în urmă, pe firele de sus, un lung șirag de sclipiri diamantine.

— Spune-mi, domnișoară Trina, zise McTeague după un timp, ce rost are să mai așteptăm ? De ce nu ne putem căsători ?

Trina dădu din cap, spunînd „Nu" instinctiv, în ciuda ei însăși.

— De ce nu ? insistă McTeague. Nu mă placi destul ?

— Ba da.

— Atunci de ce nu ?

— Așa.

— O, haide, haide, zise el, dar Trina continua să dea din cap. O, haide, haide, o îndemna McTeague.

Nu-i venea nimic altceva în minte, repetînd mereu aceeași expresie, la toate refuzurile ei.

— O, haide, haide !

Deodată, o cuprinse în brațele-i enorme, strivindu-i împotrivirea cu forța-i colosală. Atunci Trina cedă, întorcîndu-și capul spre al lui. Se sărutară brutal, pe gură. Deodată se apropie de ei un vuiet și o cutremurare a pămîntului, depășindu-i într-o duhoare de aburi și aer fierbinte. Era Transcontinentalul, cu lumina-i orbitoare din față, în drumul său peste continent.

Trecerea trenului îi buimăci pe amîndoi. Trina începu să se zbată, ca să scape de McTeague. „Oh, te rog ! te rog !" îl implora ea, pe punctul de a izbucni în lacrimi. McTeague îi dădu drumul, dar în acel moment se petrecu în el o ușoară, abia perceptibilă schimbare a sentimentelor. În clipa în care Trina cedase, în clipa în care îi permisese s-o sărute, în aceeași clipă o dorise mai puțin. Nu era, la urma urmei, atît de atrăgătoare. Dar reacția fusese atît de vagă, de subtilă, de insesizabilă, încît în momentul următor se îndoi de ea. Mai tîrziu, însă, senzația reveni.

Oare nu se pierduse ceva din Trina ? Nu îl decepționase fiindcă făcuse tocmai lucrul după care tînjise el atît ? Mai era Trina de acum, supusă, ascultătoare, accesibilă, una și aceeași cu Trina cea inaccesibilă ? Probabil, că, vag, vedea că așa trebuie să fie, că asta făcea parte din ordinea imuabilă a lucrurilor — bărbatul să dorească femeia pentru ceea ce aceasta îi refuză ; femeia să-l adore pe bărbat pentru ceea ce ea însăși îi cedează. Cu fiecare concesie ce i se face, dorința bărbatului scade ; cu fiecare capitulare pe care o face, adorația femeii crește. Dar de ce trebuie să fie așa ?

Trina se smulse din brațele lui, eliberîndu-se, și se retrase de lîngă el ; bărbia îi tremura, iar fața i se îmbujoră pînă la urechile palide ; în ochii înguști, albaștri, licăreau lacrimi. Își prinse deodată capul în mîini și începu să plîngă în hohote.

— Domnișoară Trina, spune-mi, ascultă... ascultă-mă, domnișoară Trina, strigă McTeague, înaintînd un pas.

— O, nu ! făcu ea, retrăgîndu-se. Trebuie să plec acasă, strigă, sărind în picioare. E tîrziu. Trebuie. Trebuie. Nu veni cu mine, te rog. Oh, sînt atît de... atît de... — nu-și putea găsi cuvintele. Lasă-mă să merg singură, continuă ea. Poți să vii... vino duminică. La revedere.

— La revedere, zise McTeague, vîjîindu-i capul de această subită, neașteptată răsturnare. Îmi dai voie să te sărut din nou ?

Dar acuma Trina era fermă. La rugămintea lui — niște simple cuvinte — se simți destul de tare.

— Nu, nu, nu trebuie ! exclamă ea, energic.

În clipa următoare dispăruse. Dentistul, buimăcit, năucit, se uita prostit în urma fetei, care fugea prin ploaie de-a lungul străzii.

Dar deodată fu cuprins de o mare bucurie. O cucerise. Trina avea să fie a lui, în cele din urmă. Buzele-i groase i se alungiră într-un zîmbet larg ; ochii i se măriră sticlind ; trase repede aer în piept, izbind cu pumnul cît un baros în genunchi, și exclamînd încet : „Dumnezeule, am cucerit-o. Dumnezeule, am cucerit-o !“ Totodată, acum avea păreri mai bune despre el ; respectul față de sine crescu. Bărbatul care putea s-o cucerească pe Trina trebuia să fie un bărbat de o extraordinară abilitate.

Trina izbucni către maică-sa, care aşeza o cursă de şoareci în bucătărie.

— Oh, mămico !

— Eh, Trina ? Ach, ce z-a întîmplat ?

Trina îi povesti dintr-o răsuflare.

— Atît de curînd ? fu cel dintîi comentariu al doamnei Sieppe. Ei bine, atunci de ce blîngi ?

— Nu ştiu, scînci Trina, trăgînd de marginile batistei.

— 'l iubejdi pe dînărul toktor ?

— Nu ştiu.

— Păi, adungi de ce l-ai zărutat ?

— Nu ştiu.

— Nu ştii, nu ştii. Ţi-ai pierdut mindzile, Trina ? 'L zăruţi pe toktor. Plîngi, şi nu ştii. Cine-i atunci, Marcus ?

— Nu, nu-i vărul Mark.

— Atunci trebuie să fie toktorul.

Trina nu răspunse.

— Ei ?

— C-cred că da.

— 'L iubejdi ?

— Nu ştiu.

Doamna Sieppe aşează cu atîta violenţă cursa, încît aceasta se declanşă cu un trosnet ascuţit.

Capitolul 6

Nu, Trina nu ştia. „Oare îl iubesc ? Oare îl iubesc ?" În următoarele două sau trei zile, îşi puse această întrebare de o mie de ori. Noaptea abia dormea, rămînînd trează ceasuri întregi în patul mic pictat atît de drăguţ, cu plasa albă în jur, torturîndu-se cu îndoieli şi întrebări. În răstimpuri îşi amintea de scena din gară, şi suferea de ruşine, iar alteori se simţea ruşinată constatînd că şi-o aminteşte cu un fior de plăcere. Nimic n-ar fi putut fi mai spontan, mai neaşteptat decît cedarea ei de atunci. Mai bine de un an se gîndise la Marcus ca la unul care într-o zi avea să devină soţul ei. Presupunea că aveau să

se căsătorească într-o zi, în viitor, nu știa exact cînd, căci nimic nu se conturase pe deplin. Îi plăcea foarte mult vărul Mark. Apoi, a intervenit pe neașteptate acest contra-curent ; a apărut acest uriaș blond, insul acesta enorm și flegmatic, cu forța lui imensă și brută. La început nu-l iubise, de asta era sigură. În ziua în care-i vorbise în „Saloanele" lui, nu făcuse decît s-o sperie. Dacă s-ar fi mărginit doar la a vorbi, cum făcea Marcus, la a o curta, de la distanță, prevăzîndu-i dorințele, oferindu-i mici atenții, trimițîndu-i cutii cu bomboane, i-ar fi rezistat cu ușurință. Dar a fost suficient s-o apuce în brațe, să-i dărîme împotrivirea cu forța lui enormă, să o supună, să o învingă doar prin forța lui, pentru ca ea să cedeze imediat.

Dar de ce — de ce o făcuse ? De ce simțise dorința, nevoia de a fi cucerită de o forță superioară ? De ce îi plăcuse ? De ce fusese străbătută subit, din cap pînă-n picioare, de o rafală de pasiune cum nu mai cunoscuse niciodată pînă atunci ? Niciodată nu reușise Marcus să o facă să simtă ceea ce simțise acum, deși crezuse întotdeauna că ținea la vărul Mark mai mult ca la oricare altul.

Cînd o cuprinsese McTeague pe neașteptate în brațele-i imense, simțise că ceva prindea viață în ea — ceva care de atunci dormita într-însa permanent, ceva puternic și copleșitor. O cuprinse spaima gîndindu-se la această a doua ființă care se trezise în ea, și care striga și țipa pentru a fi recunoscută. Și totuși, trebuia să se sperie într-adevăr ? Trebuia să-i fie rușine ? Nu fusese, la urma urmelor, ceva natural, curat, spontan ? Trina știa că e o fată curată ; știa că această subită zguduire lăuntrică nu aducea cu sine nici o undă de viciu.

Ideile acestea pluteau prin mintea Trinei, vagi, ca într-o stare de semi-trezie. Îi era imposibil să le vadă limpede, nu reușea să-și dea seama ce anume însemnau. Pînă în ziua aceea ploioasă de pe țărmul golfului, Trina își consumase existența cu lipsa conștiinței de sine a unei plante. Fusese sinceră, deschisă, sănătoasă, o ființă normală, încă fără sex. Era aproape ca un băiat. Apoi, pe neașteptate s-a produs o perturbare. Deodată se trezise femeia din ea.

Îl iubea pe McTeague ? Grea întrebare. Îl alesese ea, de bun sau de rău, în mod deliberat, prin propria ei voin-

ţă ? I se lăsase oare ei măcar o singură şansă de a alege în acel pas care urma să-i edifice sau să-i distrugă viaţa ? *Femeia* se trezise şi, răsărind din somnul ei, se crampona orbeşte de ceea ce îi căzuse mai întîi sub ochi. Era un farmec, o vrăjitorie guvernată doar de o întîmplare inexplicabilă — o regină frumoasă îndrăgostită de un clovn cu urechi de măgar.

McTeague trezise Femeia din ea, iar acuma, cu sau fără voia ei, era a lui, irevocabil ; fie că se opunea, fie că nu, îi aparţinea, cu trup şi suflet, lui, în viaţă şi în moarte. Nici nu prevăzuse, şi nici nu dorise astă. Fusese victima unei vrăji. Era o binefacere ? Era un blestem ? N-avea importanţă, ea era a lui, ireversibil, în bine şi în rău.

Iar el ? Tacmai actul ei de supunere, care o legase pentru totdeauna de el, îl făcea să i se pară că o doreşte mai puţin. Şi totuşi, nici unul din ei nu putea fi acuzat. De la bun început nu fuseseră conştienţi de nimic. Întîmplarea îi scosese pe unul în calea celuilalt ; iar apoi, nişte instincte misterioase, la fel de necontrolabile ca şi vînturile cerului, au început să acţioneze, înnodîndu-le şi împletindu-le vieţile. Nici unul din ei nu ceruse ca acest lucru — ca destinele lor, sufletele lor — să se transforme într-un joc al întîmplării. Dacă ar fi putut să ştie, s-ar fi ferit de un asemenea risc înfricoşător. Dar nu li se ceruse nici o părere. De ce au trebuit să se întîmple toate astea ?

Scena ce se petrecuse în staţia din Strada B avusese loc într-o miercuri. În tot restul săptămînii, Trina continua să-şi pună în fiecare clipă aceeaşi întrebare : „Îl iubesc ? Îl iubesc într-adevăr ? Aşa arată dragoseta ?“ Reamintindu-şi-l pe McTeague — îşi reaminti capul lui mare, pătrat, maxilarul proeminent, claia de păr blond, trupul greu, masiv, mintea înceată — nu avea mare lucru de admirat la el, în afara forţei fizice, şi în astfel de momente scutura din cap energic. „Nu, în mod sigur nu-l iubea.“ Duminică după-amiază apăru McTeague. Trina pregătise un mic discurs pe care urma să i-l spună. Avea să-i explice că nu ştie ce fusese cu ea în după-masa acelei miercuri ; că procedase ca o fată rea ; că nu-l iubea destul pentru a se căsători cu el ; că i-o mai spusese şi înainte.

McTeague o zări în micul salon din faţă. Imediat ce o văzu se îndreptă spre ea. Ea îşi dădu seama ce avea de

gînd să facă. „Aşteaptă puţin", strigă ea, întinzînd mîinile spre el. „Aşteaptă. Nu înţelegi ce vreau. Trebuie să-ţi spun ceva." La fel de bine ar fi putut să vorbească pereţilor. McTeague îi înlătură mîinile cu un simplu gest, şi o înlănţui într-o îmbrăţişare de urs, care o sufocă. Trina nu era decît o trestie în faţa acestei forţe cumplite. McTeague îi întoarse capul şi o sărută, din nou, pe gură. Unde era în clipa aceea hotărîrea Trinei ? Unde-i era micul discurs pregătit cu atîta grijă ? Unde-i erau ezitările şi îndoielile chinuitoare din ultimele zile ? Îşi încolăci mîinile subţiri în jurul gîtului lui, exclamînd : „Oh, te iubesc ! Te iubesc!" Niciodată, după aceea, nu au mai fost cei doi atît de fericiţi ca în momentul acela.

Ceva mai tîrziu, în aceeaşi săptămînă, în timp ce Marcus şi McTeague luau masa la birtul vatmanilor, cel dintîi exclamă deodată :

— Ascultă, Mac, acuma că ai cucerit-o pe Trina, ar trebui să faci mai mult pentru ea. La dracu ! sigur că trebuie. De ce nu o scoţi undeva — la teatru, sau undeva ? Nu s-ar putea spune că-ţi prea faci datoria.

Bineînţeles că McTeague îi spusese lui Marcus despre succesul său cu Trina. Marcus afişase un aer măreţ.

— E a ta, nu-i aşa ? Ei bine, trebuie să afli că mă bucur, bătrîne. Mă bucur, într-adevăr. Ştiu că vei fi fericit cu ea. Ştiu că şi eu aş fi fost. Dar te iert, da, te iert, sincer.

McTeague nu se gîndise să o ducă pe Trina la teatru.

— Crezi că ar trebui s-o duc, Mark ? întrebă el, şovăielnic.

Marcus îi răspunse, cu gura plină de budincă.

— Dar bineînţeles. Aşa s-ar cuveni.

— Da... da, aşa-i. Teatru — ăsta-i cuvîntul.

— Du-o la un spectacol de varietăţi la Orpheum. Săptămîna asta e un spectacol bun ; va trebui s-o iei şi pe domna Sieppe, desigur, adăugă el.

De fapt, în legătură cu ce se cuvenea şi ce nu, Marcus nu era prea sigur nici atunci cînd era în cauză el însuşi ; cum nu era, de altminteri, nici unul din ceilalţi locuitori ai acestui mic univers din Polk Street. Fetele de prăvălie, ucenicii, micii meseriaşi, şi ceilalţi asemenea lor, a căror poziţie socială nu era tocmai clar definită, nu puteau fi

niciodată siguri cît de departe pot să meargă în ceea ce făceau, ca să-şi menţină totodată şi „respectabilitatea". De cîte ori voiau să fie „cum se cuvine", săreau invariabil peste cal. Dar nu puteau fi asimilaţi nici „derbedeilor" care nu aveau de salvat nici o aparenţă. Polk Street era foarte aproape de „bulevard", care începea cu cîţiva metri mai departe. Existau anumite limite pe care locuitorii străzii nu le puteau încălca ; dar, din păcate pentru ei, limitele acestea erau foarte vag delimitate. Nu puteau fi niciodată siguri de ei. Într-un moment de neatenţie, puteau fi luaţi drept „derbedei", aşa încît cădeau adesea în extrema opusă, într-un formalism absurd. Nimeni nu-i mai receptiv la manierele alese decît cel ce nu-şi are consolidată poziţia socială.

— O, sigur că da, va trebui s-o duci şi pe maică-sa, insistă Marcus. N-ai proceda tocmai corect dacă n-ai duce-o.

McTeague se conformă. Avea de făcut faţă unei grele încercări. Niciodată în viaţă nu mai fusese atît de tulburat, atît de îngrozitor de agitat. În miercurea următoare trecu pe la Trina şi aranjă lucrurile. Doamna Sieppe se interesă dacă puteau să-l ducă şi pe micul August. Ar fi fost o consolare pentru pierderea vaporaşului.

— Sigur, sigur, zise McTeague. Şi August — toată lumea, adăugă el, vag.

— De fiecare dată sîntem nevoiţi să plecăm prea devreme, se plînse Trina, ca să prindem ultimul vapor. Tocmai cînd devine mai interesant.

Urmînd sugestia pe care i-o dăduse Marcus Schouler, McTeague insistă să rămînă toţi, peste noapte, la el, în bloc. Marcus şi McTeague le vor ceda lor camerele, iar ei aveau să doarmă la spitalul de cîini. Exista un pat în camera de gardă, pe care-l folosea uneori Moş Grannis, cînd avea vreun caz grav ce trebuia supravegheat. Şi deodată, McTeague avu o idee, o veritabilă inspiraţie.

— Şi o să...şi o să...o să...ce-ar fi să luăm ceva să mîncăm pe urmă, în „Saloanele" mele ?

— Foarte pine, comentă doamna Sieppe. Bere, ei ? Şi geva *damale ?*

— Oh, îmi plac grozav *tamale !* exclamă Trina, bătînd din palme.

McTeague reveni în oraș repetîndu-și mereu cele ce avea de făcut. Chestiunea începuse să ia proporții teribile. Întîi de toate trebuia să cumpere bilete, în rîndul trei sau patru din față, pe partea stîngă, așa încît să nu fie asurziți de tobele din orchestră ; trebuia să aranjeze cu Marcus problema camerelor, trebuia să care berea, dar nu și *tamale ;* trebuia să-și cumpere o cravată albă de batist — așa hotărîse Marcus ; trebuia să aibă grijă ca Maria Macapa să-i facă ordine în cameră și, în cele din urmă, trebuia să aștepte familia Sieppe la debarcader, la șapte și jumătate, luni seara.

Adevărata trudă începu o dată cu cumpărarea biletelor. La teatru, McTeague intră pe uși greșite ; fu trimis de la un ghișeu la altul ; era năucit și dezorientat, confunda direcțiile ; la un moment dat era convins că nu are bani destui și se gîndi să plece acasă. La urmă se găsi în fața casei de bilete.

— Aici se vînd biletele ?

— Cîte ?

— Aici se...

— În ce zi doriți ? Da, domnule, aici.

McTeague se descotorosi cu gravitate de formula pe care o recitase mereu în ultimele douăsprezece ore.

— Doresc patru bilete pentru luni seara în rîndul patru din față, pe partea dreaptă.

— Dreapta, cum privești sala, sau scena ?

McTeague se zăpăci.

— Aș dori să fiu pe partea dreaptă, insistă el, impasibil ; adăugînd : ca să fiu departe de tobe.

— Păi, tobele sînt pe partea dreaptă a orchestrei cînd privești scena, strigă celălalt nerăbdător ; înseamnă că vreți pe stînga, cum privești sala.

— Vreau să fiu pe partea dreaptă, nu se lăsă dentistul.

Fără să mai spună nimic, casierul îi puse în față patru bilete, cu un gest măreț și înțepat.

— Poftim atunci patru bilete pe partea dreaptă și o să fiți exact în dreptul tobelor.

— Dar nu vreau să fiu aproape de tobe, protestă McTeague, începînd să transpire.

— La urma urmei, știți ce vreți ? întrebă casierul, calm, aplecîndu-se spre McTeague.

Dentistul știa că-l ofensase pe acest tînăr.

— Doresc... doresc, se bîlbîi el.

Casierul îi trînti în față un plan al sălii și începu să-i explice furios. Era singurul lucru care mai lipsise, ca să-i desăvîrșească confuzia.

— Poftim biletele, sfîrși casierul, împingînd biletele în mîinile lui McTeague. Sînt în rîndul patru din față, și departe de tobe. Acuma sînteți satisfăcut ?

— Sînt pe partea dreaptă ? Vreau pe dreapta... nu, vreau pe stînga. Vreau... nu știu, nu știu.

Casierul începu să țipe. McTeague se îndepărtă încet, privind tîmp la decorurile albastre de carton. Două fete îi luară locul în fața ghișeului. Cîteva clipe mai tîrziu McTeague reveni, privind peste umărul fetelor și strigînd spre casier :

— Sînt pentru luni seara ?

Celălalt nu catadicsi măcar să-i răspundă. McTeague se retrase din nou cu sfială, vîrîndu-și biletele în portofelul imens. Apoi rămase locului o clipă, pe scările de la intrare. Și pe neașteptate se înfurie, fără să știe exact pentru ce ; se simțea luat la vale. Reveni încă o dată la casă.

— Să nu-ți închipui că-ți permit să mă iei peste picior, strigă el peste umărul fetelor, nu-ți permit să mă iei peste picior. O să te pocnesc peste cap, mă jigodie.

Casierul ridică din umeri plictisit. „Un dolar și jumătate", se adresă el celor două fete.

McTeague îl țintuia cu privirea, răsuflînd greu. În cele din urmă se hotărî să lase totul baltă. Plecă, dar pe scări îl cuprinse din nou sentimentul acela de ofensă și demnitate rănită.

— Nu-ți permit să mă iei peste picior, mai strigă el în urmă pentru ultima oară, dînd din cap și agitîndu-și pumnul : O să... o să... o să...da, da.

Apoi se îndepărtă mormăind.

În fine, sosi și seara de luni. McTeague întîmpină familia Sieppe la debarcader, îmbrăcat într-o haină neagră cu pantalonii albaștri, cei buni, și cravata albă de batist, pe care i-o alesese Marcus. Trina era foarte drăguță în rochia neagră pe care McTeague i-o cunoștea atît de bine. Avea mănuși noi. Doamna Sieppe purta mitene din ață de Lisle și ducea două banane și o portocală într-o mică

plasă. „Pentru Owguste", îi mărturisi ea. Owguste era într-un costum Fauntleroy, mult prea mic pentru el. Plînsese.

— O să crezi, toktore, că kopilul şi-a şi rupt ciorapii ? Treci în faţă, tu ; nu mai plînge. Unte este boliţistul ăla ?

La uşa teatrului, McTeague fu cuprins deodată de o panică cumplită. Pierduse biletele. Îşi răscoli buzunarele, îşi scotoci portmoneul. Nu erau nicăieri. Deodată îşi aminti ; cu un suspin de uşurare îşi scoase pălăria şi le luă de sub panglica protectoare dinăuntru.

Intrară şi-şi ocupară locurile. Era absurd de devreme. Luminile erau reduse, uşierii stăteau în grupuri sub balcoane, sala goală răsunînd de vocile lor. Din cînd în cînd, cîte un chelner cu tava şi şervetul pe braţ trecea printre rîndurile de scaune. Drept în faţa lor era cortina cea mare, pictată cu tot soiul de reclame. Din spatele ei răzbătea zgomot de ciocane şi, din cînd în cînd, se auzeau voci.

Studiară programul. La început era o uvertură a orchestrei, după care urma „Familia Gleason", în farsa lor comică muzicală intitulată „Cum s-a însurat McMonnigal". Aceasta avea să fie urmată de „Surorile Lamont, dansatoarele Winnie şi Violet." Iar după asta urma o armată întreagă de alţi „artişti", minuni muzicale, acrobaţi, prestidigitatori, ventriloci şi, la urmă de tot, „Numărul serii, încununarea tuturor realizărilor ştiinţifice ale secolului 19, kinetoscopul". McTeague era uimit şi nerăbdător. În cinci ani nu fusese de două ori la teatru. Acum se vedea invitîndu-şi „fata" şi pe mama ei să-l însoţească. Începea să simtă că este şi el om de lume. Cumpără o havană.

Între timp sala începuse să se umple. Se aprinseră cîteva lumini laterale. Plasatorii alergau printre rînduri, cu cotoare de bilete între degete, şi din toate părţile sălii se auzea pocnetul scaunelor pe care le coborau plasatorii. Larma vocilor se întetea. Un derbedeu de la galerie fluieră puternic, şi strigă la un prieten din capătul celălalt al sălii.

— N-au de gînd să înceapă, 'mico ? scînci Owguste pentru a cincea sau a şasea oară ; adăugînd : Spune, 'mico, nu-mi iei nişte bomboane ?

Între timp apăruse un băieţaş cadaveric, strigînd: „Bomboane, bomboane franţuzeşti asortate, floricele de porumb, arahide şi dropsuri". Începură să intre cei din orchestră, tîrîndu-se fiecare printr-o deschizătură de sub scenă, ceva mai mare decît uşa unei cuşti de iepuri. Soseau tot mai mulţi spectatori ; nu mai erau decît puţine scaune neocupate. Chelnerii alergau în sus şi-n jos, cu tăvile încărcate cu pahare de bere. În aer se simţea fum de ţigară, şi curînd, din toate colţurile sălii, începu să se înalţe o uşoară pîclă albăstruie.

— 'Mico, cînd au de gînd să înceapă ? scînci Owguste.

Între timp cortina începu să se ridice, descoperind alta în spatele ei. Aceasta din urmă era foarte frumoasă, avînd un desen splendid. Un şir de trepte de marmură coborau spre un şuvoi de apă, pe care pluteau două lebede albe, cu gîtul arcuit în formă de S. În capul scărilor de marmură se vedeau două vaze pline cu flori roşii şi galbene, în timp ce jos era o gondolă legată de ţărm. Gondola era aşternută cu covoare de catifea roşie, ce atîrnau peste margini, tîrîndu-se prin apă. La provă, un tînăr în pantaloni strîmţi, stacojii ţinea o mandolină în mîna stîngă, iar dreapta o întindea unei fete îmbrăcate în satin alb. Fata era urmată de un prepelicar King Charles, trăgînd în urmă o lesă de forma unui cordon imens, trandafiriu. Şapte trandafiri roşii erau împrăştiaţi pe ultimele două trepte, iar opt pluteau pe apă.

— Nu-i aşa că-i frumos, Mac ? exclamă Trina, răsucindu-se spre dentist.

— 'Mico, n-au de gînd să-nceapă oda-astă ? scînci Owguste.

Deodată, străluciră toate lămpile. „Ah !" exclamară spectatorii.

— Zala e digzidă, murmură doamna Sieppe.

Toate locurile erau ocupate ; mulţi stăteau chiar în picioare.

— Îmi place mai mult cînd e aglomeraţie, zise Trina.

În seara aceasta era foarte bine dispusă. Faţa rotundă şi palidă îi era îmbujorată.

Orchestra răbufni deodată, atacînd uvertura şi terminînd repede printr-un final impetuos de viori. Urmă o scurtă pauză. Apoi orchestra se lansă într-un ritm rapid,

şi cortina se ridică asupra unui interior mobilat cu două scaune roşii şi o sofa verde. O fată într-o rochie albastră, scurtă, şi ciorapi negri, intră grăbită şi începu să şteargă de praf cele două scaune. Era supărată rău, vorbea repede, pornită împotriva „noului chiriaş". Reieşea că acesta nu-i plătea niciodată chiria ; că venea acasă la ore tîrzii. Apoi înaintă spre luminile rampei, şi începu să cînte cu o voce groaznică, dură şi răguşită, ca a unui bărbat aproape. Refrenul, de o originalitate prizărită, spunea :

„Oh, cît de fericită-oi fi
Cînd faţa lui o voi zări ;
Oh, spune-i să ne întîlnim în lumina lunii,
În vale, unde îmbobocesc crini de aur."

Orchestra reluă, cu anumite variaţiuni, melodia refrenului, în timp ce fata dansa. Aluneca spre o margine a scenei şi izbea cu piciorul, apoi aluneca spre cealaltă margine, şi izbea din nou. După ce termină cîntecul, intră un bărbat, evident chiriaşul în cauză. McTeague izbucni deodată într-un hohot de rîs. Omul era beat, pălăria-i era turtită, un colţ al gulerului îi era descheiat şi stătea ridicat, intrîndu-i în obraz, lănţişorul ceasului îi atîrna afară din buzunar, iar la una din butonierele vestei era legat un papuc galben de satin ; nasul îi era stacojiu, iar un ochi negru-vînăt. După un scurt dialog cu fata, apăru al treilea actor. Era îmbrăcat ca un băieţel — fratele mai mic al fetei. Avea un guler răsfrînt, imens, făcea într-una tumbe şi gesticula cu mîinile. „Actul" se desfăşură axat pe aceşti trei inşi ; chiriaşul făcînd curte fetei în rochie scurtă, albastră, băiatul jucîndu-i tot soiul de renghiuri, plasîndu-i ghionturi teribile în coaste sau palme peste spate, făcîndu-l să tuşească, trăgînd scaunele de sub el, alergînd în patru labe printre picioarele lui, zăpăcindu-l şi răsturnîndu-l în momentele cele mai puţin potrivite. Fiecare din căderile acestuia erau însoţite de un bubuit de tobe. Întregul umor al „actului" părea să consiste în căderile chiriaşului beat.

Distracţia aceasta îl încînta nespus pe McTeague. Hohotea şi striga de fiecare dată cînd cădea chiriaşul, ples-

nindu-se peste genunchi și clătinînd din cap. Owguste cîriia strident, bătînd din palme și întrebînd fără încetare : „Ce zice, 'mico ? Ce zice ?“ Doamna Sieppe rîdea nestînjenită, trupul mare cutremurîndu-i-se ca un munte de piftie. Din cînd în cînd exclama : „Ach, Gott, nebunul !“ Chiar și Trina rîdea discret, cu buzele închise, ridicînd mîna înmănușată la gură.

Spectacolul continua. Începură „Minunile muzicale“, cu doi inși machiați extravagant în menestreli negri, cu pantofi imenși și hainele din cuverturi. Păreau în stare să scoată o melodie aproape din orice — din sticle, din viori făcute din cutii de trabucuri, din șiruri de clopoței de sanie, chiar și din tuburi gradate de alamă, pe care le frecau cu degetele unse cu sacîz. McTeague era plin de admirație.

— Aștia da, muzicieni, anunță el, grav. „Cămin, scump cămin“, cîntat la trombon. Închipuiți-vă ! Arta nu poate da mai mult de-atît.

Iar acrobații îi tăiară suflarea. Erau niște tineri uimitori, cu păr frumos, despărțit cu cărare, făcînd continuu gesturi grațioase către public. Unul dintre ei i se păru lui McTeague că seamănă izbitor cu băiatul care-l torturase pe chiriașul beat și executase tumbe atît de minunate. Trina nu le putu suporta maimuțărelile. Își întoarse capul într-o parte, cu un fior ușor.

— Îmi fac greață întotdeauna, explică ea.

Lui McTeague îi plăcu mai puțin frumoasa cîntăreață contralto, în rochie de seară, care cîntă melodii sentimentale, ținînd în mîini niște note la care nu se uita niciodată. Pe Trina, în schimb, o captivă. Devenea tristă la :

„Tu nu mă iubești — nu ;
Zi-mi adio și te du“,

iar la urmă, în entuziasmul ei, își rupse mănușile cele noi.

— Nu-ți place muzica tristă, Mac ? murmură ea.

Apoi urmară cei doi comici. Vorbeau cu o viteză uluitoare, părînd inepuizabili în spirit și în replici.

— Pe cînd *mergeam* ieri pe stradă...

— Ah ! pe cînd *mergeai* ieri pe stradă — perfect.

— *Am văzut* o fată la un geam...
— *Ai văzut* o fată la un geam.
— Şi fata asta era ultra...
— Ah ! pe cînd *mergeai* ieri pe stradă, *ai văzut* o fată la un geam şi fata asta era ultra. În regulă, dă-i drumul.

Celălalt continuă. Gluma se precipită deodată. O anumită expresie duse la un cîntec, care fu debitat cu o rapiditate fulgerătoare, fiecare din cei doi făcînd cu exactitate aceleaşi gesturi în exact acelaşi moment. Erau irezistibili. McTeague, deşi nu prinsese decît o treime din glume, ar fi putut să-i asculte toată noaptea.

După plecarea comicilor, fu coborîtă cortina.
— Acum ce urmează ? spuse McTeague, uimit.
— O pauză de cincisprezece minute.

Orchestra dispăru prin cuşca de iepuri, iar lumea începu să se agite. Majoritatea tinerilor îşi părăsiră locurile.

În timpul pauzei, McTeague şi ceilalţi băură „răcoritoare". Doamna Sieppe şi Trina luară limonadă, McTeague bău o sticlă de bere, Owguste mîncă portocala şi una din banane. Se rugă pentru un pahar de limonadă, care pînă la urmă îi fu dat.

— Numai ga ză tagă, preciză doamna Sieppe.

Dar aproape imediat după ce bău limonada, Owguste fu cuprins de un subit neastîmpăr. Începu să se răsucească în scaun, dînd din picioare şi privind în jur cu ochi vag îndureraţi. La urmă, în timp ce orchestra revenea, se ridică în picioare şi începu să şoptească ceva în urechea mamei. Doamna Sieppe se îngrozi deodată.

— Nu, nu, strigă ea, reaşezîndu-l brusc în scaun.

Spectacolul reîncepu. Apăru un pictor la minut, desenînd caricaturi şi portrete cu o rapiditate incredibilă. Merse chiar atît de departe, încît să solicite subiecte din public, şi de la galerie începură să i se strige o mulţime de nume. Desenă portretul preşedintelui, al lui Grant, Washington, Napoleon Bonaparte, Bismark, Garibaldi, P. T. Barnum. [1]

Şi astfel trecea seara. Atmosfera din sală era înăbuşitoare, iar fumul nenumăratelor ţigări ustura ochii. Deasupra capetelor plutea o ceaţă groasă, albastră. Aerul era

[1] Cunoscut actor şi proprietar de circ din S.U.A.

plin de mirosuri — mirosul stătut de trabuc, de bere trezită, de coji de portocale, de gaz, de pudră și de parfumuri ieftine.

Pe scenă se perindau „artiști" după „artiști". Atenția lui McTeague nu slăbea o clipă. Trina și mama ei se distrau de minune. Făceau comentarii din minut în minut, fără să-și desprindă ochii de pe scenă.

— Nu-i nozdim nebunul agela ?

— Un cîntec drăguț. Nu-ți plac astfel de cîntece ?

— Minunat ! E minunat ! Da, da, minunat ! Asta-i cuvîntul.

Lui Owguste îi pierise interesul. Se ridică în picioare, cu spatele spre scenă, mestecînd o coajă de portocală și uitîndu-se la o fetiță care ședea pe partea cealaltă, în brațele tatălui ei, fixînd-o cu niște ochi sticloși, bovini. Dar nu avea răbdare. Se mișca de pe un picior pe altul, iar în răstimpuri apela în șoaptă la maică-sa, care-l ignora.

— 'Mico, ascultă, 'mico, scîncea el, mestecînd absent coaja de portocală, și zgîindu-se la fetiță. 'Mico, ascultă...

În răstimpuri, tînguirea lui monotonă răzbătea pînă la conștiința mamei, care realiza deodată ce anume o supăra.

— Owguste, zdai jos, și apucîndu-l deodată, îl îndesa în scaun. Dagi din gură ; privejde agolo, azguldă-le pe dinerele agelea.

Scena era ocupată de trei tinere femei și de un tînăr care cînta la țiteră. Erau îmbrăcați în costume tiroleze ; erau „tirolezi" și cîntau în germană despre „vîrfuri de munte" și „vînători îndrăzneți" și altele asemenea. Corul acesta era o minune de modulații ca de flaut. Fetele erau într-adevăr frumoase și nu erau machiate deloc. „Numărul" lor avu un mare succes. Doamna Sieppe era extaziată. Își aminti de tinerețe și de satul ei natal din Elveția.

— Ach, a vost geresc ; chiar ca în țară. Buniga mea era una din gele mai vestite cîntărețe de driluri. Cînd eram migă i-am văzut egzakt la fel.

— 'Mico, începu Owguste iritat, imediat după plecarea cîntărețelor.

Nu stătea o clipă liniștit ; se răsucea într-o parte și-ntr-alta, dînd din picioare cu o viteză incredibilă.

— 'Mico, vreau aca-asă.

— Fii guminte ! exclamă maică-sa, scuturîndu-l de braţ ; uită-de, vediţa se uită la dine. Azda-i ultima oară gînd de iau la zbegdakol, zău ştii.

— Nu-mi pa-asă ; mi-e somn.

Pînă la urmă, spre marea lor uşurare, adormi cu capul rezemat de braţul mamei.

Kinetoscopul îi lăsă pur şi simplu fără respiraţie.

— După asta, ce-au să facă ? spuse Trina, uluită. Nu-i aşa că-i minunat, Mac ?

McTeague era cuprins de o mare admiraţie.

— Uită-te la calul ăla cum îşi mişcă capul, strigă el tulburat, transportat cu totul. Uită-te la tramvaiul ăla care vine — şi omul cum trece strada. Uite un camion. N-am văzut în viaţa mea aşa ceva. Ce-ar zice Marcus de asta ?

— E o băcăleală ! exclamă doamna Sieppe, cu o subită convingere. Eu nu-z nebună ; nu-i decît o băcăleală.

— Dar, bine, mămico, exclamă Trina, e...

Dar doamna Sieppe îşi înălţă bărbia.

— Sînt prea bătrînă ca să mai fiu brostită, insistă ea. E băcăleală.

Nu se mai putu obţine altceva nimic din partea ei.

Rămaseră pînă la sfîrşitul programului, deşi kinetoscopul era penultimul număr, şi imediat după el jumătate din sală se goli. În timp ce bietul comic irlandez îşi executa „numărul" în spatele celor care plecau, doamna Sieppe îl trezi pe Owguste, foarte somnoros şi supărat, şi începu „să-şi strîngă lucrurile". Imediat ce se trezi, Owguste începu să se agite din nou.

— Păstrează programul, Trina, şopti doamna Sieppe. Du-l lui tata. Unde ţi-i pălăria, Owguste ? Nu-i la dine badista mea, Trina ?

Dar în acel moment lui Owguste i se întîmplă un accident îngrozitor ; nenorocirea lui atinse apogeul ; tăria lui se prăbuşi. Ce dezastru ! Era o veritabilă catastrofă, deplorabilă, lamentabilă, un fapt de neînchipuit ! În primul moment se uită deznădăjduit în jur, neajutorat, şi împietrit de uimire şi de spaimă. Apoi necazul lui se materializă, şi ultimele acorduri ale orchestrei se îmbinară cu o văicăreală prelungită de o infinită tristeţe.

— Owguste, ce este ? strigă maică-sa, privindu-l cu suspiciune crescîndă ; apoi, deodată : Ce-ai făkhut ? Ţi-ai nenorocit gostumul cel nou Fauntleroy !

Faţa ei se împurpură ; şi, fără prea multă zarvă, îl plesni sonor. În clipa asta Owguste atinse limita maximă a mizeriei, a nefericirii, a jenei îngrozitoare ; nefericirea lui era completă. Umplu aerul cu strigătele lui jalnice. Cu cît era plesnit şi zgîlţîit mai mult, cu atît plîngea mai tare.

— Ce e... ce s-a întîmplat ? întrebă McTeague.

Trina roşi.

— Nimic, nimic, exclamă ea în grabă, privind în lături. Vino, trebuie să mergem. E pe sfîrşite.

Sfîrşitul spectacolului şi risipirea spectatorilor înghiţiră jena momentului.

Porniră în şir indian în urma ultimilor spectatori. Luminile începură să se stingă, iar plasatorii să întindă husele peste scaunele capitonate.

McTeague şi familia Sieppe se urcară într-un tramvai care-i ducea pînă lîngă Polk Street. Era aglomeraţie. McTeague şi Owguste au fost nevoiţi să stea în picioare. Băiatul se agita dorind să fie ţinut în poală de maică-sa, dar doamna Sieppe refuză categoric.

În drum spre casă discutară despre spectacol.

— Mie... mie-mi blac cel mai mult cîntăreţii tirolezi.

— Ah, cea mai bună a fost solista — femeia care a cîntat melodiile acelea triste.

— Nu era... nu era minunată lanterna aceea magică, cu figurile ce se mişcau ? Minunată — ah, minunată ! Şi n-a fost simpatic actul întîi, în care tipul acela cădea tot timpul pe jos ? Şi numărul muzical, şi insul cu faţa de plută arsă care a cîntat pe sticlele de bere „Mai aproape Doamne, de Tine".

Coborîră în Polk Street şi mai merseră cîţiva zeci de metri pînă la blocul lor. Strada era întunecată şi pustie ; vizavi de bloc, în spatele pieţei goale, gîştele şi raţele măcăiau neîntrerupt.

Pe cînd cumpărau *tamale* de la mexicanul din colţul străzii, McTeague observă :

— Marcus încă nu s-a culcat. Priviți, geamul lui e luminat. La dracu ! exclamă apoi, mi-am uitat cheia de la poartă. O să ne dea drumul Marcus.

Abia sună la poartă, că pîrghia clopoțelului fu împinsă din nou, la loc. În hol, la capătul de sus al scării lungi și înguste, se auzea zgomotul unei învălmășeli. Maria Macapa era în fața grupului, cu mîna pe frînghia care acționa pîrghia clopoțelului ; lîngă ea stătea Marcus ; Moș Grannis se uita din spate, peste umerii lor ; în timp ce firava domnișoară Baker se apleca peste balustradă, lîngă ea aflîndu-se un străin îmbrăcat într-un pardesiu bej. Cînd cei de afară apărură în prag, o jumătate de duzină de voci strigară în același timp :

— Da, ei sînt.

— Tu ești, Mac ?

— Dumneata ești, domnișoara Sieppe ?

— Vă numiți Trina Sieppe ?

Apoi, mai ascuțită decît toate, vocea Mariei Macapa — care strigă :

— Oh, domnișoară Sieppe, veniți repede sus. Biletul dumneavoastră de loterie a cîștigat 5000 de dolari.

Capitolul 7

— Ce prostie ! spuse Trina.

— Ach, Gott ! Ce este ? strigă doamna Sieppe, neînțelegînd nimic și presupunînd o nenorocire.

— Ce... ce... ce... bîigui dentistul.

Era zăpăcit de lumini, de scara ticsită, de hărmălaia vocilor. Ajunseseră pe palier. Ceilalți îi înconjurară. Marcus păru să fie singurul la înălțimea situației.

— Îngăduie-mi să fiu cel dintîi care să te felicit, strigă el, prinzînd mîna Trinei.

Toată lumea vorbea deodată.

— Domnișoară Sieppe, domnișoară Sieppe, biletul dumneavoastră a cîștigat 5000 de dolari, strigă Maria. Nu vă

amintiți de biletul pe care vi l-am vîndut în cabinetul domnului doctor McTeague ?

— Trina ! aproape că țipă mama ei. Cinci mii te tolari ? Cinci mii te tolari ! Dac-ar fi aici tata.

— Ce e... ce e ? exclamă McTeague, rotindu-și ochii.

— Ce ai de gînd să faci cu ei, Trina ? întrebă Marcus.

— Ești o femeie bogată, draga mea, zise domnișoara Baker, cu micii cîrlionți falși tremurîndu-i, mă bucur pentru dumneata. Lasă-mă să te sărut. Cînd te gîndești că eram în cameră cînd ai cumpărat biletul !

— Oh, oh ! îi întrerupse Trina, scuturînd din cap, e o greșeală. Trebuie să fie o greșeală. De ce... de ce aș cîștiga eu 5000 de dolari ? E absurd !

— Nu-i nici o greșeală, nici o greșeală, strigă Maria. Ați avut numărul 400.012. Uite aici în ziarul din seara asta. Mi-l amintesc exact, fin'că păstrez o evidență.

— Dar sînt sigură că greșești, răspunse Trina, începînd să tremure fără voia ei. De ce aș cîștiga ?

— Ei, dar de ce nu ai gîștiga ? strigă mama.

În fond, de ce nu ? Ideea îi veni Trinei pe neașteptate. La urma urmei, nu era o problemă de efort sau de merit din partea ei. De ce trebuie să presupună neapărat că e o greșeală ? Ce-ar fi să fie adevărat — acest minunat bobîrnac al norocului, izbind ca un trăsnet mînat de noroc.

— O, credeți ? suspină ea.

Străinul în pardesiu bej păși în față.

— Dînsul e de la agenție, strigară două sau trei voci în același timp.

— Se pare că sînteți o ființă norocoasă, domnișoară Sieppe, zise el. Presupun că ați păstrat biletul.

— Da, da ; patru, trei zero, doisprezece — îmi amintesc.

— Exact, admise celălalt. Prezentați biletul la agenție cît mai curînd posibil — adresa e tipărită pe spatele biletului — și veți primi un cec de 5 000 de dolari pentru banca noastră. Numărul va fi verificat pe lista noastră oficială, dar posibilitatea unei greșeli e minimă. Vă felicit.

Deodată, un val uriaș de fericire o cuprinse pe Trina. Avea să aibă 5 000 de dolari ! Era copleșită de bucurie

pentru norocul ei, o bucurie naturală, spontană — bucuria unui copil care primește o jucărie nouă și splendidă.

— Oh, am cîștigat ! strigă ea, bătînd din palme. Închipuie-ți, mămico. Am cîștigat 5 000 de dolari, doar fiindcă am cumpărat un bilet. Mac, ce spui de asta ? Am 5 000 de dolari. August, auzi ce i s-a întîmplat surorii tale ?

— Sărută-ți mama, Trina, îi ordonă deodată doamna Sieppe. Ce o zăpoți zăvaci cu adîda bănet, eh, Trina ?

— Ăă, exclamă Marcus. Pînă una-alta, să se mărite.

La care toată lumea izbucni în hohote de rîs. McTeague rînji, și privi în lături, sfios.

— Ăsta noroc ! murmură Marcus, clătinînd din cap spre dentist ; apoi adăugă imediat : Ei bine, dar o să stăm să vorbim aici în hol toată noaptea ? N-am putea să mergem la „Saloanele“ tale, Mac ?

— Sigur, sigur, exclamă McTeague, descuind în grabă ușa.

— Fine toată lumea, strigă doamna Sieppe cu amabilitate. Nu-i așa, tomnule toktor ?

— Toată lumea, repetă dentistul. Aici am... aici am niște bere.

— O să sărbătorim evenimentul, zău dacă nu ! exclamă Marcus. Nu cîștigă omul în fiecare zi cinci mii de dolari. Numai duminica și în sărbătorile legale.

Lumea izbucni și astă-dată într-o cascadă de rîs. Într-un moment ca acesta totul părea hazliu. Într-un fel, fiecare din ei se simțea încîntat. Roata norocului se învîrtise pe lîngă ei. Se aflau în apropierea acestei sume mari de bani. Era ca și cum ar fi cîștigat-o ei.

— Chiar în locul ăsta mă aflam cînd am cumpărat biletul, strigă Trina, după ce intrase în „Saloane“ și Marcus aprinse gazul. Chiar aici, în scaunul ăsta, și zicînd asta se așeză pe unul din scaunele rigide aliniate, de sub gravura în metal. Iar tu, Marcus, tu stăteai aici...

— Iar eu tocmai mă ridicam din scaunul de operație, interveni domnișoara Baker.

— Da, da. Așa e ; iar dumneata, continuă Trina, arătînd spre Maria, te-ai apropiat și ai spus ! „Cumpărați un bilet de loterie ; numai un dolar “. Oh, îmi amintesc atît de clar, ca și cum ar fi fost ieri, și eu la început nu am vrut...

— Şi nu ştii că i-am spus Mariei că e ilegal ?

— Da, îmi amintesc. Şi atunci i-am dat un dolar şi mi-am pus biletul în carneţel. Acum e acasă, în carneţel, în sertarul de sus al biroului — oh, să presupunem că mi s-ar fura acuma, exclamă ea deodată.

— Acuma face o grămadă de bani ! afirmă Marcus.

— Cinci mii de dolari ! Cine şi-ar fi închipuit ? Splendid.

Toată lumea tresări şi se întoarse. Fusese McTeague. Stătea în mijlocul camerei, clătinînd din capul său mare. Părea că abia acum realiza ce se întîmplase.

— Da, domnule, cinci mii de dolari ! exclamă Marcus, cu o abruptă şi nemărginită lipsă de entuziasm. Cinci mii de dolari ! Îţi dai seama ? Verişoara Trina şi cu tine veţi fi oameni bogaţi.

— Cu 6 la sută, asta face 25 de dolari pe lună, se hazardă omul agenţiei.

— Închipuie-ţi. Închipuie-ţi, murmură McTeague.

Se mişca neajutorat prin cameră, cu ochii larg deschişi, cu mîinile uriaşe atîrnîndu-i.

— O verişoară de-a mea a cîştigat odată patruzeci de dolari, spuse domnişoara Baker. Dar i-a cheltuit pînă la ultimul cent cumpărînd alte bilete, fără să mai cîştige niciodată, nimic.

Apoi începură amintirile. Maria povestea despre măcelarul din strada vecină, care cîştigase douăzeci de dolari la tragerea trecută. Doamna Sieppe cunoştea un muncitor de la instalaţia de gaz din Oakland care cîştigase de cîteva ori ; o dată o sută de dolari. Micuţa domnişoară Baker anunţă că ea crezuse întotdeauna că loteria e un lucru rău ; dar, cu toate astea, cinci mii erau cinci mii.

— E-n regulă cînd îi cîştigi, nu-i aşa, domnişoară Baker ? observă Marcus, cu un anume sarcasm.

Ce se întîmplase cu Marcus ? În răstimpuri părea să-şi iasă din fire.

Dar reprezentantul agenţiei era plin de istorii. Le povesti întîmplările, legendele şi miturile care se răspîndiseră în decursul existenţei loteriei ; le spuse despre sărmanul vînzător de ziare care trebuia să-şi întreţină mama muribundă, şi care cîştigase un premiu de cincisprezece mii ; de omul care s-a sinucis din cauza mizeriei, dar care

deținea (dacă ar fi știut-o !) numărul ce, la două zile după moartea lui, cîștiga premiul cel mai mare, de treizeci de mii de dolari ; de mica modistă care jucase timp de zece ani fără succes, și care declarase într-o zi că nu mai cumpără decît un singur bilet, după care va înceta să mai joace, și cum acest ultim bilet i-a adus o avere, după care s-a putut retrage din slujbă ; de bilete pierdute sau distruse și care la tragere cîștigau sume fabuloase ; de criminali, împinși la viciu de sărăcie, și care și-au revenit după ce au cîștigat sume mari de bani ; de cartofori care jucau la loterie ca la cărți, redepunînd cîștigurile îndată ce le obțineau, cumpărînd mii de bilete în toată țara ; de superstiții legate de numerele inițiale sau finale, sau de zilele norocoase în care trebuie să fie cumpărate ; de coincidențe uimitoare — trei premii supreme cîștigate consecutiv în același oraș ; un bilet cumpărat de către un milionar și dat văcsuitorului său pe ghete, care a cîștigat cu el o mie de dolari ; același număr cîștigînd aceeași sumă de nenumărate ori ; și așa mai departe la infinit. Cîștigătorii erau invariabil cei săraci ; nevoiașii și muritorii de foame ajungeau la bogăție și îndestulare ; truditorul virtuos își găsea pe neașteptate recompensa într-un bilet cumpărat la întîmplare ; loteria era o instituție de mare caritate, era prietena poporului, un vast mecanism de binefacere care nu recunoștea nici ranguri, nici bogăție, nici poziție socială.

Lumea începea să se înveselească. Aduseră scaune și mese din camerele învecinate, iar pe Maria o trimiseră să mai aducă bere și *tamale*, și o sticlă de vin și tort pentru domnișoara Baker, care detesta berea.

În „Saloanele dentare“ era acum o mare dezordine. Sticlele goale de bere stăteau pe polița pe care își aveau locul instrumentele ; scaunul dentar și rafturile bibliotecii, alături de armonică și de volumele din „Dentistul practician de Allen“, erau pline de farfurii și șervețele de masă. Canarul se trezi și începu să piuie indispus ; cu penele burzuluite ; pe jos erau împrăștiate bucățele de *tamale ;* mopsul de piatră din fața sobei se uita la scena aceasta neobișnuită cu ochii de sticlă ieșindu-i din orbite.

Se improviză o petrecere cu mîncare și băutură. Marcus Schouler își asumă rolul de maestru de ceremonii ; era

într-o continuă agitație repezindu-se de colo-colo, deschizînd sticlele de bere, servind *tamale*, plesnindu-l pe McTeague pe spate, rîzînd și glumind într-una. Pe McTeague îl făcu să stea în capul mesei, avînd-o pe Trina la dreapta, și pe domnul de la agenție la stînga; el — dacă stătea vreun pic — se așeza la celălalt capăt, avînd-o pe Maria Macapa la stînga, lîngă el fiind doamna Sieppe, vizavi de domnișoara Baker. Owguste fusese culcat pe divan.

— Unde-i Moș Grannis? exclamă deodată Marcus. Sigur că da, unde s-a dus bătrînul englez? La început era aici.

— Eu l-am chemat, ca pe fiecare, strigă Maria Macapa, îndată ce am văzut în ziar că domnișoara Sieppe a cîștigat. Am coborît cu toții în camera domnului Schouler și v-am așteptat să veniți. Fac prinsoare că o să-l găsiți cosîndu-și cărțile.

— Nu, nu, observă domnișoara Baker, la ora asta nu.

De bună seamă, sfiosul bătrîn profitase de confuzia generală pentru a se strecura neobservat.

— Mă duc să-l aduc și pe el, strigă Marcus; trebuie să stea cu noi.

Domnișoara Baker era foarte agitată.

— Eu... eu nu cred că ar fi bine, murmură ea; lui... nu cred că bea bere.

— Se distrează cosînd cărți, strigă Maria.

Cu toate astea, Marcus îl aduse, după ce-l găsise pregătindu-se de culcare.

— Tre... Trebuie să-mi cer iertare, bîigui Moș Grannis, stînd în pragul ușii. Nu mă așteptam... ă... sînt cu totul nepregătit.

Era fără guler și cravată, din cauza grabei precipitate a lui Marcus Schouler. Era nespus de necăjit că era văzut astfel de către domnișoara Baker. Ce putea fi mai neplăcut decît asta?

Moș Grannis fu prezentat doamnei Sieppe și Trinei, ca patron al lui Marcus. Dădură mîna, solemn.

— Nu cred că 'mnealui s-a cunoscut vreodată cu domnișoara Baker, strigă ascuțit Maria Macapa, și locuiesc alături de cîțiva ani.

Cei doi rămaseră muți, evitîndu-și privirile. În sfîrșit, sosise momentul ; aveau să se cunoască, să-și vorbească, să-și atingă mîinile.

Marcus îl conduse pe Moș Grannis în jurul mesei spre domnișoara Baker, trăgîndu-l de mîneca hainei, exclamînd :

— Păi, eu credeam că vă cunoașteți de cînd lumea. Domnișoară Baker, vi-l prezint pe domnul Grannis ; domnule Grannis, v-o prezint pe domnișoara Baker.

Nu zise nici unul nimic. Stăteau față în față, ca doi copii, jenați, timorați, cu limba paralizată de stînjeneală. Apoi domnișoara Baker întinse, sfioasă, mîna. Moș Grannis i-o atinse o clipă, apoi o lăsă să cadă.

— Acum vă cunoașteți, țipă Marcus, și era și timpul.

Pentru întîia oară li se întîlniră privirile ; Moș Grannis tremură puțin, ducîndu-și mîna, șovăitor, spre bărbie. Domnișoara Baker roși imperceptibil, dar Maria Macapa trecu deodată printre ei, cu o sticlă de bere pe jumătate goală. Cei doi bătrîni se retraseră, domnișoara Baker ocupîndu-și din nou locul.

— Aici e un loc pentru dumneavoastră, domnule Grannis, strigă Marcus, făcîndu-i loc alături de el.

Moș Grannis se lăsă în scaun, sustrăgîndu-se deodată atenției generale. Se uita fix în farfurie, tăcînd. Bătrîna domnișoară Baker începu să vorbească volubil peste masă cu doamna Sieppe despre florile de seră și tot felul de probleme medicinale.

În mijlocul acestui supeu improvizat, avu loc anunțarea logodnei dintre Trina și dentist. Într-o pauză a zarvei generale, doamna Sieppe se aplecă înainte și, adresîndu-se agentului de loterie, spuse :

— Jdiți, fiica mea Trina se va mărida voarde gurînd. Ea și dendistul, toktorul McTeague, ei, da ?

Se auzi o exclamație generală.

— Eu m-am gîndit tot timpul la asta, strigă domnișoara Baker, emoționată. Încă de cînd i-am văzut împreună pentru prima oară, mi-am zis : „Ce pereche !“

— Încîntător ! exclamă agentul. Să te căsătorești, și să cîștigi și o sumă frumușică în același timp.

— Da... Așa, murmură Moș Grannis, dînd din cap spre farfuria lui.

— Vă doresc noroc, strigă Maria.

— E şi aşa destul de norocos, mîrîi Marcus în barbă, recăzînd un moment într-una din acele stări posomorîte care-l mai încercaseră de cîteva ori în cursul serii.

Trina se îmbujoră, trăgîndu-se cu sfiiciune mai aproape de maică-sa. McTeague rînji cu gura pînă la urechi, uitîndu-se în jur de la unul la altul, bolborosind : „Ăă ! Ăă!"

Dar reprezentantul agenţiei se ridică în picioare, cu un pahar proaspăt umplut, în mînă. Era un om de lume, acest agent. Cunoştea viaţa. Era suav şi degajat. Pe degetul mic îi strălucea un diamant.

— Doamnelor şi domnilor, începu el, şi se făcu deodată tăcere. Aceasta este cu adevărat o împrejurare fericită. Sînt... bucuros să mă găsesc aici în această seară ; să fiu martorul unui asemenea eveniment fericit ; să iau parte la aceste... la această sărbătoare. Ei bine, mă simt la fel de bucuros ca şi cînd aş avea eu însumi acel patru-trei zero-doisprezece ; ca şi cum cele cinci mii ar fi ale mele, în loc să aparţină fermecătoarei noastre gazde. Cele mai bune urări ale umilei mele persoane se îndreaptă spre domnişoara Sieppe în acest moment de fericire pentru ea, şi cred că... de fapt, sînt convins că pot să vorbesc în numele marii instituţii, al marii companii pe care o reprezint. Compania o felicită pe domnişoara Sieppe. Noi... ei... ah... Ei îi transmit urări de fericire, toată fericirea pe care noua ei avuţie poate să i-o procure. Intră în obligaţiile mele, în... ah... plăcutele mele obligaţii să trec pe la cîştigătorii de premii mari şi să prezint felicitările companiei. În cursul carierei mele am avut multe asemenea ocazii ; dar niciodată nu am văzut o avere care să nimerească atît de bine ca în cazul acesta. Compania a acordat astfel o zestre viitoarei mirese. Sînt convins că nu fac decît să exprim sentimentele tuturor celor de aici, dorind toată [redacted]cirea şi bucuria acestei fericite perechi, fericită posesoare a unei mici averi, şi fericiţii... fericiţii... termină el [redacted]o subită inspiraţie — posesorii fericiţi — unul al celuilalt ; beau pentru sănătatea, pentru bunăstarea şi pentru fericirea viitorilor miri. Să bem ridicîndu-ne în picioare.

Băură cu entuziasm. Marcus era covîrşit de emoţia momentului.

— Grozav, grozav, vocifera el, lovindu-şi palmele. Foarte bine spus. În sănătatea miresei. McTeague, McTeague, vrem discurs, vrem discurs !

Într-o clipită, toată lumea cerea zgomotos dentistului să vorbească. McTeague era îngrozit ; îşi încleşta mîinile de masă, privind speriat în jurul lui.

— Discurs, discurs ! striga Marcus, fugind în jurul mesei şi străduindu-se să-l ridice pe McTeague.

— Nu... nu... nu, mormăi celălalt. Nu vorbesc.

Ceilalţi bătură în masă cu paharele de bere, cerînd să le vorbească. McTeague se fixă cu încăpăţînare pe scaun, roşu ca racul, şi dînd din cap energic.

— Ah, lasă-mă ! exclamă el. Nu vorbesc.

— O, ridică-te şi zi ceva, insistă Marcus ; trebuie s-o faci. E cel mai bun lucru.

McTeague se urni în sus ; fu întîmpinat de un ropot de aplauze ; se uită cu încetineală în jurul său, apoi deodată se aşeză la loc dînd din cap deznădăjduit.

— Oh, dă-i drumul, Mac, strigă Trina.

— Ridică-te, zi ceva, strigă şi Marcus, trăgîndu-l de mînă ; trebuie s-o faci.

McTeague se ridică din nou.

— Ăă ! exclamă el, privind statornic masa. Apoi începu : Nu ştiu ce să spun... eu... eu... n-am mai ţinut niciodată un discurs ; n-n-am mai ţinut niciodată un discurs. Dar sînt bucuros că Trina a cîştigat premiul...

— Da, fac pariu că eşti, murmură Marcus.

— Eu... eu... eu mă bucur că Trina a cîştigat, şi eu... eu vreau să... vreau să... eu vreau să... vreau să zic că... sînteţi... toţi sînteţi bineveniţi, şi să bem vîrtos, şi sînt mult îndatorat domnului reprezentant al companiei. Trina şi cu mine ne vom căsători şi sînt bucuros că... sînteţi cu toţii aici în seara asta, şi sînteţi... toţi... bineveniţi, să bem vîrtos, şi sper că veţi mai veni şi altă dată, şi teţi întotdeauna bineveniţi... şi... eu... şi... şi... C asta-i... tot... ce... am avut de spus.

Se aşeză, ştergîndu-şi fruntea în mijlocul unor ap teribile.

Curînd după aceea se ridicară de la masă, risipindu perechi şi grupuri. Bărbaţii, cu excepţia lui Moş Gr începură să fumeze, fumul de tutun amestecîndu-s

mirosurile de eter, creozot și de așternut stătut, de care erau impregnate „Saloanele". Curînd trebuiră să deschidă geamurile. Doamna Sieppe și domnișoara Baker ședeau în fața ferestrei din nișă, făcîndu-și confidențe. Domnișoara Baker își aranjase cu grijă rochia ; pe genunchi ținea o farfurie cu prăjituri ; din cînd în cînd sorbea din paharul cu vin, cu o delicatețe de pisică albă. Cele două femei nutreau un mare interes una față de cealaltă. Domnișoara Baker îi vorbi doamnei Sieppe despre Moș Grannis, fără să uite povestea cu titlul nobiliar și tatăl nedrept.

— E un adevărat personaj, spuse domnișoara Baker.

Doamna Sieppe canalizează discuția spre copiii ei.

— Ach, Trina e aja o fată bună, spuse ea ; întotdeauna veselă, da, și cîntă de dimineață pînă seara. Și Owguste, și el e isteț, da. Are geniu pendru majini, toată ziua face geva cu roți și arcuri.

— Ah, dacă... dacă... dacă aș fi avut copii, murmură micuța domnișoară în vîrstă, visătoare, unul ar fi fost marinar ; ar fi început ca aspirant pe vaporul fratelui meu ; cu timpul ar fi devenit ofițer. Celălalt ar fi fost horticultor.

— Oh, Mac ! exclamă Trina, privindu-l în față pe dentist. Gîndește-te că toți banii ăștia ne-au picat tocmai acuma. Nu e minunat ? Nu simți că ametești ?

— Minunat, minunat, murmură McTeague, clătinînd din cap. Hai să cumpărăm o grămadă de bilete, adăugă el, izbit de o idee.

— Uite cum poți să-ți dai întotdeauna seama dacă un trabuc e bun, îi explică agentul lui Marcus, pe cînd cei doi stăteau la capătul mesei fumînd. Capătul de aprins trebuie să fie răsucit pînă ajunge cît un punct.

În colț, lîngă etajeră, Moș Grannis o asculta pe Maria Macapa. Mexicana fusese foarte răscolită de neașteptata avere a Trinei. Mintea Mariei zbură înapoi, spre vremea tinereții ei. Se aplecă în față, cu coatele pe genunchi, cu bărbia în pumni, cu ochii larg deschiși și ficși. Moș Grannis o asculta atent.

— Nici o bucată nu era măcar zgîriată, spunea Maria. Fiecare piesă era tocmai ca oglinda, netedă și strălucitoare ; oh, strălucitoare ca soarele. Ce serviciu era — far-

furii și castroane de supă și un vas imens pentru punci. Cinci mii de dolari, ce înseamnă asta ? Păi, numai vasul de punci făcea o avere.

— Ce poveste minunată ! exclamă Moș Grannis, neîndoindu-se nici o clipă de adevărul celor auzite. Și zici că totul e pierdut, acum ?

— Pierdut, pierdut, repetă Maria.

— Tț, tț ! Ce păcat ! Ce păcat !

Deodată, agentul se ridică și spuse :

— Și-acum, eu trebuie să plec, dacă vreau să mai prind vreun tramvai.

Dădu mîna cu fiecare, îi mai oferi la despărțire un trabuc lui Marcus, îi felicită pentru ultima oară pe McTeague și pe Trina, și ieși, înclinîndu-se.

— Ce domn distins, comentă domnișoara Baker.

— Ah, spuse Marcus, dînd din cap, ăsta zic și eu om de lume. Cum scrie la carte, pe legea mea !

Lumea începu să se risipească.

— Să mergem, Mac, spuse Marcus ; știi că în noaptea asta urmează să dormim cu cîinii.

Cei doi prieteni urară „noapte bună" tuturor și plecară spre micul spital de cîini.

Moș Grannis se furișă hoțește spre comera lui, îngrozit, ca nu cumva să se vadă din nou față în față cu domnișoara Baker. Se zăvorî înăuntru și ascultă pînă ce îi răsunară pașii în hol și o auzi închizînd încet ușa. Era acolo, aproape, lîngă el ; se putea spune că în aceeași cameră ; căci și el făcuse descoperirea cu privire la tapetul ce acoperea pereții. La intervale lungi de timp, auzea cîte un foșnet slab, datorat mișcărilor ei prin odaie. Ce seară fusese aceasta pentru el ! O întîlnise, îi vorbise, îi atinsese mîna ; tremura de emoție. Într-o dispoziție asemănătoare asculta și tremura și micuța croitoreasă. *El* era acolo, în aceeași cameră pe care o împărțeau împreună, separați doar prin scîndura foarte subțire a despărțiturii. Era aproape sigură că el se gîndea la ea. Acuma nu mai erau străini ; erau cunoștințe, prieteni. Ce eveniment fusese seara aceasta în viața lor !

Deși tîrziu, domnișoara Baker își făcu o ceașcă de ceai și se așeză în balansoar, lîngă despărțitură ; se legăna

ușor, sorbind din ceai, calmîndu-se după emoțiile acelei seri minunate.

Moș Grannis auzea clinchetul ceștii de ceai și mirosea aroma slabă a ceaiului. Faptul îi apăru ca un semnal, ca o invitație. Își trase scaunul mai aproape de despărțitură, în fața mesei de lucru. Un teanc de reviste se găseau în micul aparat de legat; băgă în ac o sfoară rezistentă, și începu să lucreze.

Era micul lor *tête-à-tête*. Simțeau instinctiv prezența celuilalt, își simțeau și gîndurile trecînd prin peretele subțire. Era încîntător; erau pe deplin fericiți. Acolo, în liniștea ce se înstăpînise peste bloc în jumătatea de oră de după miezul nopții, cei doi oameni „își țineau companie", bucurîndu-se de mica lor romanță, care se ivise atît de tîrziu în viața lor.

În drum spre mansarda ei, Maria Macapa se opri sub singura lampă ce ardea în capătul casei scărilor; se asigură că e singură, și pe urmă scoase din buzunar una din „panglicile" de aur ale lui McTeague. Era cel mai important furt pe care îl săvîrșise în „Saloanele" dentistului. Își spuse că merita cel puțin doi dolari. Deodată, îi veni o idee și se îndreptă în grabă spre unul din geamurile holului și, punîndu-și mîinile streașină la ochi, se uită în jos spre străduța din spatele blocului. În unele nopți, Zerkow, evreul polonez cel roșcat, stătea treaz pînă tîrziu, inventariindu-și achizițiile săptămînii. Acum se zărea o lumină slabă în fereastră.

Maria se duse în odaia ei, își puse un șal pe cap și coborî în mica curte a blocului, pe scările din spate. În timp ce ieșea prin partea din dos, Alexander, setter-ul irlandez al lui Marcus, se trezi deodată cu un lătrat răgușit. Cîinele din partea cealaltă a gardului, din curtea poștei, răspunse cu un mîrîit.

Într-o secundă, vechea dușmănie de moarte a celor doi cîini izbucni iar. Își traseră cușca lîngă gard și începură să latre prin crăpăturile gardului, într-o dezlănțuire de ură; dinții le clămpăneau și străluceau; cozile li se ridicară, țepene. Zarva lor furibundă putea fi auzită peste cîteva străzi. Ce masacru ar ieși dacă s-ar întîlni vreodată!

Între timp, Maria ciocănea la ușa locuinței mizere a lui Zerkow.

— Cine e ? Cine e ? strigă acesta dinăuntru, cu vocea lui groasă, pe jumătate şoptită, tresărind nervos şi măturînd o mînă de argint în sertar.

— Eu sînt, Maria Macapa ; apoi, cu vocea coborîtă, ca şi cînd şi-ar fi vorbit sieşi : 'M avut o veveriţă zburătoare şi i-am dat drumu'.

— Ah, Maria, strigă Zerkow, deschizînd cu umilinţă uşa. Intră, intră, fata mea, tu eşti întotdeauna binevenită chiar şi la ora asta. Nici o vechitură, nimic ? Dar eşti binevenită, oricum. Bei ceva, nu-i aşa ?

O conduse în camera din spate şi luă sticla de whisky şi paharul roşu ciobit.

După ce băură, Maria scoase „panglica". Ochii lui Zerkow sclipiră pe dată. Vederea aurului îi provoca întotdeauna un frison care-i zgîlţîia întreaga fiinţă ; oricum încerca, nu reuşea să-l reprime. Degetele îi tremurau şi i se înfipseră în bărbie ; respiraţia i se precipită.

— Ah, ah, ah ! exclamă el. Dă-l-ncoace, dă-l-ncoace, dă-mi-l, Maria. Eşti o fată bună, dă-mi-l încoace.

Se tîrguiră ca de obicei asupra preţului, dar în seara asta Maria era prea tulburată din alte cauze, ca să piardă prea mult timp ciorovăindu-se pentru cîţiva cenţi.

— Ascultă, Zerkow, spuse ea îndată ce se încheie tîrgul, trebuie să-ţi spun ceva. Cu puţin timp în urmă, am vîndut un bilet de loterie unei fete din bloc ; rezultatul tragerii s-a dat în ziarul din seara asta. Cît crezi că a cîştigat fata ?

— Nu ştiu. Cît ? Cît ?

— Cinci mii de dolari.

Zerkow simţi un cuţit trecîndu-i prin inimă ; spasmul unei dureri aproape fizice îi răsuci chipul — întregul corp. Îşi ridică pumnii strînşi, cu ochii închişi, înfigîndu-şi dinţii în buza de jos.

— Cinci mii de dolari, şopti el ; cinci mii de dolari. Pentru ce ? Pentru nimic, fiindcă a cumpărat pur şi simplu un bilet. Şi eu care muncesc atît de greu, atît de greu, atît de greu. Cinci mii de dolari, cinci mii de dolari. Oh, de ce n-au putut să ajungă la mine ? strigă el, cu vocea tremurîndă, cu lacrimi licărindu-i în ochi ; de ce n-au putut să ajungă la mine ? Să ajungă atît de aproape, atît de aproape, şi totuşi să mă ocolească — eu, care muncesc

pentru ei, lupt pentru ei, mor de foame pentru ei, și mor în fiecare zi pentru ei. Închipuie-ți, Maria, cinci mii de dolari, toți strălucitori ; piese grele, masive...

— Strălucitori ca soarele, îl întrerupse Maria, cu bărbia sprijinită în pumni. Da, fiecare piesă era grea, și abia puteai să ridici vasul de punci. Da, vasul acela făcea singur o avere...

— Și cînd îl loveai cu degetul suna, așa-i ? interveni prompt, Zerkow, însuflețit, cu buzele tremurînde, cu degetele încovoindu-se ca niște gheare.

— Mai dulce ca un clopot de biserică, urmă Maria.

— Spune, spune mai departe, strigă Zerkow, trăgîndu-și scaunul și închizînd ochii în extaz.

— Și erau mai mult de o sută de bucăți, și fiecare de aur...

— Ah, fiecare de aur...

— Să fi văzut priveliștea aceea, cîn' era deschis cufăru' de piele. Nu era nici o piesă care să fie măcar zgîrîiată ; fiecare era ca oglinda, netedă și sclipitoare, atît de lustruită că păreau negre... 'nțelegi ce spun ?

— Oh, știu, știu, strigă Zerkow, umezindu-și buzele.

Apoi, o asaltă cu întrebări — întrebări în legătură cu fiecare detaliu al serviciului de masă. Era moale aurul, nu-i așa ? Puteai să-l muști, și-ți rămînea urma dinților în el ? Și mînerele cuțitelor erau și ele tot de aur ? Cuțitul era în întregime de aur, nu ? La fel și furculițele ? Desigur, interiorul cufărului era aurit, așa-i ? A lustruit vreodată ea, Maria, vesela ? Cînd mîncau cu toții la masă, se auzea un sunet minunat — cuțitele acelea de aur, și furculițele care atingeau farfuriile de aur.

— Și-acuma, să mai auzim o dată, Maria, se rugă Zerkow. Începe cu : „Și erau mai mult de o sută de bucăți, și fiecare de aur.“ Hai, dă-i drumul, începe, începe !

Polonezul cel roșcat era într-o agitație febrilă. Recitalul Mariei devenise o manie pentru el. În timp ce asculta, cu ochii închiși și buzele tremurînde, își imagina că vedea serviciul acela minunat, în fața lui, acolo, pe masă, sub ochii lui, sub mîinile lui, greu, masiv, strălucitor. O tortura pe Maria cu o a doua, și o a treia repe-

tare a poveștii. De ce o auzea mai mult, de ce îi creștea dorința de a o mai auzi. Apoi, cînd Maria refuză să mai înceapă o dată, urmă dezmeticirea. Zerkow se trezi ca dintr-un vis încîntător. Serviciul era dus, pierdut pe veci. Nu se mai găsea nimic în camera aceea mizerabilă, nimic decît zdrențe oribile și fiare mîncate de rugină. Ce chin ! Ce agonie ! Să fie atît de aproape... atît de aproape, să le vezi în închipuire la fel de clar ca într-o oglindă. Să cunoști fiecare piesă în parte, ca pe un vechi prieten ; să-i simți greutatea ; să fii orbit de strălucirea ei ; să spui că-ți aparține, îți aparține ; să o ai, să o strîngi la piept ; și apoi să tresari, să te trezești, să cobori într-o realitate hidoasă.

— Și tu, tu le-ai avut cîndva, oftă Zerkov, încleștîndu-și degetele de mîna ei ; cîndva au fost ale tale, ale tale, toate ! Închipuie-ți, și acuma s-au dus, toate.

— S-au dus toate, pentru totdeauna.

— Poate că-s îngropate undeva pe lîngă vechea casă.

— S-au dus... s-au dus... s-au dus... psalmodie Maria, monoton.

Zerkow își înfipse degetele în cap, smulgîndu-și părul roșu.

— Da, da, s-au dus, s-au dus — pentru totdeauna. Sînt pierdute pentru totdeauna.

Marcus și dentistul merseră în susul străzii liniștite, ajungînd la micul spital de cîini. Abia dacă schimbaseră cîteva cuvinte. Mintea lui McTeague i se învălmășea ; nu putea vorbi. Era captivat de gîndul marelui eveniment care se petrecuse în seara aceea, și se străduia să înțeleagă ce efect va avea acesta asupra vieții lui — a lui și a Trinei. Îndată ce ajunseră în stradă, Marcus căzuse într-o tăcere sumbră, pe care McTeague era prea absent ca să o sesizeze.

Intrară în micul cabinet al spitalului, cu carpeta lui roșie, cu soba de gaz și cu fotografiile în culori ale unor cîini faimoși, atîrnînd de pereți. Într-un colț se afla patul de fier pe care urmau să-l ocupe.

— Tu, culcă-te, Mac, spuse Marcus. Eu mă duc să mai dau o raită pe la cîini.

Ieşi afară şi trecu în curte, care era împrejmuită pe trei părţi cu ţarcuri cu cîini. Un bull-terrier bolnav de gastrită îl recunoscu şi începu să scîncească abia auzit.

Marcus nu dădu nici o atenţie cîinilor. Pentru întîia oară era singur în seara aceea şi putea să-şi dea frîu liber gîndurilor. Străbătu de cîteva ori ograda, apoi exclamă deodată, cu voce coborîtă :

— Eşti un nebun, eşti un nebun, Marcus Schouler ! Dacă ai fi păstrat-o pe Trina, ai fi avut tu banii ăştia. Ar fi putut să fie ai tăi. Ai dat cu piciorul şansei vieţii tale — să renunţi la fată, da — dar *asta !* — izbi el furios cu piciorul în pămînt — să arunci pe fereastră cinci mii de dolari — să-i îndeşi în buzunarele altuia, cînd ar fi putut să fie ai tăi, cînd ai fi putut s-o ai pe Trina şi banii — şi toate astea pentru ce ? Fiindcă eram prieteni. Oh, prieteni, da, înţeleg, dar cinci mii de dolari — să i-i pui direct în palmă — blestemat ghinion !

Capitolul 8

Următoarele două luni au fost încîntătoare. Trina şi McTeague se vedeau cu regularitate, de două ori pe săptămînă. Dentistul se ducea în strada B duminica şi miercurea după-amiaza, ca de obicei, iar vinerea venea Trina în oraş. Îşi petrecea dimineaţa între ora 9 şi 10 în oraş, în cea mai mare parte a timpului prin magazine ieftine, în care făcea cumpărăturile săptămînale pentru ea şi familie. La amiază lua un tramvai şi se întîlnea cu McTeague în colţ la Polk Street. Prînzeau împreună la un mic restaurant, imediat după colţ, pe Sutter Street. Li se dădea o cameră mică separată. Nimic nu ar fi putut să fie mai încîntător. Nu aveau decît să tragă uşa glisantă pentru a se izola de tot restul lumii.

Trina sosea cu sufletul la gură din raidurile tîrguielilor ei ; obrajii, de obicei palizi, erau îmbujoraţi, părul îi cădea în jurul feţei şi peste colţul buzelor, iar sacoşa ei

era burdușită, gata să plesnească. Ajunsă în odăița lor, cădea într-un scaun, cu un geamăt ușor.

— Oh, Mac, sînt atît de obosită ; am umblat prin tot orașul. Ah, ce bine e să șezi. Gîndește-te, în tramvai a trebuit să stau în picioare întreg drumul, după ce am stat în picioare toată dimineața. Uită-te ce-am cumpărat. Lucruri și iar lucruri. Privește, mi-am cumpărat o voaletă cu buline ; ce zici, e drăguță ? — și o întinse peste față — și am luat o cutie cu hîrtie de scris, și un sul de hîrtie creponată ca să fac un abajur în salonul din față ; și — ce crezi ? — am văzut două perdele de dantelă de Nottingham cu *49 de cenți ;* nu-i așa că e ieftină ? Și niște draperii plușate, cu doi dolari și jumătate. Și ia spune, ce-ai făcut tu de cînd nu te-am mai văzut ? A avut pînă la urmă domnul Heise destul curaj ca să-și scoată dintele ?

Trina își scoase pălăria și voaleta și își aranjă părul în oglindă.

— Nu, nu... nu încă. Ieri după masă am trecut pe la pictorul de firme să mă interesez de dintele acela mare aurit. Costă prea mult ; n-am să pot să-l iau încă. Există două feluri de poleială — nemțească și franțuzească ; cea nemțească nu face doi bani.

McTeague oftă și clătină din cap. Nici măcar Trina și cei 5 000 de dolari nu-l puteau face să-și uite această neîmplinită și arzătoare dorință.

Alteori, stăteau de vorbă pe îndelete despre planurile lor, în timp ce Trina își sorbea ciocolata, iar McTeague devora bucăți imense de pîine. Urmau să se căsătorească la sfîrșitul lunii mai, și dentistul pusese ochii pe două camere, din apartamentul unui fotograf falit. Erau în același bloc, chiar în spatele „Saloanelor", și el spera ca fotograful să le subînchirieze cu mobilă cu tot.

McTeague și Trina nu aveau temeri legate de veniturile lor bănești. În fond, puteau fi siguri de un mic venit periodic și regulat. Afacerile lui McTeague mergeau destul de bine, și mai puteau conta și pe dobînda cuvenită la cei 5 000 de dolari ai Trinei. După părerea lui McTeague, dobînda era îngrozitor de mică. În legătură cu cei 5 000 de dolari, nutrise oarecari idei vagi ; își imaginase că o să-i cheltuiască pe toți ; poate cumpărînd o casă, sau mobilîndu-și noul apartament cu un lux copleșitor, un lux

care presupunea covoare de catifea roşie şi petreceri nesfîrşite. Îi mai stăruia în minte ideile din vremea cînd lucrase în mină, despre averi cîştigate uşor şi cheltuite rapid. Dar cînd Trina începuse să-i vorbească de investiţii şi dobînzi şi procente, a fost tulburat şi profund dezamăgit. Grosul sumei de 5 000 de dolari era un lucru, iar mizeria de douăzeci şi cinci de dolari pe lună era cu totul altceva; căci banii îi avea altcineva.

— Dar nu-ţi dai seama, Mac, îi explica Trina, că banii oricum sînt ai noştri. Putem să-i luăm înapoi oricînd dorim; şi-apoi, e singura cale rezonabilă. Nu trebuie să lăsăm să ne sucească minţile, Mac, dragule, ca ăluia care a risipit tot ce cîştigase, cumpărînd alte bilete. Ce proşti ne-am simţi după ce i-am cheltui pe toţi! Cel mai bine ar fi să continuăm să trăim ca înainte, ca şi cînd n-am fi cîştigat nimic. Trebuie să fim raţionali, nu crezi?

— Da, da, cred că ai dreptate, răspundea dentistul, privind podelele.

Ce anume trebuiau să facă în cele din urmă cu banii — devenise tema unor discuţii interminabile şi în familia Sieppe. Dobînda băncii nu era decît de trei la sută, dar părinţii Trinei considerau că s-ar fi putut găsi un plasament mai bun.

— Unchiul Oelbermann, sugerase Trina, amintindu-şi de angrosistul bogat cu depozitul de păpuşi, din Mission.

Domnul Sieppe se izbi cu palma peste frunte. „Ah, ce idee", strigă el. Pînă la urmă se ajunse la un acord. Banii au fost investiţi în afacerile unchiului Oelbermann, care i-a dat Trinei şase la sută.

Investiţi în acest fel, cîştigul Trinei se ridica la 25 de dolari pe lună. Şi, în afară de asta, Trina îşi avea mica ei ocupaţie. Sculpta animalele din arca lui Noe, pentru magazinul unchiului Oelbermann. Strămoşii Trinei, şi din partea tatălui şi a mamei, erau germani elveţieni, iar un străbunic nemaiştiut din secolul al 16-lea fusese un cioplitor în lemn, cu jambiere de lînă, din Tirol, al cărui talent reapăruse acum, sub această stranie şi deformată înfăţişare.

Ea făcea animalele cioplindu-le dintr-o bucată mare de lemn moale, cu un briceag, singura unealtă de care se folosea. Trina era foarte mîndră să-i explice lui McTeague

cum lucra, așa cum îi explicase și el, mai de mult, meseria lui.

— Uite, vezi, iau o bucată dreaptă de pin, și cioplesc conturul, mai întîi în formă brută, cu lama cea mare ; apoi revin cu lama mică, lucrînd cu mai multă atenție ; apoi fixez urechile și coada cu o picătură de clei, și le vopsesc cu o vopsea „neotrăvitoare" — cafeniu Vandyke pentru cai, vulpi și vaci ; cenușiu-roșcat pentru elefanți și cămile ; galben-brun pentru pui de găină, zebre, și așa mai departe ; apoi, la urmă, un punct de alb de China pentru ochi, și gata, am terminat. Se vînd cu 9 cenți duzina. Numai că nu pot să fac manechinele.

— Manechinele ?

— Figurinele acelea — Noe și nevasta lui, și Shem și toți ceilalți.

Era adevărat. Trina nu reușea să-i cioplească destul de repede și destul de ieftin pentru a se întrece cu strungul, care făcea grămezi de triburi și popoare de figuri, în timp ce ea modela o singură familie. Orice altceva însă reușea să facă — arca lui Noe, toată numai ferestre, fără uși ; cutia în care era la urmă împachetată, totul ; punea chiar și eticheta pe care scria „Made in France". Cîștiga de la 3 la 4 dolari pe săptămînă.

Din venitul acestor surse — profesia lui McTeague, dobîndа la cei 5 000 de dolari și cioplitul Trinei — se strîngea o sumă destul de frumușică. Trina afirma că ar putea chiar să mai pună și ceva deoparte, să mai adauge încet-încet ceva celor 5 000 de dolari.

Devenea tot mai limpede că Trina avea să fie o gospodină excelentă. Spiritul de economie era punctul ei forte. Prin vinele ei mai curgea încă, nediluat, sîngele țăranului, și mai păstra încă instinctul rasei montane aspre și sărace — instinctul care economisește fără scop, fără a avea în vedere urmările — economisind de dragul economisirii, acumulînd fără să știe de ce. Nici chiar McTeague nu-și dădea seama cît de mult ținea Trina la recent dobîndita ei avere.

Dar cei doi nu-și petreceau întotdeauna ora prînzului în discuții despre venituri și economii. Pe măsură ce dentistul ajungea s-o cunoască mai bine pe micuța logodnică, aceasta îl uimea și-l bucura din ce în ce mai mult. Ea

întrerupea deodată o discuție gravă despre chirii și costul luminii și combustibilului, printr-o izbucnire bruscă de afecțiune, care lui îi dădea fiori de încîntare. Își lăsa deodată ciocolata și, aplecîndu-se peste masa îngustă, exclama :

— Să le ia naiba pe toate ! Oh, Mac, oare mă iubești cu adevărat — mă iubești *mult ?*

McTeague îngîna ceva, oftînd și dînd din cap, regăsindu-și cuvintele.

— Urs bătrîn, spunea Trina, apucîndu-l de urechile imense și clătinîndu-i capul într-o parte și-ntr-alta. Atunci, sărută-mă. Spune-mi, Mac, m-ai judecat rău atunci, în stație, cînd te-am lăsat să mă săruți ? Oh, Mac, iubitule, ce nas nostim ai, plin de păr. Și, Mac, știi că ai un loc chel — îi trase capul în jos spre ea — tocmai aici, în creștet.

Apoi îi sărută cu toată seriozitatea chelia în cauză, declarînd :

— Asta o să facă să crească părul.

Trina simțea o mare plăcere să se joace cu capul mare și pătrat al lui McTeague, zbîrlindu-i părul pînă ce-i stătea ridicat în sus, vîrîndu-i degetele în ochi, sau trăgîndu-l de urechi și studiind efectul, cu capul lăsat pe umăr. Era ca un copil mic jucîndu-se cu un cîine Saint-Bernard gigantic și blînd.

Cu deosebire de una din distracții nu se plictiseau niciodată. Cei doi se aplecau peste masă, unul spre celălalt, McTeague încrucișîndu-și brațele pe piept. Apoi Trina, sprijinindu-se în coate, îi despărțea mustața — mustața lui mare, blondă, de viking — cu amîndouă mîinile, trăgînd-o în sus cu buze cu tot, transformîndu-i fața într-o mască. Apoi, răsucea mustața pe degetele arătătoare. McTeague începea deodată să scoată niște sforăituri cumplite pe nas. Și atunci Trina — cu toate că se aștepta, cu toate că faptul făcea parte din joc — sărea speriată, țipînd înăbușit. McTeague se prăpădea de rîs, pînă i se umpleau ochii de lacrimi. Apoi reîncepeau imediat, Trina protestînd cu un tremur nervos în glas :

— Ei — ei, Mac, nu mai face așa ; mă sperii.

Dar aceste delicioase *tête-à-tête*-uri cu Trina erau contracarate de o anume răceală pe care Marcus Schouler începuse să i-o arate dentistului. La început McTeague nu o observase ; dar între timp chiar şi în mintea lui începută începuse să priceapă că prietenul său cel mai bun — „prietenul la cataramă" — nu mai era cel dinainte. Continuau să se întîlnească la prînzul de la birtul vatmanilor aproape în fiecare zi, în afară de vinerea. Dar Marcus era ursuz ; nu încăpea nici o îndoială. Evita să vorbească cu McTeague, citea într-una ziarul, răspunzînd eforturilor timide ale dentistului de a înfiripa o discuţie prin monosilabe morocănoase. Uneori chiar se întorcea spre masa alăturată, întreţinîndu-se îndelung cu Heise, şelarul. Nu mai făceau plimbările lor lungi, cu ciinii lui Marcus. Şi Marcus nu mai amintea de generozitatea sa de a fi renunţat la Trina.

Într-o marţi, îndreptîndu-se spre masa lui de la birt, McTeague îl găsi pe Marcus acolo.

— Salut, Mark, zise dentistul. Eşti aici ?

— Salut, răspunse celălalt indiferent, servindu-se cu sos de roşii.

Urmă o tăcere lungă, după care Marcus privi deodată în sus.

— Ascultă, Mac, exclamă el, cînd ai de gînd să-mi restitui banii ăia pe care mi-i datorezi ?

McTeague era uluit.

— Ăă ? Ce ? Eu nu... îţi datorez vreun ban, Mark ?

— Păi, îmi datorezi nişte bani, replică Marcus, încăpăţînat. Am plătit pentru tine şi Trina la picnicul acela şi nu mi-ai mai restituit niciodată banii.

— Oh-oh ! răspunse McTeague, nenorocit. Ai dreptate, ai dreptate. Eu... ar fi trebuit să-mi spui mai demult. Poftim banii, şi-ţi sînt recunoscător.

— N-ai pentru ce, răspunse Marcus, posomorît. Dar la ora actuală am nevoie de toţi banii ce mi se cuvin.

— Eşti... eşti la pămînt ? întrebă McTeague.

— Şi-apoi, ce să mai zic de noaptea aceea cînd ai dormit la mine la spital, murmură Marcus, băgînd banii în buzunar.

— Dar... dar... vrei să zici... trebuia să-ţi fi plătit ?

— Păi, *undeva* ar fi trebuit să dormi, nu? precizâ Marcus. Şi pentru un pat închiriat ar fi trebuit să plăteşti o juma' de dolar.

— Perfect, perfect, strigă dentistul, în grabă, căutînd în buzunare. Nu vreau să-ţi rămîn dator cu nimic, bătrîne. Poftim, ajunge mărunţişul ăsta?

— N-am nevoie de nenorociţii tăi de bani, urlă Marcus cu o furie subită, aruncîndu-i înapoi banii. Nu-s cerşetor.

McTeague era distrus. Prin ce îşi ofensase prietenul?

— Totuşi, aş vrea să-i iei, Mark, spuse, împingîndu-i spre el.

— Ţi-am spus că n-o să mă ating de banii tăi, exclamă celălalt printre dinţii încleştaţi, alb de mînie. Am fost destul luat de fraier.

— Ce-i cu tine în ultima vreme, Mark? obiectă McTeague. Ceva îţi stă pe inimă. Ce ţi-am făcut?

— Nu-i nimic, nu-i nimic, replică Marcus ridicîndu-se de la masă. Nu-i nimic. Am fost destul luat de fraier, asta-i tot.

Se îndepărtă cu o privire rea în ochi.

În colţul lui Polk Street, între bloc şi birt se găsea localul lui Frenna. Era o tipică băcănie de colţ, avînd afară, pe trotuar, reclame pentru unt ieftin şi ouă, vopsite cu tuş verde pe hîrtie de împachetat. Cadrul uşii era decorat cu o emblemă uriaşă care lăuda berea din Milwaukee. În spatele magazinului propriu-zis se găsea un bar cu nisip pe jos şi cu cîteva mese şi scaune risipite ici-colo. Pereţii erau acoperiţi cu reclame de tutun splendid colorate, şi litografii de cai în trap. Pe peretele din spatele barului se găsea macheta unei nave închisă într-o sticlă.

Aici obişnuia dentistul să-şi lase cana de bere, să-i fie umplută duminica după-masa. Însă după logodna cu Trina renunţase la acest obicei. Totuşi, o dată sau de două ori pe săptămînă, mai trecea pe-acolo, seara. Petrecea cîte o oră plăcută, trăgînd din pipa-i imensă de porţelan şi bînd bere. Nu se alătura niciodată grupurilor care jucau, în jurul meselor, pichet. De fapt, nu prea vorbea cu nimeni, în afară de barman şi de Marcus.

Căci localul lui Frenna era una din obsesiile lui Marcus; o mare parte a timpului şi-o petrecea acolo. Se lansa

în discuții teribile pe teme sociale și politice cu Heise șelarul, și cu unul sau doi nemți bătrîni, *habitués* [1] ai localului. Marcus își puncta discuțiile, potrivit obiceiului, strigînd în gura mare, gesticulînd furibund, izbind în masă cu pumnii, de făcea să zăngăne farfuriile și paharele, atîțîndu-se cu propriile vociferări.

Într-o sîmbătă seara, la cîteva zile după scena de la birt, dentistul își propuse să petreacă o seară plăcută la Frenna. Nu mai fusese de mult pe-acolo și, pe lîngă asta, își aduse aminte că era ziua lui de naștere. Își va permite o pipă de zile mari și cîteva pahare de bere. Cînd McTeague întră în sala din spate, îl găsi pe Marcus și pe Heise instalați la una din mese. Doi sau trei nemți bătrîni ședeau în fața lor, sorbind din cînd în cînd bere. Heise fuma o țigară, iar Marcus avea în față al patrulea cocteil de whisky. În momentul intrării lui McTeague, avea cuvîntul Marcus.

— Nu se poate dovedi, țipa el. Desfid pe orice politician cu mintea întreagă ai cărui ochi nu sînt orbiți de prejudecăți de partid ale cărui opinii nu-s deformate de un interes personal, și care să-mi afirme așa ceva. Uitați-vă la fapte, uitați-vă la cifre. Eu sînt un cetățean american liber — nu-i așa ? Plătesc impozite ca să întrețin un guvern bun, nu-i așa ? Între mine și guvern există un contract, nu-i așa ? Atunci, să-i ia dracu ! Dacă autoritățile nu îmi garantează sau nu *vor* să-mi garanteze protecția vieții, libertatea și condițiile care să mă facă fericit, atunci obligațiile mele încetează ; nu mai plătesc. Da... nu mai plătesc, repet — nu mai plătesc. Ce ? întrebă el, rotindu-și privirile și căutînd un oponent.

— E absurd ce spui, observă încet Heise. Încearcă o dată s-o faci ; și-o să ajungi la zdup.

Dar această observație a șelarului îl azvîrli pe Marcus în culmea freneziei.

— Da, oh, da ! zbieră el, ridicîndu-se în picioare, îndreptîndu-și degetul spre celălalt. Da, aș intra la zdup ; dar oare fiindcă sînt strivit de o tiranie, asta înseamnă că tirania are dreptate ? Forța înseamnă dreptate ?

[1] Obișnuiți (fr.).

— Ar fi cazul să faceţi mai puţină gălăgie, domnule Schouler, spuse Frenna, din dosul barului.

— Da, dar treaba asta mă înnebuneşte, răspunse Marcus, potolindu-se într-un mîrîit şi reluîndu-şi locul. Noroc, Mac.

— Noroc, Mark.

Dar prezenţa lui McTeague îl făcu să se simtă jenat, stîrnind în el deodată un sentiment de culpă. Se răsucea în scaun, ridicînd întîi un umăr, apoi pe celălalt. Irascibil în permanenţă, în toiul discuţiei se trezise în el întreaga-i combativitate nativă. Şi, în afară de asta, era la al patrulea cocteil.

McTeague începu să-şi umple pipa mare, de porţelan. Şi-o aprinse, suflă în cameră un nor mare de fum şi se instală confortabil în scaun. Fumul de tutun ieftin plutea în faţa grupului de la masa vecină, iar Marcus se sufoca şi tuşea. Deodată ochii îi scăpărară.

— Ascultă, pentru Dumnezeu, strigă el, stinge pipa aia ! Dacă vrei să mai fumezi mahorcă, fumează undeva între gunoieri ; nu veni aici între gentlemeni.

— Termină, Schouler ! îi spuse Heise încet.

McTeague era stupefiat de bruscheţea atacului. Îşi scoase pipa din gură şi se uită la Marcus ; buzele i se mişcau, dar nu spunea nimic. Marcus îi întoarse spatele, iar dentistul îşi reluă fumatul.

Dar Marcus era departe de a se fi calmat. McTeague nu putu să audă discuţia care urmă între el şi şelar, dar i se păru că Marcus îi relata lui Heise despre o nedreptate, despre nişte motive de nemulţumire, iar acesta din urmă încerca să-l potolească. Deodată, discuţia lor crescu în intensitate. Heise încercă să-l reţină, aşezîndu-şi mîna pe braţul lui, dar Marcus se răsuci în scaun şi, fixîndu-şi ochii asupra lui McTeague, strigă, ca răspuns la un protest venit din partea lui Heise :

— Ceea ce ştiu eu e că am fost fraierit de 5 000 de dolari.

McTeague rămase năuc, cu gura căscată. Îşi scoase pentru a doua oară pipa din gură şi se uită la Marcus cu ochi plini de mîhnire şi perplexitate.

— Dacă mi s-ar acorda drepturile ce mi se cuvin, strigă Marcus cu amărăciune, aș avea și eu o parte din banii aceia. Este dreptul meu — așa ar fi cinstit.

Dentistul continua să păstreze tăcerea.

— Dacă nu aș fi fost eu, continuă Marcus, adresîndu-se direct lui McTeague, n-ai fi avut nici un cent din ei — nu, nici un cent. Unde-i partea mea, aș vrea să știu ? Cu ce mă aleg eu din toată treaba asta ? Nu, nu mă mai aleg cu nimic. Am fos' fraierit, ș-acuma c-ai obținut tot ce s-a putut de la mine, acuma că m-ai lăsat fără fată și fără bani, acuma-mi faci vînt. S-aud, unde ai fi fost tu astăzi, dacă n-aș fi fost eu ? Marcus zbieră într-un acces de exasperare ; Ai fi plombat dinți pentru cîțiva bănuți pe oră. N-ai deloc recunoștință în tine ? Nu ai în tine nici un pic de bun-simț ?

— Ah, încetează, Schouler, bombăni Heise. Cred că nu ai chef de scandal.

— Nu, n-am chef, Heise, răspunse Marcus, cu un aer necăjit, plîngător. Dar uneori nu mai pot suporta, cînd îmi aduc aminte. M-a jefuit de sentimentele fetei mele, iar acuma, cînd e bogat și prosper și are cinci mii de dolari care ar fi putut fi ai mei, acuma-mi face vînt, m-a fraierit. Ascultă, strigă, întorcîndu-se din nou spre McTeague, o să primesc ceva din banii ăia ?

— Nu sînt ai mei, ca să pot să-ți dau din ei, răspunse McTeague. Ești beat, asta ești.

— O să primesc ceva din banii ăia, sau nu ? strigă Marcus, insistînd.

— Nu, n-o să primești, zise el.

— Ei... ei, urlă celălalt, întorcîndu-se spre șelar, ca și cum, asta explicase totul. Ascultă, ai auzit ! Ai auzit ? Ei bine, de azi înainte am terminat cu tine.

Între timp Marcus se ridicase în picioare și se făcea că pleacă, dar revenea din clipă în clipă, strigîndu-și vorbele în fața lui McTeague, îndepărtîndu-se din nou la sfîrșitul frazei, pentru a-i spori efectul.

— Și cu asta am terminat. Am terminat cu tine. Să nu mai îndrăznești vreodată să-mi vorbești — vocea i se sugrumă de furie — și să nu mai stai la aceeași masă cu mine în restaurant. Îmi pare rău că m-am coborît să țin tovărășie unui asemenea gunoi. Ah, dentist nenorocit, de

duzină ! Ah, plombagiu cu zinc, de doi bani — huligan — *gunoier !* Ia-ţi porcăria aia de fum din faţa mea.

Apoi lucrurile luară brusc o întorsătură dramatică. În tensiunea care-l stăpînea, dentistul trăgea puternic din pipă, şi în momentul în care Marcus îşi băgă ultima oară faţa într-a lui, McTeague, deschizînd gura ca să-i răspundă, suflă un nor acru, înăbuşitor drept în ochii lui Marcus Schouler. Marcus îi izbi fulgerător pipa, care se rostogoli pînă într-un colţ al sălii, unde se sparse în bucăţi.

McTeague se ridică în picioare, cu ochii holbaţi. Dar deocamdată nu era furios, doar surprins, luat pe neaşteptate de izbucnirea subită a lui Marcus Schouler, precum şi de absurditatea lui. De ce îi spărsese Marcus pipa ? Ce înseamnă în definitiv toate astea ? Ridicîndu-se, dentistul făcu un gest vag cu mîna dreaptă. L-o fi înţeles greşit Marcus, ca pe un gest ameninţător ? Sări îndărăt ca pentru a evita o lovitură. Deodată se auzi un ţipăt. Marcus făcuse un anume gest, rapid, ridicîndu-şi braţul într-un gest larg, semicircular ; briceagul îi stătea deschis în palmă ; acesta ţîşni, scînteie pe lîngă capul lui McTeague, şi se înfipse vibrînd în peretele din spate.

O boare de gheaţă străbătu încăperea ; ceilalţi rămaseră înlemniţi, ca la trecerea rapidă a unui vînt rece al morţii. Moartea trecuse o secundă pe acolo, apăruse şi trecuse, lăsînd în urmă o dîră de spaimă şi confuzie. Apoi uşa ce dădea în stradă se trînti ; Marcus dispăruse.

După aceea, izbucni o hărmălaie de exclamaţii. Tensiunea acelei clipe funeste se sparse, şi oamenii începură din nou să vorbească.

— Era să te înjunghie.

— Ai scăpat ca prin minune.

— Ce fel de om e ăsta ?

— Numai datorită întîmplării nu-i criminal.

— Eu i-aş face bucata.

— Şi erau cei mai buni prieteni.

— Nu te-a atins, nu-i aşa ?

— Nu... nu... nu.

— Ce diavol ! Ce trădare ! Ce viclenie murdară !

— Fii atent să nu te înjunghie pe la spate. Nu se ştie niciodată cu un astfel de om.

Frenna scoase briceagul din perete.

— Cred că o să păstrez spintecătorul ăsta de broaşte râioase, observă el. Tipul cred că n-o să se prea grăbească să vină după el ; are o lamă grozavă.

Tot grupul îl examină cu mare interes.

— Suficient de mare ca să achite pe oricine, observă Heise.

— De — de — de ce a făcut-o ? îngînă McTeague. Eu nu m-am certat cu el.

Era uluit şi obsedat de ciudăţenia întregii situaţii. Marcus fusese gata să-l omoare ; ar fi înfipt cuţitul în el în cel mai real, mai sinistru şi mai murdar stil „mexican". Era inexplicabil. McTeague se aşeză din nou uitîndu-se prostit la podele. Într-un colţ al camerei dădu cu ochii de pipa spartă, cîteva bucăţi de porţelan vopsit, şi coada din cireş şi chihlimbar.

Această privelişte îi stîrni o mînie tîrzie, ce tot mocnise în el în urma afrontului ce i se făcuse. Deodată, maxilarele-i imense se încleştară.

— N-o să-i permit să mă ia *pe mine* peste picior, exclamă el imediat. O să-i arăt eu lui Marcus Schouler... o să-i arăt... o să-i arăt...

Se sculă în picioare, îndesîndu-şi pălăria-n cap.

— Ei, domnule doctor, protestă Heise, interpunîndu-se între el şi ieşire, nu mergeţi să faceţi o prostie.

— Daţi-i pace, interveni şi Frenna, prinzîndu-l pe dentist de braţ ; era beat.

— Mi-a spart pipa, răspunse McTeague.

Asta îl întărîtase. Briceagul aruncat spre el, atentatul la viaţa lui, ăstea-i depăşeau puterea de percepere ; dar spargerea pipei a înţeles-o limpede.

— O să-i arăt eu lui, exclamă el.

Înlăturîndu-i ca pe nişte copii din calea lui, pe Frenna şi pe şelar, McTeague porni cu paşi mari spre uşă, ca un elefant înfuriat. Heise îşi frecă umărul.

— Ca şi cum ai încerca să opreşti o locomotivă. Omul ăsta e de fier.

Între timp, McTeague se îndrepta furios spre bloc, dînd din cap şi bombănind. Ah, Marcus i-a spart pipa, aşa-i ? Ah, el era un plombagiu cu zinc, aşa-i ? Ei bine, o să-i arate el lui Marcus Schouler. Nimeni n-o să-şi bată joc

de el. Urcă cu paşi apăsaţi scările spre camera lui Marcus. Uşa era încuiată. Dentistul îşi aşeză mîna enormă pe butonul clanţei, şi împinse uşa înăuntru, spărgînd broasca. Nimeni — camera era goală şi întunecoasă. Nu face nimic, Marcus trebuia să vină cîndva acasă în noaptea aceea. McTeague va merge jos şi-l va aştepta în „Saloanele" sale. Avea să-l audă urcînd scările.

Ajuns la el, McTeague se împiedecă, pe întuneric, de o ladă aşezată în hol, chiar în faţa uşii. Mirat, păşi peste ea, şi aprinzînd gazul în cameră, o trase înăuntru şi o examină.

Îi era adresată lui. Ce putea să însemne ? Nu aştepta nimic. De cînd îşi mobilase camera, nu-i mai fuseseră lăsate niciodată asemenea lăzi. Şi nu putea fi vorba de nici o greşeală. Erau numele şi adresa lui, fără îndoială. „Dr. McTeague, dentist — Polk Street, San Francisco, Cal." şi eticheta roşie — Wells-Fargo.

Cuprins de curiozitatea veselă a unui copil mare, desfăcu scîndurile cu colţul vătraiului. Lada era umplută pînă sus cu talaş. Deasupra se găsea un plic pentru el, cu scrisul Trinei. Îl deschise şi citi : „Pentru ziua de naştere a iubitului meu Mac, de la Trina" ; şi dedesubt, într-un fel de post-scriptum ; „Mîine va veni omul ca să-l instaleze." McTeague dădu deoparte talaşul. Deodată scoase o exclamaţie.

Era Dintele — faimosul molar aurit, cu rădăcinile sale uriaşe — firma lui, ambiţia lui, unicul vis neîmplinit al vieţii ; şi, în plus, era poleiala frunţuzească, nu cea ieftină, nemţească, ce nu făcea doi bani. Ah, ce femeie minunată era Trina. Să tacă, să nu zică nimic, şi să-şi amintească de ziua lui !

— Este... este o... o bijuterie de femeie, exclamă McTeague încet, o bijuterie... da, o bijuterie, ăsta-i cuvîntul.

Îndepărtă cu grijă restul de talaş şi, ridicînd dintele greu din ladă, îl aşeză pe masa din mijlocul odăii. Cît de imens părea în cămăruţa aceea ! Era teribil, copleşitor — dintele unei fosile gigantice, aurit şi strălucitor. Lîngă el totul păleа. Chiar şi McTeague, ciolănos şi enorm cum era, se chircea şi se împuţina în prezenţa monstrului. Cînd îl purtase o clipă în mîini, părea un mic Guliver luptîndu-se cu molarul unui Brobdingnag uriaş.

Dentistul se învîrtea în jurul acelei minunăţii de aur, oftînd de încîntare şi uimire, atingîndu-l uşor cu mîinile, ca pe un lucru sacru. Gîndul îi zbura în fiecare clipă spre Trina. Nu, niciodată nu a existat o asemenea femeie — tocmai ceea ce-şi dorise. Cum de şi-o fi amintit ? Şi banii, de unde îi luase ? Nimeni nu ştia mai bine decît el cît de scumpe erau firmele astea ; nici un alt dentist de pe Polk Street nu mai avea aşa ceva. Şi-atunci, de unde a luat Trina banii ? Fără îndoială că din cei cinci mii de dolari.

Dar ce dinte splendid, frumos într-adevăr, strălucitor ca o oglindă, lucind în haina lui de poleială franţuzească, făcînd impresia că străluceşte el însuşi ! Nu exista nici un pericol să se înnegrească din cauza intemperiilor, cum se întîmpla cu ieftina poleială nemţească. Ce va spune celălalt dentinst, biciclistul, amatorul de curse de ogari, cînd va vedea acest minunat molar ţîşnind din nişa cu fereastră a lui McTeague — ca o flamură a sfidării ? Fără îndoială că va trece prin veritabile convulsii de pizmă ; va fi literalmente bolnav de invidie. Dacă ar putea McTeague să-i vadă chipul în acele momente !

Dentistul rămase o oră întreagă uitîndu-se, în extaz, la comoara aceea, orbit de splendoarea ei, trăind o mulţumire supremă. Toată camera luase o altă înfăţişare. Mopsul pitic de piatră din faţa sobiţei îl reflecta în ochii-i bulbucaţi ; canarul se trezi şi începu să piuie slab la vederea acestei noi sclipiri, mult mai strălucitoare decît gratiile micii sale închisori. Lorenzo de'Medici, din gravura în metal, şezînd în mijlocul curţii sale, părea să privească galeş, cu coada unui singur ochi, în timp ce culorile vii ale nefolositorului calendar al fabricii de carabine păreau să pălească în faţa splendorii acestei aureole.

În cele din urmă, mult după miezul nopţii, dentistul începu să se pregătească de culcare, desbrăcîndu-se, cu ochii aţintiţi asupra dintelui. Deodată auzi pe scări paşii lui Marcus Schouler ; se ridică cu pumnii încleştaţi, dar recăzu imediat pe divan, cu un gest de indiferenţă.

Starea de agresivitate îl părăsise. Nu se mai putea transpune în starea aceea de mînie în care părăsise băcănia din colţ. Dintele schimbase lucrurile. Ce însemna ura lui Marcus Schouler pentru el, care se bucura de afecţiunea Trinei ? Ce-i mai păsa acuma de o pipă spartă, cînd avea

dintele ? N-are decît să treacă. Cum spusese şi Frenna, nu era vrednic să-i dea atîta atenţie. Îl auzi pe Marcus ieşind în hol, strigînd indignat spre toţi cei ce l-ar fi putut auzi :

— Iar acuma îmi intră cu forţa în cameră — în camera mea, să-l ia dracu ! De unde să-mi dau seama cîte lucruri mi-a furat ? Acuma a ajuns să mă şi fure, nu ?

Şi intră în cameră, trîntind în urmă uşa sfărîmată.

McTeague se uită spre tavan, în direcţia de unde venise vocea, murmurînd :

— Ah, mă, du-te şi te culcă.

Se culcă şi el, stingînd lumina, dar lăsînd ridicate perdelele, aşa încît dintele să fie ultimul lucru pe care să-l vadă înainte de a adormi, şi primul dimineaţa cînd se va scula.

Dar în timpul nopţii dormi agitat. Mereu îl trezeau zgomote cu care pînă acuma fusese obişnuit. O dată era gîgîitul gîştelor din piaţa pustie ; altă dată oprirea tramvaielor, liniştea bruscă ce se lăsa aproape ca un şoc, apoi lătratul furios al cîinilor din curtea din spate — Alec, setter-ul irlandez, şi cîinele de la poştă, lătrînd cu furie unul la altul prin gard, mîrîindu-şi în faţă ura fără margini. De cîte ori se trezea, McTeague se răsucea şi se uita la dinte, cu o bruscă teamă că totul nu fusese decît un vis. Dar îl găsea acolo de fiecare dată — cadoul Trinei, de ziua lui, de la micuţa lui — un obiect uriaş, vag, conturîndu-se în semiobscuritatea din mijlocul camerei, lucind stins, parcă cu o lumină proprie şi misterioasă.

Capitolul 9

Trina şi McTeague se căsătoriră în prima zi a lunii iunie, în camerele fotografului închiriate de dentist. În tot cursul lunii mai, gospodăria familiei Sieppe fusese întoarsă cu susul în jos. Toată căsuţa vibrase de agitaţie şi zăpăceală, căci nu aveau de făcut doar pregătirile pentru căsătoria Trinei, ci şi preliminariile pentru mutarea întregii familii Sieppe.

A doua zi după căsătoria Trinei, urmau să se mute în sudul statului, căci domnul Sieppe cumpărase o treime dintr-o întreprindere de tapițerie în suburbiile orașului Los Angeles. Era posibil ca Marcus să meargă cu ei.

Nici Stanley pătrunzînd pentru întîia oară pe Continentul Negru, nici Napoleon conducîndu-și armata peste Alpi nu au fost mai copleșiți de responsabilități, mai covîrșiți de griji, mai pătrunși de simțul importantei misiuni căreia trebuiau să-i facă față, decît domnul Sieppe în această perioadă de pregătire. Din zori și pînă-n noapte, de seara pînă-n zori, el trudea, planifica și se zbuciuma, organizînd și reorganizînd, proiectînd și schițînd. Balotu-rile au fost însemnate cu literele A, B și C, iar pachetele și boccelele mai mici au fost numerotate. Fiecărui membru al familiei îi revenea o anumită sarcină de îndeplinit și anumite bagaje de supravegheat. Nu fusese uitat nici un amănunt — taxele, prețurile și bacșișurile au fost calculate pînă la zecimale. S-a socotit pînă și cantitatea de hrană ce urma să fie luată pentru ogar. Doamna Sieppe trebuia să aibă grijă de mîncare, și de problemele de „atministratzie". Domnul Sieppe își asuma sarcina cecurilor, banilor, biletelor și, desigur, supravegherea generală. Gemenii se vor afla sub comanda lui Owguste, care la rîndul său se va afla sub ordinele tatălui său.

Chițibușurile acestea fură repetate zi de zi. Copiii erau instruiți cu o exactitate militară ; obediența și punctualitatea deveniră virtuțile cardinale. Asupra importanței responsabilității fiecăruia s-a insistat prin scrupuloase reveniri. Era ca o manevră, o armată schimbîndu-și baza de operațiuni, o veritabilă migrație tribală.

Pe de altă parte, odăița Trinei era centrul în jurul căruia gravita o altă activitate, și de altă natură. Croitoreasa venea și pleca, micul salon din față fiind invadat de vizitatori care țineau să-i felicite ; pe scările de la intrare se auzea zarva unor voci ceremonioase ; pe scaune și paturi se vedeau cutii cu pălării și suluri de pînzeturi ; pe jos erau împrăștiate hîrtie de împachetat, hîrtie satinată și bucăți de sfoară, o pereche de papuci de satin alb se găsea pe un colț al măsuței de toaletă ; masa era înmormîntată sub maldăre de voaluri albe, ca sub o învăluire de

omăt ; iar o cutie rătăcită, cu flori artificiale de lămîiță, a fost în cele din urmă descoperită în spatele biroului.

Cele două sisteme ale operațiunilor se ciocneau și se amestecau adesea. Doamna Sieppe era găsită de hărțuitorul ei soț asistînd-o pe Trina la probele rochiei, în timp ce ar fi trebuit să taie în felii puiul rece, în bucătărie. Domnul Sieppe își împachetă redingota, pe care urma s-o poarte la nuntă, tocmai la fundul „Balotului C". Pastorul, care venise să-i felicite și să stabilească condițiile ceremoniei, a fost luat drept comisionar.

McTeague venea și pleca pe furiș, ametit și stingherit de toată această forfotă. Stătea în drumul oamenilor ; călca și sfîșia mătăsuri delicate ; încercă să ajute la căratul lăzilor și rupse armătura de fixare a becului cu gaz din hol ; intră peste Trina și croitoreasă într-un moment nepotrivit și, retrăgîndu-se precipitat, dărîmă stiva de tablouri clădite în hol.

Era un du-te-vino neîncetat în fiece moment al zilei, o forfotă nespusă în susul și-n josul scărilor, strigăte dintr-o cameră într-alta, uși deschise și închise, și lovituri intermitente de ciocan din spălătorie, unde meșterea domnul Sieppe printre lăzile de împachetat. Gemenii tropăiau pe dușumelele goale ale camerelor pustii. Owguste era plesnit din oră în oră și plîngea pe treptele din față ; croitoreasa cerea peste balustradă un fier de călcat fierbinte ; oamenii angajați să ajute tropoteau pe scări, în sus și-n jos. Doamna Sieppe își întrerupea gătitul ca să strige „Hup, Hup" la ogar, aruncînd în el cu bucăți de cărbune. Roata cîinelui scîrțiia, clopoțelul de la ușa din față suna, camioanele încărcate hodorogeau îndepărtîndu-se, geamurile zornăiau — întreaga căsuță era zgîlțîită de un adevărat tărăboi.

Aproape în fiecare zi a săptămînii, Trina trebui să treacă prin oraș ca să-l întîlnească pe McTeague. Acuma nu-și mai permiteau cochetării în timpul mesei. Aveau de lucru. Se abăteau mereu pe la etajele marilor magazine universale, inspectînd și evaluînd mașini de gătit, vase și obiecte de gătit, porțelanuri și celelalte. Camerele fotografului erau mobilate, încît, din fericire, nu mai aveau de cumpărat decît vasele pentru bucătărie și sufragerie.

Banii pentru toate acestea, ca și pentru trusou, fuseseră luați din cei 5 000 de dolari ai Trinei. Căci, în cele din urmă, se hotărîse ca două sute de dolari din această sumă să fie afectați întemeierii noului cămin. Acum, că Trina avusese parte de marele ei cîștig, domnul Sieppe n-a mai socotit necesar să-i mai cumpere trusou, mai ales după ce-și dăduse seama de enormele cheltuieli pe care le va avea cu mutatul și călătoria propriei sale familii.

Trina simțise o mare strîngere de inimă cînd trebuise să intre în cei cinci mii de dolari. Ea se crampona de această sumă cu o tenacitate surprinzătoare ; devenise pentru ea un obiect miraculos, un *Deux ex machina*, descinzînd pe neașteptate pe scena micii ei vieți umile ; o privea ca pe ceva aproape sacru și inviolabil. Niciodată, niciodată nu avea să cheltuiască un ban din ei. Înainte de a accepta să se despartă de cei două sute de dolari, avuseseră loc cîteva scene între ea și părinții ei.

Oare dintele aurit îl plătise Trina din cei două sute de dolari ? Mai tîrziu, McTeague avea s-o întrebe des despre acest lucru, dar Trina îi rîdea invariabil în față, declarînd că era secretul ei. McTeague nu a aflat niciodată adevărul.

Într-o zi din această perioadă, McTeague îi vorbi Trinei de întîmplarea cu Marcus. Ea se sperie.

— A aruncat cu briceagul în tine ! Lașul ! Nu a îndrăznit să te înfrunte cu un bărbat. Oh, Mac, dacă te-ar fi nimerit ?

— A trecut la un deget de capul meu, spuse McTeague, mîndru.

— De necrezut ! oftă ea. Și zici că voia o parte din banii mei. Știi că-mi place ; o parte din cele cinci mii ale mele ! Dar bine, ăștia sînt banii mei, pînă la cel din urmă bănuț. Marcus nu are nici cel mai neînsemnat drept asupra lor. Sînt ai mei, ai mei... adică, ai noștri, Mac, iubitule.

Bătrînii Sieppe, însă, încercară să-l scuze pe Marcus. Probabil că băuse prea mult și nu mai știuse de el. Apoi, avea un caracter aprig. Poate că nu voise decît să-l sperie pe McTeague.

În săptămîna dinaintea nunții, cei doi bărbați fură convinși să se împace. Doamna Sieppe îi aduse pe amîndoi în salonul din față al casei din Strada B.

— Acuma, foi toi, nu fiți nepuni. Tați mîna și terminați, aja.

Marcus mormăi o scuză. McTeague, cumplit de jenat, își rotea ochii prin cameră, murmurînd : „Nu-i nimic — nu-i nimic — e-n regulă."

Cu toate astea, cînd i se propuse lui Marcus să fie cavalerul de onoare a lui McTeague, el izbucni cu o violență sporită. Ah, *nu !* A acceptat să se împace cu dentistul acuma, cînd pleca, dar mai bine să-l ia dracu — da, să-l ia dracu — decît să-i fie și cavaler de onoare. Asta era prea de tot. Să-i fie Moș Grannis cavaler de onoare.

— Bine, da, îs prieten cu el, vocifera Marcus, dar n-o să fiu la cheremul lui. Nu vreau să fiu cavalerul de onoare al nimănui, nu vreau !

Căsătoria urma să fie foarte discretă ; Trina o prefera astfel. McTeague avea să invite numai pe domnișoara Baker și pe Heise, șelarul. Cei doi Sieppe trimiseră invitație Salinei, în speranța că ea le va cînta la pian, apoi, lui Marcus, se înțelege ; și unchiului Oelbermann.

În fine, ziua cea mare, întîi iunie, sosi. Familia Sieppe împachetase și ultima ladă și legase ultimul balot. Pe cele două ale Trinei i le trimiseseră la noul ei cămin — cele două camere reamenajate ale fotografului. Casa din Strada B era goală ; întreaga familie veni în oraș în ultima zi a luni mai, și peste noapte traseră la unul din hotelurile ieftine din cartierul comercial. Trina avea să se căsătorească în seara următoare, și imediat după cina de nuntă, familia Sieppe va pleca spre sud.

McTeague își petrecu ziua într-o agitație febrilă, speriat la culme de cîte ori Moș Grannis își lua mîna de pe cotul lui.

Moș Grannis era grozav de încîntat la gîndul de a juca rolul de cavaler de onoare, la ceremonie. Nunta aceasta, în care el avea să fie o figură atît de importantă, îi umplea mintea de idei vagi și gînduri abia conturate. Se pomenea întrebîndu-se neîncetat ce o să zică domnișoara Baker. În decursul întregii zile se menținu într-o stare meditativă.

— Căsătoria este o... o instituție nobilă, nu-i așa, doctore ? se adresă el lui McTeague. Fundamentul... fundamentul societății. Nu e bine ca omul să fie singur. Nu, nu, adăugă el, melancolic, nu e bine.

— Ăă ? Da, da, răspunse McTeague, privind aiurea, abia auzindu-l. Crezi că odăile sînt în regulă ? Să intrăm să le mai vedem o dată.

Străbătură holul spre locul unde era situată noua locuinţă, şi dentistul o inspectă pentru a douăzecea oară.

Erau trei camere — prima, salonul, care era totodată şi sufragerie ; apoi dormitorul, şi, în spatele acestora, o bucătărie mică.

Cu deosebire salonul era încîntător. Podelele erau acoperite cu rogojini curate, iar ici şi colo erau împrăştiate două-trei covoraşe viu colorate. Spătarele scaunelor erau împodobite cu şervetele de lînă croşetate în culori vesele. Nişa cu geam ar fi trebuit să fie ocupată de maşina de cusut a Trinei, dar aceasta fusese mutată în partea cealaltă a camerei, ca să lase loc unei măsuţe mici, negre, de nuc, cu picioarele în spirală, în faţa căreia avea să fie oficiată cununia. Într-un colţ se găsea un harmoniu, obiect de familie pe care părinţii Trinei i-l dăduseră cadou. Pe pereţi atîrnau trei tablouri. Două din ele erau piese complementare : unul reprezenta un băieţel purtînd nişte ochelari uriaşi şi încercînd să fumeze dintr-o pipă imensă. Acesta era intitulat „Eu sînt bunicuţul", titlul fiind lipit cu litere mari, negre ; tabloul celălalt era intitulat „Eu sînt bunicuţa", şi reprezenta o fetiţă cu bonetă şi ochelari, purtînd mitene şi văl. Aceste tablouri atîrnau de o parte şi de alta a căminului. Celălalt era un tablou frumos, foarte mare şi izbitor. Era o litografie colorată a două fetiţe cu păr de aur, îmbrăcate în cămăşi de noapte. Erau îngenuncheate şi-şi spuneau rugăciunea ; ochii foarte mari şi foarte albaştri — le erau ridicaţi spre cer. Titlul tabloului era „Credinţă", şi era înconjurat pe margini cu pluş roşu şi o ramă din imitaţie de alamă forjată.

O uşă acoperită cu draperii — un chilipir de doi dolari jumătate — dădea spre dormitor. În dormitor se lăfăia un covor, ţesut în trei culori, avînd ca desen buchete de flori roşii şi verzi în coşuri galbene pe un fond alb. Tapetul de pe pereţi era admirabil — sute şi sute de mici mandarini japonezi, toţi semănînd perfect, ajutînd sute şi sute de femei cu ochii migdalaţi să urce în sute de jonci absurde, în timp ce sute de bambuşi umbreau perechile, şi sute de berze cu picioroange se îndepărtau trufaşe de scenă. Era

o cameră plină de tablouri. Majoritatea erau reproduceri colorate din ediţiile de Crăciun ale publicaţiilor londoneze „Graphic" şi „Illustrated News", subiectul fiecărui tablou conţinînd inevitabil fox-terrieri foarte rapizi şi fetiţe foarte drăguţe, cu chipuri de lună plină.

În spatele dormitorului era bucătăria, o bucătărie ca un vis, creaţie a Trinei, cu plita de gătit, cu chiuveta căptuşită cu porţelan, cu cazane de aramă şi impresionanta formaţie de strălucitoare vase cositorite. Totul era nou; totul era pus la punct.

Maria Macapa şi un chelner de la restaurantul de pe aceeaşi stradă urmau să pregătească felurile pentru nuntă. Maria îşi şi făcuse apariţia. Focul trosnea în plită, afumînd îngrozitor; peste tot mirosea a mîncare. Maria Macapa îi scoase afară din cameră pe McTeague şi pe Moş Grannis, făcînd gesturi largi cu braţele goale.

Bucătăria era singura încăpere din cele trei, pe care trebuiseră s-o mobileze în întregime. Mobilierul din salon şi dormitor rămăsese în cea mai mare parte de la fotograf; mai cumpăraseră doar cîteva piese; iar restul le aduseseră din casa de pe Strada B.,

Cadourile fuseseră aşezate pe masa extensibilă din salon. În afară de harmoniu, părinţii Trinei îi mai dăduseră un serviciu de apă şi gheaţă şi un cuţit şi o furculiţă cu mîner din corn de elan, pentru tăiat friptura. Selina pictase o vedere a podului Golden Gate pe o bucată de lemn de brad lustruit, care putea servi ca presse-papier. Marcus Schouler, după ce îi precizase Trinei că darul este pentru *ea*, şi nu pentru McTeague, îi trimisese un ceas de argint, de fabricaţie germană; cadoul unchiului Oelbermann era aşteptat încă, cu mare curiozitate. Ce avea oare să trimită el, care era foarte bogat? — şi, într-un fel, Trina era preferata lui. Cu două zile înaintea celei în care avea loc nunta, sosiră două lăzi însoţite de cartea lui de vizită. Trina şi McTeague, asistaţi de Moş Grannis, le deschiseră. Prima cutie conţinea tot soiul de jucării.

— Dar ce... ce... nu înţeleg, exclamă McTeague. De ce ne-o fi trimis jucării? Nu avem nevoie de jucării.

Roşie pînă în vîrful urechilor, Trina căzu într-un scaun şi rîse pînă ce începu să plîngă în dosul batistei.

— Nu avem ce face cu jucăriile murmură McTeague, uitîndu-se perplex la ea.

Moş Grannis zîmbea discret, ducînd o mînă tremurătoare spre bărbie.

Cealaltă ladă era grea, legată cu nuiele de salcie, cu literele şi marcajul poştei pirogravate.

— Cred... sînt aproape sigur că e şampanie, zise Moş Grannis în şoaptă.

Şi aşa şi era. O ladă plină cu şampanie Monopole. Ce minunăţie ! Niciodată nu mai văzuseră aşa ceva pînă acum. Ah, unchiul Oelbermann ! Asta însemna să fii bogat. Nici unul din celelalte cadouri nu produsese o impresie atît de profundă ca acesta.

După ce Moş Grannis şi dentistul mai dădură o raită prin camere, aruncînd o ultimă privire ca să vadă dacă totul era gata, se întoarseră în „Saloanele" lui McTeague. La uşă, Moş Grannis se scuză şi plecă.

La ora patru McTeague începu să se îmbrace, bărbierîndu-se mai întîi, în faţa unei oglinzi de buzunar, agăţată de geamul din nişă. În timpul bărbieritului cînta, cu o ciudată nepotrivire faţă de clipa de faţă :

„De nimeni iubit, de nimeni mîngîiat,
În sălbăticia acestei lumi, părăsit şi aruncat."

Dar în timp ce stătea în faţa oglinzii, absorbit de bărbierit, se auzi un uruit de roţi pe pavajul din faţa casei. Se repezi la geam. Sosise Trina cu tatăl şi mama ei. O văzu coborînd, uitîndu-se în sus, şi ochii li se întîlniră.

Ah, iat-o, în sfîrşit ! Iat-o pe micuţa lui, uitîndu-se în sus la el, cu mica şi adorabila ei bărbie ridicată în sus, cu acea mişcare familiară de inocenţă şi încredere. Dentistul îi văzu din nou, parcă pentru întîia oară, chipul mic şi palid, privind de sub coroana regală de păr negru, îi văzu din nou ochii albaştri, lungi şi înguşti ; buzele, nasul şi urechile mici, palide şi fără sînge, ca şi cum întreaga vitalitate menită să le împrumute culoare fusese absorbită de şuviţele şi buclele părului splendid.

Cînd privirile li se întîlniră, îşi făcură semn cu mîna, bucuroşi, apoi McTeague o auzi pe Trina urcînd scările cu maică-sa şi intrînd în dormitorul din apartamentul fotografului, unde Trina urma să se îmbrace.

Nu, nu ; desigur că nu mai putea fi vorba de nici o îndoială. Era sigur că o iubește. Ce era cu el, că putuse să se îndoiască măcar o clipă. Ea era prea bună, prea adorabilă prea dulce, prea delicată pentru el, care era atît de uriaș, de stîngaci, de brutal.

Se auzi o bătaie în ușă. Era Moș Grannis. Se îmbrăcase în unicul său costum negru, șifonat, părul îi era pieptănat cu grijă peste fruntea cheală.

— Domnișoara Trina a sosit, îl anunță el, și preotul. Mai ai încă o oră.

Dentistul isprăvi cu îmbrăcatul. Purta un costum cumpărat pentru această ocazie, o haină de gata „Prince Albert", prea scurtă la mîneci, pantaloni albaștri, și pantofi noi de lac — veritabile unelte de tortură. La gît avea o cravată minunată, pe care i-o dăruise Trina ; era de saten roz ; în mijlocul ei, Selina pictase un mănunchi de nu-mă-uita.

În cele din urmă, după o așteptare interminabilă, apăru în ușă domnul Sieppe.

— Gata ? întrebă el într-o șoaptă cavernoasă. Vino, adungi.

McTeague se simți ca un condamnat la moarte. Domnul Sieppe îl precedă în hol, mișcîndu-se în pas funebru. Se opri. Deodată, dinspre salon se auziră acordurile harmoniului. Domnul Sieppe își ridică brațul.

— Vorwärts, strigă el.

Îl lăsă la ușa salonului, iar el intră în dormitor, unde aștepta Trina. Era într-o stare de cumplită agitație, îngrozit ca nu cumva ceva să iasă prost. Timpul cît trebuise să aștepte și-l umpluse repetîndu-și de cincizeci de ori rolul pe care urma să-l joace, șoptindu-și tot ce avea să spună. Își însemnase chiar cu creta, pe rogojini, locurile unde trebuia să stea.

Dentistul și Moș Grannis intrară în salon ; preotul stătea în spatele măsuței din nișă, ținînd în mînă o carte, cu un deget între file ; stătea drept, țeapăn, impasibil. De o parte și de alta se aflau invitații, care se așezaseră în semicerc. Un domn mic, cu ochelari, cu fața ciupită de vărsat, fără îndoială faimosul unchi Oelbermann ; domnișoara Baker, în rochie de mătase neagră, cu bucle false și broșă de mărgean ; Marcus Schouler, cu brațele încrucișate, cu

sprîncenele arcuite, distins și întunecat ; Heise șelarul, cu mănuși galbene, studiind intens modelul rogojinilor ; Owguste, în „costumul" său Fauntleroy, zăpăcit și puțin speriat, rotindu-și ochii de la un chip la altul. Selina era la harmoniu, apăsînd pe clape cu privirile rătăcind pe draperie. Încetă să cînte în momentul în care intrară McTeague și Moș Grannis, ocupîndu-și locurile. Se înstăpîni o liniște adîncă. Se auzeau fosnind piepții cămășii unchiului Oelbermann, la fiecare răsuflare. Toate fețele arboraseră o expresie solemnă.

Deodată, draperiile fură zgîlțîite violent. Era un semnal. Selina începu să miște pedalele, și se lansă în marșul nupțial.

Trina își făcu apariția. Era îmbrăcată în mătase albă, cu o coroană de flori de lămîiță în jurul părului negru — pieptănat înalt pentru întîia oară — cu vălul atingînd podelele. Era îmbujorată ; dar, altfel, calmă. Străbătînd camera privea liniștită în jur, pînă cînd privirile i se opriră asupra lui McTeague ; îi zîmbi tandru, cu o perfectă stăpînire de sine.

Era la brațul tatălui. În față pășeau gemenii, îmbrăcați la fel, fiecare din ei cu un buchet enorm de flori, legat cu panglici. În spate venea doamna Sieppe. Plîngea ; batista-i era mototolită. Din cînd în cînd privea printre lacrimi la trena rochiei Trinei. Domnul Sieppe își conduse fiica pînă exact în mijlocul camerei, o întoarse și rămase înțepenit pe unul din semnele făcute cu creta, cu fața lucind de transpirație.

Apoi Trina și dentistul fură cununați. Invitații stăteau în atitudini rigide, aruncînd priviri furișe cu coada ochilor. Domnului Sieppe nu i se mișca un mușchi ; doamna Sieppe plîngea în batistă tot timpul. La harmoniu, Selina cînta marșul nupțial foarte încet, în registrul de tremolo. Din cînd în cînd privea peste umăr. În scurtele pauze se putea auzi vocea joasă a preotului, răspunsurile celorlalți și plînsul înăbușit al doamnei Sieppe. Zgomotele de afară urcau pînă la ferestre în tonuri înăbușite ; un tramvai trecu uruind, un vînzător de ziare se îndepărtă strigîndu-și edițiile de seară ; de undeva din clădire se auzea un zgomot persistent de fierăstrău.

Trina şi McTeague îngenunchează. Dentistul îşi dădu drumul cu zgomot pe duşumele, oferind vederii pingelele pantofilor, izbitor de noi şi nepurtate, cu talpa încă galbenă, cu cuiele de alamă strălucind. Trina se lăsă lîngă el cu graţie, aranjîndu-şi rochia şi trena cu un mic gest al mîinii libere. Cei de faţă îşi înclinară capetele, iar domnul Sieppe închise ochii, strîngînd din pleoape. Doamna Sieppe profită de acest moment pentru a înceta să plîngă, făcîndu-i semne pe furiş lui Owguste să-şi aranjeze haina. Dar Owguste n-o lua în seamă ; ochii îi ieşiseră din orbite, bărbia îi căzuse pe gulerul dantelat, iar capul i se întorcea încet dintr-o parte într-alta, într-o mişcare continuă, pierdută.

Pe neaşteptate, ceremonia luă sfîrşit. Oaspeţii rămaseră la locurile lor, privind unul la altul, temîndu-se fiecare să facă prima mişcare, nefiind tocmai siguri că se terminase totul. Dar perechea se întoarse cu faţa spre cameră, Trina ridicîndu-şi vălul. Ea — poate că şi McTeague — simţea că ceva lipsise ceremoniei. Asta fusese totul ? Aceste cîteva cuvinte îngăimate îi transformaseră în soţ şi soţie ? Nu durase totul decît cîteva momente, dar îi legase pentru toată viaţa. Oare nu fusese nimic uitat ? Nu fusese totul prea pripit şi superficial ? Era dezamăgită.

Dar Trina nu avu timp să stăruie în gîndurile ei ; Marcus Schouler, în maniera unui om de lume care ştia cum să-şi joace rolul în orice situaţie, păşi în faţă, şi chiar înaintea domnului sau a doamnei Sieppe, apucă mîna Trinei.

— Îngăduie-mi să fiu cel dintîi care să te felicite, doamnă McTeague, spuse el, simţindu-se nobil şi eroic.

Tensiunea de pînă atunci se spulberă de îndată, oaspeţii se adunară în jurul mirilor, strîngîndu-le mîinile — stîrnindu-se o hărmălaie de voci.

— Owguste, vrei să-ţi tragi o dată haina ageea în jos ?

— Şi-acum, draga mea, acum sînteţi căsătoriţi şi fericiţi. Cînd v-am văzut întîia oară, mi-am zis : „Ce pereche frumoasă !“ Acum o să fim vecini ; trebuie să veniţi să mă vedeţi foarte des, şi să bem ceaiul împreună.

— Ai auzit fierăstrăul ăla hîrîind tot timpul ? Pur şi simplu mi-a călcat pe nervi.

Trina îşi sărută tatăl şi mama, şi plînse şi ea puţin văzînd lacrimile din ochii doamnei Sieppe.

Marcus veni în față încă o dată și, cu un aer grav, își sărută verișoara pe frunte. Heise îi fu prezentat Trinei, iar unchiul Oelbermann dentistului.

Timp de vreo jumătate de oră, oaspeții rămaseră adunați în grupuri, umplînd micul salon cu larmă și zarvă. Apoi sosi timpul să se pregătească pentru masă.

Aceasta era o sarcină cumplită, la care aproape fiecare trebuia să dea o mînă de ajutor. Salonul fu transformat în sufragerie. Cadourile fură mutate de pe masa extensibilă, iar aceasta fu desfăcută în toată lungimea ei. Se așternu fața de masă, fură așezate scaunele, închiriate de la școala de dans, se puseră farfuriile, iar cele două buchete de flori au fost luate de la gemeni, cu toate protestele lor ascuțite, și „aranjate" în vaze, la cele două capete ale mesei.

Între bucătărie și salon era o forfotă continuă. Trina, căreia nu i se permise să facă nimic, ședea lîngă geamul din nișă, frămîntîndu-se. Din cînd în cînd striga spre mama ei :

— Șervețelele sînt în sertarul din dreapta, în cameră.

— Da, da, le-am găzit. Unde dzii varvuriile de zubă ?

— Farfuriile de supă sînt aici.

— Ascultă, verișoară Trina, este pe undeva un tirbușon ? Ce casă-i asta, fără tirbușon ?

— În sertarul mesei din bucătărie, în colțul din stînga.

— Astea-s furculițele pe care vrei să le folosești, doamnă McTeague ?

— Nu, nu, altele, de argint. Mămica știe unde sînt.

Toată lumea era veselă, rîzînd de greșeli, stînd unul în calea celuilalt, dînd fuga în salon cu mîinile încărcate de farfurii, cuțite ori pahare, sau țîșnind din nou afară, după altele. Marcus și domnul Sieppe își scoaseră hainele. Moș Grannis și domnișoara Baker treceau unul pe lîngă altul în hol, într-o tăcere încordată, rochia ei de mătase frecîndu-se de cotul redingotei lui șifonate. Unchiul Oelbermann, cu gravitatea unui magistrat, îl supraveghea pe Heise, care desfăcea lada de șampanie. Owguste primise sarcina de a umple cu sare și piper solnițele noi de sticlă roșie și albastră.

Totul se termină într-un timp neașteptat de scurt. Marcus Schouler își puse din nou haina ștergîndu-și fruntea și făcînd remarca :

— Eu unul știu că am trudit pentru mîncarea *mea*.

— La mază ! ordonă domnul Sieppe.

Se așezară toți cu mare zgomot, McTeague în capul mesei, Trina în celălalt capăt, iar restul se așezară la întîmplare. Dar întîmplarea a făcut ca Marcus Schouler să se repeadă la scaunul de lîngă Selina, spre care se îndreptase și Moș Grannis. Nu mai era decît un singur scaun liber, acela de lîngă domnișoara Baker. Moș Grannis șovăi, ducîndu-și mîna la bărbie. Oricum, nu era nici o scăpare. Se așeză, tulburat, lîngă croitoreasă. Nu-și vorbeau. Moș Grannis nu îndrăznea să se miște, stătea țeapăn, cu ochii ațintiți în farfuria goală.

Deodată se auzi un pocnet ca de pistol. Bărbații tresăriră în scaune. Doamnei Sieppe îi scăpă un țipăt. Chelnerul de la un restaurant de mîna a treia, angajat ca ajutor al Mariei, se ridică din poziția încovoiată în care se găsea, ținînd în mînă o sticlă din care gîlgîia șampania ; rînjea cu gura pînă la urechi.

— Nu vă speriați, spuse el liniștitor, nu-i încărcată.

După ce fură umplute toate paharele, Marcus propuse un toast în sănătatea miresei, „în picioare". Oaspeții se ridicară și închinară. Abia dacă vreunul din ei mai gustase șampanie pînă acum. Momentul de liniște care urmă după toast fu spart de exclamația lui McTeague, într-o lungă răsuflare de satisfacție :

— Asta-i cea mai bună bere pe care am băut-o vreodată.

Urmă o cascadă de rîs. Marcus, amuzat în mod deosebit de gafa dentistului, izbucni într-un adevărat acces de veselie, izbi cu pumnul în masă, rîzînd pînă îi dădură lacrimile. În tot timpul mesei continua să izbucnească, în răstimpuri, maimuțărind cuvintele lui McTeague :

— „E cea mai bună *bere* pe care am băut-o vreodată." Dumnezeule, nu-i colosală ?!

Ce masă grozavă a fost ! S-a servit supă de stridii ; biban de mare și baracudă, apoi o uriașă gîscă friptă, umplută cu castane ; vinete cu cartofi dulci — domnișoara Baker le zicea tuberculi. A mai fost un cap de vițel în ulei, care-l extazie pe domnul Sieppe ; salată, de homari ; budincă de orez, înghețată de fragi, și jeleu de vin, și prune

fierte, şi nuci de cocos, şi nuci asortate, şi stafide, şi fructe, şi ceai, şi cafea, şi apă minerală, şi limonadă.

Oaspeţii mîncară timp de două ore ; aveau feţele roşii, frunţile transpirate. În jurul mesei nu se vedea decît aceeaşi mişcare neostenită de maxilare şi nu se auzea decît zgomotul neîntrerupt al fălcilor. Heise întinse de trei ori farfuria ca să i se mai pună gîscă friptă. Domnul Sieppe devora capul de viţel cu suspine prelungi de mulţumire ; McTeague mînca de dragul de a mînca, fără alegere ; ducea la gură tot ce-i cădea în mînă.

S-a vorbit puţin, şi numai despre mîncare ; se schimbau opinii cu vecinul în legătură cu supa, cu vinetele sau cu prunele fierte. Curînd odaia deveni zăpuşitoare, pe geam apăru o uşoară aburealâ, aerul se încărcase de miros greu de mîncare. Trina, sau doamna Sieppe, îndemnau din clipă în clipă pe cîte cineva să-şi umple iarăşi farfuria. Erau ocupate în permanenţă, punînd cartofi în farfurii, tăind gîsca în bucăţi, sau turnînd sos. Chelnerul făcea ocolul camerei, cu şervetul mototolit peste braţ, şi cu mîinile încărcate de tăvi şi farfurii. Era mare mucalit ; avea denumiri proprii pentru diferitele feluri de mîncare, care stîrneau rafale de rîs în jurul mesei. Cînd spuse că o legătură de pătrunjel era un „peisaj", Heise fusese pe punctul de a se îneca cu un cartof. În bucătărie, Maria Macapa muncea cît trei, cu faţa îmbujorată şi mînecile suflecate ; din cînd în cînd lansa strigăte ascuţite dar neinteligibile, presupuse a fi adresate chelnerului.

— Unchiule Oelbermann, spuse Trina, dă-mi voie să-ţi mai pun o porţie de prune.

Familia Sieppe, ca şi toţi ceilalţi de acolo, îl tratau cu mare deferenţă pe unchiul Oelbermann. Chiar şi Marcus Schouler îşi cobora vocea cînd i se adresa. La începutul mesei îl înghiontise pe şelar şi-i şoptise, arătînd cu capul spre angrosist :

— Are treizeci de mii de dolari la bancă ; are, într-adevăr.

— Nu prea vorbeşte, observă Heise.

— Nu, nu. Aşa-i el ; întotdeauna tăcut.

Cînd se înseră, aprinseră luminile. Cu toţii continuau să mănînce. Bărbaţii, ghiftuiţi, îşi descheiau vestele. McTea-

gue avea obrajii lucioşi, ochii căscaţi, iar maxilarul imens, proeminent, i se mişca mereu, cu o regularitate de mecanism ; din cînd în cînd lansa pe nas o serie de respiraţii scurte. Doamna Sieppe îşi şterse fruntea cu batista.

— Hei, azgultă, păiete, mai tă-mi tin aia... cum îi zici... „apă cu bulbuci".

Aşa-i spusese chelnerul şampaniei — „apă cu bulbuci". Oaspeţii aplaudară, strigînd „colosal". Era mare, mare mucalit chelnerul !

Se deschidea sticlă după sticlă, femeile astupîndu-şi urechile cînd erau scoase dopurile. Deodată, dentistul exclamă ceva, izbindu-şi nasul cu palma, schimonosindu-şi faţa.

— Mac, ce este ? strigă Trina, alarmată.

— Şampania — mi-a ieşit pe nas, strigă el, cu ochii plini de lacrimi. Înţeapă ca dracu.

— Bună *bere*, nu ? strigă Marcus.

— Ei, Mark, îl dojeni Trina în şoaptă. Ei, Mark, încetează, nu mai ai haz. Nu vreau să rîzi de Mac. I-a zis bere dinadins. Sînt sigură că ştie că nu e.

În tot timpul mesei, bătrîna domnişoară Baker se ocupase intens de Owguste şi de cei doi gemeni, cărora li se pusese o masă separată — măsuţa neagră de nuc la care avusese loc ceremonia. Micuţa croitoreasă se întorcea mereu în scaun, întrebîndu-i pe copii dacă nu aveau nevoie de ceva ; întrebări la care rareori răspundeau altfel decît prin priviri lungi, fixe, bovine, lipsite de expresie.

Croitoreasa se întoarse brusc spre Moş Grannis, exclamînd :

— Îmi plac atît de mult copiii.

— Da, da, sînt foarte interesanţi. Şi mie-mi plac foarte mult.

În clipa următoare erau amîndoi complet zăpăciţi. Cum ! Îşi vorbiseră, după toţi aceşti ani de tăcere ; pentru întîia oară îşi împărtăşiseră nişte păreri.

Bătrîna croitoreasă era torturată de stînjeneală. Cum se făcea că ajunsese să vorbească ? Nici nu-şi propusese, nici nu dorise să vorbească. Cuvintele-i scăpaseră pe neaşteptate, el îi răspunsese — şi totul se petrecuse înainte de a-şi da seama ce se întîmplă.

Degetele lui Moş Grannis tremurau pe masă, inima îi bătea puternic, iar respiraţia i se înteţi. Îi vorbise cu ade-

văzut micuței croitorese ! Perspectiva pe care o așteptase atîta, pe care atîția ani o dorise — acea companie, acea intimitate cu vecina lui, cu colega de apartament, acea cunoștință încîntătoare care urma să se coacă cîndva, în viitor, nu putea spune exact cînd — ajunsese pe neașteptate să se înfăptuiască, aici, într-o cameră supra-aglomerată și supra-încălzită, în mijlocul acestui ospăț, înconjurați de mirosuri de mîncare fierbinte, în zgomotul fălcilor care mestecau neobosite. Cît de diferit își imaginase că avea să se întîmple totul ! Trebuiau să fie singuri — el și domnișoara Baker — undeva, spre seară, într-un loc ferit de zgomotul mulțimii, un loc foarte liniștit, foarte calm și pașnic. Să vorbească despre viețile lor, despre iluziile lor pierdute, nu despre copiii altora.

Cei doi bătrîni tăceau din nou. Ședeau unul lîngă altul, mai aproape decît oricînd înainte, nemișcați, absenți ; cu gîndurile pierdute departe de scena festinului din jur. Se gîndeau unul la altul și erau conștienți de asta. Timizi, cu timiditatea acestei a doua copilării, încordați și stinghe-riți fiecare de prezența celuilalt, se simțeau cu toate astea într-un mic elizeu făurit de ei înșiși. Se plimbau ținîndu-se de mînă într-o splendidă grădină în care era toamnă perpetuă ; împreună și singuri, pătrundeau în romanța întîrziată a vieților lor șterse, banale.

Pînă la urmă se termină și masa, căci mîncaseră totul ; din imensa gîscă friptă nu mai rămăsese decît scheletul. Domnul Sieppe redusese capul de viței la o biată tigvă ; pe marginea căminului se rînduia un șir de sticle goale de șampanie — „oșteni căzuți", cum le spunea chelnerul cel glumeț. Din prunele fierte nu mai rămăsese decît zeama, care-i fusese dată lui Owguste și celor doi gemeni. Platourile erau curate ca și cînd ar fi fost spălate ; pe masă erau împrăștiate firimituri de pîine, resturi de cartofi, coji de nucă și bucățele de prăjitură ; poziția fiecărei farfurii era marcată prin pete de cafea, de înghețată și de sos. Era ca în urma unui jaf ; masa arăta ca un cîmp de bătălie părăsit.

— Uf, exclamă doamna Sieppe, lăsîndu-se pe spate, am mîngat, și am mîngat, ach Gott, cît am mîngat !

— Ah, gabu-ăla de vidzel, murmură soțul ei, trecîndu-și limba peste buze.

Chelnerul cel glumeț dispăruse. El și cu Maria trecuseră la bucătărie. Se retraseră spre scîndura pentru spălat de la chiuvetă, și se ospătară cu ce rămăsese, felii de gîscă, rămășițe din salata de homari și o jumătate de sticlă de șampanie. Pe asta au trebuit s-o bea cu ceștile de ceai.

— Uite-așa, spuse chelnerul galant, în timp ce ridica ceașca de ceai, închinînd spre Maria, peste chiuvetă. Ascultă, adaugă el, înăuntru se cîntă.

Ceilalți se ridicaseră într-adevăr de la masă, adunîndu-se în jurul harmoniului la care se așezase Selina. La început au încercat cîteva șlagăre ale zilei, dar trebuiră să renunțe, întrucît nici unul nu cunoștea cuvintele, în afară de primul vers al refrenului. În cele din urmă se opriră la „Mai aproape, Doamne, de Tine", unicul cîntec pe care-l știau toți. Selina cînta „alto", într-o altă gamă ; Marcus era bas, și cînta încruntîndu-se groaznic, cu bărbia în jos, aproape vîrîtă în guler. Cîntau într-un ritm foarte lent. Cîntecul deveni bocet, un scîncet prelung, tînguios, de durere și tristețe.

„Maa-aai aproa-aaape Doahmne, de Tiii-iine,
Maa-aai aproa-aaape de Tii-iine-eeh."

La sfîrșitul cîntecului, unchiul Oelbermann își puse pălăria, fără nici un cuvînt. Se lăsă o tăcere subită. Oaspeții se ridicară.

— Dar nu pleci atît de repede, unchiule Oelbermann ? protestă politicos, Trina.

El se mulțumi să dea din cap. Marcus se repezi să-l ajute să-și îmbrace pardesiul. Domnul Sieppe se apropie de el, și cei doi bărbați dădură mîna.

Apoi unchiul Oelbermann rosti o frază înțeleaptă. Fără îndoială că meditase asupra ei în timpul mesei. Adresîndu-se domnului Sieppe, îi spuse :

— Voi nu ați pierdut o fiică, ci ați cîștigat un fiu.

Acestea au fost singurele cuvinte pe care le rostise în întreaga seară. Plecă ; ceilalți rămaseră profund impresionați.

După vreo douăzeci de minute, în timp ce Marcus Schouler îi amuza pe oaspeți mîncînd migdale și coji de alune, domnul Sieppe sări în picioare, cu ceasul în mînă.

— Unșpe jumate, strigă el. Atențiune ! A zozit vremea de blegare, derminați dodul. Blecăm.

Acesta fu semnalul unei învălmășeli generale. Domnul Sieppe își lepădase imediat aerul de blîndă relaxare, capul de viței fusese uitat ; devenise din nou conducătorul unei vaste operații.

— La mine, la mine strigă el. Mama, gemenii, Owguste.

Își strînse tribul laolaltă, cu gesturi de comandă. Gemenii adormiți fură scuturați și azvîrliți într-o trezie speriată ; Owguste, care împietrise de admirație în fața felului în care mîncase Marcus migdalele, fu trezit la realitate prin cîteva scatoalce.

Moș Grannis, cu o anume delicatețe care-l caracteriza, simți instinctiv că invitații — cei străini — ar trebui să plece înainte ca familia să înceapă să-și ia rămas bun de la Trina. Se retrase foarte discret, după ce ură noapte bună mirelui și miresei. Ceilalți îl urmară aproape imediat.

— Ei, domnule Sieppe, exclamă Marcus, nu ne vom mai vedea un timp.

Marcus Schouler renunțase să se alăture migrației familiei Sieppe. Vorbise pe larg despre anumite afaceri care-l rețineau în San Francisco pînă în toamnă. De curînd își propusese să se dedice vieții de fermier ; avea să crească vite, avea și ceva bani, așa încît își căuta doar un „asociat" cu care să înceapă treaba. Visa la o viață de cowboy și se vedea într-o viziune încîntătoare, care includea pinteni de argint și cai sălbatici. Își spusese că Trina îl părăsise, că prietenul cel mai bun „l-a luat de fraier" și că singurul lucru ce se cuvenea făcut era să se retragă din lume.

— Dacă auziți pe cineva pe-acolo că-l interesează o asociație, anunțați-mă imediat.

— Aja, aja, vorbi domnul Sieppe absent, privind roată după boneta lui Owguste.

Marcus își luă rămas bun de la familia Sieppe. El și cu Heise plecară împreună. Cineva îi auzi, pe cînd coborau scările, discutînd despre posibilitatea ca la Frenna să mai fie încă deschis.

Apoi plecă domnișoara Baker, după ce o sărută pe Trina pe amîndoi obrajii. Selina plecă o dată cu ea. Nu mai rămăsese decît familia.

Trina îi urmări plecînd, unul cîte unul, cu un sentiment crescînd de neliniște și teamă. Curînd aveau să plece cu toții.

— Și acum, Trina, exclamă domnul Sieppe, la refetere ; poate gă o dată o să veniți zã ne vizidați.

Doamna Sieppe începu din nou să plîngă.

— Ach, Trina, cînd o să te mai fãd din nou ?

Trinei îi dădură lacrimile, fără să vrea. Își îmbrățișă mama.

— Oh, curînd, curînd, plîngea ea.

Gemenii și Owguste se încleștară de fusta Trinei, scîncind și agitîndu-se.

McTeague era nenorocit. Stătea deoparte, într-un colț. Nimeni nu părea să-l ia în seamă ; nu era de-al lor.

— Să-mi scrii cît mai des, mămico, și să-mi scrii despre toate și toți — despre Owguste și despre gemeni.

— E dimbul, strigă domnul Sieppe, energic. La refetere, Trina. Mama, Owguste, spuneți la refetere, și pe urmă trebuie să plecăm. La refetere, Trina, zise către fiică-sa și o sărută...

Owguste și gemenii fură ridicați în sus.

— Venidzi, venidzi, insistă somnul Sieppe, înaintînd spre ușă.

— La refetere, Trina, exclamă doamna Sieppe, plîngînd mai tare ca întotdeauna. Toktorul... unde-i toktorul — toktore, să fii pun ku ea, foarte pun, așa-i k-o să fii ? Într-o zi, toktore. o să ai o fată și adungi o zã jdii ce zimt eu agum, da.

Între timp ajunseseră în ușă. Domnul Sieppe, la jumătatea drumului în jos pe scări, striga într-una : „Venidzi, venidzi, o să pierdem drenul."

Doamna Sieppe se desprinse de Trina și porni spre hol, urmată de gemeni și de Owguste. Trina stătea în ușă, privind printre lacrimi în urma lor. Plecau, plecau cu toții. Cînd o să-i mai vadă oare ? Avea să rămînă singură, cu bărbatul ăsta cu care abia se căsătorise. Fu cuprinsă de o spaimă subită și nedefinită : îl lăsă pe McTeague și, străbătînd în fugă holul, se agăță de gîtul mamei ei, hohotind de plîns.

— Nu *vreau* să pleci, îi șopti în ureche, oh, mămico, mi-e... mi-e frică.

— Ach, Trina, îmi zvîşii inima. Nu blînge, gobila mea migă, şi o legăna pe Trina în braţele ei ca şi cum ar fi fost din nou copil. Gobila mea miguţă şi zberiată, nu mai blînge... aja... aja... aja, nu-i nimig de gare ză de demi. Du-te, du-te la bărbatul tău. Azguldă, papa ne strigă iară ; mergi ; la refetere.

Îndepărtă uşor braţele Trinei şi porni pe scări în jos. Trina se aplecă peste balustradă, privind intens în urma mamei.

— Ce este, Trina ?

— Oh, la revedere, la revedere.

— Vino, vino, să nu zgăpăm drenul.

— Mămico, oh, mămico !

— Ce-i, Trina ?

— La revedere.

— La refetere, gobila mea migă.

— La revedere, la revedere, la revedere.

Uşa de la intrare se închise peste o linişte profundă.

Trina mai rămase o clipă aplecată peste balustradă, privind în jos spre scările goale. Era întuneric. Nu mai era nimeni. Toţi — tata, mama, fraţiorii — au părăsit-o, au lăsat-o singură. Se întoarse cu faţa spre cameră — privindu-şi soţul, noul cămin, noua viaţă pe care o începea acum.

Holul era gol şi pustiu. Tot blocul acesta mare în care se afla căminul ei i se păru nou, uriaş, străin : se simţea îngrozitor de singură. Pînă şi Maria şi chelnerul plecaseră. La unul din etajele de sus auzi un copil plîngînd. Rămase o clipă în holul întunecos, în rochia de nuntă, privind în jur, ascultînd. Prin uşa deschisă a salonului se prelingea un şuvoi de lumină.

Străbătu holul, pe lîngă uşa deschisă a salonului, mergînd mai departe spre uşa dinspre hol a dormitorului.

Trecînd uşor pe lîngă salon, aruncase o privire fugară înăuntru. Luminile ardeau viu, scaunele erau împrăştiate în toate părţile, cum le lăsaseră invitaţii, iar masa uriaşă, goală şi părăsită, prezenta vederii dezordinea farfuriilor, a cuţitelor şi furculiţelor, a platourilor goale şi a şerveţelor mototolite. McTeague şedea la masă, sprijinindu-se în coate, cu spatele la ea ; pe fundalul alb al mesei părea colosal. Deasupra umerilor lui gigantici, se înălţa gîtul

gros şi roşu şi coama de păr gălbui. Lumina străbătea trandafirie prin cartilagiul urechilor enorme.

Trina intră în dormitor şi închise uşa în urma ei. La zgomotul uşii, îl auzi pe McTeague tresărind şi ridicîndu-se în picioare.

— Tu eşti, Trina ?

Nu răspunse, ci se opri în mijlocul camerei, ţinîndu-şi respiraţia, tremurînd.

Dentistul traversă camera, trase draperia şi intră. Se apropie de ea repede, făcînd un gest ca şi cum ar fi vrut să o cuprindă în braţe. Ochii îi străluceau.

— Nu, nu, ţipă Trina, trăgîndu-se de lîngă el.

Cuprinsă deodată de teamă — instinctiva frică feminină de mascul — întreaga ei făptură se nărui în faţa lui, pierzîndu-şi orice urmă de curaj. O înspăimînta capul imens, pătrat ; maxilarul puternic şi proeminent ; mîinile uriaşe, roşii, forţa enormă, copleşitoare.

— Nu, nu... mi-e frică, strigă ea, retrăgîndu-se din faţa lui în colţul celălalt al camerei.

— Frică ? răspunse dentistul, perplex. De ce ţi-e frică, Trina ? Nu-ţi fac nici un rău. De ce ţi-e frică ?

Într-adevăr, de ce îi era frică Trinei ? N-ar fi putut să spună. Dar ce ştia ea despre McTeague, la urma urmei ? Cine era acest bărbat care îi intrase în viaţă, care o smulsese de acasă, de lîngă părinţii ei, şi cu care fusese lăsată singură acum, aici, în acest bloc imens şi străin ?

— Oh, mi-e frică. Mi-e frică, strigă.

McTeague se apropie, se aşeză lîngă ea şi-i cuprinse cu o mînă mijlocul.

— De ce te temi, Trina ? spuse el, ocrotitor. Nu vreau să te sperii.

Ea îl privea pierdută, cu bărbia adorabilă tremurîndu-i, cu lacrimile jucîndu-i în ochii înguşti, albaştri. Apoi, privirile ei dobîndiră o oarecare consistenţă, şi ea-l scrută cu o privire curioasă, spunîndu-i aproape şoptit :

— *De tine* mi-e frică.

Dar dentistul n-o luă în seamă. Fu cuprins de o imensă bucurie — bucuria posesiunii. Trina îi aparţinea — cu totul. O ţinea în deschizătura braţului său, frumoasă şi neajutorată.

Instinctele, care-l pîndiseră de atîta timp, răbufniră deodată, cu răcnete şi zarvă, imposibil de stăpînit. O iubea. Ah, n-o iubea oare ? Îi simţi parfumul părului, al gîtului.

O cuprinse deodată în braţe, strivindu-i împotrivirea cu forţa lui cumplită, sărutînd-o lung pe gură. În clipa aceea, marea ei dragoste pentru McTeague se aprinse, izbucnindu-i brusc în piept ; i se abandonă ca şi data trecută, cedînd deodată dorinţei ciudate de a fi cucerită şi supusă. Se agăţă de el, cu mîinile încleştate în jurul gîtului său, şoptindu-i la ureche :

— Oh, să fii bun cu mine... foarte, foarte bun, iubitule... căci acuma nu te mai am decît pe tine pe lume.

Capitolul 10

Trecu vara, apoi şi iarna. Ploile începuseră în ultimele zile ale lui septembrie şi continuară în lunile octombrie, noiembrie şi decembrie. La intervale lungi, venea cîte o săptămînă cu zile frumoase, cu cerul fără nici un nor, cu aerul nemişcat, dar atins de un anume freamăt, o vagă efervescenţă care predispunea la bună dispoziţie. Apoi, fără nici un avertisment, într-o noapte cu vînt din sud, apărea un val cenuşiu de nori care se desfăşura peste tot cerul, atîrnînd deasupra oraşului, iar ploile începea să cadă din nou, răpăind, la început risipindu-se în stropi, apoi într-o burniţă continuă.

Cît era ziua de lungă, Trina stătea la geamul camerei de zi, care avea vederea şi asupra unei mici porţiuni din Polk Street. De cîte ori ridica privirile, putea vedea piaţa mare, magazinul unui cofetar, atelierul unui instalator, iar în depărtare, deasupra acoperişurilor, lucirea lucarnelor şi a rezervoarelor băilor publice. Într-un plan mai apropiat se vedea strada ; tramvaiele treceau în sus şi-n jos, uruind, zăngănind puternic la articulaţiile şinelor ; căruţele de piaţă treceau cu zecile în toate direcţiile, mînate în cele mai multe cazuri de tineri preocupaţi, numai în cămaşă, cu creioane după ureche, sau de băieţi indiferenţi, cu

şorţuri de măcelari stropite cu sînge. Pe trotuare, micul univers din Polk Street viermuia şi se ciocnea trecînd prin runda cotidiană a vieţii. În zilele frumoase, doamnele din lumea bună de pe bulevardul vecin invadau strada, apărînd în faţa măcelăriilor, absorbite de tîrguieli. În zilele ploioase, le înlocuiau servitoarele lor — bucătăresele sau fetele care le ajutau. Servitoarele îşi dădeau aere, purtîndu-şi umbrelele mari de bumbac cum vedeau că-şi poartă umbrelele de soare stăpînele lor, şi tocmindu-se cu vînzătorii, cu aroganţă, cu nasul în vînt.

Ploaia persista. Tot ce putea fi cuprins în raza vizuală a Trinei, de la prelatele aruncate pe caii căruţaşilor, pînă la lucarnele băilor publice, totul lucea şi era smălţuit. Asfaltul trotuarelor lucea ca faţa unui pantof de lac ; fiecare adîncitură a străzii îşi reţinea mica ei băltoacă, ce clipea ca un ochi de fiecare dată cînd era izbită de un strop de ploaie.

Trina continua să lucreze pentru unchiul Oelbermann. Dimineţile şi le petrecea trebăluind în bucătărie, în dormitor şi în salon, dar după masă, timp de două sau trei ore după ce luau prînzul, era ocupată cu animalele corăbiei lui Noe. Îşi ducea lucrul în nişa cu geam, întinzînd pe jos, sub scaun, o bucată mare, pătrată de canava, pentru ca la urmă să adune aşchiile şi talaşul, pe care le folosea la aprinsul focurilor. Apuca una după alta bucăţile de pin, cuţitul îi scînteia între degete, mica figură se contura rapid sub atingerea ei, şi într-un timp uimitor de scurt era terminată, urmînd doar a mai fi vopsită, fiind apoi aruncată în coşul de lîngă ea.

Dar s-a întîmplat foarte des ca, în cursul iernii care a urmat căsătoriei, Trina să-şi întrerupă lucrul, mîinile căzîndu-i leneş în poală, ochii — ochii ei înguşti, albaştri — deschizîndu-se larg şi gînditor, în timp ce priveau, absenţi, în strada spălată de ploaie.

Acuma-l iubea pe McTeague cu o iubire oarbă, care nu admitea nici ezitări, nici îndoială. Începea să creadă că abia *după* ce se căsătorise cu dentistul începuse să-l iubească cu adevărat. O dată cu capitularea finală, cu definitiva şi irevocabila supunere, se iscase în ea o iubire pe care nu o visase niciodată în zilele de demult din Strada B. Dar Trina îşi iubea soţul nu fiindcă-şi imagina că gă-

seşte în el vreuna din acele nobile şi generoase calităţi care inspiră dragostea. Dentistul putea să le aibă, sau nu — pentru Trina era totuna. Îl iubea fiindcă i se dăruise singură, de bună voie şi fără rezerve ; îşi contopise fiinţa cu a lui ; era a lui, îi aparţinea pentru totdeauna. Nimic din ce-ar mai face el (aşa îşi spunea), nimic din ce ar mai face ea n-ar putea s-o mai schimbe în privinţa asta. McTeague putea să înceteze s-o mai iubească, putea s-o părăsească, putea chiar să moară ; realitatea ar rămîne aceeaşi, *ea era a lui.*

Dar la început nu fusese chiar aşa. În timpul zilelor lungi, ploioase ale toamnei, cînd Trina rămînea singură ore în şir, pe vremea cînd emoţiile şi noutatea lunii de miere începeau să se ofilească, cînd noul cămin îşi căuta un vad, trecuse prin nenumărate ore de teamă, de îndoieli şi chiar de regrete.

Îndeosebi o după-amiază de duminică nu avea s-o uite niciodată. Era căsătorită de trei săptămîni. După ce prînziseră, plecase cu micuţa domnişoară Baker să facă o scurtă plimbare, să profite de o oră de soare, şi să admire cîteva muşcate splendide în vitrina unui florar din Sutter Street. Le prinsese o ploaie torenţială şi, la reîntoarcerea în bloc, micuţa croitoreasă insistase s-o ducă pe Trina în cămăruţa ei, să-i facă un ceai tare, „să scoată răceala din ea". Cele două femei sporovăiră aproape toată după-amiaza, bîndu-şi ceaiul, apoi Trina revenise acasă. Timp de trei ore uitase complet de McTeague, şi pe cînd se întorcea spre micul lor apartament, fredonînd încet, dădu deodată de el, cu totul pe neaşteptate. Soţul ei era în „Saloanele dentare", dormind buştean în scaunul de intervenţii. Sobiţa era umplută pînă la refuz cu cocs, camera supraîncălzită, aerul greu şi îmbîcsit, cu miros de eter, de gaz de cocs, de bere stătută şi tutun prost. Dentistul îşi întinsese picioarele uriaşe peste catifeaua roasă a scaunului dentar ; îşi scosese haina, vesta şi pantofii, iar picioarele-i imense, în şosetele groase, gri, atîrnau peste marginea suportului pentru picioare ; pipa, care-i căzuse din gura pe jumătate deschisă, îi umpluse pantalonii cu cenuşă ; în timp ce pe duşumea, de o parte, se afla ulciorul pe jumătate plin cu bere de butoi. Capul îi căzuse pe un

umăr, fața-i era stacojie de somn, iar pe gură îi ieșea un sforăit năprasnic.

În primul moment Trina rămase nemișcată, privindu-l cum stătea întins acolo, povîrnit, inert, aproape dezbrăcat, și amorțit de căldura din cameră, de bere și de fumul de tutun prost. Apoi mica ei bărbie începu să-i tremure și simți în gît un val de plîns ; țîșni afară din „Saloane" și, încuindu-se în dormitor, se trînti pe pat și izbucni într-un plîns dureros. Ah, nu, nu ; nu putea să-l iubească. Totul fusese o cumplită greșeală, și acuma nu se mai putea face nimic ; era înlănțuită de acest bărbat pentru toată viața. Dacă era atît de greu de îndurat acuma, la numai trei săptămîni după nuntă, cum va fi în anii ce aveau să vină ? An după an, lună după lună, ceas după ceas, avea să vadă aceeași față, cu maxilaru-i proeminent, avea să simtă atingerea mîinilor enorme și roșii, avea să audă tropăitul greu, elefantin al picioarelor uriașe — în șosete groase, gri. An după an, zi după zi, nu va interveni nici o schimbare, și asta va dura toată viața ei. Sau va trăi o continuă, interminabilă repulsie, sau dacă nu, mai rău decît orice — va ajunge să fie mulțumită cu el, va ajunge să fie ca el, va coborî la nivelul berei de butoi și al tutunului prost, și toate manierele ei frumoase, micile ei obiceiuri corecte și alese aveau să fie uitate, călcate în picioare de stupidul și grosolanul ei soț. „Soțul ei !" *Acela* era soțul ei, acela de acolo — încă-i auzea sforăitul — toată viața, toată viața. O năpădi o disperare neagră. Își îngropă fața în pernă și se gîndi la mama ei cu un dor nebun.

Trezit pînă la urmă de trilurile canarului, McTeague începu să revină la realitate. După un timp își luă armonica și cîntă cele șase melodii de jale pe care le știa.

Întoarsă cu fața în jos, Trina încă plîngea. În tot acel mic apartament nu se auzeau decît două zgomote — tonurile lugubre ale armonicii și plînsul ei înăbușit.

Faptul că soțul ei nu-i bănuia nenorocirea îi apăru Trinei ca un motiv în plus de suferință. Printr-o perversă contradicție, începu să dorească tot mai mult ca el să vină la ea și s-o consoleze. S-ar fi cuvenit ca soțul ei să știe că era necăjită, că era singură și nefericită.

— Oh, Mac, îl chemă cu voce tremurîndă.

Dar armonica urma să scîncească şi să plîngă. În clipa aceea Trina îşi dori moartea şi, sărind în picioare, alergă în „Saloanele dentare", unde se aruncă în braţele soţului ei, plîngînd.

— Oh, Mac, iubitule, iubeşte-mă, iubeşte-mă mult! Sînt *atît* de nefericită.

— Ce... ce... ce...? exclamă dentistul, tresărind buimac, puţin speriat.

— Nimic, nimic, numai iubeşte-mă mereu, mereu.

Dar această primă criză, această revoltă de moment, urmarea unei tensiuni nervoase femeieşti, a trecut; în cele din urmă, iubirea Trinei faţă de „ursul ei" a crescut, fără să-şi dea seama cînd. Începuse să-l iubească din ce în ce mai mult, nu pentru ceea ce era el, ci pentru ceea ce îi dăduse ea. Numai o singură dată a mai trecut Trina printr-o asemenea ieşire împotriva soţului ei, dar atunci a fost vorba de o izbucnire fugară, declanşată în mod curios de o mică coajă de ou pe care o văzuse pe mustaţa groasă a lui McTeague, într-o dimineaţă, imediat după micul dejun.

Atunci, la fel, cei doi au învăţat să facă concesii; încetul cu încetul şi pe neobservate s-au adaptat unui mod de viaţă care să li se potrivească amîndurora. În loc să se coboare la nivelul lui McTeague, cum se temuse, Trina a descoperit că îl putea face pe el să se ridice pînă la ea, şi în asta văzu soluţia pentru multe complicaţii dificile şi sumbre.

Ca început, dentistul începuse să se îmbrace ceva mai bine, Trina reuşind să-l convingă să poarte duminica un joben de mătase şi redingotă. Apoi, renunţă la somnul de duminică după-masă şi la bere, în favoarea a trei sau patru ore petrecute împreună cu ea în parc — atunci cînd vremea le-o permitea. Aşa încît toate presimţirile negre ale Trinei se spulberară, sau cînd o asaltau din nou, cel puţin era în măsură să le întîmpine ridicînd din umeri, spunîndu-şi totodată: „Ei bine, faptul e consumat şi nu mai e nimic de făcut; esenţialul e să iei lucrurile aşa cum sînt."

În primele luni ale căsătoriei, aceste crize nervoase ale ei alternau cu răbufniri bruşte de iubire, cînd singura ei teamă era că dragostea lui nu o egala pe a ei. Cu totul pe

neașteptate i se agăța de gît, frecîndu-și obrazul de al lui, murmurînd :

— Dragul meu Mac, te iubesc atît de mult, te iubesc atît de mult. Oh, Mac, nu-i așa că sîntem fericiți împreună, noi doi, numai noi și nimeni altcineva ? Și tu mă iubești la fel de mult cum te iubesc și eu ? Nu-i așa, Mac ? Ah, dacă nu ar fi așa... *dacă nu ar fi așa...*

Dar pe la mijlocul iernii, sentimentele Trinei, oscilînd la început între o extremă și alta, au început să se stabilizeze într-un echilibru de calm și liniște placidă. Obligațiile casnice începură să-i absoarbă tot mai mult atenția, căci era o gospodină admirabilă, întreținînd micul apartament într-o ordine desăvîrșită și făcînd cheltuielile zilnice cu un spirit de economie care adesea se învecina cu avariția. Devenise o pasiune pentru ea să economisească bani. În fundul cufărului din dormitor ascunsese o casetă de alamă, pe care o socotea un fel de casă de economii. De fiecare dată cînd adăuga un sfert sau o jumătate de dolar la mica sumă existentă, rîdea și cînta, cu o veritabilă încîntare de copil ; în timp ce, dacă era nevoită să plătească de acolo o diferență de preț pentru măcelar sau lăptar, era nefericită toată ziua. Banii nu-i economisea pentru un scop precis, îi aduna instinctiv, fără să știe de ce ; la obiecțiile lui McTeague răspundea invariabil :

— Da, da, știu că sînt puțin cam zgîrcită, știu.

Trina fusese întotdeauna predispusă să facă economii, dar o dată cu marele cîștig la loterie începuse să devină avară. Fără îndoială că, în teama ei că marele lor noroc i-ar putea corupe spre extravaganțe, sărise prea departe în extrema cealaltă. Niciodată, niciodată niciodată nu va cheltui nici măcar un bănuț din acea miraculoasă avuție ; mai degrabă o să adauge. Era un ou într-un cuib, un ou monstruos, care putea fi făcut să crească și mai mare. Către sfîrșitul iernii, Trina reușise să recupereze o parte din cei 200 de dolari pe care fusese nevoită să-i cheltuiască pentru pregătirile de nuntă.

În ceea ce-l privea pe McTeague, el nu se întreba niciodată dacă o iubea pe Trina, acum cînd îi era soție, la fel de mult pe cît o iubise cînd era fată. Existase o vreme în care un sărut sau o îmbrățișare a Trinei îi dădeau fiori de nespusă fericire, care-l străbăteau din creștet pînă-n tălpi ;

chiar și mirosul minunatului ei păr aromitor îi provoca o senzație de leșin. Dar timpul acela era departe acum. Iar neașteptatele ieșiri sentimentale ale micuței femei, ieșiri care pe măsură ce trecea timpul creșteau în vehemență, mai mult îl uluiau decît îl încîntau. Ajunsese să le accepte cu blîndețe, răspunzînd întrebărilor ei pasionate prin :

— Sigur, sigur, Trina, sigur că te iubesc. Ce... ce s-a întîmplat cu tine ?

De fapt, nu prea exista pasiune în sentimentele dentistului față de soția lui. Îi plăcea mult s-o aibă în preajma lui, simțea o plăcere enormă s-o vadă mișcîndu-se prin camere, foarte degajată, veselă și cîntînd de dimineața pînă seara ; și-l încînta de-a dreptul să o cheme în „Saloanele dentare" cînd avea un pacient în scaun și, în timp ce el ținea penseta, ea să bată ușor montura de aur cu ciocănelul de cimșir, așa cum o învățase. Dar furtuna aceea pasională, dorința aceea devastatoare care-l copleșise în ziua cînd o narcotizase, și pe urmă în ziua cînd o îmbrățișase în stația din Strada B, și apoi în toate zilele de la începutul căsătoriei, nu o mai simțea acum decît foarte rar. Pe de altă parte, nu-l mai asaltau îndoielile dacă a făcut bine că s-a căsătorit.

McTeague recăzuse în obișnuita-i impasibilitate. Nu-și punea niciodată întrebări, nu căuta niciodată explicații, nu mergea niciodată la rădăcina lucrurilor. Anul ce a urmat căsătoriei a fost o perioadă de mare mulțumire pentru el ; după ce noutatea lunii de miere trecuse, alunecă fără dificultăți, pe nesimțite, în noua stare de lucruri. Și viața avea să continue astfel. Trina era acolo ; el era căsătorit și așezat. Accepta situația. Micile comodități animalice, care pentru el constituiau plăcerile vieții, erau provocate și întreținute cu fiecare ocazie, iar în cazul unora suprimate — cum era berea și somnul de duminică după-masă — li se găseau echivalente tot atît de plăcute. În încercările de a-l redresa pe McTeague — de a-l sălta din existența animalică cu care se obișnuise în zilele cît fusese singur — Trina avea destul tact pentru a proceda cu atîta abilitate și prudență, încît dentistul să nu fie conștient de existența unui proces de transformare. Astfel, cînd și-a luat jobenul de mătase, el a rămas cu impresia că inițiativa îi aparținea.

Treptat, dentistul începu să evolueze, sub influența micii lui soții. Nu se mai întîmpla să iasă în oraș cu manșetele roase — sau, și mai rău, fără manșete. Trina îi întreținea lenjeria curată și cusută, spălîndu-i singură cele mai multe din rufe, și insistînd să-și schimbe flanelele de corp — flanele groase, roșii, cu butoni imenși de os — o dată pe săptămînă, cămășile de două ori pe săptămînă, iar gulerul și manșetele la două zile o dată. Îl dezvăță de obiceiul de a mînca cu cuțitul, îl determină să înlocuiască berea de butoi cu berea de sticlă, și-l convinse să-și scoată pălăria în fața domnișoarei Baker, a soției lui Heise și a celorlalte femei pe care le cunoșteau. McTeague nu-și mai pierdea serile la Frenna. În schimb, aducea acasă cîte două sticle de bere și le bea împreună cu Trina. În „Saloane" nu mai era morocănos și indiferent cu pacientele ; atinsese stadiul cînd putea să lucreze și să discute în același timp ; ba chiar le însoțea pînă la ușă, și le-o ținea deschisă, salutîndu-le cu înclinări adînci ale capului său mare și pătrat.

În afară de asta, începu să observe aspectele mai largi, mai profunde ale vieții, aspecte care-l afectau nu ca simplu individ, ci ca membru al unei clase, al unei profesii, sau al unui partid politic. Citea ziarele ; se abonă la o revistă de stomatologie ; de Paști, de Crăciun și de Anul Nou mergea cu Trina la biserică. Începu să aibă opinii, convingeri — nu era echitabil să privezi femeile contribuabile de dreptul de a vota, diploma de colegiu nu ar trebui să fie o condiție prealabilă pentru a putea urma un institut stomatologic ; preoții catolici ar trebui să fie îngrădiți în eforturile lor de a dobîndi controlul asupra școlilor publice.

Dar lucrul cel mai sublim fu că McTeague începu să aibă ambiții — idei foarte vagi, poate confuze, în legătură cu o situație mai bună, idei împrumutate în cea mai mare parte de la Trina. Într-o bună zi, el și soția lui vor avea, poate, o casă proprie. Ce vis ! Un mic cămin numai al lor, cu șase camere și baie, cu un petec de iarbă și crini în față. Apoi, vor veni copiii. Ar vrea să aibă un fiu, să se numească Daniel, să urmeze o școală medie și să ajungă instalator sau zugrav prosper. Apoi acest fiu s-ar însura și ar trăi cu toții în casa cu șase camere și baie ; Daniel

ar avea şi el copilaşi. McTeague ar îmbătrîni în mijlocul lor. Dentistul se vedea ca un venerabil patriarh înconjurat de copii şi nepoţi.

Astfel a trecut iarna, un anotimp care-i procură o mare fericire lui McTeague ; noua lui viaţă intra în făgaşul ei. Viaţa îşi începea cursul obişnuit.

În zilele de lucru cei doi se sculau la şase şi jumătate, treziţi de băiatul care aducea laptele şi care primise indicaţii ca, în trecere, să bată în uşa dormitorului. Trina pregătea micul dejun — cafea, slănină şi ouă, şi o chiflă de Viena, de la brutărie. Mîncau în bucătărie, pe masa acoperită, cu o muşama lucioasă, ţintuită în pioneze. După micul dejun dentistul pleca imediat în „Saloane" ca să întîmpine pe pacienţii — funcţionari şi vînzătoare — pe care-i avea programaţi, şi care în drum spre slujbă se opreau aici pentru o jumătate de oră.

Între timp, Trina trebăluia prin camere, strîngînd masa, făcînd patul, învîrtindu-se încoace şi-ncolo, cu mătura sau cu cîrpa de şters praful. Către ora zece deschidea geamurile să se aerisească camerele, apoi îşi îmbrăca jacheta bej, îşi punea micul turban rotund cu fundă roşie, lua carneţelele măcelarului şi băcanului, din coşuleţul pentru cuţite din sertarul mesei, şi cobora în stradă, unde petrecea o oră minunată — ba în piaţa mare, peste drum, ba la băcănie, cu aromele ei de cafea şi mirodenii, ba în faţa tejghelelor de mercerie, absorbită de vreun flecuşteţ, răscolind bucăţi de dantelă, de elastic, sau mărunţişuri din os de balenă. Pe stradă trecea pe lîngă marile doamne de pe bulevard, în rochiile lor frumoase, sau din cînd în cînd se întîlnea cu una sau două cunoştinţe — domnişoara Baker sau nevasta cea şchioapă a lui Heise sau doamna Ryer. Uneori trecea prin faţa blocului şi se uita în sus la geamurile locuinţei ei, marcată prin uriaşul molar aurit, care se proiecta, sticlind, din nişa cu geam a „Saloanelor". Vedea geamurile deschise ale camerei de zi, perdelele de dantelă de Nottingham filfîind din cauza vîntului şi vedea în răstimpuri capul înfăşurat într-un prosop al Mariei Macapa, în timp ce mexicana trecea încolo şi-ncoace prin camere, măturînd sau cărînd cenuşa. Cîteodată în geamurile „Saloanelor" zărea spatele încovoiat al lui McTeague, aplecat asupra muncii lui. Uneori îşi făceau bucuroşi cu mîna.

Pe la ora unsprezece, Trina se întorcea, cu sacoşa cafenie — cîndva a maică-si — plină de pachete. Apoi se apuca imediat să gătească dejunul — cîrnaţi, poate, cu cartofi piure ; sau ciosvîrta de aseară reîncălzită, sau fiartă într-o tocană ; ciocolată, marea pasiune a Trinei, şi unul sau două feluri auxiliare — un hering sărat, sau cîteva anghinare, sau o salată. La douăsprezece şi jumătate dentistul apărea din „Saloane", aducînd cu sine mirosul de creozot şi eter. Se aşezau la masă. Îşi împărtăşeau impresiile dimineţii ; Trina îi arăta cumpărăturile, McTeague îi povestea progresul unui tratament. La ora unu se despărţeau, dentistul reîntorcîndu-se în „Saloane", Trina începînd să lucreze la animalele din arca lui Noe. La ora trei isprăvea cu cioplitul, şi în restul zilei se ocupa de alte lucruri — uneori cosea, alteori spăla, uneori punea perdele noi, alteori fixa un carpet, sau scria o scrisoare, sau întorcea o vizită — în general domnişoarei Baker. Către ora cinci, bătrîna pe care o angajase special sosea să pregătească cina, fiindcă nici măcar Trina nu făcea faţă sarcinii de a pregăti trei mese pe zi.

Femeia era franţuzoaică, toată lumea din bloc zicîndu-i Augustine, nimeni neluînd-o suficient în seamă ca s-o întrebe şi de numele de familie ; tot ce se ştia era că e o spălătoreasă franţuzoaică — ruinată, foarte săracă, nemaiavînd căutare de cînd sporise concurenţa. Augustine gătea bine, dar altminteri era o femeie posacă, şi Trina îşi pierdea răbdarea cu ea. Trăsătura cea mai frapantă a bătrînei femei era timiditatea ei. Trina nu putea să-i dea cea mai măruntă indicaţie, fără ca Augustine să nu înceapă să scîncească speriată ; un reproş, oricît de blînd, o făcea să sufere şi să se prăpădească cu firea ; iar mînia Trinei o reducea instantaneu la o stare de colaps nervos, în care îşi pierdea uzul vorbirii, iar capul începea să i se clatine printr-o contractare incontrolabilă a muşchilor, foarte aproape de balansările din cap ale măgăruşilor-jucării. Timiditatea ei era exagerată ; chiar şi prezenţa ei în cameră avea darul de a-ţi irita nervii, în timp ce strădania morbidă de a evita orice jignire îi alimenta stîngăcia dincolo de orice închipuire. Nu numai o dată îşi propusese Trina să renunţe la Augustine, dar de fiecare dată se abţinea, gîndindu-se la admirabilele ei supe de varză şi budinci de

tapioca şi — ceea ce în ochii Trinei constituia suprema recomandare — remuneraţia infimă pentru care femeia accepta să lucreze.

Augustine era căsătorită. Soţul ei era medium de spiritism — „profesor". Din cînd în cînd ţinea şedinţe în camerele mai mici ale blocului, cîntînd energic dintr-o muzicuţă şi invocînd un personaj pe care îl numea „Edna" şi despre care spunea că e o fecioară indiană.

Seara era pentru Trina şi McTeague o perioadă de destindere. Cinau la ora şase, după care McTeague îşi fuma pipa şi citea ziarele o jumătate de oră, în timp ce Trina şi Augustine strîngeau masa şi spălau vasele. Apoi, foarte adesea, ieşeau la plimbare. Una din distracţiile lor era să coboare după căderea serii, în „oraşul comercial", în piaţă şi pe Kearney Street. Era foarte vesel acolo, căci se plimba multă lume. Toate magazinele erau feeric luminate şi multe din ele încă deschise. Umblau fără ţel, uitîndu-se prin vitrine. Trina îl lua la braţ pe McTeague şi el, foarte stînjenit, îşi băga mîinile în buzunare, făcîndu-se că nu observă. Se opreau la vitrinele bijutierilor şi modistelor, găsind o mare încîntare în a-şi alege reciproc obiecte, şi destăinuindu-şi ce ar face cu cutare şi cutare lucru, dacă ar fi bogaţi. Trina întreţinea aproape toată conversaţia, McTeague abia aprobînd printr-un mormăit sau o mişcare din cap ori din umăr. Pe ea o interesau vitrinele cîtorva magazine ieftine, în timp ce el găsea un farmec irezistibil în priveliştea pe care i-o oferea un molar enorm aurit, cu patru rădăcini, care atîrna la colţul din Kearney Street. Uneori priveau la Lună şi la Marte prin telescoapele instalate pe stradă, sau rămîneau un timp în rotonda unui magazin universal imens, unde o orchestră cînta în fiecare seară.

Cîteodată se întîlneau cu Heise şi soţia lui, cu care se împrieteniseră între timp. Atunci, seara se termina printr-o petrecere în patru la Luxemburg, un restaurant german liniştit, dedesubtul unui teatru. Trina lua *tamale* şi un pahar de bere, doamna Heise, care era o fostă profesoară de caligrafie, mînca salată şi bea cîteva pahare cu sirop de rodie şi stafide. Heise bea cocteiluri şi whisky curat, îndemnîndu-l şi pe McTeague să facă la fel. Dar McTeague se ţinea dîrz şi dădea din cap. „Nu pot să beau aşa ceva,

spunea. Nu suport ; mă năucește după două pahare." Încît se ghiftuia cu bere și frankfurteri stropiți cu muștar nemțesc.

Cînd se deschidea bîlciul mecanic anual, McTeague și Trina își petreceau adesea serile acolo, studiind cu atenție exponatele (de vreme ce, după părerea Trinei, educație înseamnă să știi multe lucruri și să fii în stare să vorbești despre ele). După ce se plictiseau de asta, se urcau sus în balcon și, aplecîndu-se peste el, priveau în jos în uriașul amfiteatru plin de lumini, de culoare și mișcare.

De-acolo se ridica spre ei zgomotul imens al miilor de picioare tîrșîite, și vacarmul surd al conversațiilor, care vuia ca o moară. În toate acestea se amesteca bîzîitul unei mașinării în depărtare, plescăitul unei fîntîni și zăngănitul ritmic al unei fanfare, în timp ce la secția de piane, un ins anume angajat cînta foarte activ la un pian mare de concert. Prin apropiere se auzeau frînturi de conversație și hohote de rîs, foșnet de rochii și de jupoane apretate. Ici-colo, copii de școală își făceau loc cu coatele printre oameni, țipînd ascuțit, cu mîinile pline de foi cu reclame, evantaie, ilustrate și jucării, în timp ce aerul era plin de miros de floricele proaspete.

Petreceau un timp chiar și în galeria de artă. Verișoara Trinei, Selina, care dădea lecții de desen pentru cîțiva cenți pe oră, avea mereu cîte un exponat, pe care se străduiau să-l găsească. De obicei era un buchet de maci galbeni, pictați pe catifea neagră și înrămați cu aur. Rămîneau un timp în fața tabloului, spunîndu-și părerea, apoi se mișcau încet, de la un tablou la altul. Trina îl făcuse pe McTeague să cumpere un catalog și-și făcea o datorie din a ghici titlul fiecărui tablou. O îndeletnicire care ar trebui cultivată din nevoia de a te cultiva, îi spunea ea lui McTeague. Trina afirma că e o mare iubitoare de artă, dobîndind probabil un anume gust pentru pictură din experiențele ei cu animalele din arca lui Noe.

— Desigur, îi spunea dentistului, nu sînt critic, nu știu decît că-mi place sau nu.

Știa că îi plac „Capetele ideale", niște fete drăguțe cu păr blond căzînd în valuri și ochi mari privind în sus. Acestea erau întotdeauna intitulate „Reverie", sau „Idilă", sau „Visuri de iubire".

— Sînt frumoase, nu-i aşa, Mac ? spunea ea.

— Da, da, răspundea McTeague, dînd din cap zăpăcit, încercînd să înţeleagă. Da, da, frumoase, ăsta-i cuvîntul. Eşti absolut sigură, Trina, că toate astea-s pictate cu mîna, ca şi macii ?

Astfel a trecut iarna, apoi un an, pe urmă doi. Mărunta viaţă din Polk Street, viaţa micilor comercianţi, farmacişti, băcani, debitanţi, instalatori, dentişti, medici, şi ceilalţi de seama lor curgea monoton, în făgaşurile ei obişnuite. Primii trei ani aduseră puţine schimbări în destinul celor doi McTeague. În cea de a treia vară, poşta s-a mutat de la parterul blocului într-un colţ mai îndepărtat al străzii, pentru a fi mai aproape de linia pe care circulau vagoanele poştale. Locul acesteia a fost luat de o cîrciumă nemţească, de o „Wein Stube“ [1], cu toate protestele femeilor din bloc. Cîteva luni mai tîrziu, strada trăi cîteva zile de mare animaţie cu ocazia „Festivalului în aer liber din Polk Street“, organizat întru celebrarea introducerii iluminatului electric. Festivalul a durat trei zile şi a fost foarte reuşit. Strada a fost pavoazată cu fanioane galbene şi albe ; s-a defilat, s-au lansat baloane, au cîntat alămuri. Marcus Schouler s-a simţit în elementul lui în tot timpul sărbătoririi. Era unul din organizatorii parăzii, şi putea fi văzut la orice oră, cu un joben impunător şi mănuşi de bumbac, galopînd pe un cal de birjă deşelat. Avea un baston acoperit cu stambă galbenă şi albă, pe care-l manevra cu gesturi furioase. Din voce nu-i mai rămăsese decît o şoaptă, din cauza urletelor pe care le scotea încontinuu, zbuciumîndu-se şi înfuriindu-se pentru orice fleac, pînă la epuizare. Lui McTeague îi făcea silă. De cîte ori trecea prin faţa geamului său, dentistul mormăia :

— Ai impresia că eşti grozav, nu ?

Rezultatul festivalului a fost organizarea unui club, numit „Clubul pentru Perfecţionare din Polk Street“, al cărui secretar a fost ales Marcus. McTeague şi Trina auzeau mult de această calitate a sa, prin Heise şelarul. Era limpede că Marcus ajunsese să aibă aspiraţii politice. Reieşea că dobîndise o reputaţie constantă de orator, rostindu-şi cu o emfază incendiară discursurile, tipărite uneori

[1] Cramă (germ.).

în „Progresul", organul clubului : — „corp electoral ofensat", „opinii pervertite de considerente personale", „ochi orbiți de părtinirea de partid" etc.

Despre familia ei, Trina afla veşti prin maică-sa, care-i scria cam de două ori pe lună. Afacerea cu tapiţeria nu mergea grozav, şi doamna Sieppe deplîngea ziua în care plecase din Strada B. Domnul Sieppe ieşea în dificit în fiecare lună. Owguste, care ar fi trebuit să umble la şcoală, era nevoit să lucreze şi el în prăvălie, culegînd deşeuri. Doamna Sieppe era nevoită să ia un chiriaş, sau chiar doi. Lucrurile mergeau foarte prost. Uneori pomeneau de Marcus. Domnul Sieppe, cu toate necazurile, nu-l uitase, şi încă se mai interesa de un asociat pentru crescătoria de vite a lui Marcus.

Prima ceartă serioasă între Trina şi McTeague izbucni pe la sfîrşitul acestei perioade de trei ani. Trina îi vorbise atît de mult despre o căsuţă, pe care considera că ar trebui s-o cumpere şi să fie a lor, încît McTeague ajunsese în cele din urmă să privească această problemă ca pe un ţel final al trudei lor. Multă vreme avuseseră în vedere o casă anumită. Era situată pe o stradă apropiată, între Polk Street şi marele bulevard, şi aproape că nu trecea o duminică după-amiază fără ca Trina şi McTeague să nu treacă s-o vadă. Rămîneau cîte o jumătate de oră pe partea cealaltă a străzii, examinînd fiecare detaliu al faţadei, emiţînd păreri în legătură cu posibilul aranjament interior al camerelor, comentînd împrejurimile — cam sordide. Casa era o construcţie de lemn cu etaj, ridicată de un antreprenor tras pe sfoară, într-un soi de stil „Regina Anne" — hidos, plin de volute şi înfloriturí fără nici un sens, cu o imitaţie ieftină de vitralii în lucarna de deasupra uşii. În faţă era o curticică microscopică, năpădită de crini prăfuiţi. Pe uşa din faţă făcea impresie o sonerie electrică. Dar pentru cei doi era casa ideală. Se gîndeau să locuiască aici, iar în bloc să păstreze doar cabinetul dentar. Cele două locuinţe erau foarte aproape, aşa încît McTeague ar fi putut mînca la prînz cu soţia lui, ca de obicei, şi putea veni dacă voia chiar şi la micul dejun, după ce termina cu clientela programată pentru dimineaţă.

Oricum însă, casa era ocupată. Locuia în ea o familie de unguri. Tatăl ţinea o papetărie şi un „bazar" de mărunţi-

şuri imediat lîngă atelierul lui Heise de pe Polk Street, iar fiul mai mare cînta în orchestra teatrului, ca vioara a treia. Familia închiriase casa, nemobilată, cu 35 de dolari, plus o taxă pentru apă.

Dar într-o duminică, pe cînd Trina şi Mac se întorceau spre casă din plimbarea lor obişnuită, şi cotiră pe strada în care era situată casa, remarcară o forfotă neobişnuită pe trotuarul din faţa ei. O căruţă era trasă cu spatele la bordură, iar o alta se îndepărta încărcată cu mobilă ; pe trotuar erau paturi, oglinzi şi lighene. Familia ungurilor se muta.

— Oh, Mac, priveşte ! suspină Trina.

— Sigur, sigur, murmură dentistul.

Pe urmă vorbiră foarte puţin. Rămaseră aproape o oră pe celălalt trotuar, urmărind atent, absorbiţi, emoţionaţi de tot ce se petrecea acolo.

În seara următoare, reveniră şi vizitară casa, încîntaţi să treacă dintr-o cameră într-alta şi să-şi imagineze că se şi instalaseră în ea. Aici avea să fie dormitorul, aici sufrageria, aici un salonaş drăguţ. Ieşind afară, pe scările din faţă îl întîlniră din nou pe proprietar, un tip voinic, cu faţa stacojie, şi atît de gras încît mersul îi părea o simplă mişcare a picioarelor, prin care-şi împingea în faţă burta. Trina vorbi cu el cîteva clipe, dar fără a ajunge la vreo înţelegere, şi cei doi plecară, după ce lăsaseră adresa. În timpul cinei McTeague spuse :

— Ăă... ce gînduri ai, Trina ?

Trina îşi înalţă bărbia, înclinîndu-şi pe spate coroana grea a părului negru.

— Nu ştiu încă. Treizeci şi cinci de dolari, plus taxele de apă. Nu cred că ne putem permite, Mac.

— Pfui ! mormăi dentistul. Putem, cum să nu.

— Şi nu-i numai asta, spuse Trina, dar va costa foarte mult şi mutatul.

— Ah, vorbeşti ca şi cum am fi calici. Nu avem cinci mii de dolari ?

Trina se îmbujoră dintr-o dată pînă la urechi, şi-şi strînse buzele.

— Ei, Mac, ştii că nu-mi place să vorbeşti aşa. De banii aceia nu trebuie să ne atingem niciodată, niciodată.

— Şi-apoi, tu ai mai economisit nişte bani, continuă McTeague, exasperat de economisirile perseverente ale Trinei. Cîţi bani ai în caseta aceea de alamă de la fundul cufărului ? Cred că aproape o sută de dolari... adică, sigur.

Închise ochii şi dădu din cap, ca unul care ştie ce spune.

Trina avea mai mult decît atît în casetă, dar instinctul de acumulare o împinsese să tăinuiască totul soţului ei : acum îl minţi prompt şi fără ruşine.

— O sută de dolari ! Ce-ţi trece prin cap, Mac ? Nu am nici cincizeci. Nu am nici *treizeci.*

— Oh, hai să ne mutăm în căsuţa aceea, izbucni McTeague. Avem acum o şansă cu care nu se ştie dacă o să ne mai întîlnim vreodată. Haide, Trina, aşa-i c-o s-o luăm ? Haide, spune, o s-o luăm, aşa-i ?

— Ar trebui să ne restrîngem foarte mult cheltuielile, dacă am face-o, Mac.

— Bine, foarte bine, eu zic s-o luăm.

— Nu ştiu, spuse Trina şovăind. Ar fi plăcut să avem o casă a noastră, numai a noastră. Dar hai să nu ne decidem pînă mîine.

În ziua următoare, proprietarul trecu pe la ei. Trina era plecată la cumpărături, iar dentistul, care nu avea pe nimeni la consultaţie, îl primi în „Saloane". Înainte de a-şi da seama ce face, McTeague încheiase tîrgul. Proprietarul îl zăpăcise cu un potop de vorbe, îl convinsese că face o mare afacere mutîndu-se în căsuţa aceea, şi în cele din urmă i-o oferi „cu apa pe gratis".

— Perfect — perfect, spuse McTeague, o iau.

Celălalt scoase imediat o hîrtie.

— Atunci, semnaţi pentru chiria pe prima lună, şi putem spune că tîrgul e-ncheiat. Aşa se obişnuieşte, ştiţi, şi McTeague, ezitînd, semnă.

— Aş fi vrut să mai vorbesc înainte cu soţia mea, spuse el, şovăielnic.

— Oh, e-n regulă, răspunse proprietarul, degajat. Cred că dacă şeful familiei doreşte ceva, e destul.

McTeague nu avu răbdare pînă la prînz ca să-i spună Trinei noutăţile. De îndată ce o auzi revenind, puse deoparte mulajul de ipsos pe care îl făcea şi intră în bucătărie, unde o găsi tăind ceapă.

— Ei, Trina, avem casa. Am luat-o.

— Cum adică ? spuse ea repede.

Dentistul îi povesti ce făcuse.

— Şi ai semnat pentru chiria din prima lună ?

— Sigur, sigur. Aşa se obişnuieşte, ştii.

— Dar, bine, de ce ai făcut-o ? ţipă Trina. Ai fi putut să mă întrebi şi pe mine. Ştii ce ai făcut ? Tocmai în dimineaţa asta am vorbit cu doamna Ryer despre casa asta şi mi-a spus că ungurii au plecat de acolo fiindcă era absolut nesănătoasă ; că stă apa în subsol de luni şi luni de zile. Şi mi-a spus, continuă Trina indignată, că ea îl cunoaşte pe proprietar, şi e convinsă că, dacă ne-am fi tîrguit, am fi obţinut casa cu treizeci de dolari. Şi acuma, uite ce ai făcut ! Încă nu mă decisesem să luăm casa. Şi nici acum n-o s-o iau, plină de apă în subsol, şi toate celelalte.

— Bine-bine, murmură McTeague, neajutorat, nu-i nevoie să o luăm dacă e nesănătoasă.

— Dar ai semnat o hîrtie, strigă Trina exasperată. Va trebui să plăteşti chiria pe luna aceea, ca să te-nveţi minte. Oh, eşti atît de prost. Treizeci şi cinci de dolari aruncaţi pe fereastră. Nu mă mut în casa aia ; nu ne mişcăm un pas de aici. M-am răzgîndit şi, în plus, are şi apă în subsol.

— Mă rog, cred că putem face faţă la treizeci şi cinci de dolari, îngăimă dentistul, dacă e nevoie.

— Treizeci şi cinci de dolari aruncaţi pur şi simplu pe fereastră, strigă Trina, clănţănind din dinţi zgîlţîită de reflexele întregii zgîrcenii răscolite. Oh, capul cel mai tont pe care l-am văzut vreodată. Ai impresia că sîntem milionari, nu ? Ah, să pierzi treizeci şi cinci de dolari în halul ăsta.

Ochii-i înotau în lacrimi — lacrimi de necaz şi de mînie totodată. Niciodată nu-şi văzuse McTeague micuţa soţie atît de tulburată. Deodată ea se ridică în picioare şi trînti cratiţa cu ceapă pe masă.

— Ei bine, eu n-o să plătesc nici un cent, exclamă ea.

— Ce, ce ? bîigui dentistul, luat pe neaşteptate de izbucnirea ei.

— Spuneam că banii aceia, treizeci şi cinci de dolari, o să-i plăteşti tu singur.

— De ce... de ce...

— Fiindcă prostia ta ne-a adus în situaţia asta, şi tu o să suporţi consecinţele.

— Dar nu pot, nu *vreau*. O să... o să împărţim, în părţi egale. Dar... ziceai că... mi-ai spus că am putea lua casa dacă ne-ar lăsa apa pe gratis.

— N-am spus niciodată asta. Niciodată n-am spus. Cum poţi să vii şi să-mi spui asemenea lucruri ?

— Ba mi-ai spus, strigă McTeague, începînd să se înfurie la rîndul său.

— Mac, n-am spus, şi ştii că e aşa. Şi mai mult decît atît, n-o să plătesc nici un cent. Domnul Heise îţi achită săptămîna viitoare tratamentul de 43 de dolari, şi n-ai decît să plăteşti din ei.

— Dar tu ai o sută de dolari economisiţi în casetă, zbieră dentistul, întinzînd braţul într-un gest stîngaci. Plăteşte tu jumătate, şi eu jumătate, aşa-i cinstit.

— Nu, nu, nu, exclamă Trina. Nu-s o sută de dolari acolo. Şi n-o să te atingi de ei ; n-o să te atingi de banii mei, să ştii.

— Aha, dar cum au ajuns să fie ai tăi, pot să ştiu ?

— Sînt ai mei ! Ai mei ! Ai mei ! zbieră Trina, stacojie, cu dinţii clănţănindu-i de furie.

— Nu-s mai mult ai tăi decît ai mei.

— Fiecare penny e al meu.

— Ah, în ce încurcătură m-ai băgat, mîrîi dentistul. Am semnat hîrtia aceea ; aşa se obişnuieşte, înţelegi, aşa se obişnuieşte ; şi acuma arunci totul în spatele meu. Să presupunem că am fi luat casa — nu am fi împărţit, ca şi aici, chiria ?

Trina dădu din umeri afectînd o mare indiferenţă, şi începu să taie din nou ceapa.

— Aranjează cu proprietarul, spuse ea. E treaba ta ; ai bani.

Se străduia să afişeze un anume calm, ca şi cum ar fi fost o problemă care nu o mai atingea în nici un fel. Atitudinea ei reuşi să-l exaspereze şi mai mult pe dentist.

— Nu, n-o fac ; nu, nici eu n-o fac, strigă el. O să plătesc jumătate, şi pentru cealaltă jumătate să vină la tine.

Trina îşi astupă urechile cu mîna, ca să nu-i audă strigătele.

— O, nu face pe deșteapta, răcni McTeague. Spune-mi, ai de gînd să-ți plătești jumătatea, da sau nu ?

— Ai auzit ce am spus o dată.

— Ai de gînd să plătești ?

— Nu.

— Zgîrcito ! zbieră McTeague. Avaro ! Ești mai rău decît bătrînul Zerkow. Foarte bine, foarte bine, păstrează-ți banii ! O să-i plătesc eu pe toți treizeci și cinci. Aș prefera să-i pierd pe toți, decît să fiu un zgîrcit ca tine.

— Nu ai altceva mai bun de făcut decît să stai aici pe capul meu și să mă insulți ?

— Bine, pentru ultima oară, ai de gînd să mă ajuți ?

Trina tăie capetele unei noi legături de ceapă și nu răspunse nimic.

— Ei ? Ai de gînd ?

— Aș dori să rămîn singură în bucătărie, dacă n-ai nimic împotrivă, spuse ea pe un ton fals-dulceag, iritant la culme.

Dentistul ieși tropăind, trîntind ușa în urma lui. Ruptura dintre ei se menținu aproape o săptămînă. Trina nu i se adresa dentistului decît în monosilabe, iar el, scos din minți de calmul și de răceala ei, stătea îmbufnat în „Saloanele dentare", mormăind pe sub mustăți lucruri crunte, sau găsindu-și alinarea în cele șase melodii lugubre pe care le cînta la armonică reluîndu-le mereu, sau înjurîndu-și cumplit canarul. De îndată ce primi banii de la Heise, McTeague trimise, furios, proprietarului casei suma datorată.

O împăcare formală între Trina și dentist nu a avut loc. Relațiile dintre ei s-au reajustat din mers. La sfîrșitul săptămînii erau mai prieteni ca oricînd, dar a trebuit să treacă încă multă vreme pînă să vorbească din nou despre casă. Nici n-au mai mers pe acolo duminica după-masa. Aproximativ o lună mai tîrziu, familia Ryer le spuse că însuși proprietarul se mutase în casa pe care o doriseră atît.

Dar cearta lăsă urme asupra Trinei. Începuse să regrete că refuzase să-și ajute soțul, părîndu-i rău că împinsese lucrurile atît de departe. Într-o după-masă, pe cînd lucra la animalele arcei lui Noe, se surprinse plîngînd din această cauză. Îl iubea prea mult pe „ursul ei",

ca să-l nedreptățească, și poate că, în definitiv, ea era cea vinovată. Apoi își imagină cît de frumos ar fi ca, pe neașteptate, să se apropie de el pe la spate, și să-i strecoare în mînă banii, treizeci și cinci de dolari, și să-i aplece capul uriaș spre ea și să-i sărute locul chel, cum făcea pe vremuri, înainte de căsătorie.

Apoi ezită, își întrerupse lucrul, cuțitul îi căzu în poală, iar între degete îi rămase o figură cioplită pe jumătate. Dacă nu treizeci și cinci de dolari, atunci măcar 15 sau 16, partea ei. Dar o cuprinse un sentiment de subită revoltă împotriva unei asemenea generozități.

„Nu, nu", își spuse. „O să-i dau 10 dolari. O să-i spun că e tot ce pot să-i dau. E *tot* ce pot să-i dau".

Se grăbi să termine figurina la care lucrase pînă atunci, fixîndu-i urechile și coada cu o picătură de clei, și aruncînd-o în coșul de lîngă ea. Apoi se ridică și, intrînd în dormitor, deschise cufărul, după ce luă cheia de sub colțul unui covor, unde o ținea ascunsă.

Caseta cu economii era în fundul cufărului, sub rochia de mireasă. Nu era decît mărunțiș — monede de jumătate de dolar și de un dolar, cei mai mulți, — iar ici-colo cîte o piesă de aur. Micuța casetă de alamă se umpluse de mult. Trina își păstra surplusul într-un săculeț din piele de căprioară, pe care-l făcuse dintr-un pieptar vechi.

Acum, cedînd unui impuls care o încercase adesea, scoase afară caseta și săculețul și, golind conținutul pe pat, începu să numere atent. Erau 165 de dolari. Îi numără iarăși, îi făcu grămezi, și lustrui piesele de aur cu șorțul, pînă începură să lucească. „Ah, da, zece dolari e tot ce-mi pot permite să-i dau lui Mac" își spuse Trina. „Și chiar și așa, cînd te gîndești că-s zece dolari — o să trebuiască să treacă patru sau cinci luni pînă să pot să-i pun la loc. Dar, dragul de Mac, știu că asta o să-l bucure, și poate", adăugă ea, fulgerată deodată de o idee, „poate că o să-i refuze."

Luă o piesă de zece dolari din grămadă și puse la loc restul. Apoi cugetă puțin. „Nu, nu piesa de aur," își zise. „E prea frumoasă. Și cei de argint sînt buni".

Făcu schimbul și numără în palmă zece dolari de argint. Dar ce diferență era între aspectul și greutatea săculețului din piele de căprioară, ros, brăzdat de zbîrcituri lungi pornind de la șnurul cu care se-nchidea. Era o priveliște

lamentabilă. Trina privea duios la cele zece piese mari din mînă. Apoi deodată, întregul reflex de economie, instinctul de acumulare, dragostea de bani de dragul banilor, țîșni și se consolidă în ea.

„Nu, nu, nu," spuse. „Nu-s în stare. Poate e josnic, dar nu pot altfel. E mai presus de puterile mele."

Bagă banii în săculeț, și-l închise împreună cu caseta în cufăr, răsucind cheia cu un lung oftat de mulțumire.

Întorcîndu-se în salon la locul ei, se simțea totuși tulburată, indispusă.

„Înainte nu eram atît de zgîrcită," își spuse. „De cînd am cîștigat la loterie am devenit de-a dreptul avară. Mă acaparează, dar n-are a face, e un defect bun, și-apoi, oricum, nu pot să fac altfel."

Capitolul 11

În dimineața aceea, soții McTeague se sculară cu o jumătate de oră mai devreme ca de obicei, și luară în grabă micul dejun pe masa acoperită cu mușama, din bucătărie. Trina făcea curățenie mare și presimțea că o așteaptă o lungă zi de trudă, iar McTeague își aminti că programase pentru ora șapte un pantofar neamț.

Pe la opt, cînd dentistul era de mai bine de o oră în cabinet, Trina se năpusti asupra dormitorului cu un prosop în jurul capului și cu o cîrpă de praf în mînă. Acoperi cu hîrtie biroul și mașina de cusut, și strînse draperiile dintre salon și dormitor. Pe cînd prindea în noduri mari perdelele de dantelă de la ferestre, o văzu în stradă, jos, pe domnișoara Baker și, ridicînd puțin fereastra, o strigă.

— Oh ! dumneata erai, doamnă McTeague, strigă croitoreasa, întorcîndu-se și ridicînd privirea.

Apoi începu o lungă conversație, Trina cu coatele sprijinite de pervaz, vrînd să lenevească puțin, bătrîna domnișoară Baker, pe braț cu coșul de cumpărături, și cu mîinile înfășurate în capetele șalului de lînă, împotriva frigului de dimineață. Sporovăiau strigînd una spre alta, între

geam și bordură, răsuflarea le ieșea din gură, învăluită în vagi aburi albi, vocile le erau ascuțite, ridicate, ca să domine zgomotul străzii ce începea să se trezească. Vînzătorii de ziare își făcură apariția, împreună cu muncitorii cu ziua. Începură să apară și tramvaiele, tot mai multe ; de-a lungul străzii, negustorii își ridicau obloanele ; cîțiva încă nu-și luaseră micul dejun. Cînd și cînd, se ivea cîte un chelner de la un restaurant ieftin, traversînd strada în mînă cu o tavă acoperită cu un șervețel.

— N-ai ieșit prea dimineață, domnișoară Baker ? strigă Trina.

— Nu, nu, răspunse cealaltă. În fiecare zi mă scol la șase și jumătate, numai că nu ies întotdeauna așa devreme. Voiam să iau o căpățînă frumoasă de varză și niște linte pentru supă, și dacă nu mergi devreme în piață, restaurantele iau tot ce e mai bun.

— Și ai făcut piața, domnișoară Baker ?

— O, da ; și am cumpărat un pește — un calcan —privește.

Și scoase din coș calcanul în chestiune.

— Oh, ce frumos calcan ! exclamă Trina.

— L-am luat de la Spadella ; vinerea are întotdeauna pește frumos. Ce mai face domnul doctor, doamnă McTeague ?

— Ah, Mac e întotdeauna bine, mulțumesc, domnișoară Baker.

— Știi, îmi spunea doamna Ryer, strigă micuța croitoreasă, făcînd un pas înainte din calea unui geamgiu, că domnul doctor McTeague i-a scos un dinte preotului aceluia catolic, părintele...oh, i-am uitat numele, în fine, că i-a scos dintele cu degetele. E adevărat, doamnă McTeague ?

— A, desigur. Mac nu mai extrage dinții decît așa, aproape întotdeauna, mai ales dinții din față. Are un adevărat talent. Spune că procedeul ăsta i-a adus mai mulți clienți, chiar și decît firma pe care i-am dat-o, adaugă ea, arătînd marele molar aurit care se proiecta în afară de la geamul cabinetului.

— Cu degetele ! De neînchipuit, exclamă domnișoara Baker dînd din cap. Cîtă forță ! Extraordinar ! Faci cură-

ţenie ? întrebă ea, uitîndu-se la capul Trinei, înfăşurat în prosop.

— Îhî, răspunse Trina. Trebuie să vină curînd şi Maria Macapa, să-mi ajute.

La auzul numelui Mariei, micuţa croitoreasă scoase deodată o exclamaţie.

— Ei bine, vorbim atîta, şi era să uit să-ţi spun ceva ce abia aşteptam să-ţi spun. Doamnă McTeague, ce zici de una ca asta ? Maria şi bătrînul Zerkow, evreul acela polonez, roşcovanul, omul-cu-vechiturile — îl ştii, nu ? — au de gînd să se căsătorească.

— O, nu ! strigă Trina, stupefiată. Doar nu vorbeşti serios.

— Ba da, întocmai. Nu-i cel mai nostim lucru din cîte ai auzit vreodată ?

— Oh, spune-mi tot ce ştii, spuse Trina, aplecîndu-se nerăbdătoare înainte.

Domnişoara Baker traversă strada şi veni chiar dedesubtul ferestrei.

— Ei bine, aseară a trecut pe la mine Maria şi m-a rugat să-i fac o rochie nouă. Spunea că vrea ceva vesel, ca cele pe care le poartă fetele de la bombonărie cînd ies la plimbare cu băieţii lor. Nu-mi puteam da seama ce păţise, pînă cînd, în cele din urmă, mi-a spus că vrea o rochie cu care să se căsătorească, şi că Zerkow a cerut-o în căsătorie, şi că ea avea de gînd să primească. Sărmana Maria ! Am impresia că e prima şi unica propunere care i s-a făcut vreodată, şi asta i-a luat minţile.

— Dar ce găsesc ei unul la altul ? strigă Trina. Zerkow e oribil, şi e bătrîn, şi are părul roşu şi vocea sfîrşită, şi apoi e evreu, nu ?

— Ştiu, ştiu ; dar e singura ei şansă să se mărite, şi nu înţelege s-o piardă. Ştii că e cam smintită puţin. Îmi pare foarte rău pentru biata Maria. Dar nu văd de ce ar vrea Zerkow să se însoare cu ea. Nu cred că o iubeşte, asta nu poate intra în discuţie. Şi apoi, Maria nu are un sfanţ, iar de Zerkow nu mă îndoiesc are o mulţime de bănet.

— Pariez că ştiu de ce, exclamă Trina cu o bruscă siguranţă ; da, ştiu exact de ce. Ascultă-mă, domnişoară Baker,

știi cît de ahtiat este Zerkow după bani și aur și celelalte asemănătoare.

— Da, știu ; dar știi că Maria nu are...

— Și-acuma, ascultă aici. Ai auzit-o pe Maria vorbind de serviciul acela de aur pe care ne spunea că îl avusese familia ei, undeva prin America Centrală ; cînd vorbește despre asta, se țicnește. E absolut normală în orice altă problemă, dar e destul s-o pornești pe tema serviciului de aur, că-ți turuie pînă te asurzește. E în stare să ți-l descrie ca și cum l-ar fi văzut, și e în stare să te facă aproape să-l vezi în fața ochilor. Acuma, stai să vedem : Maria și Zerkow se cunosc destul de bine ; Maria merge la el din două în două săptămîni să-i vîndă vechituri ; în felul ăsta s-au împrietenit și știu că anul acesta Maria a fost foarte des pe la Zerkow, iar uneori vine el aici, s-o vadă. El o pune să-i spună mereu povestea cu serviciul de aur, și ea i-o spune, și încă-i pare bine, fiindcă el e singurul care o crede. Și-acuma are de gînd să se însoare cu ea, fiindcă în felul ăsta o să poată auzi povestea în fiecare zi în fiecare oră. E cam la fel de zăpăcit de povestea asta ca și Maria. O să fie o pereche ideală, nu ? Nebuni amîndoi din cauza unui serviciu de aur care nu a existat niciodată. Poate că Maria se mărită cu el fiindcă e unica ei șansă de a se mărita, dar sînt sigură că o face mai degrabă fiindcă a găsit pe unul căruia să-i spună povestea și care să i-o și creadă. Nu ți se pare că am dreptate ?

— Ba da, ba da, cred că ai, admise domnișoara Baker.

— Dar oricum ar fi, e o căsătorie cam bizară, spuse Trina, gînditoare.

— Ah, se poate spune foarte bine așa, confirmă cealaltă, dînd din cap.

Urmară cîteva momente de tăcere. Cele două, una la geam, cealaltă pe trotuar, rămaseră un timp pe gînduri, mirîndu-se de ciudățenia acelei întîmplări.

Dar deodată interveni o variație Alexander, setter-ul irlandez al lui Marcus Schouler, pe care stăpînul lui îl lăsa să hoinărească nestînjenit prin vecini, apăru de după colț foarte vioi și se apropie în fugă de-a lungul trotuarului pe care se afla domnișoara Baker. În aceeași clipă, pe ușa laterală a casei țîșni cîinele scoțian care aparținuse pe vre-

muri poștei. Într-o fracțiune de secundă, cei doi inamici se recunoscură. Se opriră brusc, cu picioarele țepene. Trina țipă scurt.

— Ah, fii atentă, domnișoară Baker. Ciinii ăștia se urăsc de parcă ar fi oameni. Ar fi bine să te ferești. O să se încaiere, cu siguranță.

Domnișoara Baker își găsi refugiul într-un vestibul apropiat, de unde continuă să urmărească scena, cu interes și curiozitate. La o fereastră de la etajul de sus se ivi cu un țipăt ascuțit capul Mariei Macapa. Chiar și silueta uriașă a lui McTeague apăru în geamul „Saloanelor", în timp ce peste umerii lui se vedea fața pacientului, cu un șervet în jurul gîtului, și protectorul de gumă în gură. Întreg blocul știa de dușmănia dintre cei doi ciini, dar pînă acuma nu ajunseseră încă niciodată față în față.

Între timp, javra scoțiană și setter-ul se apropiară unul de altul ; oprindu-se iar la doi pași, ca în urma unui acord mutual. Javra vru să-l abordeze din flanc, dar setter-ul se roti instantaneu într-o tentativă similară. Cu cozile ridicate, cu colții lungi și albi dezgoliți, cu părul de pe ceafă zbîrlit, arătîndu-și albul înveninat al ochilor, trăgeau aer pe nări într-un mîrîit prelung. Fiecare din ei părea să fie personificarea furiei și a urii nesatisfăcute. Începură să se rotească unul în jurul celuilalt, cu o teribilă încetineală, pășind țeapăn, în vîrful labelor. Apoi începură să se învîrtească în sens opus. Repetară de două ori această alternare, întreținîndu-și mîrîielile.

De apropiat nu se apropiau însă, distanța dintre ei fiind păstrată cu o precizie aproape matematică. Era ceva cumplit, dar nu era încă război. Apoi setter-ul, oprindu-se, își întoarse încet capul de la inamicul său. Javra pufni pe nas, și manifestă un interes deosebit pentru un pantof vechi din rigolă. Treptat, cu demnitatea unor monarhi, se îndepărtară unul de altul, Alexander se îndreptă cu aroganță spre colțul străzii. Javra păși spre ușa de unde ieșise, părînd că-și amintește de ceva deosebit de important. O dată ieșiți din zona vizuală, începură să latre amîndoi, sălbatic.

— Ei, bine, e de neînchipuit ! exclamă Trina cu un intens dezgust. După halul în care se urau, ai fi crezut că la

prima ocazie o să se sfîşie în bucăţi, şi uite că-mi pierd de pomană întreaga dimineaţă... şi închise geamul, trîntindu-l.

— Pe el, pe el ! strigă Maria Macapa, într-o vagă tentativă de a stîrni încăierarea.

Bătrîna domnişoară Baker ieşi din vestibul, ţuguindu-şi buzele, cu totul deconcertată de acel fiasco. „Ştia asta, după tot tărăboiul ăla", îşi spuse ea, cu necaz.

Micuţa croitoreasă cumpără un plic cu seminţe de condurul-doamnei şi se reîntoarse în cămăruţa ei. Dar în timp ce urca primul şir de trepte, se pomeni deodată faţă-n faţă cu Moş Grannis, care cobora. Era între orele opt şi nouă, şi el se îndrepta, fără îndoială, spre micul spital de cîini. Domnişoara Baker fu cuprinsă deodată de un tremur, micile şi ciudatele ei bucle false începură să-i vibreze, obrajii ofiliţi i se înroşiră uşor — foarte uşor — iar inima începu să-i bată atît de violent sub şalul de lînă, încît fu nevoită să-şi mute coşul în cealaltă mînă şi să se sprijine de balustradă.

Cît despre Moş Grannis, acesta fu copleşit de uimire. Stîngăcia părea să-i fi paralizat membrele, buzele i se crispară, uscate, mîna-i tremura, în drumul ei spre bărbie. Dar ceea ce se adăugă jenei teribile a domnişoarei Baker, de data asta, fu împrejurarea de a fi văzută cărînd nenorocitul de coş plin cu peştele şi varza aceea nenorocită. Se părea că o soartă vitregă persevera în a-i scoate pe cei doi faţă în faţă în cele mai nepotrivite momente.

Chiar acum, bunăoară, se produsese o catastrofă. Micuţa croitoreasă îşi schimbă coşul dintr-o mînă într-alta într-un moment foarte rău ales, cînd Moş Grannis, grăbindu-se să treacă, scoţîndu-şi pălăria într-un salut pripit, izbi coşul cu braţul, trimiţîndu-l de-a dura pe scări în jos. Calcanul căzu pe primul palier ; lintea se împrăştie în tot blocul ; iar varza, sărind din treaptă-n treaptă, bubui în uşa dinspre stradă, umplînd de vuiet toată clădirea.

Micuţa croitoreasă, teribil de necăjită, supărată şi stingherită, se străduia din răsputeri să-şi stăpînească lacrimile. Moş Grannis rămase o clipă cu ochii rătăciţi, murmurînd :

— Oh, vă rog să mă iertaţi ; îmi pare foarte rău. Vă rog foarte mult să mă iertaţi, vă rog mult... foarte mult.

Marcus Schouler, ieșind din camera lui, salvă situația.

— Noroc, oameni buni ! strigă. La naiba ! Vi s-a răsturnat coșul... s-a răsturnat, într-adevăr. Păi, să strîngem totul.

El și cu Moș Grannis se perindară în sus și-n jos pe scări, culegînd peștele, lintea și varza groaznic de bătucită. Marcus se desfășura furios împotriva lașității lui Alexander, despre care tocmai îi povestise Maria.

— O să-l croiesc cu biciul, zbieră el. Asta o să fac, asta o să fac. O s-o fac, într-adevăr. Nu vrea să se încaiere ? O să-i dau eu bătaie, potaie nenorocită și scîrboasă. Dacă nu vrea să se încaiere n-o să mănînce. O să iau cățelul măcelarului, și-o să-i bag pe amîndoi într-un sac, și o să-i scutur bine-bine. Asta o să fac, într-adevăr, și atunci cred că Alec o să lupte. Să mergem, domnule Grannis, și-l luă pe bătrîn cu el.

Micuța domnișoară Baker se grăbi să ajungă în cameră, și se încuie înăuntru. Rămase toată ziua răscolită și necăjită iar seara ascultă cu încordare să audă cînd se-ntoarce Moș Grannis. El începu de îndată să lucreze, legînd numere vechi de reviste. Îl auzi trăgînd ușor scaunul și masa cu micul aparat de legat, lîngă perete. Imediat făcu și ea la fel, pregătindu-și o ceașcă de cei. În tot restul serii cei doi bătrîni „își țineră companie" în maniera lor obișnuită. „Acomodarea" lor, cum începuse să-i zică domnișoara Baker. Faptul că se cunoscuseră, că fuseseră obligați să-și vorbească nu schimbase cu nimic relațiile dintre ei. Aproape imediat recăzuseră în vechiul făgaș, cu totul incapabili să-și învingă timiditatea și stînjeneala sufocantă de care erau cuprinși cînd se întîlneau. Era un fel de hipnotism, ceva care-i depășea. Dar ei nu erau cu totul nemulțumiți de felul cum decurgeau lucrurile. Era mica lor romanță, și ultima, și o trăiau cu supremă bucurie și calmă mulțumire.

Marcus Schouler ocupa încă vechea cameră, cu un etaj deasupra camerelor unde se instalase McTeague cu Trina. Aceștia îl vedeau însă foarte rar. Cînd și cînd, dentistul sau soția lui îl întîlneau pe scări. Uneori o oprea pe Trina și discuta cu ea, interesîndu-se de părinții ei și întrebînd-o dacă domnul Sieppe nu găsise încă pe cineva cu care el, Marcus, „să se asocieze" pentru o crescătorie de vite. Cînd

îl întîlnea pe McTeague, abia dacă dădea din cap. Cearta dintre cei doi nu fusese niciodată cu totul aplanată. Lui McTeague îi venea greu să-şi închipuie că Marcus îi fusese odată „prieten la cataramă", că făcuseră cîndva lungi plimbări împreună. Îi părea rău că-i tratase o dată gratis un dinte, iar Marcus îşi spunea zilnic că faptul de a-şi fi cedat „fata", prietenului — fata care cîştigase o avere — constituia marea greşeală a vieţii lui. Nu mai trecuse pe la Trina decît o singură dată de la căsătoria ei, o dată cînd ştiuse că McTeague era plecat. Trina îl condusese prin camere, şi-i explicase destul de inocentă cît de plăcută era viaţa lor acolo. Marcus plecase aproape bolnav de invidie ; ranchiuna la adresa dentistului — şi a lui însuşi, totodată — nu mai cunoştea limite. „Şi ar fi putut să fie totul al tău, Marcus Schouler", îşi murmură sieşi, pe scări. „Mă, cap sec, nebun tîmpit !".

Între timp, Marcus era implicat tot mai mult în politica din circumscripţia sa. Ca secretar al „Clubului pentru Perfecţionare din Polk Street" — care curînd se dezvoltă vertiginos şi începu să ia proporţiile unei maşini politice republicane — descoperi că putea realiza ceva mai mult decît era nevoie ca să trăiască bine. Renunţă imediat la situaţia de asistent al lui Moş Grannis la spitalul de cîini. Marcus simţea că are nevoie de un cîmp de acţiune mai larg. Urmărea să obţină un post plătit din visteria oraşului. Cînd a izbucnit marea grevă a feroviarilor, se pomeni angajat deodată ca ajutor de şerif, şi petrecu o săptămînă memorabilă în Sacramento, unde participă la cîteva încăierări teribile cu greviştii. Marcus avea acea labilitate temperamentală şi pasionată disponibilitate de a se simţi jignit, care la cei din clasa lui trecea drept vitejie. Dar indiferent de motive, promptitudinea cu care întîmpina pericolul era în afara oricărei îndoieli. După grevă se reîntoarse în Polk Street şi, devotîndu-se cu inima, trupul şi sufletul Clubului, deveni unul din conducătorii lui. La alegerile locale, unde fusese în joc un imens contract pentru pavări, Clubul îşi făcu simţită prezenţa în circumscripţie, iar Marcus aranjă şi trase sforile în aşa fel încît, la sfîrşit, se pomeni cu vreo patru sute de dolari în buzunar.

Ieşind din „Saloane" în amiaza zilei în care Trina auzise de căsătoria Mariei Macapa, McTeague o găsi pe Trina prăjind cafea pe o lopăţică, în cameră. Oricît se străduise, Trina nu reuşise să înlăture cu totul din camere un anume vag miros, greu de definit, care însă o indispunea în mod deosebit. Mirosul chimicalelor fotografului persista, în ciuda tuturor încercărilor Trinei de a scăpa de el. Ardea pastile şi iască chinezească, sau chiar, cum făcea acuma, cafea pe lopăţică, dar totul fără nici un rezultat. Într-adevăr, singurul neajuns al încîntătorului lor cămin era mirosul acela general, neplăcut, de care era pătruns — un miros datorat în parte chimicalelor fotografului, în parte gătitului în bucătărie, şi în parte eterului şi creozotului din „Saloanele" dentistului.

Intrînd acum pentru dejun, McTeague găsi masa pusă, cu faţă de masă roşie cu flori albe, şi în timp ce se aşeza pe scaun, soţia lui puse deoparte lopăţica şi-i aduse peştele şi cana de ciocolată. Legîndu-şi şervetul în jurul gulerului imens, McTeague privea absent în jur, rotindu-şi ochii.

În timpul celor trei ani de căsnicie, tînăra pereche nu adăugase decît puţine lucruri mobilierului, Trina declarînd că nu-şi puteau permite mai mult. Camera de zi nu se mai înnoise decît cu trei piese. Deasupra harmoniului atîrna certificatul de căsătorie, înrămat în negru. Acesta avea de o parte buchetul de nuntă al Trinei, sub o vitrină de sticlă, păstrat prin nu se ştie ce fenomen teribil şi necunoscut, şi de cealaltă parte fotografia Trinei şi a dentistului ca mire şi mireasă. Tabloul din urmă era grozav, şi fusese făcut imediat după cununie, cînd hainele lui McTeague mai erau noi, iar mătăsurile şi vălul Trinei nu-şi pierduseră prospeţimea. Trina, cu vălul ridicat, şedea foarte dreaptă într-un fotoliu de rips, cu coatele strîns lipite de corp, ţinînd în faţă buchetul de flori ; dentistul stătea în spate, cu o mînă pe umărul ei, iar cu cealaltă vîrîtă la pieptul vestonului „Prince Albert", cu bărbia în vînt, cu ochii privind într-o parte, iar cu piciorul stîng împins înainte, într-o atitudine de statuie a unui Secretar de Stat.

— Ascultă, Trina, spuse McTeague cu gura plină de peşte, Heise a trecut pe la mine în dimineaţa asta. Şi-mi zicea : „Ce-aţi spune de un picnic la Schuetzen Park, marţea viitoare?“ Ştii că marţi vine tapiţerul să-mi tapiţeze pereţii „Saloanelor“ şi o să fiu liber toată ziua. Asta i-a dat lui Hesie ideea. Zice că o să vină şi soţii Ryer. E aniversarea căsătoriei lor. O s-o chemăm şi pe Selina ; ne putem întîlni pe ţărmul celălalt. Ce zici, vrei să mergem ?

Trina mai păstra încă mania pentru picnicuri de familie, care fusese unul din cele mai îndrăgite obiceiuri ale familiei Sieppe ; dar acum interveneau alte considerente.

— Nu ştiu dacă ne putem permite luna asta, Mac, spuse ea, turnînd ciocolată. Săptămîna viitoare trebuie să plătim gazul, şi apoi mai e şi tapiţerul.

— Ştiu, ştiu, răspunse soţul ei. Dar săptămîna asta am avut un pacient nou, i-am plombat doi molari şi un incisiv superior încă la prima şedinţă, şi mi-a spus că o să-şi aducă şi copii. E un frizer de pe o stradă din împrejurimi.

— Bine, atunci o să plăteşti tu jumătate, spuse Trina. O să ne coste trei sau patru dolari pe puţin ; şi vezi ca familia Heise să-şi plătească drumul, amîndouă drumurile, şi fiecare să-şi aducă de mîncare pentru sine. Da, adăugă ea, după o pauză, o să-i scriu Selinei şi-o s-o chem cu noi. N-am văzut-o pe Selina de luni de zile. Cred că va trebui, totuşi, să pun de mîncare şi pentru ea, admise Trina, la fel cum am făcut şi data trecută, fiindcă stă într-o pensiune şi cei de-acolo fac scandal cînd e vorba să-i dea mîncare rece.

Puteau conta pe un timp plăcut, în această vreme a anului — erau în luna mai — iar în marţea aceea, în special, a fost cum nu şi-ar fi putut dori mai frumos. Grupul se întîlni la debarcader la ora nouă, încărcaţi cu toţii cu coşuri. Soţii McTeague sosiră ultimii ; Ryer şi soţia lui se şi îmbarcaseră. Îi întîlniră pe soţii Heise în sala de aşteptare.

— Salut, doctore, strigă şelarul, cînd îi văzu intrînd. Cam aşa arată un picnic de oameni bătrîni, înşuraţi cu toţii.

După ce porni vaporaşul, grupul se adună pe puntea superioară, aşezîndu-se şi ascultînd orchestra muzicanţilor italieni care, întrucît timpul era frumos, cîntau pe punte afară.

— Oh, o să petrecem minunat, exclamă Trina. Dacă-mi place ceva pe lume, atunci îmi place picnicul. Îţi aminteşti de primul nostru picnic, Mac ?

— Sigur, sigur, răspunse dentistul ; am avut o trufă de Gotha.

— Iar August a pierdut vaporaşul, interveni Trina, şi tata l-a plesnit. Îmi amintesc perfect.

— O, priviţi, spuse doamna Heise, arătînd cu capul spre un ins care urca spre cabină. Nu e domnul Schouler ?

Era Marcus, neîndoielnic. Văzînd grupul, îi privi o clipă uluit, apoi urcă în fugă spre ei, cu ochii holbaţi.

— Asta-i culmea ! spuse el, emoţionat. Dar ce e ? Undeaţi pornit ? Spuneţi, nu-i ciudat să ne întîlnim cu toţii în felul ăsta ?

Salută larg pe cele trei femei, dădu mîna cu „verişoara Trina", şi adăugă întorcîndu-se spre bărbaţi :

— Mă bucur că vă văd, domnule Heise. Bună, domnule Ryer.

Pe dentist, care schiţase o mişcare de salut reţinut, îl ignoră cu totul. McTeague se aşeză pe scaun, mormăind ceva în mustaţă.

— Spuneţi-mi, ce se întîmplă, unde-aţi pornit aşa cu toţii ? întrebă iar Marcus.

— Mergem la un picnic, strigară cele trei femei, vorbind toate deodată.

Iar Trina adăugă :

— Mergem iar la vechiul nostru Schuetzen Park. Dar văd că nici tu nu te laşi mai prejos, vere Mark ; şi tu arăţi ca unul care are o destinaţie asemănătoare.

De fapt, Marcus era îmbrăcat foarte îngrijit. Purta nişte pantaloni albaştri, o haină neagră „cu şliţuri", şi o cravată albă de batist (pentru el simbolul supremei eleganţe). Avea de asemenea un baston, o vergea subţire de ebonit, cu cap aurit, oferit de „Clubul pentru Perfecţionare", în semn de recunoştinţă „pentru serviciile aduse".

— E drept, e drept, admise Marcus, rînjind. Mi-am luat o zi de concediu, astăzi. Am puţină treabă la Oakland şi m-am gîndit să trec şi pe Strada B s-o văd pe Selina. N-am mai trecut pe la...

Dar grupul scoase o exclamaţie.

— O, dar Selina vine cu noi !

— Urmează să ne întîlnim la staţia din Schuetzen Park, explică Trina.

Treburile lui Marcus în Oakland erau pură invenţie. Trecea golful cu singura intenţie de a o vedea pe Selina. Marcus se împrietenise cu Selina la puţin timp după căsătoria Trinei, şi de atunci o „frecventa" constant, orbit şi atras de aleasa ei educaţie, faţă de care afişa un respect deosebit. La perspectiva de a nu o întîlni de data asta, se simţi sincer dezolat. Supărarea lui luă deodată forma unei porniri împotriva lui McTeague. Toată vina o purta dentistul. Ah, McTeague se interpunea şi acum între el şi Selina, cum se interpusese cîndva între el şi Trina. Uite, dom'le, fir-ar să fie ! cum îşi bătea joc şi acum de el. Deodată îi năvăli sîngele în obraji şi se uită furios spre dentist care, prinzîndu-i privirea, începu din nou să mormăie sub mustaţă.

— Bine, dar, începu doamna Ryer şovăind, privind spre Ryer ca pentru a cere aprobare, de ce să nu vină şi Marcus cu noi ?

— Vai, dar sigur că da, exclamă doamna Heise, ignorînd cu totul ghionturile viguroase ale soţului ei. Cred că avem mîncare suficientă pentru toată lumea ; nu eşti de aceeaşi părere, doamnă McTeague ?

Interpelată astfel, Trina nu putu decît să aprobe.

— Dar desigur, vere Mark, spuse ea ; vino cu noi, bineînţeles dacă vrei.

— Păi, fiţi siguri că vin, strigă Marcus, entuziasmat deodată. Sigur, e grozav ; e, într-adevăr ; un picnic... ah, sigur... şi o s-o întîlnim pe Selina în staţie.

Vaporul trecea pe lîngă Goat Island, cînd şelarul propuse ca bărbaţii să coboare la bar, pe puntea inferioară, şi să bea cîte ceva. Ideea se bucură de un succes imediat.

— Să te vedem la treabă, spuse Ryer.

— Bun, o să bem ceva ! Da, domnule, o să bem, într-adevăr.

— Da, da, băutură, ăsta-i cuvîntul.

La bar, Heise şi Ryer comandară cocteiluri, Marcus ceru „crème Yvette" ca să-i năucească pe ceilalţi. Dentistul dori bere.

— Ascultaţi, exclamă deodată Heise, pe cînd îşi luau paharele. Ascultaţi, domnilor, se întoarse el spre Marcus şi dentist. În ultimul an, sau aşa ceva, voi doi v-aţi cam

stat în gît unul altuia ; ce-ar fi să vă daţi mîna acuma, şi să uitaţi totul ?

McTeague fu cuprins deodată de un puternic sentiment de generozitate. Întinse mîna lui mare.

— N-am nimic contra lui Marcus, mormăi el.

— Mă rog, n-am nimic împotrivă, admise Marcus, puţin ruşinat, cînd li se atinseră palmele. E-n regulă.

— Aşa, aşa, exclamă Heise, încîntat de succesul ideii lui. Şi-acum, să bem, băieţi.

Ridicînd paharele, băură cu toţii în tăcere.

Picnicul din ziua aceea a fost foarte reuşit. Nimic nu se schimbase în Schuetzen Park din ziua picnicului memorabil al familiei Sieppe, cu patru ani în urmă. După ce mîncară, bărbaţii se îndreptară spre poligonul de tragere, în timp se Selina, Trina şi celelalte două femei strîngeau vasele. O oră mai tîrziu bărbaţii li se alăturară, foarte bine dispuşi. Ryer cîştigase concursul improvizat, totalizînd un scor impresionant, în care se includeau şi trei ţinte lovite drept la mijloc, pe cîtă vreme McTeague nu fusese în stare nici măcar să atingă ţinta.

Competiţia de tir stîrnise în ei spiritul de concurenţă, şi restul după-amiezii îl petrecură cu exerciţii atletice. Femeile stăteau pe un taluz cu iarbă, cu pălăriile şi mănuşile alături, privind la bărbaţii, care se luptau între ei. Aceştia, stimulaţi de micile strigăte ale femeilor şi de bătăile din palme, începură să se grozăvească. Îşi scoaseră hainele şi vestele, chiar şi cravatele şi gulerele, şi începură să se întreacă între ei, leoarcă de sudoare, ca să producă impresie asupra nevestelor. Alergară curse de cîte o sută de iarzi pe aleea de zgură, executară cîteva figuri stîngace la inele şi la barele paralele. Găsiră chiar un bolovan mare, rotund, pe plajă, şi un timp aruncară cu „greutatea". Atît timp cît se pusese problema agilităţii, cel mai bun fusese, de departe, Marcus ; dar forţa imensă a dentistului, forţa lui brută, rudimentară, grosolană, constituia obiectul admiraţiei tuturor. McTeague spărgea nuci — luate din coşurile cu mîncare — în îndoitura braţului şi arunca bolovanul cu aproape doi metri mai departe decît ceilalţi. Heise se considera deosebit de tare în încheieturile mîinilor, dar dentistul, cu o singură mînă, îi smulse un baston, din ambele mîini, cu o răsucire care aproape

că i-a luxat celuilalt brațul. Apoi dentistul ridică niște greutăți, se atîrnă în bărbie de inele, fără să dea semne că ar putea obosi vreodată.

Aceste succese îi suciră capul ; se învîrtea țanțoș prin fața femeilor, scoțîndu-și pieptul în afară și lungindu-și buzele într-un rînjet triumfător. Pe măsură ce-și etala forța, începu să abuzeze de ea ; îi maltratară aproape pe ceilalți, încleștîndu-le și strîngîndu-le brațele pînă ce se zvîrcoleau de durere, sau plesnindu-l pe Marcus peste spate încît acestuia i se tăia respirația, încercînd cu disperare să înghită o gură de aer. Vanitatea copilăroasă a acestei namile nu se deosebea cu nimic de aceea a unui școlar. Începu să-și povestească isprăvile de forță de pe vremea cînd era tînăr. Odată, doborîse o juncană cu o lovitură de pumn între ochi, da, și juncana înțepenise, începuse să tremure, și murise fără să se mai scoale.

McTeague își spuse povestea o dată, și încă o dată. Povesti, în tot cursul după-amiezii, cui voia s-asculte, minunea aceea, exagerînd efectul loviturii, și inventînd detalii cumplite. Da, juncana făcuse spume la gură, și ochii i se căscară — da, da, ochii i se holbaseră uite așa — iar măcelarul spusese că țeasta-i era făcută zob, da, ăsta-i cuvîntul — parcă-ar fi fost lovită cu barosul.

Deși se împăcase cu dentistul pe vapor, aversiunea lui Marcus față de McTeague se trezi din nou, o dată cu lăudăroșeniile acestuia. Cînd McTeague îl plesni peste spate, el se retrase deoparte ca să-și recapete respirația, privindu-l cu o ură feroce pe dentist care se plimba în sus și-n jos, îmbătat de privirile admirative ale femeilor.

„Ah, dentist de duzină," scrîșni el printre dinți. „Ah, plombagiu cu zinc, ucigaș de vaci, ce ți-aș arăta eu o dată, namilă și scîrnăvie — mă... mă... *ucigaș de vaci !*

Cînd reveni între ei, îi găsi pregătindu-se pentru o repriză de trîntă.

— Știți ceva, spuse Heise, facem o întrecere. O să lupt eu cu Marcus, și doctorul cu Ryer, apoi cîștigătorii între ei.

Femeile bătură din palme, încîntate. O să fie palpitant. Trina strigă :

— Mai bine mi-ai da să-ți țin banii și cheile, Mac, să nu le pierzi din buzunar.

Bărbaţii încredinţară femeilor lucrurile de preţ, şi începură trinta.

Dentistul îl doborî pe Ryer fără măcar să-şi schimbe poziţia ; Marcus şi şelarul se luptară un timp, pînă cînd Heise alunecă deodată pe o fîşie de gazon şi căzu pe spate. Rostogolindu-se împreună cu el, Marcus se răsuci de sub adversarul său şi îi forţă spre pămînt întîi un umăr, apoi pe celălalt.

— În regulă, în regulă, gîfîi şelarul, înveselit, sînt învins. Acum, o să te lupţi cu doctorul, adăugă, după ce se ridicase în picioare.

Repriza dintre McTeague şi Marcus se anunţa interesantă. Dentistul, desigur, avea un avantaj enorm în ceea ce priveşte forţa, dar Marcus se mîndrea cu tehnica lui, cunoscînd ceva din metoda strangulării şi „simplu Nelson". Cînd se aşezară faţă în faţă, bărbaţii se retraseră pe margine ca să le facă loc, iar Trina şi celelalte femei se ridicară în picioare, de emoţie.

— Pariez că Mac o să-l doboare, totuşi, zise Trina.

— Gata ! strigă Ryer.

Dentistul şi Marcus se apropiară, urmărindu-se atent din priviri. Se învîrtiră în jurul ringului improvizat. Marcus căuta înfrigurat un moment prielnic. Scrîşnea din dinţi, spunîndu-şi că dacă l-ar trînti pe McTeague, l-ar omorî cu siguranţă. Ah, o să-i arate el lui, acuma. Deodată, cei doi se încleştară ; Marcus căzu în genunchi. Dentistul îşi prăvăli trupul mare pe umerii adversarului şi, proptindu-i în faţă palma uriaşă, îl împinse în jos, pe spate. Nu se punea problema să rezişti unei asemenea forţe colosale. Marcus se răsuci şi căzu cu faţa la pămînt.

McTeague se ridică în aceeaşi clipă, rîzînd de bucurie.

— Eşti învins, exclamă el.

Marcus se ridică în picioare.

— Nici un învins, strigă el, cu pumnii încleştaţi. Nici un învins, la dracu ! Trebuie să ating pămîntul cu umerii.

McTeague păşea ţanţoş, jubilînd.

— Ei, eşti învins. Te-am doborît. Nu l-am doborît, Trina ? Ehei, n-ai cum să te lupţi *cu mine*.

Marcus fierbea de furie.

— Nu-i adevărat ! nu-i adevărat ! nu-i adevărat ! Şi nici nu poţi să mă dobori ! Trebuie să mai luptăm o dată.

Se apropiară şi ceilalţi. Vorbeau toţi deodată.

— Are dreptate.

— Nu l-a învins.

— Amîndoi umerii, jos.

Trina bătea din palme şi-i făcea semne cu mîna lui McTeague, de pe micul răzor pe care stătea, deasupra lor. Marcus îi întrerupse pe toţi, zbierînd şi tremurînd de ciudă şi furie.

— Înţelege că nu aşa se luptă. Cel doborît trebuie să atingă pămîntul cu amîndoi umerii. Trebuie să-mi mai acorzi o repriză.

— Aşa e, spuse Heise, amîndoi umerii. Mai încearcă o dată. Tu şi Schouler trebuie să mai încercaţi o dată.

McTeague era zăpăcit de atîta vorbărie. Nu putea înţelege despre ce era vorba. L-o fi jignit iar pe Marcus?

— Ce? Ce? Despre ce-i vorba? exclamă el, perplex, uitîndu-se de la unul la altul.

— Haide, trebuie să mai lupţi o dată cu mine, zbieră Marcus.

— Sigur, sigur, strigă dentistul. O să mai lupt o dată cu tine. Lupt cu oricine, strigă el, ca izbit deodată de o idee.

Trina privea cu oarecare teamă.

— Mark e puţin cam turbat, spuse ea cu jumătate de voce.

— Da, admise Selina. Domnul Schouler are un temperament foarte aprins, dar nu se teme de nimic.

— Gata! strigă Ryer.

De data asta Marcus era mai prudent. De două ori, în timp ce McTeague se repezea spre el, reuşi să se strecoare cu abilitate. Dar cînd McTeague reveni a treia oară cu capul aplecat, Marcus, ridicîndu-se în toată lungimea lui, îl prinse cu mîinile în jurul gîtului. Dentistul îl apucă şi-i sfîşie mîneca de la cămaşă. Se auzi un hohot răsunător de rîs.

— Fii atent că-ţi pierzi cămaşa, strigă doamna Ryer.

Cei doi se luptau fără cruţare. Ceilalţi îi auzeau icnind şi gîfîind, în timp ce trudeau încleştaţi. Ghetele lor smulgeau bulgări mari de gazon. Deodată, căzură amîndoi, cu o bufnitură cumplită. Dar în timpul căderii, Marcus, ca un ţipar, se zvîrcoli, scăpînd din încleştarea dentistului,

şi căzu pe o latură. McTeague se prăbuşi peste el cu o cădere de bou înjunghiat.

— Acum trebuie să-l întorci pe spate, strigă Heise către dentist. Altfel nu e învins.

Apăsînd cu bărbia-i uriaşă, proeminentă, umărul lui Marcus, dentistul icnea şi se zbuciuma. Faţa-i ardea, iar claia de păr blond îi căzu pe frunte, plină de sudoare. Marcus, în ciuda eforturilor disperate, începea să cedeze. Un umăr îi era jos, iar celălalt începuse să-l urmeze; încet, încet se apropia de pămînt. Micul grup de spectatori îşi ţinea respiraţia. Selina rupse tăcerea, ţipînd ascuţit:

— Dar puternic mai e doctorul McTeague!

Marcus o auzi şi furia lui depăşi orice limite. Furia nebună din cauza înfrîngerii pe care urma să i-o provoace dentistul, şi asta sub ochii Selinei, ura pe care i-o purta „prietenului" de altădată, şi ura neputincioasă a propriei slăbiciuni, au rupt dintr-o dată toate zăgazurile.

— Fii blestemat! Dă-te jos de pe mine, strigă el înăbuşit, scuipînd cuvintele cum îşi scuipă şarpele veninul.

Spectatorii ţipară. O dată cu blestemul, Marcus îşi întorsese capul şi-l muşcase pe dentist de ureche, din care ţîşni un şuvoi de sînge roşu-aprins.

Urmă o scenă cumplită. Bruta care zăcuse pînă atunci în McTeague atît de aproape de suprafaţă se trezi subit — monstruoasă, irezistibilă. McTeague sări în picioare zbierînd cuvinte fără înţeles, cu totul altfel de cum erau modulaţiile de bas ale vorbirii lui. Era urletul hidos al unei fiare rănite, ţipătul unui elefant atins. Nu articula nici un cuvînt; în torentul de sunete ascuţite pe care-l scotea prin gura larg deschisă nu era nimic omenesc. Era ceva ce nu mai avea nimic uman; mai degrabă un ecou din junglă.

Prea încet şi indolent ca să se supere în situaţii obişnuite, McTeague era acum alt om. Furia lui se transformă într-o obsesie, o manie nocivă, nebunia patimei, furia exaltată şi perversă a unui nebun, surdă şi oarbă, ceva lipsit de raţiune şi sensibilitate.

Ridicîndu-se, apucă cu amîndouă mîinile pe Marcus de încheietura mîinii. Nu lovea, şi nici nu ştia ce face. Tot ce ştia era că trebuie să stoarcă toată viaţa din omul din faţa lui, să-l strivească şi să-l anihileze imediat. Înşfăcîn-

du-şi adversarul cu mîinile-i enorme, puternice şi noduroase, acoperite cu păr aspru gălbui — mîinile unui fost vagonetar — îl învîrti în jurul lui, ca un aruncător care învîrte ciocanul în jurul lui. Picioarele lui Marcus se ridicară în aer, fluturînd la fel de inerte şi de neputincioase ca nişte haine goale. Deodată se auzi un trosnet ascuţit, aproape ca un pocnet de pistolet. McTeague îi dăduse drumul, şi Marcus se rostogolea prin iarbă ; braţul, cel pe care i-l prinsese McTeague, se îndoi imediat, ca şi cum i-ar mai fi apărut o articulaţie între cot şi încheietură. Braţul era rupt.

Începură să ţipe toţi, în acelaşi timp. Heise şi Ryer se repeziră între cei doi. Selina îşi întoarse capul. Trina îşi frămînta mîinile şi striga înspăimîntată de moarte :

— Oh, opriţi-i, opriţi-i ! Nu-i lăsaţi să se bată. O, e îngrozitor !

— Gata, gata, doctore, gata. Nu-ţi ieşi din minţi, striga Heise, agăţîndu-se de dentist. A fost destul. Ascultă-mă, de ce nu mă asculţi ?

— Oh, Mac, Mac, strigă Trina, luînd-o la goană spre soţul ei, Mac, iubitule, ascultă-mă ; eu sînt, Trina, uită-te la mine...

— Prinde-i cealaltă mînă, te rog, Ryer, gîfîia Heise. Repede.

— Mac, Mac, striga Trina, cu mîinile în jurul gîtului lui McTeague.

— Pentru Dumnezeu, calmează-te, doctore, nu-nţelegi ? zbieră şelarul. Doar nu vrei să-l omori, nu ?

Doamna Ryer şi soţia cea şchioapă a lui Heise umpleau aerul cu ţipetele lor. Selina chicotea cuprinsă de un acces de isterie. Marcus, îngrozit, dar prea mîndru ca să fugă, ridicase cu mîna stîngă o piatră ascuţită şi stătea în defensivă. Braţul drept umflat, cu mîneca ruptă, îi atîrna, cu dosul mîini răsucit în locul unde ar fi trebuit să fie palma. Cămaşa-i era plină de pete de iarbă şi de sînge.

Dar McTeague, în mijlocul grupului care se lupta să-l ţină, era apucat de nebunie. Un obraz, gîtul, umărul şi pieptii cămăşii erau pline de sînge. Încetase să urle, dar continua să mîrîie printre dinţii încleştaţi, în timp ce se zvîrcolea să scape din strînsoarea celorlalţi :

— Îl omor ! Îl omor ! Îl omor ! Dracu să te ia, Heise, exclamă apoi deodată, încercînd să-l pocnească pe șelar. Lăsați-mă în pace, auziți !

Încetul cu încetul îl îmblînziră, sau mai degrabă (căci el punea prea puțin preț pe ce i se spunea) furia lui bestială se potoli treptat. Se întoarse lăsînd să-i cadă brațele, suflînd greu, și privind tîmp în jur, ba căutînd ceva prin iarbă, ba uitîndu-se roată la chipurile celor ce-l înconjurau. Urechea-i sîngera de parcă nu voia să se mai oprească.

— Ascultă doctore, întrebă Heise, ce trebuie să facem acum ?

— Ăă ? răspunse McTeague. Ce... ce vrei să zici ? Ce e ?

— Ce să facem ca să-ți oprim sîngele ?

McTeague nu răspunse, ci se uita țintă la pieptul cămășii stropit cu sînge.

— Mac, strigă Trina, cu capul foarte aproape de al lui, spune-ne ceva, ce trebuie să facem ca să-ți oprim sîngele ?

— Colodiu, spuse dentistul.

— Dar n-avem de unde să luăm ; noi...

— Vezi că avem niște gheață în coșul cu mîncare, interveni Heise. Am adus-o pentru bere ; ia și șervețelele și fă un bandaj.

— Gheață, mormăi dentistul, sigur, gheață, ăsta-i cuvîntul.

Doamna Heise și soții Ryer îngrijeau brațul rupt al lui Marcus. Selina ședea pe răzorul de iarbă, oftînd și lăcrimînd. Trina rupse în fîșii șervețelele și, spărgînd niște gheață, făcu un bandaj pentru capul soțului ei.

Grupul se împărți în două ; soții Ryer și doamna Heise erau aplecați asupra lui Marcus, în timp ce șelarul și Trina se învîrteau în jurul lui McTeague, care stătea jos, cu cămașa toată pătată de sînge, detașîndu-se violent pe fundalul verde-deschis al ierbii. Între cele două grupuri se afla zona de gazon răscolit și sfărîmat — ringul de luptă ; în jur stăteau risipite coșurile de picnic, împreună cu sticle goale de bere, coji de ouă și cutii de sardele. În mijlocul ringului improvizat fîlfîia în briza mării mîneca ruptă a cămășii lui Marcus.

Pe Selina n-o lua nimeni în seamă. Pe neașteptate, începu să chicotească iar isteric, apoi strigă, cu un hohot de rîs :

— Oh, ce sfîrșit de picnic !

Capitolul 12

— Și-acum, Maria, spuse Zerkow, cu o voce spartă, gîtuită, aproape șoptită, trăgîndu-și mai aproape de masă, și-acum, fata mea, hai s-o mai auzim o dată. Mai povestește despre serviciul ăla de aur — despre serviciu. Începe cu „Erau o sută de bucăți, și fiecare era de aur".

— Nu știu despre ce vorbești, Zerkow, răspunse Maria. N-au existat niciodată nici tacîmuri de aur, nici serviciu. Cred că ai visat.

Maria și evreul polonez cel roșcat se căsătoriseră la o lună după picnicul lui McTeague care se terminase atît de lamentabil. Zerkow o luase acasă pe Maria, în vizuina lui mizerabilă de pe străduța din spatele blocului, iar cei din bloc trebuiseră să-și găsească o altă femeie de corvoadă. Timpul trecuse, o lună, șase luni, un an întreg. La urmă, Maria dăduse naștere unui copil, un prunc nenorocit, bolnăvicios, care n-avea nici măcar atîta putere sau minte ca să plîngă. În perioada nașterii, Maria își pierduse mințile și rămăsese cu mintea rătăcită vreo zece zile. Își revenise tocmai la timp ca să aranjeze înmormîntarea copilașului. Nici Zerkow nici Maria n-au fost afectați nici de naștere, nici de moartea copilului. Zerkow îl întîmpinase cu evidentă neplăcere, de vreme ce acesta însemna o gură de hrănit în plus. Acum Maria își pierdea timp îndelungat uzul rațiunii, încît abia reușea să-și amintească uneori cum arătase copilul cînd trăia. Copilul, care venise nedorit, și dispăruse neregretat, fusese un incident în viața lor. Nu avusese nici măcar nume ; o mică ființă ciudată, hibridă, apărută și dispărută în răstimp de numai două săptămîni, dar îmbinînd totuși în trupșoru-i plăpînd sînge evreiesc, polonez și spaniol.

Dar naşterea acestui copil avu consecinţe deosebite. Maria îşi revenise cu timpul din rătăcire şi în cîteva zile gospodăria îşi restabilise obişnuitul regim sordid, iar Maria îşi văzu de treburi ca de obicei. Apoi, într-o seară, cam la o săptămînă după înmormîntarea copilului, Zerkow îi ceru Mariei să-i spună pentru a suta oară povestea serviciului de aur.

Zerkow ajunse să creadă cu tărie în povestea aceasta. Se convingea tot mai mult că demult Maria, sau ai săi, posedaseră acele o sută de piese de aur. Şi în mintea lui pervertită, halucinaţia începuse să dobîndească noi dimensiuni. Nu numai că acest serviciu a existat cîndva, dar exista şi acum, întreg, intact; nu lipsea din el nici măcar o singură bucată de aur lustruit. Exista pe undeva, cineva îl avea, închis în cufărul acela de piele, cu căptuşeală vătuită şi lacăte rotunde de alamă. Trebuia căutat şi pus la adăpost, trebuia cucerit, dobîndit — cu orice preţ. Maria trebuia să ştie unde se afla; cu ajutorul întrebărilor, Zerkow avea să obţină fără îndoială toate informaţiile de la ea. Într-o bună zi, dacă avea să fie consecvent, va reuşi să dezlege misterul întregii combinaţii, limpezind toate amintirile încîlcite ale Mariei. Maria avea să-i spună unde sînt cele o sută de obiecte de aur, unde sînt ascunse, îngropate, iar el va merge acolo şi le va găsi, şi toată acea splendoare de aur avea să fie a lui şi numai a lui, pentru totdeauna. Serviciul acesta devenise obsesia lui Zerkow.

În seara aceea, la o săptămînă după înmormîntarea copilului, în odaia ponosită din spatele prăvăliei, Zerkow o făcu pe Maria să stea la masă în faţa lui — cu sticla de whisky şi paharul roşu cu piciorul spart între ei — şi-i spuse:

— Şi-acum, Maria, spune povestea cu serviciul de aur.

Maria îl privi lung, în timp ce pe chip i se întipărea treptat o expresie de perplexitate.

— Ce serviciu de aur? spuse ea.

— Acela pe care-l aveau ai tăi, în America Centrală. Haide, Maria, începe, începe.

Evreul îşi întinse gîtul, muşcîndu-şi nerăbdător degetele.

— Ce serviciu de aur'? spuse Maria, încruntîndu-se la el, în timp ce-şi bea paharul. Ce serviciu de aur ? Habar n-am despre ce vorbeşti, Zerkow.

Zerkow căzu pe spate, zgîindu-se la ea.

— Păi, farfuriile alea de aur din care obişnuiau să mănînce ai tăi. Şi despre care mi-ai vorbit de o sută de ori.

— Eşti nebun, Zerkow, spuse Maria. Dă-mi sticla, te rog.

— Haide, haide, stărui Zerkow, transpirînd de dorinţa de a o auzi cît mai grabnic, haide, fetiţa mea, nu fi proastă ; s-o auzim, s-o auzim. Haide, începe : „Erau mai mult de o sută de bucăţi, şi fiecare era din aur". Oh, ştii tu ; haide, haide.

— Nu-mi amintesc de-aşa ceva, protestă Maria, întinzîndu-se spre sticlă.

Zerkow i-o smulse.

— Proasto ! horcăi el, încercînd să strige. Proasto ! Să nu-ncerci să mă păcăleşti *pe mine*, că te omor. Ştii prea bine ce-i cu serviciul, şi ştii şi unde e.

Deodată îşi înălţă vocea pînă la strigătul acela aspru şi prelung cu care străbătea străzile. Se ridică în picioare, cu degetele lungi, încîrligate-n pumni. Era ameninţător, teribil în mînia lui. Se aplecă asupra Mariei, băgîndu-i pumnul în faţă.

— Sînt convins că le ai pe undeva ! zbieră el. Sînt convins că le ai pe undeva, şi le ascunzi de mine. Unde sînt ? Unde sînt ? Sînt aici ? şi îşi roti ochii prin odaie. Ei ? Ei ? continuă el, zgîlţîind-o de umeri. Unde sînt ? Pe-aici ? Spune-mi unde e ? Spune-mi, sau te omor !

— Nu-s aici, strigă Maria, smucindu-se din strînsoarea lui. Şi nu sînt nicăieri. Ce serviciu de aur ? Despre ce anume vorbeşti ? Nu-mi amintesc nimic despre nici un serviciu de aur.

Nu, Maria nu-şi amintea. Rătăcirile şi vălmăşeala din mintea ei, care au urmat naşterii copilului, se pare că îi reordonaseră ideile în legătură cu acest subiect. Mania ei trecuse printr-o criză, potolindu-se, i-a limpezit mintea de vechea obsesie. Nu-şi amintea. Sau poate că serviciul acela de aur, pe care şi-l amintise pînă acum, avusese cîndva un suport real, puternic şi rezonabil. Era posibil ca

uitarea de acum să fie o consecință a unei dereglări cerebrale, o reminiscență a demenței de după naștere. Oricum, Maria nu-și mai amintea ; ideea serviciului de aur îi zbura cu totul din cap, abătîndu-se în schimb asupra lui Zerkow, torturîndu-l. De acum înainte Zerkow, scormonitorul gunoaielor din oraș, ahtiatul după aur, era cel care vedea minunatul serviciu de aur cu ochiul minții sale rătăcite. El era cel care-l putea descrie acum, convingător și în detaliu. Maria se mulțumise doar să și-l amintească ; avariția lui îl îmboldea să creadă în existența lui, convingîndu-l că era ascuns undeva, poate chiar în casa aceea, stivuit undeva de Maria. Căci era limpede, și faptul constituia o mărturie că așa săteau lucrurile, că Maria nu l-ar fi putut descrie cu atîta uimitoare exactitate, pînă în detaliu, dacă nu l-ar fi văzut mai înainte, sau poate chiar în aceeași oră, în *aceeași oră ?*

— Bagă de seamă, șopti el, răgușit, spre soția sa. Bagă de seamă, fata mea. Că o să-l caut, și-o să-l caut, și-o să-l caut, și pînă la urmă o să-l găsesc — o să-l găsesc, o să vezi... o să-l găsesc, o să-l găsesc ; și dacă nu vrei să-mi spui, o să găsesc un mijloc să te fac să-mi spui. O să te fac să vorbești — crede-mă, o să te fac, o să te fac, fata mea — crede-mă.

Și Maria, cînd se trezea uneori noaptea, constata că Zerkow nu era în pat, și-l vedea scotocind într-un colț la lumina lanternei, bolborosind :

— Erau mai mult de-a sută de bucăți, și fiecare era de aur... cînd deschideai cufărul îți luau ochii... și vasul acela de punci, care făcea singur o avere, se pare ; aur masiv, greu, gros, curat, nimic altceva decît aur, aur, grămezi-grămezi de aur — ce splendoare ! Și totuși o să-l găsesc, o să-l găsesc. E pe-aici pe undeva, ascuns pe undeva pe-aici.

Pînă la urmă, insuccesele-i continui începură să-l exaspereze. Într-o zi își luă biciul din căruță și începu s-o croiască pe Maria icnind :

— Unde e, bestie ? Unde e ? Spune-mi unde e ; o să te fac eu să vorbești.

— Nu știu, nu știu, striga Maria, sărind într-o parte și-n alta ca să-i evite loviturile. Dacă aș ști, ți-aș spune, Zer-

kow ; da nu știu nimic despre asta. Cum să-ți spun, dacă nu știu ?

Apoi, într-o seară, evenimentele au culminat printr-o criză. Marcus Schouler se afla în camera lui, pe care o ocupase dintotdeauna, deasupra „Saloanelor" lui McTeague. Era între unsprezece și douăsprezece noaptea.

Vastul imobil se cufundase în tăcere ; afară, strada era liniștită, exceptînd uruitul și scrîșnetul cîte unui tramvai care trecea din cînd în cînd, ori gîlgîitul și măcăitul gîștelor și rațelor în piața pustie de peste drum. Marcus era în cămașă ; se străduia, transpirînd și înjurînd, să-și bage restul hainelor într-un geamantan mititel. Camera era într-o mare dezordine. Arăta ca și cînd Marcus ar fi fost pe punctul de a se muta. Stătea în fața geamantanului, ținînd în mînă cutia cu prețiosu-i joben de mătase. Se înfuriase pe încăpățînarea unei perechi de pantofi care, oricum i-ar fi aranjat, refuzau să intre în valiză.

„V-am pus *și-așa*, v-am pus *și-așa*", exclamă el furios, printre dinți, „și nu vreți să intrați", și înjură groaznic, încercînd să-i scoată iar, cu mîna care-i rămăsese liberă. „Acum n-o să vă mai iau de loc ; nu, într-adevăr".

Fu întrerupt de un ropot de pași pe scările din dos și de niște izbituri puternice în ușă. Deschise, și în cameră năvăli Maria Macapa, cu părul despletit și ochii lărgiți de spaimă.

— Oh, domnule Schouler, icni ea, încuiați ușa, repede. Nu-l lăsați să mă prindă. Are un cuțit și zice că mă omoară dacă nu-i spun unde e.

— Cine are ? Ce are ? Unde-i ce ? strigă Marcus, aprinzîndu-se subit.

Deschise ușa și-și aruncă privirile în holul întunecat, cu pumnii strînși, gata să se bată — neștiind cu cine, nici de ce.

— Zerkow, scînci Maria, trăgîndu-l în cameră și zăvorînd ușa în urma lui. Avea un cuțit uite-atîta. Oh, Dumnezeule, uite-l că vine ! Nu-i el ? Ascultați.

Zerkow urca scările, strigînd-o pe Maria.

— Nu-l lăsați să mă prindă, vă rog, domnule Schouler, scînci Maria.

— O să-l rup în două, țipă Marcus, alb de furie. 'Ți-nchipui că mă tem de cuțitul lui ?

— Știu unde ești, urlă Zerkow, de pe palier. Ești în camera lui Schouler. Ce faci în camera lui Schouler noaptea, la ora asta ? Ieși afară de-acolo ; ar trebui să-ți fie rușine. O să te omor Maria. Ieși de-acolo, și-o să vezi.

— O să-ți fac eu de petrecanie ție, zbieră Marcus, descuind ușa și fugind în hol.

— Să-mi dai nevasta, exclamă evreul, coborînd puțin cu spatele. De ce fuge de la mine și vine în camera dumitale ?

— Aveți grijă, are un cuțit ! strigă Maria prin deschizătura ușii.

— Ah, aici erai. Ieși de-acolo și vino acasă, exclamă Zerkow.

— Pleacă dumneata de-aici, strigă Marcus, pășind spre el, furios. Cară-te de-aici.

— Trebuie să vină și Maria cu mine.

— Cară-te de-aici, zbieră Marcus, și dă încoace cuțitul ăla. Îl văd ; nu-i nevoie să-l ascunzi după picior. Dă-l încoace, țipă el deodată, și mai înainte ca Zerkow să-și dea seama, Marcus i-l smulse din mînă. Și-acum, cară-te de-aici.

Zerkow se retrase, încercînd să vadă peste umerii lui Marcus.

— Vreau s-o iau pe Maria acasă.

— Pleacă de-aici. Dă-i drumul, sau dacă nu, te vîntur eu afară.

Ușa de la stradă se închise. Evreul dispăruse.

— Uf! pufni Marcus, umflîndu-se în pene. Uf ! 'Și-nchipuie că mă tem de cuțitu' lui. Eu nu mă tem de *nimeni*, strigă el cu o anume intenție, căci McTeague și soția lui, alarmați de gălăgie, se uitau peste balustradă de pe palierul de sus. De nimeni, repetă Marcus.

Maria ieși în hol.

— A plecat ? Sigur a plecat ?

— Ce s-a întîmplat ? întrebă deodată Marcus.

— Mă trezisem acum vreo oră, explică Maria ; și Zerkow nu era în pat ; poate că nici nu se culcase de loc. Era îngenuncheat lîngă chiuvetă și săpa la lumina lanternei sub dușumea, după ce scosese cîteva scînduri din podea. Săpa, cred, cu cuțitu', și murmura tot timpu' ; „Mai mult de o sută de bucăți, și fiecare de aur". Apoi, pe neașteptat

tate, dădu cu ochii de mine. Stăteam în capu' oaselor, și el a sărit în picioare și a venit la mine cu cuțitu' și zice : „Unde-s ? Unde-s ? Știu că le-ai ascuns undeva. Unde-s ? Spune-mi, sau te-njunghii". Eu i-am zis cîteva și l-am ținut la distanță pînă mi-am luat halatu', apoi am fugit. N-am îndrăznit să mai rămîn.

— Bine, dar în primul rînd de ce a trebuit să-i povestești despre serviciu' ăla ? strigă Marcus.

— Nu i-am spus niciodată nimic, protestă Maria, cu toată energia. Nu i-am spus, și nici n-am auzit vreodată de vreun serviciu de aur. Nu știu de unde i-a venit ideea asta ; trebuie să fie nebun.

Între timp, Trina și McTeague, Moș Grannis și micuța domnișoară Baker — toți locatarii de la etajele de sus se strînseseră în jurul Mariei. Trina și dentistul, care se culcaseră, erau îmbrăcați sumar, iar coama uriașă de păr negru a Trinei îi atîrna pe spate în două cosițe groase, pînă jos, la brîu. Moș Grannis și croitoreasa, deși era tîrziu, încă nu erau culcați cînd îi alarmase Maria.

— Vai, Maria, spuse Trina, dar ne vorbeai foarte des despre serviciul tău de aur. Spuneai că era al familiei tale.

— Niciodată, niciodată, niciodată ! exclamă Maria, vehement. Sînteți nebuni cu toții. Nici măcar n-am *auzit* vreodată de vreo farfurie de aur.

— Să știi, interveni domnișoara Baker, că ești o ființă ciudată, Maria ; e tot ce pot să spun.

Și, părăsind grupul, se întoarse în camera ei. Moș Grannis o urmări cu coada ochiului, și după cîteva clipe o urmă, părăsind grupul la fel de neobservat ca atunci cînd i se alăturase. Treptat, blocul se liniști din nou. Trina și McTeague se întoarseră în cameră.

— Cred că trebuie să mă duc înapoi, spuse Maria. Acuma nu mai e nici o primejdie. Fără cuțit, nu mă tem de el.

— Ascultă, strigă Marcus în urma ei, dacă-și face iar de cap, să țipi ; o să te aud. N-o să-l las să-ți facă vreun rău.

Marcus intră în cameră, reluîndu-și disputa cu pantofii. Ochii îi căzură pe cuțitul lui Zerkow, un cuțit lung, ascuțit, de vînătoare, cu mîner de corn. „Pe tine o să te iau cu mine", exclamă deodată. „Acolo, o să am nevoie de tine".

În timpul acesta, domnișoara Baker își făcea un ceai, ca să-și calmeze nervii zdruncinați de întîmplare. În seara asta merse atît de departe, încît făcu ceai pentru două persoane, așezînd încă un tacîm pe masă, în fața ei, o ceșcuță și o farfurioară, și una din linguriţele ei de argint Gorham. Dincolo, foarte aproape de peretele despărțitor, Moș Grannis lega numere de reviste vechi.

— Știi ce cred eu, Mac ? spuse Trina, după ce reveniră în dormitor. Am impresia că Marcus se pregătește să plece.

— Cum ? Cum ? murmură dentistul, năuc și somnoros. Ce spui ? Ce ziceai de Marcus ?

— Cred că Marcus împachetează, de vreo două, sau trei zile. Mă întreb dacă nu cumva vrea să plece.

— Cine să plece ? zise McTeague, clipind din ochi.

— Oh, taci și culcă-te, zise Trina, împingîndu-l amuzată. Mac, ești cel mai nătărău ins din cîți am cunoscut.

Dar era adevărat. Marcus pleca. În dimineața următoare, Trina primi o scrisoare de la mama ei. Afacerea în care intraseră mergea din ce în ce mai prost. Domnul Sieppe fusese chiar obligat să ipotecheze casa în care locuiau. Doamna Sieppe nu știa ce avea să se aleagă de ei. Soțul ei începuse să vorbească despre o posibilă emigrare în Noua Zeelandă. Totodată, o informa pe Trina că în cele din urmă domnul Sieppe dăduse peste un om cu care Marcus „s-ar putea asocia pentru o crescătorie de vite" în sud-estul statului. Nu știa decît lucruri vagi, dar mai știa că pe Marcus îl entuziasmase din cale afară o atare perspectivă, și era așteptat să vină înainte de sfîrșitul lunii. Totodată, n-ar putea Trina să le trimită 50 de dolari ?

— Marcus pleacă totuși, pînă la urmă, Mac, îi spuse Trina în ziua aceea, cînd veni la masă unde soția lui îi servi cîrnați, piure de cartofi, și ciocolată.

— Ce ? făcu dentistul, nedumerit. Cine pleacă ? Pleacă Schouler ? De ce pleacă Schouler ?

Trina îi explică.

— Oh ! mîrîi McTeague, pe sub mustață, să se ducă învîrtindu-se, pînă o să-l opresc eu.

— Și, ia spune Mac, urmă Trina, turnînd ciocolata, ce părere ai ? Mama vrea să-i trimit... să-i trimitem 50 de dolari. Zice că-s la strîmtoare.

— Păi, spuse dentistul, după o clipă, păi, cred că putem să-i trimitem, nu ?

— Oh, e uşor de spus, se tîngui Trina, ridicîndu-şi bărbia, cu buzele-i palide strînse. Dar, mă întreb dacă mama-şi închipuie cumva că sîntem milionari ?

— Trina, ai ajuns să fii avară în toată legea, murmură McTeague. Şi pe zi ce trece, e tot mai rău.

— Dar cincizeci de dolari sînt cincizeci de dolari, Mac. Gîndeşte-te cît timp îţi trebuie ca să poţi strînge cincizeci de dolari. Cincizeci de dolari ! Asta-i dobîndа pe două luni.

— Bine, spuse, McTeague, cu gura plină de piure de cartofi, ai strînşi o mulţime de bani.

De cîte ori auzea de sumele ei din caseta de alamă şi săculeţul de piele, Trina se crispa în sinea ei :

— Nu vorbi aşa, Mac. O mulţime de bani ! Ce înţelegi tu printr-o mulţime de bani ? Nu cred că am nici cincizeci de dolari.

— Ei ! exclamă McTeague. Ei ! După părerea mea, ai ajuns spre o sută şi cincizeci. Atîta am impresia că ai.

— Nu am, nu am, susţinu Trina, şi ştii şi tu că nu am. Aş fi preferat ca mama să nu-mi fi cerut nici un ban. De ce nu poate fi ceva mai econoamă ? Eu mă descurc. Nu, nu, mi-e imposibil, nu-mi pot permite să-i trimit cincizeci de dolari.

— Of, of ! Şi-atunci ce ai de gînd să faci ? bombăni soţul ei.

— O să-i trimit acum douăzeci şi cinci, şi o să-i scriu că restul o să i-l trimit cînd o să pot.

— Trina, eşti o mică avară, pur şi simplu, spuse McTeague.

— Nu-mi pasă, răspunse Trina, începînd să rîdă. Cred că sînt, dar nu pot altfel ; şi-apoi, e un defect bun.

Trina amînă cu vreo două săptămîni expedierea banilor, iar maică-sa nu mai pomeni nimic în scrisoarea următoare. „Ei bine, dacă are atît de mare nevoie de ei", îşi spuse Trina, „o să-i mai ceară o dată". Aşa că amînă din nou trimiterea banilor. Iar cînd maică-sa îi mai ceru o dată, Trina simţi că-i vine şi mai greu să se despartă, chiar şi de jumătate din sumă. Îi răspunse mamei ei că în

luna aceea o duceau și ei foarte greu, dar că în săptămînile următoare o să-i trimită suma solicitată.

— Uite ce-o să facem, Mac, îi spuse apoi soțului. Tu o să trimiți jumătate, și eu jumătate ; o să trimitem douăzeci și cinci, în total. Doisprezece și jumătate de căciulă ! Bună idee, nu ? Ce părere ai ?

— Sigur, sigur, răspunse McTeague, dîndu-i banii. Trina trimise dolarii lui McTeague, dar partea ei nu o mai trimise niciodată.

Într-o zi s-a întîmplat ca dentistul s-o întrebe despre acest lucru.

— I-ai trimis mamei tale cei douăzeci și cinci de dolari, nu-i așa ? spuse el.

— O, de mult, răspunse Trina, fără să stea pe gînduri.

De fapt, Trina se ferea să se gîndească prea mult la întîmplarea asta. Și, de altminteri, un alt fapt veni să-i rețină atenția.

Într-o duminică seara Trina și soțul ei se aflau în camera de zi. Se întunecase, dar nu aprinseseră lumina. McTeague adusese cîteva sticle de bere de la „Wein Stube", crama de la parter, unde fusese mai înainte poșta. Dar nu deschiseră berea. Era o seară caldă de vară. Trina ședea în brațele lui McTeague în nișa cu geam. Trăsese perdelele Nottingham, încît cei doi priveau strada întunecată și urmăreau pe cer luna, ridicîndu-se încet peste uriașul acoperiș de sticlă al băilor publice. Uneori stăteau așa, un ceas sau două, giugiulindu-se, Trina ghemuită la pieptul uriaș al lui McTeague, frecîndu-și obrajii de țepii bărbiei lui nerase, sărutîndu-i chelia din vîrful capului, sau băgîndu-i degetele în urechi și-n ochi. Cîteodată era cuprinsă de un acces subit de pasiune și, cu un mic suspin timid, îi cuprindea gîtul gros și roșu cu brațele și-i șoptea în ureche :

— Mă iubești, Mac, iubitule ? Mă iubești, *mult, mult* ? Sigur că mă iubești ca și atunci cînd ne-am căsătorit ?

McTeague răspundea, năuc :

— Ăă, doar știi că da, nu-i așa Trina ?

— Dar vreau să mi-o *spui*, să mi-o spui într-una și într-una.

— Bine, ți-o spun, sigur că ți-o spun.

— Spune-mi-o, atunci.

— Ei bine, te iubesc.

— Dar nu mi-o spui din propria ta inițiativă.

— Păi, ce... ce... ce... nu înțeleg, bîiguia dentistul, prostit.

Se auzi un ciocănit la ușă. Stînjeniți și jenați, ca și cînd n-ar fi fost căsătoriți, Trina sări din brațele lui McTeague, grăbindu-se să aprindă lumina, șoptind : „Pune-ți haina, Mac, și aranjează-ți părul", și arătîndu-i totodată, prin semne, să ascundă sticlele. Deschise ușa și scoase o exclamație.

— Oo, vărul Marcus ! spuse. McTeague se zgîia la el, fără grai, încurcat și zăpăcit la culme. Marcus, cu totul degajat, stătea în ușă, zîmbind afabil :

— Ei ! zise, pot să intru ?

Luată pe neașteptate, Trina nu putu spune decît :

— Păi... cred că da. Da, sigur — poftim înăuntru.

— Da, da, intră, exclamă dentistul, deodată, fără să se mai gîndească. Bei niște bere ? adăugă apoi, izbit de o idee.

— Nu, mulțumesc, doctore, spuse Marcus, amabil.

McTeague și Trina erau uluiți. Ce putea să însemne asta ? Voia Marcus să se împace cu dușmanul său ? „Știu", își zise Trina. „Pleacă, și vrea să împrumute niște bani. N-o să se aleagă nici cu un ban, nici cu un ban". Și strînse din dinți.

— Și altfel, spuse Marcus, cum mai merg afacerile, doctore ?

— Oh, spuse McTeague, stingherit, oh, nu știu. Cred că... cred că, se bîlbîi el, stingherit.

Se așezară. Marcus continuă să-și țină în mînă pălăria și bastonul — bastonul negru cu mîner de aur, pe care îl primise în dar de la „Club".

— Ah, spuse el, clătinînd din cap și privind roată prin cameră, aveți camerele cele mai bine aranjate din tot blocul. Da, domnule ; așa e, într-adevăr.

Își purtă privirile de la litografia înrămată în aur și pluș roșu — cele două fetițe spunîndu-și rugăciunea —, pînă la tabloul „Eu sînt bunicuțu" și „Eu sînt bunicuța", remarcă rogojinile curate, albe, și șervețelele vesele de lînă croșetate de pe spătarele scaunelor, și păru să con-

temple în extaz fotografiile înrămate ale lui McTeague şi Trina, ca mire şi mireasă.

— Pe cît se vede, sînteţi destul de fericiţi împreună, nu-i aşa ? spuse el, zîmbind bine dispus.

— Oh, nu ne plîngem, răspunse Trina.

— Bani cu ghiotura, o mulţime de proiecte, totul minunat, nu ?

— O mulţime de proiecte, da, replică Trina, încercînd să-i abată gîndul, dar nu bani cu ghiotura.

Dar Marcus, nu voia, evident, nici un ban.

— Ei bine, verişoară Trina, spuse el, frecîndu-şi genunchiul, eu plec.

— Da, mi-a scris mămica ; mergi la ranch.

— Da, o să cresc vite cu un tip din Anglia, preciză Marcus. Domnul Sieppe a aranjat lucrurile. O să vedem dacă o să putem creşte nişte vite. Eu mă pricep la cai, iar el a mai fost pe la ferme — tipul ăsta din Anglia. Şi-apoi, o să fiu atent şi la vreo posibilă şansă politică, pe-acolo. Am primit nişte recomandaţii de la preşedintele clubului. O să mă descurc cumva.

— Şi cît ai de gînd să rămîi ? întrebă Trina.

Mrcus o privi lung.

— Păi, n-o să mă mai întorc *niciodată*, spuse. Plec mîine, şi plec definitiv. Am venit să-mi iau rămas bun.

Marcus rămase aproape o oră, în seara aceea. Continuă să vorbească pe un ton dezinvolt şi agreabil, adresîndu-se atît lui McTeague cît şi Trinei. La urmă, se ridică.

— Ei, la revedere, doctore.

— La revedere, Marcus, răspunse McTeague.

Cei doi îşi dădură mîna.

— Cred că n-o să ne mai vedem niciodată, continuă Marcus. Dar îţi doresc succes, doctore. Şi să sperăm că într-o bună zi clienţii o să stea la coadă, pe scări.

— Aă, să sperăm, să sperăm, zise dentistul.

— La revedere, verişoară Trina.

— La revedere, Marcus, răspunse Trina. Să nu uiţi să le transmiţi salutări mamei, tatei şi tuturor celorlalţi. Am de gînd să fac două seturi cu animalele din Arca lui Noe pentru gemeni, pentru viitoarea lor aniversare ; August e prea mic pentru jucării. Dar poţi să le spui gemenilor

că o să le fac niște animale mari, mari. La revedere, și succes, Marcus.

— La revedere, la revedere. Succes la amîndoi.

— La revedere, vere Mark.

— La revedere, Marcus.

Și Marcus plecă.

Capitolul 13

Într-o dimineață, la o săptămînă după plecarea lui Marcus spre sud, McTeague găsi o scrisoare lunguiață băgată prin deschizătura pentru scrisori a „Saloanelor" sale. Adresa era dactilografiată. O deschise. Scrisoarea fusese expediată de la primăria orașului, și pe un colț era imprimat sigiliul Statului California ; o adresă oficială, purtînd număr de dosar și înregistrare.

McTeague făcea plombe cînd i-a sosit scrisoarea.

Era în „Saloane", trebăluind pe polița mobilă de sub colivia canarului, la geamul din nișă. Făcea „bulgări" pentru cavități mai mari, și „cilindri" pentru începuturi de carii. Auzi pasul poștașului în hol și văzu plicurile începînd să intre prin crăpătura pentru scrisori. Apoi, apăru plicul gros, lunguieț, cu antetul oficial, care căzu jos de-a latul, cu un plescăit înăbușit.

Dentistul puse jos burghiul și foarfecele și luă corespondența. Erau patru scrisori. Una era pentru Trina, cu scrisul „elegant" al Selinei ; alta era o reclamă pentru un nou tip de scaun dentar ; a treia era o carte poștală a unei modiste din vecini, anunțîndu-și inaugurarea, iar a patra, din plicul gros și lunguieț, era un formular tipărit, cu spații goale pentru nume și dată, și adresat lui McTeague, trimis de o secție a Primăriei. McTeague o citi repede. „Nu înțeleg, nu înțeleg", mormăi el, privind tîmp la calendarul fabricii de carabine. Atunci o auzi pe Trina, cîntînd în bucătărie, și făcînd zarvă cu vasele. „S-o întreb pe Trina", murmură el.

Trecu prin camere, prin salon, unde soarele intra prin ferestre făcînd să lucească rogojinile albe și suprafața lăcuită a harmoniului, trecu prin dormitor, cu litografiile lui înrămate, reprezentînd copilași englezi cu fețele rotunde și fox-terrier-i alertați, și intră în bucătăria pardosită cu cărămizi. Bucătăria era curată ca un pahar; plita de gătit proaspăt curățată lucea ca o piele de negru; vasele și tigăile păreau de argint și de fildeș. Trina era în mijlocul camerei, ștergînd cu un burete umed mușamaua mesei pe care luaseră micul dejun. Parcă niciodată nu fusese atît de drăguță. Deși era devreme, coroana imensă de păr negru era răsucită în jurul capului, prinsă cu agrafe. Purta o fustă albastră de stambă cu un model decorativ alb, cordon din piele de imitație de crocodil în jurul taliei mici și bine conturate; bluza era dintr-o pînză de in roz, atît de nouă și de scrobită încît foșnea la fiecare mișcare, în timp ce în jurul gulerului, legată într-un nod perfect, purta una din cravatele de batist ale lui McTeague, pe care și-o însușise. Mînecile-i erau suflecate cu grijă, pînă mai sus de cot, și nimic nu putea fi mai plăcut decît să vezi brațele ei mici și rotunde, albe ca laptele, mișcîndu-se într-una, ștergînd masa, o ușoară umbră trandafirie apărîndu-i și dispărîndu-i la coate, după cum se îndoiau sau se dezdoiau. Cînd intră soțul, privi îndată în sus, cu ochii înguști și strălucitori, cu adorabila-i bărbie ridicată, cu buzele rotunjite și deschise, pronunțînd ultimele cuvinte ale cîntecului ei, încît i se putea vedea sticlirea de aur a unei monturi la dinții de sus.

Întreaga scenă — bucătăria curată și podeaua ei curată; mirosul de cafea care plutea în aer; Trina însăși, proaspătă parcă ar fi ieșit din baie, și cîntînd în timp ce lucra; soarele de dimineață, pătrunzînd pieziș prin jumătatea de perdea de muselin alb a geamului, și traversînd mica bucătărie pe un pod de ceară aurie — răspîndea o notă de bucurie căreia nu puteai să-i reziști. Prin geamul deschis răzbăteau zgomotele străzii, de mult trezită la activitatea zilnică. Se auzeau strigăte, țipetele ascuțite ale copiilor în drum spre școală, huruitul vesel al căruței măcelarului, zgomotele loviturilor de ciocan, sau uruitul prelung al cîte unui tramvai, trecînd greu, cu un vuiet de fier și geamuri, și clinchetul cioi al clopotelor lui.

— Ce este, Mac, iubitule ? zise Trina.

McTeague împinse uşa în urma lui, cu călcîiul, şi-i dădu scrisoarea. Trina o citi. Apoi mîna mică i se crispă puternic pe burete, încît apa începu să picure într-un mic potop, pe podeaua de cărămizi.

Scrisoarea — sau mai degrabă anunţul tipărit — îi făcea cunoscut lui McTeague că întrucît nu obţinuse nici o diplomă de la un institut stomatologic, i se interzicea să-şi mai practice meseria. Un extras legal era ataşat, în acest sens, în caractere mici.

— Ce, ce înseamnă toate astea ? spuse, Trina, calmă, deocamdată fără a se putea gîndi la ceva.

— Nu ştiu, nu ştiu, răspunse soţul ei.

— Nu poţi să mai profesezi, continuă Trina — „se interzice prin prezenta şi se opreşte pentru viitor...".

Reciti extrasul încreţindu-şi fruntea. Aşeză cu grijă buretele în plasa de sîrmă de deasupra chiuvetei şi-şi trase un scaun lîngă masă, desfăcînd scrisoarea în faţa ei.

— Stai jos ! îi spuse lui McTeague. Aşează-te aici, la masă, Mac, şi să vedem ce-i asta.

— Am primit-o acuma, dimineaţa, murmură dentistul. Adineaori a venit. Făceam nişte plombe — acolo, în „Saloane", la fereastră, şi poştaşul mi-a băgat-o prin uşă. La început am crezut că e un număr din „Sistemul dentar American", şi cînd am deschis-o şi m-am uitat la ea am crezut că... aş face mai bine să...

— Ascultă, Mac, îl întrerupse Trina, ridicînd capul, tu nu ai urmat niciodată institutul stomatologic ?

— Ce ? Ce ? exclamă McTeague.

— Cum ai învăţat meseria ? Ai urmat institutul ?

— Am plecat cu un ins care a venit la mine, odată. Mama m-a trimis cu el. Mergeam dintr-un loc într-altul. Îi ascuţeam aparatele şi-i afişam anunţurile prin oraşe — le fixam la poştă şi pe uşile holurilor diferitelor cluburi. Avea o căruţă.

— Dar n-ai urmat niciodată institutul ?

— Ce ? Institutul ? Nu, niciodată. Am învăţat de la tipul ăla.

Trina îşi coborî mînecile. Era mai palidă ca de obicei. Îşi prinse butonii şi spuse :

— Dar știi că nu ai voie să profesezi fără să absolvi un institut? Nu ai dreptul să-ți spui „doctor".

McTeague se holbă cîteva clipe; apoi:

— Păi... dar am profesat zece ani. Mai mult, aproape doisprezece.

— Dar așa spune legea.

— Ce spune legea?

— Că nu ai voie să profesezi, sau să-ți zici doctor, atîta timp cît nu ai o diplomă.

— Ce-i aceea... o diplomă?

— Nu știu exact. E un fel de hîrtie care... care... oh, Mac, sîntem pierduți.

Vocea Trinei se transformă în țipăt.

— Ce vrei să zici, Trina? Că nu-s dentist? Că nu-s doctor? Uită-te la firmă și la dinții de aur pe care mi l-ai dat. Dar... dar am profesat aproape doisprezece ani.

Trina își strînse buzele, își drese glasul și-și făcu de lucru cu un ac de păr.

— Cred că nu-i chiar așa de rău, spuse ea foarte încet. Hai să mai citim o dată. „Se interzice prin prezenta și se oprește pentru viitor..." Citi pînă la sfîrșit. Dar nu-i posibil, strigă ea. Doar nu vor să spună că... oh, Mac, nu pot să cred... pf! exclamă ea, îmbujorîndu-se. Ei nu știu ce dentist bun ești tu. Ce poate să însemne o diplomă, dacă ești un dentist de prima mînă? Cred că n-o să iasă nimic din asta. Mac, n-ai urmat niciodată institutul stomatologic?

— Nu, răspunse McTeague, îndărătnic. Ce rost avea? Am învățat cum să lucrez; nu e destul?

— Ascultă, spuse Trina, deodată. Parcă a sunat clopoțelul de la cabinetul tău?

Auziseră amîndoi clopoțelul pe care McTeague îl atîrnase deasupra ușii de la „Saloane". Dentistul se uită la ceasul din bucătărie.

— E Vanovitch, spuse el. Un instalator de pe Sutter Street. L-am programat să-i scot un premolar. Trebuie să mă duc înapoi, la treabă.

Se ridică să iasă.

— Dar nu poți, strigă Trina, cu dosul palmei peste gură, și cu ochii în lacrimi. Mac, nu vezi? Nu înțelegi? Trebuie să încetezi. Oh, e îngrozitor! Ascultă.

Fugi în jurul mesei, şi-i cuprinse braţul cu amîndouă mîinile.

— Ce ? mormăi McTeague, uitîndu-se la ea, încruntînd, uimit, sprîncenele.

— Au să te aresteze. O să intri la închisoare. Nu poţi lucra... nu mai poţi lucra. Sîntem distruşi.

Vanovitch bătea la uşa camerei de zi.

— O să plece, exclamă McTeague.

— Foarte bine, să plece. Spune-i să plece ; spune-i să vină altă dată.

— Bine, dar i-am fixat ora asta, exclamă McTeague, cu mîna pe clanţă.

Trina îl trase înapoi.

— Dar, Mac, nu mai eşti dentist, nu mai eşti doctor. Nu ai dreptul să mai lucrezi. N-ai urmat niciodată institutul, stomatologic.

— Da, să zicem că n-am urmat niciodată institutul, dar, cu toate astea, nu-s dentist ? Ascultă, bate iară. Nu, mă duc, mă duc.

— Da, desigur, du-te spuse Trina, răzgîndindu-se deodată. Nu se poate să te oprească. Eşti un dentist bun, şi asta contează. Hai, Mac, grăbeşte-te, să nu plece.

McTeague ieşi, închizînd uşa. Trina rămase o clipă aşa, uitîndu-se la cărămizile podelei. Apoi se întoarse la masă, se aşeză din nou în faţa scrisorii, şi, sprijinindu-şi capul în pumni, o mai citi o dată. Deodată o cuprinse convingerea că totul era adevărat. McTeague va fi silit să-şi întrerupă meseria, oricît de bun dentist era. Dar de ce au aşteptat cei de la primărie atîta timp, pînă le-au trimis scrisoarea ? Deodată, Trina îşi trozni degetele într-o scînteiere de inteligenţă.

— Marcus a făcut-o, strigă ea.

. . . . . .

Ideea căzu ca un trăsnet. McTeague era buimăcit, stupefiat. Nu mai vorbea de loc. Niciodată în viaţă nu mai fusese atît de tăcut. Părea să n-o mai audă nici pe Trina cînd îi vorbea şi ea trebuia să-l zgîlţîie de umeri ca să-i trezească atenţia. Stătea de o parte în „Saloane", învîrtind scrisoarea între degetele enorme, citind-o şi recitind-o

prostit. Nu reușea să înțeleagă. Ce avea funcționarul ăla de la primărie cu el ? De ce nu putea să-l lase în pace ?

— Oh, ce o să se întîmple cu noi acum ? scîncea Trina. Ce o să se întîmple cu noi acum ? Am ajuns săraci, cerșetori — și totul s-a întîmplat atît de brusc.

Și deodată, într-o furie subită și inexplicabilă, într-un acces cum McTeague nu mai văzuse niciodată, sări în picioare, cu pumnii strînși și dinții încleștați, și strigă :

— Oh, dacă l-ai fi *omorît* pe Marcus Schouler, atunci, cînd v-ați bătut !

McTeague continuă să lucreze, acționînd sub imboldul obișnuinței ; natura lui indolentă, apatică, metodică, îndărătnică refuzînd să se adapteze noilor condiții.

— Poate că Marcus n-a vrut decît să ne sperie, spusese Trina. De unde o să știe ei dacă mai profesezi sau nu ?

— Mîine trebuie să fac un mulaj, spuse McTeague, iar Vanovitch, instalatorul de pe Sutter Street, vine iar, la trei.

— Ei bine, dă-i drumul mai departe, îi spuse Trina, hotărîtă ; dă-i drumul înainte și fă mulajul ăla, și dacă vrei, scoate-i lui Vánovitch toți dinții din gură. Cine o să știe ? Poate că avizul ăsta ți l-au trimis așa, de formă. Poate că formularul a fost completat chiar de Marcus, care l-o fi găsit pe undeva.

Cei doi rămîneau treji toată noaptea în pat, privind în întuneric și discutînd, discutînd la nesfîrșit.

— Dacă n-ai urmat institutul stomatologic, nu ai nici un drept să profesezi, Mac ? Nu l-ai urmat niciodată ? întreba Trina iar și iar.

— Nu, nu, răspundea dentistul, nu l-am urmat niciodată. Am învățat de la tipul ăla la care am ucenicit. Habar n-am de vreun institut stomatologic. Dar ce, nu am dreptul să procedez așa cum îmi convine ? exclamă el deodată.

— Nu-i suficient că îți cunoști meseria ? adăugă Trina.

— Sigur — sigur, mormăi McTeague. Doar n-o să-mi întrerup meseria de dragul lor.

— Mergi mai departe, spuse Trina, și-ți garantez că n-o să mai auzim nici un cuvînt de treaba asta.

— Ce-ar fi să trec pe la primărie, să mă interesez ? se hazardă McTeague.

— Nu, nu, să nu te duci, Mac, exclamă Trina. Căci, dacă a făcut-o Marcus ca să te sperie, cei de acolo n-o să știe nimic, dar așa o să-ți pună tot soiul de întrebări și o să afle că n-ai absolvit institutul, și o să ieși mai rău.

— Ei bine, n-am de gînd să-mi abandonez munca pentru un petec de hîrtie, declară dentistul.

Propoziția asta i se înfipse în minte. Tot timpul cît se învîrtea prin camere, sau lucra în „Saloane", murmura într-una : „N-am să-mi abandonez munca pentru un petec de hîrtie. Nu, n-am de gînd să-mi abandonez munca pentru un petec de hîrtie. Nu, categoric."

Zilele treceau, trecu o săptămînă, și McTeague își vedea de treabă ca pînă atunci. Primăria nu mai dădea nici un semn de viață, dar situația de nesiguranță era chinuitoare. Pe Trina o îmbolnăvise de-a dreptul. Teroarea îi urmărea pretutindeni, însoțindu-i la culcare, la masă în bucătărie, întovărășindu-i toată ziua. Trina nu îndrăznea să se gîndească la soarta care i-ar aștepta, dacă venitul lui McTeague ar fi suprimat. Ar însemna să ia dobînda banilor cîștigați la loterie și mărunțișul pe care-l primea pentru animalele din Arca lui Noe, ceva mai mult de treizeci de dolari pe lună. Nu, nu, era de neconceput. Era de neînchipuit ca mijloacele lor de existență să le fie spulberate, așa deodată !

Trecură două săptămîni.

— Cred că-i în regulă, Mac, își îngădui Trina să spună. După cît se pare, totul e-n regulă. De *unde* să știe ei dacă mai profesezi sau nu ?

În aceeași zi, McTeague primi un nou aviz, în termeni mult mai drastici, adus de data asta de un funcționar în persoană. Trina fu cuprinsă deodată de o spaimă cumplită, o spaimă instinctivă, irațională. Dacă McTeague nu înceta să profeseze, aveau să intre amîndoi la pușcărie, era sigură de asta ; un loc unde oamenii sînt țintuiți cu lanțuri de ziduri, în întuneric, și hrăniți cu apă și pîine.

— Oh, Mac, va trebui să renunți, scînci ea. Nu mai poți continua. Poți fi constrîns la asta. Of, de ce nu ai urmat institutul ăla ? De ce n-ai știut că-ți trebuie o diplomă ? Și-acum, sîntem calici, cerșetori. Va trebui să plecăm de-aici — din blocul ăsta, unde eu, am fost... unde amîndoi am fost atît de fericiți ; și să ne vindem toate lucrurile mai

frumoase ; să vindem tablourile și harmoniul și... Ah, e prea îngrozitor !

— Să ? Ce ? Ce ? exclamă dentistul zăpăcit. N-am de gînd să-mi abandonez munca pentru un petec de hîrtie. N-au decît să-mi interzică. Le arăt eu lor. Nu pot... nu pot să-și bată joc de mine.

— Oh, îs foarte frumoase vorbele ăstea, dar va trebui, totuși, să renunți.

— În definitiv, nu sîntem calici, exclamă deodată McTeague, venindu-i o idee. Mai avem încă banii noștri. Tu ai cei cinci mii de dolari și banii pe care i-ai economisit pînă acuma. Nu poți fi calic, cînd ai peste cinci mii de dolari.

— Ce vrei să spui, Mac ! strigă Trina, speriată.

— Păi, putem trăi cu banii ăia pînă cînd... pînă cînd... pînă... se repezi el, dînd șovăitor din umeri, privind prostește în jur.

— Pînă cînd ? strigă Trina. N-o să existe niciodată nici un „pînă". Avem dobînda la cei cinci mii de dolari și ceea ce îmi mai dă unchiul Oelbermann, ceva mai mult de treizeci de dolari pe lună, și asta-i tot ce avem. Iar tu trebuie să-ți găsești altceva de lucru.

— Ce altceva să-mi găsesc ?

Într-adevăr, ce altceva ? McTeague indolent și greu de cap, trecuse de treizeci de ani. Ce altă meserie mai putea să învețe la vîrsta asta ?

Încetul cu încetul, Trina îl făcu pe dentist să înțeleagă dezastrul care-i lovise, și pînă la urmă McTeague încetă să-și mai programeze pacienții. Trina le spunea tuturor că era bolnav.

— Nu trebuie să știe nimeni ce ni s-a întîmplat, îi spuse ea.

Dar McTeague nu-și abandonă profesia decît treptat și foarte greu. În fiecare dimineață, după ce lua micul dejun, se îndrepta spre „Saloane" ca de obicei, făcîndu-și de lucru cu instrumentele, cu aparatul dentar și cu lavoarul din colț, în dosul paravanului unde-și făcea mulajele. Ba își ascuțea spatula, ba își petrecea o zi întreagă, făcînd „fire" și „cilindre". Apoi arunca o privire spre tăbliță pe care-și însemna programările.

Într-o zi, Trina deschise încet ușa „Saloanelor" și intră neauzită. Un timp nu-l auzise trebăluind și se întrebase ce o fi făcînd. Intră încet, închizînd cu grijă ușa în urma ei.

McTeague făcuse ordine în cameră. Volumele „Dentistul practician" și „Sistemul stomatologic american" erau puse pe masa din mijloc. Cele cîteva scaune erau aliniate lîngă perete, sub gravura lui „Lorenzo de'Medici" într-o ordine mult mai mare ca de obicei. Aparatul dentar și părțile nichelate ale scaunului de operație fuseseră lustruite și acuma străluceau, iar pe polița mobilă din nișă McTeague își aranjase instrumentele cu o grijă desăvîrșită. Spatule, freze, foarfeci, clești, discuri de corindon, sonde, și chiar ciocănelul de cimșir, pe care Trina nu avea să-l mai folosească niciodată — toate erau așezate și aranjate pentru folosință imediată.

McTeague ședea în scaunul dentar, privind prosteşte pe geam afară, peste acoperișurile din față, cu o privire pierdută, cu mîinile roșii odihnindu-i-se în poală. Trina se apropie de el. Văzuse în ochii lui ceva care o făcuse să-i cuprindă gîtul cu amîndouă mîinile și să-i așeze capul uriaș, cu părul blond și aspru, pe umărul ei.

— Am... am aranjat totul, spuse el. Am aranjat și pregătit totul. Uite, totul e gata și așteaptă, și... și... și nu vine nimeni, și n-o să mai vină nimeni, niciodată. Oh, Trina !

O cuprinse cu brațul și o trase mai aproape, spre el.

— Nu-i nimic, iubitule ; nu-i nimic, zise Trina, printre lacrimi. Pînă la urmă o să se aranjeze. Lasă, nu-i nimic dacă o să fim săraci amîndoi. Tu o să-ți găsești altceva de lucru. O să luăm totul de la început.

— Privește la tăblița aceea, spuse McTeague, retrăgîndu-se de lîngă ea și întinzîndu-se spre tăblița în care-și ținea evidența programărilor. Uite-i. Miercuri la două, Vanovitch, joi dimineața soția lui Loughhead, și fetița lui Heise joi după-masă, la unu și jumătate ; doamna Watson vineri, și apoi iar Vanovitch sîmbătă dimineața, devreme — la șapte. Asta aș fi avut să fac, dar n-o să mai vină. N-o să mai vină niciodată.

Trina îi luă tăblița din mînă și se uită la ea cu tristețe.

— Şterge-i, spuse ea, cu voce tremurîndă. Şterge totul, şi în timp ce vorbea, ochii i se umeziră şi pe tăbliţă căzu o lacrimă mare. Asta e, spuse ea ; aşa i-a fost dat să fie ştearsă, cu lacrimile mele. Apoi, îşi trecu degetele peste scrisul pătat cu lacrimi şi frecă tăbliţa pînă ce rămase curată. S-a sfîrşit. S-a sfîrşit, totul, spuse ea.

— S-a sfîrşit, repetă şi dentistul.

Se lăsă tăcere. Apoi McTeague se urni, ridicîndu-se pînă la toate cele şase picioare şi în toată înălţimea sa, cu faţa arzîndu-i, cu pumnii imenşi ridicaţi deasupra capului. Maxilarul masiv era mai pronunţat decît oricînd în timp ce dinţii îi scrîşneau ; apoi mîrîi :

— Dacă-l întîlnesc vreodată pe Marcus Schouler... şi se opri brusc, cu albul ochilor înroşindu-i-se de furie.

— Oh, măcar de-ar fi aşa, exclamă Trina, reţinîndu-şi respiraţia.

Capitolul 14

— Şi, tu ce părere ai ? spuse Trina.

Ea şi cu McTeague se aflau într-o cămăruţă de la ultimul etaj al blocului, pe scara de serviciu. Camera era văruită. Avea un pat, trei scaune cu împletitură de trestie, şi un lavoar, cu lighean şi cană. De la unica fereastră fără perdele, se vedea curtea murdară din spatele blocului, şi acoperişurile chichineţelor care mărgineau străduţa din spate. Pe jos era un preş din cîrpe. În loc de debara, se vedeau vreo zece cuie de lemn deasupra lavoarului. Se simţea miros de săpun ieftin şi de ulei de păr rînced.

— Nu-i decît un pat, zise Trina, dar proprietăreasa zice că o să ne pună unul de două persoane. Ştii...

— N-am de gînd să stau aici, mîrîi McTeague.

— Bine, dar trebuie să stăm undeva, spuse Trina, pierzîndu-şi răbdarea. Am căutat peste tot în Polk Street, şi asta-i singura pe care ne-o putem permite.

— Permite, permite, murmură dentistul. Tu, cu cei cinci mii de dolari ai tăi, şi cu cei două sau trei sute de

dolari economisiți, vorbești într-una de „permis". Îmi vine rău.

— Hai, Mac, exclamă Trina, prudentă, așezîndu-se pe unul din scaunele cu trestie ; hai, Mac, să stăm aici...

— Ei bine, nu înțeleg să stau într-o singură cameră, mormăi dentistul, ursuz. Să stăm undeva decent, rezonabil, pînă o să reușim să o luăm de la capăt. Doar avem bani.

— Cine are bani ?

— *Noi* avem.

— Noi !

— Păi da, sînt ai familiei, nu ? Ce-i al tău e și-al meu, ce-i al meu e și-al tău, nu ?

— Nu, nu e ; nu, nu e, strigă Trina, cu vehemență. Sînt ai mei, numai ai mei, toți. Nici măcar un ban nu-i al altcuiva. Nu-mi place să-ți vorbesc în felul ăsta, dar văd că mă obligi s-o fac. N-am de gînd să ne atingem nici măcar de un ban din cei cinci mii de dolari, și nici din puținii bani pe care am reușit să-i economisesc, din cei șaptezeci și cinci de dolari.

— Cei două sute, vrei să zici.

— Cei *șaptezeci și cinci*. Nu ne rămîne decît să trăim cu dobînda și cu ce mai cîștig de la unchiul Oelbermann — cu cei treizeci și unu sau doi dolari.

— Ce ! Ți-nchipui că am de gînd să accept, și să trăiesc într-un asemenea hal de cameră ?

Trina își încrucișă brațele și-l privi țintă, în față.

— Ei bine atunci, ce ai de gînd *să faci ?*

— Ăă ?

— Ziceam, ce ai de gînd *să faci ?* Să te duci să-ți cauți ceva de lucru și să cîștigi ceva bani ; și-atunci mai discutăm.

— Eu n-am de gînd să stau aici.

— Oh, mă rog, fă cum știi. *Eu* o să stau aici.

— O să stai acolo unde o să-ți *spun eu* să stai, țipă deodată dentistul, înfuriat de tonul ei ironic.

— În cazul ăsta o să plătești *tu* chiria, exclamă Trina, la fel de furioasă.

— Tu conduci aici, asta aș vrea să știu ? Cine conduce în casa asta, eu sau tu ?

— Cine are bani, asta aş vrea să ştiu ? ţipă Trina, înroşindu-se pînă la buzele palide. Răspunde-mi la întrebarea asta, McTeague, cine are bani ?

— Îmi faci silă, tu cu banii tăi. Uf, nu eşti decît o zgîrcită. N-am văzut în viaţa mea aşa ceva. Pe vremea cînd cîştigam eu, nu consideram niciodată că banii sînt ai mei, numai ai mei ; împărţeam totul în comun.

— Exact, iar acum eu sînt cea care cîştigă. Muncesc pentru unchiul Oelbermann iar tu nu mai împarţi nimic, acum. Eu fac totul. Şi ştii ce fac eu, McTeague ? Te întreţin.

— Ah, încetează ; mă faci să vărs.

— Nu ai dreptul să-mi vorbeşti aşa. Nu-ţi permit. N-am să îngădui.

Îşi pierdu respiraţia şi îi dădură lacrimile.

— Oh, n-ai decît să stai unde vrei, atunci, spuse McTeague, posomorît.

— Şi-atunci, o să luăm camera asta ?

— Bine, bine, o s-o luăm. Dar de ce nu vrei să iei ceva din banii ăia şi... şi... s-o aranjăm puţin ?

— Nici un ban, nici un singur ban.

— Oh, fă ce vrei.

Şi din ziua aceea, cei doi nu-şi mai vorbiră.

N-a fost singura lor ceartă pe care au avut-o în zilele acelea în care trebuiau să se mute, şi-şi căutau o altă locuinţă. Problema banilor revena din oră în oră. O dată cu pierderea veniturilor lui McTeague, Trina deveni mai zgîrcită ca oricînd. Acum nu mai era vorba de simple economii. Era vorba de o spaimă, de spaima de a nu se atinge nici măcar de un bănuţ din micile ei economii ; iar patima de a economisi cu aceeaşi îndîrjire, în ciuda a tot ce se-ntîmplase, nu o părăsi de loc. Trina ar fi putut să închirieze cu uşurinţă o locuinţă mai bună decît camera aceea văruită din vîrful blocului, dar îl făcu pe McTeague să creadă că e imposibil.

„O să pot să mai pun şi ceva bani deoparte", îşi spuse ea, după ce închiriaseră camera ; „poate că la fel ca şi pînă acuma. O să am foarte curînd trei sute de dolari, şi Mac crede că-s numai două sute. Sînt aproape două sute cincizeci ; şi o să mă mai aleg cu ceva şi de la vînzarea lucrurilor din casă."

Dar vînzarea aceasta a fost o lungă agonie. A durat o săptămînă. S-a vîndut totul — totul în afară de cele cîteva piese mari care ţineau de apartament şi aparţineau fotografului. Harmoniul, scaunele, masa neagră de nuc în faţa căreia se căsătoriseră, masa extensibilă din salon, masa acoperită cu muşama din bucătărie, litografiile înrămate, luate din ziarele englezeşti ilustrate, chiar şi covoarele de pe jos. Dar Trina simţi că i se sfîşie inima cînd începu să dispară vasele şi mobila de bucătărie. Fiecare ceaşcă, fiecare cratiţă, fiecare cuţit şi furculiţă deveniră un prieten vechi al ei. Ce bine se împăcase cu ele! Ce plăcere îi făcea să invadeze mica bucătărioară pardosită cu cărămizi, şi să spele şi să aranjeze lucrurile după micul dejun, dînd drumul la apa fierbinte în chiuvetă, scoţînd cenuşa din plită, călcînd pe cărămizile călduţe, cu bărbia ridicată, cîntînd în timp ce lucra, mîndră în simţămintele ei de proprietate şi independenţă! Cît de fericită fusese a doua zi după căsătorie, cînd intrase în bucătărie, ştiind că era toată a ei! Şi cît de bine-şi amintea cursele prin marile magazine din cartierul comercial al oraşului! Şi acum, se ducea totul. Vor fi, toate, ale altcuiva, în timp ce ea va rămîne pe seama unor restaurante de mîna a treia, cu mîncarea gătită şi servită de chelneri. Plîngea noapte de noapte în pat, amintindu-şi de fericirea ei pierdută şi gîndindu-se la nenorocirea de acum. Oricum, nu era singură în nefericirea ei.

— Am de gînd să-mi păstrez gravura şi mopsul pitic de piatră, declară dentistul, încleştînd pumnii.

Cînd venise rîndul să vîndă lucrurile din cabinetul său, McTeague se revoltă cu încăpăţînarea instinctivă a unui copil, astupîndu-şi ochii şi urechile. Abia treptat, treptat, îl convinse Trina să se despartă de lucrurile din cabinet. Dar luptă pentru fiecare obiect, pentru sobiţa de fier, pentru divan, pentru masa din mijlocul camerei, pentru etajera din colţ, volumele legate din „Dentistul Practician, de Allen", calendarul fabricii de puşti, şi pentru scaunele acelea ţanţoşe, milităreşti. O adevărată scenă a avut loc între el şi Trina înainte de a fi convins să se despartă de gravura „Lorenzo de'Medici şi Curtea sa", şi de mopsul pitic de piatră, cu ochii lui bulbucaţi.

— Dar le am, strigă el, le am încă... încă de la început ; mult mai înainte de a te fi cunoscut pe tine, Trina. Gravura în metal am cumpărat-o în Sacramento, într-o zi ploioasă. Am văzut-o în vitrina unei prăvălii cu obiecte de ocazie ; iar mopsul mi l-a dat un tip. Era un farmacist. Tot în Sacramento. Ne-am tîrguit. Eu i-am dat un vas de bărbierit și un brici, iar el mi-a dat mopsul.

Totuși, de două din lucruri nici măcar Trina nu a reușit să-l facă să se despartă.

— Și armonica, Mac, îi sugeră ea, pe cînd întocmeau lista pentru negustorul care urma să le cumpere. Armonica, și... a, da, canarul și colivia.

— Nu.

— Mac, trebuie să fii rezonabil. Pentru armonică o să luăm o sumă bună, iar colivia e ca și nouă. Canarul o să-l vînd eu la prăvălia de păsări de pe Kearney Street.

— Nu.

— Dacă ai de gînd să faci obiecții pentru fiecare fleac, mai bine s-o lăsăm baltă. Eh, hai, Mac, armonica și colivia. O să le punem în lotul D.

— Nu.

— Mai tîrziu sau mai devreme, tot aici o să ajungi. Vezi că eu am renunțat la toate. Le trec, uite, aici.

— Nu.

Și mai mult de-atît nu putu obține. Dentistul nu-și ieși din fire, ca în cazul gravurilor sau al mopsului de piatră ; se opunea pur și simplu stăruințelor și îndemnurilor ei, cu o încăpățînare inertă, pasivă, din care nu-l putea scoate nimic. În cele din urmă Trina trebui să cedeze. McTeague rămase cu armonica și canarul, mergînd pînă acolo încît să le pună deoparte în dormitor, atașîndu-le etichete pe care scrise, urît, cu litere mari, rotunde, „Nu e de vînzare".

Într-o seară din aceeași săptămînă, dentistul și soția sa se aflau în salonul răvășit. Camera lăsa impresia unui naufragiu. Perdelele de dantelă fuseseră scoase. Masa extensibilă era încărcată cu vase, cești de ceai și de cafea, și cu coșuri pline cu linguri, cuțite și furculițe. Harmoniul fusese împins în mijlocul camerei și acoperit cu o hîrtie pe care scria „Lotul A", tablourile erau grămădite într-un colț, draperiile se aflau împăturite pe masa neagră de nuc. Odaia avea un aspect dezolant, lamentabil. Trina făcea inventa-

rul ; McTeague, în cămașă, fuma din pipă, privind tîmp pe fereastră. Deodată se auzi o bătaie în ușă.

— Intră, strigă Trina, neliniștită.

În zilele acelea, orice vizită neașteptată anticipa o nouă calamitate. Ușa se deschise lăsînd să intre un tînăr într-un costum cadrilat, cu o cravată veselă și o jiletcă foarte frumos croită. Trina și McTeague îl recunoscură imediat. Era celălalt Dentist, tipul degajat ai cărui clienți erau frizerii și vînzătoarele de la magazinul de dulciuri și de la mașinile de sifon, amatorul de jiletci frumoase, și care paria la cursele de ogari.

— 'Nă ziua, spuse acesta, înclinîndu-se cu gravitate în fața soților McTeague, care rămaseră uitîndu-se la el cu neîncredere.

— 'Nă ziua. Se zice, domnule doctor, că încetați să mai profesați.

McTeague murmură ceva neînțeles în dosul mustății, și-l privi, congestionîndu-se la față.

— Să vedeți, continuă celălalt, vioi, aș dori să facem o afacere. Firma dumneavoastră, dintele acela mare, aurit, de deasupra geamului, de afară — presupun că nu mai aveți nevoie de el. Aș fi dispus să-l cumpăr, dacă ajungem la o înțelegere.

Trina aruncă iute o privire spre soțul ei. McTeague începu să se congestioneze mai tare.

— Ce spuneți ? spuse Celălalt Dentist.

— Cred că n-o s-o dau, mormăi McTeague.

— Ce ați spune de zece dolari ?

— Zece dolari ! strigă, Trina, ridicîndu-și bărbia.

— Ei bine, cît cereți dumneavoastră ?

Trina era gata să răspundă, cînd fu întreruptă de McTeague.

— Ieși afară de-aici,

— Hei ? Ce ?

— Ieși afară de aici.

Celălalt începu să se retragă spre ușă.

— Nu-ți permit să-ți bați joc de mine. Ieși afară.

McTeague făcu un pas înainte, strîngîndu-și pumnii. Tînărul dispăru. Dar la jumătatea drumului, pe scări, se opri atît cît să-i strige :

— Doar n-ai de gînd să-ţi faci rost de o diplomă, nu ? McTeague şi soţia sa se uitară unul la altul.

— De unde ştie ? exclamă Trina pe un ton tăios.

Ei născociră şi răspîndiseră povestea că McTeague nu făcea decît să se retragă, fără a da însă o explicaţie. Dar, evident că toată lumea cunoştea adevărul. Umilinţa era acum totală. Bătrîna domnişoară Baker le confirmă bănuiala în această privinţă, a doua zi. Micuţa croitoreasă coborî şi plînse împreună cu Trina, necăjită de nenorocirea care se abătuse asupra lor, şi făcu tot ce putu s-o încurajeze. Dar şi ea ştia că lui McTeague i se interzisese să mai profeseze. Marcus, bineînţeles, nu le lăsase nici o portiţă de scăpare.

— E ca şi cum i-ar fi tăiat mîinile soţului tău, draga mea, spuse domnişoara Baker. Şi eraţi atît de fericiţi ! Cînd v-am văzut întîia oară, am spus, „Ce pereche frumoasă !"

Moş Grannis trecu şi el pe la ei, în această perioadă de destrămare a existenţei lor fericite.

— Îngrozitor, îngrozitor, murmură bătrînul englez, ducîndu-şi mîna tremurîndă spre bărbie. Pare nedrept ; şi este. Dar domnul Schouler n-ar fi trebuit să-i pună s-o facă. Nu-mi vine să cred, din partea lui.

— Oh, Marcus strigă Trina. Oh ! Întîi a aruncat cu briceagul în Mac, apoi l-a muşcat, l-a muşcat într-adevăr, cu dinţii, în timp ce se luptau în joacă. Marcus era în stare de orice, ca să-i facă rău lui Mac.

— Doamne, Doamne, replică Moş Grannis, sincer îndurerat. Şi eu care-l crezusem întotdeauna un om atît de bun.

— Asta, fiindcă dumneavoastră înşivă sînteţi bun, domnule Grannis, răspunse Trina.

— Ascultă ce-ţi spun, doctore, declară Heise şelarul, mişcînd vehement mîna cu degetul întors spre el, nu trebuie să te laşi ; trebuie să apelezi la tribunal ; ai profesat prea mulţi ani, pentru ca acum să fii privat de dreptul dumitale. Ştii că există un statut al prescripţiilor.

— Nu, nu, exclamase Trina, cînd dentistul îi vorbi de acest sfat. Nu, nu te apropia de tribunal. Avocaţii îţi iau toţi banii, şi-apoi îţi pierd procesul. Stăm şi-aşa destul de rău, ca să nu mai umblăm şi cu judecăţi.

Apoi, veni ziua licitației. McTeague și Trina, pe care domnișoara Baker îi invită la ea pentru ziua aceea, ședeau unul lîngă altul, ținîndu-se de mînă, ascultînd copleșiți larma care se răspîndea dinspre apartamentul lor. De la ora nouă pînă seara, oamenii s-au perindat necontenit, intrînd și ieșind. Părea că întregul Polk Street a dat buzna în apartament, momiți de steagul roșu care fîlfîia la geamurile din față. A fost o veritabilă sărbătoare, pentru toate împrejurimile. Se prezentau oameni care n-aveau de gînd să cumpere nimic. Tinere femei — de la magazinele de dulciuri sau florării — veneau să se amuze, umblînd la braț din cameră în cameră, glumind pe seama frumoaselor litografii, sau imitîndu-le pe cele două fetițe care se rugau.

— Uitați-vă, strigau ele, uitați-vă ce perdele aveau — dantelă de Nottingham adevărată ! Cine se mai gîndește astăzi să cumpere dantelă de Nottingham ? Spuneți, nu e extraordinar ?

— Și un harmoniu, exclama alta, dînd la o parte hîrtia. Un harmoniu, cînd poți închiria un pian, cu un dolar pe săptămînă ; și auzi, am impresia că obișnuiau să mănînce în bucătărie.

— Un dola-jumate, un dola-jumate, un dola-jumate, cine dă doi dolari intonă vînzătorul de la licitație.

Spre amiază, oamenii se îmbulziră. Căruțele trăgeau cu spatele la bordură, și plecau încărcate. Pretutindeni vedeai oameni cărînd cu ei diferite obiecte de interior — un ceasornic, o cană de apă, un suport de prosoape. Din cînd în cînd, domnișoara Baker cobora să vadă cum merg lucrurile, și se întorcea raportîndu-le rezultatul incursiunii.

— Doamna Heise a cumpărat draperiile. Domnul Ryer a făcut o ofertă pentru pat, dar un bărbat în haină cenușie a oferit mai mult. A fost vîndut cu trei dolari și jumătate. Cizmarul neamț din strada vecină, a cumpărat mopsul pitic de piatră. Pe poștaș l-am văzut plecînd cu cîteva tablouri. A venit și Zerkow, pe cuvîntul meu ; cumpără de toate ; a cumpărat toate firele de aur ale doctorului, și cîteva instrumente. Și Maria-i acolo. Dentistul din colț a luat aparatul dentar și a vrut să ia și firma, dintele cel mare, aurit, și etc. etc...

Momentul cel mai crîncen, cel puțin pentru Trina, a fost cel în care a început să cumpere chiar și domnișoara Baker, neputînd rezista chilipirului. Venind ultima oară de jos, aduse cîteva din șervețelele croșetate de pus pe spătarele scaunelor.

— Le-a oferit foarte ieftin, trei șervețele, cinci cenți, îi explică ea Trinei, și mi-am spus că aș da și eu un sfert de dolar. Nu te superi, nu-i așa, doamnă McTeague ?

— O, desigur, nu, domnișoară Baker, răspunse Trina, cu curaj.

— O să arate foarte frumos pe cîteva din scaunele mele, continuă, cu seninătate, micuța croitoreasă. Uite.

Și întinse una, de probă, pe un spătar de scaun. Bărbia Trinei tremură.

— Oh, e foarte frumos, spuse ea.

În cele din urmă, ziua aceea cumplită trecu. Mulțimea se împrăștie. Chiar și conducătorul licitației plecă pînă la urmă, și trînti ușa cînd o închise, iar reverberația care străbătu întreg apartamentul scoase în evidență pustietatea lui.

— Vino, spuse Trina dentistului, să coborîm și să ne uităm — să mai aruncăm o ultimă privire.

Ieșiră de la domnișoara Baker și coborîră la etajul de dedesubt. Pe scări se întîlniră cu Moș Grannis, care avea în mînă un pachețel. Era oare posibil ca și el, profitînd de nenorocire, să fi participat la asedierea căminului lor ?

— Am intrat și eu, începu el timid, pentru... pentru cîteva minute. Asta... arătă spre pachetul pe care îl ducea... ăsta, tocmai se vindea. Nu putea avea preț decît pentru voi. Am riscat să ofer eu suma. Mi-am zis — își duse el mîna spre bărbie, că n-o să vă supărați ; că... de fapt, l-am cumpărat pentru dumneavoastră... ca un cadou. Vă rog să-l luați.

Înmînă pachetul Trinei și plecă grăbit. Trina rupse ambalajul.

Era fotografia înrămată a lui McTeague și a soției sale, ca mire și mireasă, aceea făcută imediat după cununie, care o reprezenta pe Trina șezînd foarte drept într-un fotoliu de rips, în mînă cu buchetul de nuntă, iar pe McTeague stînd lîngă ea, cu piciorul stîng întins în față, cu o mînă pe umărul ei, iar cu cealaltă băgată în reverul

hainei „Prince Albert", într-o atitudine de statuie a unui Secretar de Stat.

— Oh, ce frumos din partea lui, ce frumos din partea lui, exclamă Trina, dîndu-i din nou lacrimile. Uitasem s-o pun deoparte. Sigur că nu era de vînzare.

Continuară să coboare scările, și, ajungînd la ușa salonului, o deschiseră și priviră înăuntru. Se înserase — și mai era destulă lumină ca cei doi să vadă rezultatele licitației. Nu mai rămăsese nimic, nici măcar covorul. Era ca după un jaf, ca după o devastare, un cîmp pustiit de trecerea unui nor de lăcuste. Odaia fusese golită, despuiată, pînă ce nu-i mai rămăseseră decît pereții și dușumeaua. Acesta era locul în care se căsătoriseră, unde avusese loc petrecerea de nuntă, unde-și luase Trina rămas bun de la tatăl și mama ei, unde-și petrecuse primele luni, atît de grele, după căsătorie și unde pînă la urmă ajunsese să fie fericită și mulțumită, unde zăbovise ore întregi cioplind animale și unde petrecuse atîtea seri împreună cu soțul ei, privind pe geam afară, înainte de a aprinde lampa — aici, în ceea ce fusese căminul ei unde nu mai rămăseseră decît ecourile și pustietatea unei totale dezolări. Un singur lucru mai rămăsese. Pe peretele dintre cele două ferestre, în rama lui, conservat printr-un proces teribil și necunoscut, relicvă melancolică a unei fericiri apuse, nevîndut, neglijat și uitat, un lucru pe care nimeni nu-l dorise — buchetul de nuntă al Trinei.

Capitolul 15

Apoi începu perioada de declin. Ar fi fost mult mai ușor pentru soții McTeague să țină piept nenorocirilor, dacă acestea i-ar fi ajuns la începutul căsniciei, cînd iubirea lor era frumoasă și puternică, și cînd fiecare s-ar fi simțit fericit să-l ajute pe celălalt și să împartă cu el necazurile. Trina își iubea, fără îndoială, soțul mai mult ca oricînd, în sensul că simțea că-i aparține. Dar dragostea lui McTeague pentru ea scădea în fiecare zi cîte pu-

ţin — de fapt, începuse de mult să scadă. Se obişnuise cu ea. Trina făcea parte acum din tot ceea ce îl înconjura. Nu mai vedea nimic extraordinar la ea ; nu-i mai făcea nici o plăcere s-o sărute şi s-o ia în braţe ; nu-i mai era decît soţie. Nu-i displăcea, dar n-o iubea. Era soţia lui — şi-atît. În schimb, regreta teribil clipa micilor comodităţi şi plăceri pe care, în vremurile prospere de demult, Trina reuşea să i le procure. Îi lipseau supele de varză şi ciocolata fierbinte care, sub influenţa Trinei, începuse să-i placă ; îi lipsea tutunul bun pe care Trina îl învăţase să-l prefere ; îi lipseau plimbările de duminică după-masă cu care ea-l determina să-şi înlocuiască somnul din scaunul dentar, şi-i lipsea berea la sticlă, pe care ea-l convinsese s-o bea în locul celei de butoi, de la Frenna. Pînă la urmă, deveni morocănos, posac, şi uneori neglija să-i răspundă soţiei sale, cînd ea i se adresa. În afară de asta, zgîrcenia Trinei îi provoca o supărare perpetuă. Adeseori, cînd s-ar fi putut obţine o oarecare ameliorare a nefericirii lor, doar cu preţul cîtorva cenţi, Trina refuza banii cu o meschinărie exasperantă.

— Nu, nu, exclama Trina. Dacă mergem în parc duminica asta, înseamnă zece cenţi cheltuiţi, şi nu-mi pot permite banii ăştia.

— Atunci să mergem pe jos.

— Am de lucru.

— Dar ai lucrat într-una săptămîna asta.

— Degeaba, am de lucru.

Fusese o vreme în care Trina nu suporta ca McTeague să bea bere de butoi, socotind-o ordinară şi vulgară.

— Ce-ar fi să luăm o sticlă de bere diseară ? N-am mai băut un strop de bere de trei săptămîni.

— Nu ne putem permite. E cincisprezece cenţi sticla.

— Dar n-am mai gustat bere de trei săptămîni.

— Atunci bea bere de butoi. Ai douăzeci şi cinci de cenţi. Ţi i-am dat alaltăieri.

— Dar nu-mi mai place berea de butoi.

Aşa se întîmpla cu toate. Din păcate, Trina cultivase la McTeague gusturi care acuma nu mai puteau fi satisfăcute. El ajunsese să fie foarte mîndru de pălăria de mătase şi de vestonul „Prince Albert", şi-i făcea plăcere să le poarte duminica. Trina însă îl făcuse să le vîndă pe

amîndouă. McTeague prefera „mixtură Yale“ pentru pipă ; Trina îl făcu să revină la „Mastiff“, un tutun ieftin de cinci cenți, cu care cîndva era mulțumit, dar pe care acum îl detesta. Îi plăcea să poarte manșete curate, dar acum Trina nu i le schimba decît duminica. La început, privațiunile acestea îl supărară pe McTeague. Apoi, recăzu brusc în vechile-i obiceiuri (dinainte de a o fi cunoscut pe Trina), cu o ușurință surprinzătoare. Duminica mînca din nou la birtul vatmanilor, și-și petrecea după-amiezile întins în pat, ghiftuit, stupid, încălzit, fumînd din pipa imensă, bînd bere de butoi și cîntînd cele șase melodii lugubre, iar pe la ora patru începînd să moțăie.

Vînzarea lucrurilor le adusese un cîștig, după achitarea chiriei și a notelor presante, de o sută treizeci de dolari. Trina fusese convinsă că vînzătorul de la licitație îi escrocase și făcuse scandal mare, dar fără rezultat. Dar cum discuțiile cu conducătorul licitației le purtase ea singură, se revanșă pentru decepția suferită înșelîndu-și soțul în legătură cu suma încasată. Era ușor să-l minți pe McTeague, care lua totul de bun ; și de cînd trișase cu banii care ar fi trebuit să-i trimită mamei ei, Trina găsise că-i foarte ușor să minți.

— Șaptezeci de dolari e tot ce mi-a dat conducătorul licitației, îi spuse ea soțului ; și după ce am plătit chiria și datoria la băcan, nu mi-au mai rămas decît cincizeci de dolari.

— Numai cincizeci ? murmură McTeague, clătinînd din cap. Numai cincizeci ? Asta-i culmea.

— Numai cincizeci, declară Trina.

Pe urmă, Trina își spuse cu o oarecare admirație pentru abilitatea ei : „Cît de ușor se pot economisi șaizeci de dolari“, și adăugă o sută treizeci de dolari la suma adunată în săculețul de piele și în caseta de alamă din fundul cufărului ei.

În aceste prime luni ale dezastrului lor, existența zilnică decurgea după cum urmează : Se sculau la ora șapte, și luau micul dejun în cameră. Trina gătind sărăcăcioasa lor mîncare pe o plită cu petrol. Imediat după ce mîncau, Trina se așeza și începea să cioplească animalele din Arca lui Noe, iar McTeague se îndrepta pe jos spre cartierul comercial. Printr-un noroc orb, găsise de lucru la un fa-

bricant de instrumente chirurgicale, căruia dexteritatea lui în confecționarea spatulelor, a ciocănelelor și a altor instrumente dentare îi era de foarte mare folos. La prînz mînca într-o pensiune pentru marinari, chiar pe țărm, iar după-masă lucra pînă la ora șase. La ora șase și jumătate era acasă, și cina împreună cu Trina în „Salonul pentru doamne", o anexă a birtului vatmanilor. Între timp, Trina lucrase toată ziua la cioplitul animalelor, cu o scurtă pauză de o jumătate de oră pentru prînz, pe care și-l gătea singură la plita cu petrol. Seara erau atît de obosiți, încît nu mai aveau nici un chef de conversație, și se culcau devreme, epuizați, sfîrșiți, nervoși și supărați.

Trina nu mai era atît de cochetă și ordonată ca pe vremuri. Cîndva, în timp ce cioplea animalele, purta mănuși. Acuma nu le mai punea niciodată. Mai simțea încă o oarecare satisfacție în a-și pieptăna și a-și ondula părul ei negru, minunat ; în schimb, pe măsură ce treceau zilele, în timp ce lucra se simțea tot mai bine în capodul albastru de flanelă. Sub geamul la care lucra se adunau așchii și bucăți de lemn, iar ea nu-și mai dădea osteneala măcar să aerisească odaia, îmbîcsită de fumul sobei și de mirosuri de mîncare. Nu era de loc veselă viața aceasta. Nici camera nu era veselă. Patul dublu, uriaș, ocupa aproape un sfert din spațiu, colțurile cufărului Trinei și ale lavoarului parcă mereu li se vîrau în față, julindu-le picioarele și zgîriindu-le coatele. Pe pereți și pe obiectele de lemn se vedeau pete și stropi din vopseaua „neotrăvitoare", pe care o folosea Trina. Iar într-un colț al camerei, lîngă geam — monstruos, strîmb, scînteietor, lucind cu o lumină proprie — se afla firma dentistului, dintele enorm și aurit, dintele unui Brobdingnag.

Într-o după-amiază de septembrie, cam la patru luni după ce părăsiseră vechiul lor apartament, Trina era la geam, lucrînd. Cioplise vreo șase garnituri de animale și acuma era ocupată să le vopsească și apoi să facă arcele. Pe masă, la îndemînă, avea cîteva cești mici cu vopsea „neotrăvitoare", și o cutie cu etichete pe care scria „Made in France". Briceagul îl înfipsese în marginea de jos a mesei, căci acum avea treabă doar cu pensulele și vasul de clei. Răsucea micile figurine între degete cu o uimitoare ușurință și abilitate, vopsind puii în galben de Nea-

pole, elefanții în albastru cenușiu, caii în cafeniu Vandyke, adăugînd un punct alb de China pentru ochi și fixînd urechile și coada cu o picătură de clei. O dată animalele terminate, le punea deoparte și vopsea arcele, cîteva duzini, numai ferestre, fără uși, fiecare deschizîndu-se numai printr-un capac care forma jumătate din acoperiș. Avea aici rezultatul muncii din ultimele zile, și de acum, cu o săptămînă înainte de Crăciun, unchiul Oelbermann era dispus să ia atîtea garnituri de „Arca lui Noe" cîte era în stare să facă.

Deodată, Trina-și întrerupse lucrul și se uită întrebătoare spre ușă. McTeague intră.

— Dar Mac, exclamă Trina, nu-i decît ora trei. De ce ai venit așa devreme ? Te-au dat afară ?

— Mi-au făcut vînt, spuse McTeague, așezîndu-se pe pat.

— Ți-au făcut vînt ! De ce ?

— Nu știu. Ziceau că vremurile sînt grele și sînt nevoiți să se lipsească de munca mea.

Trina își lăsă brațele stropite cu vopsea să-i cadă în poală.

— Oh ! strigă ea. Într-adevăr ne urmărește cel mai groaznic ghinion din cîte am auzit ! Ce o să faci acuma ? Mai există vreun loc unde se fabrică instrumente chirurgicale ?

— Ăă ? Nu, nu știu. Mai sînt trei.

— Păi, trebuie să încerci acolo imediat. Du-te chiar acuma.

— Ăă ? Chiar acuma ? Nu, sînt obosit. O să mă duc mîine dimineață.

— Mac, țipă Trina alarmată, pe ce lume trăiești ? Vorbești de parcă am fi milionari. Trebuie să pleci chiar în clipa asta. Fiecare clipă în care stai aici sînt bani pierduți.

Și îmboldindu-l să se ridice în picioare, îi vîrî pălăria în mîini și-l împinse pe ușă afară ; el se supuse, docil și ascultător, ca un uriaș cal de povară. Mai era pe scări cînd ea alergă în urma lui.

— Mac, cînd te-au dat afară, ți-au plătit, nu-i așa ?

— Da.

— Înseamnă că ai niște bani. Dă-mi-i mie.

Dentistul ridică stînjenit din umăr.

— Nu. Nu vreau.

— Am nevoie de banii ăştia. Nu mai am gaz pentru plită, şi diseară trebuie să mai cumpăr nişte bonuri de masă.

— Veşnic îmi iei toţi banii, murmură dentistul, dar cu toate astea, îşi goli buzunarele. Eu... mi-ai luat toţi banii, mormăi el. Mai bine mi-ai lăsa ceva de tramvai. O să plouă.

— Ei lasă ! Poţi foarte bine să mergi pe jos. Un uriaş ca tine să se teamă de un pic de ploaie ; şi-apoi, n-o să plouă.

Trina minţise iar, atît în ce priveşte gazul, cît şi bonurile de masă. Dar simţise instinctiv că McTeague avea banii la el şi nu voia să-l lase să plece din casă cu bani. Ascultă cu încordare pînă se încredinţă că McTeague plecase. Apoi deschise repede cufărul şi ascunse banii în săculeţul de piele de la fund.

Dentistul se duse la fiecare din cele trei ateliere de instrumente chirurgicale, dar fu refuzat, de fiecare dată. Apoi îl prinse ploaia, o burniţă rece care-l udă şi-l îngheţă pînă la piele. Umbrelă nu avea, iar Trina nu-i lăsase nici cinci cenţi pentru tramvai. Porni spre casă prin ploaie. Mai avea mult pînă în Polk Street, întrucît ultimul atelier la care fusese era dincolo de Folsom Street, aproape la marginea oraşului.

Cînd ajunse în Polk Street, dinţii îi clănţăneau de frig. Era ud din cap pînă-n picioare. Cînd era în dreptul prăvăliei lui Heise, se porni o ploaie torenţială şi se văzu obligat s-o zbughească într-un gang, să se adăpostească. El, căruia-i plăcea căldura, să doarmă şi să mănînce bine, era îngheţat şi epuizat, iar picioarele îl dureau de nu şi le mai simţea, de atîta alergătură. Şi nu avea în perspectivă decît o cină prost gătită, la birtul Vatmanilor — o bucată de carne pe o farfurie rece, budincă prost făcută, o poşircă de cafea, şi pîine crudă, iar lui îi era frig, cumplit de frig, şi era ud pînă la piele. Fu cuprins pe neaşteptate de o furie oarbă împotriva Trinei. Era vina ei. Ştia că o să plouă, şi totuşi nu i-a lăsat nici un bănuţ cu care să-şi plătească tramvaiul — ea, care avea cinci mii de dolari. L-a lăsat să bată străzile, prin frig şi prin ploaie. „Zgîrcita", mormăi el sub mustaţă. „Zgîrcită rea şi scîrboasă. Eşti

mai rea decît bătrînul Zerkow — veșnic bani și bani, tu care ai cinci mii de dolari. Chiar mai mulți, și locuiești în gaura aia puturoasă căreia-i zici cameră, și nu bei bere ca lumea. N-am de gînd să mai suport multă vreme. Ea știa că o să plouă. Știa. Nu i-am spus eu ? Și mă alungă din casa mea în ploaie, ca să-i fac rost de bani ; bani, tot mai mulți bani, pe care să-i ia tot ea. Mi-a luat și banii cîștigați de mine. Ăia nu erau ai ei ; erau ai mei, eu i-am cîștigat — și să nu mă aleg măcar cu un bănuț pentru tramvai ! Ei nu-i pasă că mă udă ploaia, și răcesc și mor. Nu, nu-i pasă, atîta cît ei i-e cald și are bani." Devenea din ce în ce mai indignat, pe măsură ce-și alcătuia și derula acest tablou despre sine. „N-am de gînd să mai suport multă vreme", repetă el.

— Ei, salut, doctore. Dumneata ești ? exclamă Heise, deschizînd ușa prăvăliei, în spatele lui. Intră aici, să te ferești de ploaie. Oo, dar ești ud leoarcă, adăugă el, pe cînd intrau în prăvălie, în care mirosea puternic a piele unsă. N-ai umbrelă ? Ar fi trebuit să iei tramvaiul.

— Da, sigur... sigur, murmură dentistul, stingherit ; dinții îi clănțăneau.

— O să răcești năprasnic, exclamă Heise. Știi ceva, spuse el, întinzîndu-se după pălărie, hai să mergem alături, la Frenna, și să luăm ceva să te încălzești. O s-o chem pe bătrînă să aibă grijă de prăvălie.

O strigă apoi pe doamna Heise să coboare jos de la etaj, și-l luă pe McTeague la cîrciuma lui Frenna, cu două uși mai sus de prăvălia lui.

— Whisky și gumă de mestecat, de două ori, Joe, se adresă el barmanului, pe cînd se apropia cu dentistul.

— Ăă ? Ce ? zise McTeague. Whisky ? Nu, eu nu pot să beau whisky. Nu-mi place.

— O, pe dracu ! i-o întoarse Heise, dezinvolt. Ia-l ca medicament. O să te-mbolnăvești dacă stai așa, ud ca un burete cum ești. Două whisky-uri și gumă de mestecat, Joe.

McTeague goli paharul dintr-o singură înghițitură enormă.

— Așa, spuse Heise, aprobator. O să-ți facă bine..

El și-l bău pe-al său încet.

— Ți-aș... ți-aș oferi și eu un rînd, Heise, zise dentistul, care începu să simtă vag confortul acestei săli, numai că, adăugă el, rușinat, numai că... știi, cred că nu am mărunt la mine.

Mînia împotriva Trinei, sporită de whisky-ul pe care-l băuse, izbucni din nou. În ce situație umilitoare îl pusese, să nu-i lase de un pahar cu un prieten, ea, care avea cinci mii de dolari!

— Ei, n-are importanță, doctore, răspunse Heise, mușcînd dintr-un bob de cafea. Mai vrei unul? Da? Fac cinste. Încă două — ce-a mai fost, Joe.

McTeague ezită. Era foarte adevărat că whisky-ul nu-i făcea bine; știa asta. Dar acum simțea o căldură foarte plăcută în stomac. Sîngele începuse să se pună în mișcare prin vîrful degetelor înghețate și prin picioarele ude. Avusese o zi grea; de fapt, și ultima săptămînă, și ultima lună, ultimile trei sau patru luni fuseseră grele. Merita și el atîta mîngîiere. Nici Trina nu putea să obiecteze ceva. Nu-l costa nici un ban. Bău încă o dată, cu Heise.

— Apropie-te aici, de sobă și încălzește-te, îl îndemnă Heise, trăgînd două scaune și ridicîndu-și picioarele pe grilajul de protecție.

Și cei doi începură să discute, în timp ce hainele lui McTeague fumegau.

— Ce figură urîtă ți-a făcut Marcus Schouler, spuse Heise, clătinînd din cap. Ar fi trebuit să nu te lași, doctore, asta-i. Ai profesat prea mulți ani ca să te lași.

Mai discutară pe tema asta vreo zece — cincisprezece minute, apoi Heise se ridică.

— Ei, așa nu se cîștigă banii. Trebuie să mă întorc la prăvălie.

Se ridică și McTeague, și porniră amîndoi spre ușă. Pe cînd să iasă, îi acostă Ryer.

— Salut, salut, strigă acesta. Doamne, ce zi ploioasă. Și voi, cred c-ați pornit greșit. Trebuie să beți ceva cu mine. Trei punciuri de whisky, Joe.

— Nu, nu, spuse McTeague, clătinînd din cap. Mă duc acasă. Am băut două pahare de whisky pînă acum.

— Aș! strigă Heise, apucîndu-l de braț. Un munte de om ca dumneata nu se poate speria de un pic de whisky.

— A, eu... eu... dar pe urmă trebuie să plec imediat, protestă McTeague.

La vreo jumătate de oră după plecarea lui McTeague, Maria Macapa trecuse s-o vadă pe Trina. Din cînd în cînd, Maria trecea așa pe la Trina, tăifăsuind o oră, în timp ce aceasta din urmă lucra. La început, Trina înclinase să se supere pentru aceste apariții inoportune ale mexicanei, dar apoi începuse să le tolereze. Zilele ei erau atît de lungi și de lipsite de bucurii, și nu avea pe nimeni cu cine să vorbească. Trinei i se părea că pînă și bătrîna domnișoară Baker ajunsese mai puțin cordială de cînd îi lovise nenorocirea. Maria îi povestea toate bîrfele din bloc și din împrejurimi și, ceea ce era mult mai interesant, îi vorbea de necazurile ei cu Zerkow.

Trina își spunea că Maria era comună și vulgară, dar într-un fel trebuia să-și găsească o variație ; și-apoi, putea să vorbească și să asculte, fără să-și întrerupă lucrul. De data asta, Maria era foarte îngrijorată de comportarea lui Zerkow din ultimul timp.

— E din ce în ce mai rău, o informă ea pe Trina, stînd pe marginea patului, cu bărbia rezemată în palmă. Zice că știe că am serviciu' de aur și că îl ascund de el. Deunăzi, credeam că plecase cu căruța prin oraș și începusem să calc ceva, cînd îl văd dintr-o dată privindu-mă prin crăpătura ușii. M-am făcut că nu-l văd, și a rămas acolo două ore, urmărindu-mă ce fac. Îi simțeam tot timpul ochii pironiți în ceafa mea. Duminica trecută a dărîmat o parte din perete, fin'că zicea că m-a văzut făcînd nu-ș-ce semne pe el. Am făcut, da'era lista cu ce aveam de spălat. Mă amenință tot timpul că mă omoară, dacă nu-i spun unde-i serviciu'.

— Bine, dar de ce mai stai cu el ? exclamă Trina. Eu aș înnebuni de frică să stau cu un asemenea om ; și, mai de mult, te-a amenințat cu cuțitul.

— O, n-o să mă omoare, nu te teme. Dacă mă omoară, știe că n-o să mai afle niciodată unde e serviciu' ăla de aur ; așa gîndește el.

— Dar nu mai înțeleg nimic, Maria ; dumneata însăți i-ai vorbit cîndva despre serviciul de aur.

— Nu-i adevărat ; n-am vorbit niciodată. N-am mai văzut niciodată așa o adunătură de zănateci ca voi.

— Dar zici că uneori te mai bate.

— Ah ! făcu Maria, dînd din cap disprețuitor, nu mi-e frică de el. Cînd și cînd mai ia biciu', da'mă descurc întotdeauna. Îi spun : „Dacă mă atingi numai o dată, atunci n-o să-ți spun *niciodată*." Mă prefac, știi, și el aruncă biciu', parc-ar fi foc. Doamnă McTeague, nu ai puțin ceai ? Să facem niște ceai, pe plită.

— Nu, nu, exclamă Trina, cu o teamă de avar ; nu, n-am nici un fir de ceai.

Zgîrcenia Trinei luase asemenea proporții, încît depășea simpla economisire a banilor. Îi părea rău chiar și după hrana pe care o mînca ea și McTeague. Luase pe furiș resturi de pîine, bucăți de zahăr și fructe de la birtul vatmanilor și ascunse aceste furtișaguri pe polița de lîngă geam. Uneori, destul de des, pregătea ceva de mîncare din aceste resturi, mîncîndu-le cu cea mai mare satisfacție și poftă, fiindcă n-o costa nimic.

— Nu, Maria, nu am nici un fir de ceai, spuse ea dînd energic din cap. Ascultă, nu e cumva Mac ? adăugă, ridicînd bărbia. Sînt pașii lui, sigur.

— Ei, eu o să-mi iau tălpășița, spuse Maria, și plecă în grabă, întîlnindu-se cu dentistul în hol, chiar în fața ușii.

— Ei, ce-ai făcut ? i se adresă Trina pe un ton interogativ, după ce soțul ei intră în cameră.

McTeague nu răspunse. Își agăță pălăria în cuiul din dosul ușii și se prăvăli într-un scaun.

— Ce-ai făcut ? repetă Trina îngrijorată. Ai rezolvat ceva, Mac ?

Dentistul continua să pară că nu o aude, privind încruntat și furios la pantofii plini de noroi.

— Spune-mi Mac, vreau să știu. Ai găsit ceva ? Te-a prins ploaia ?

— M-a prins ? M-a prins ? strigă dentistul, cu o voce ascuțită, cu o vioiciune în voce și în comportare pe care Trina nu i-o mai observase niciodată pînă acum. Uită-te la mine. Privește-mă, continuă el, vorbind cu o viteză neobișnuită ideile succedîndu-se cu rapiditate. Uită-te la mine, cum sînt ud leoarcă și tremur de frig. Am străbătut tot orașul. Sigur că m-a prins ploaia. Da, m-a prins și, în orice caz, n-ai nici un merit în faptul că nu m-am ales

cu o răceală groaznică. Nu mi-ai lăsat nici măcar un bănuț de tramvai.

— Dar, Mac, protestă Trina, nu știam că o să plouă.

Dentistul se lăsă pe spate și rise disprețuitor. Fața i se congestionase, iar ochii îi sticleau.

— Ah, nu, nu știai că o să plouă. Nu ți-am spus eu că o să plouă ? exclamă el, supărîndu-se deodată. O, ești un înger pur. Îți închipui că am de gînd să-ți suport nebunia la nesfîrșit ? Cine conduce în casa asta, tu sau eu ?

— Vai, Mac, nu te-am mai auzit niciodată vorbind așa. Parcă ești altul.

— Ei bine, sînt altul, replică dentistul, sălbatic. Nu poți să-ți bați joc de mine mereu.

— Mă rog, mă rog. Știi bine că nu vreau să-mi bat joc de tine. Dar nu-i nimic. Ai găsit ceva de lucru ?

— Dă-mi înapoi banii, exclamă McTeague, sărind brusc în picioare.

Gigantul acesta blond era stăpînit de o energie, de o sprinteneală pe care nu i-o mai văzuse pînă acum ; pînă și stupiditatea și indolența creierului său părea să fie activizate într-un mod incredibil.

— Dă-mi înapoi banii, banii pe care ți i-am dat cînd am plecat.

— Nu pot, exclamă Trina, am plătit între timp băcanul.

— Nu te cred.

— Așa e, Mac, așa e. Crezi că te mint ? Crezi că m-aș coborî pînă-ntr-atîta ?

— Ei bine, data viitoare cînd o să mai cîștig ceva, o să păstrez totul pentru mine.

— Dar spune, Mac, ai găsit ceva de lucru ?

McTeague se întoarse cu spatele.

— Spune, Mac, te rog, ai găsit ?

Dentistul sări în picioare și-și lipi capul de fața ei, cu maxilarul masiv scos în afară, cu ochii mici sticlind cu răutate.

— Nu, zbieră el. Nu, nu, *nu*. Auzi ? Nu.

Trina se chirci de frică. Apoi deodată începu să plîngă în hohote, în parte datorită brutalității lui ciudate, în parte datorită dezamăgirii pe care i-o provocase nereușita lui.

McTeague aruncă o privire dispreţuitoare în jur, o privire care cuprinse camera mohorîtă, întunecoasă, ploaia care curgea dincolo de geamurile singurei ferestre, şi figura soţiei sale ce plîngea.

— O, cît de *splendide-s* toate astea, exclamă el. Minunat, nu-i aşa ?

— Nu e vina mea, scînci Trina.

— Ba şi a ta, vociferă McTeague. Şi a ta. Am fi putut trăi ca nişte creştini şi oameni cumsecade, dacă ai fi vrut. Ai mai mult de cinci mii de dolari, şi totuşi eşti atît de cumplit de zgîrcită încît preferi să trăieşti într-o gaură de şobolan decît să te desparţi de un sfanţ din ei. Dar, îţi spun, m-am plictisit şi mi-e greaţă de toată treaba asta.

Orice aluzie la banii Trinei o stîrnea.

— Iar eu o să-ţi spun altceva, strigă ea, clipind şi reţinîndu-şi lacrimile. Acuma, că eşti fără slujbă, n-o să ne mai putem permite să stăm nici într-o astfel de gaură de şobolan, cum îţi place să-i zici. Va trebui să găsim o altă cameră, mai ieftină chiar şi decît *asta*.

— Ce ! exclamă dentistul, stacojiu de furie. Ce, să intrăm într-o gaură mai rea decît asta ? Mă rog, să vedem dacă o să se întîmple aşa ceva. De acum încolo o să faci exact aşa cum o să-ţi spun eu, Trina. McTeague din nou îşi vîrî capul în faţa ei.

— Acum ştiu care-i cauza, strigă Trina, şi suspină, ştiu, o simt după miros. Ai băut whisky.

— Da, am băut whisky, replică soţul ei. Am băut whisky. Ai ceva DE ZIS LA ASTA ? Ei, da, ai dreptate, am băut whisky. Şi ce anume ai de spus pe chestia că am băut whisky ? S-auzim.

— Of ! Of ! Of !, hohoti Trina, acoperindu-şi faţa cu mîinile.

McTeague îi apucă mîinile cu o singură mînă, şi i le trase în jos. Chipul ei palid era brăzdat de lacrimi ; ochii lungi, înguşti înotau în lacrimi ; bărbia-i adorabilă, se ridică în vînt, tremura.

— S-auzim ce ai de spus, exclamă McTeague.

— Nimic, nimic, spuse Trina, printre suspine.

— Atunci încetează cu plînsul. Încetează, m-ai înţeles ? Încetează, şi îşi ridică în sus mîna deschisă, ameninţător. *Încetează !* strigă el.

Trina îl privi cu teamă, orbită de lacrimi. Coama lui mare de păr blond era zbîrlită și răvășită pe capul uriaș, pătrat, urechile-i mari și roșii erau mai roșii ca oricînd ; fața congestionată ; sprîncenele-i stufoase se înnodau deasupra ochilor mici, scînteietori ; mustața grea, galbenă, mirosind a alcool, cădea peste bărbia masivă, proeminentă ca unui animal carnivor ; vinele i se umflaseră și zvîcneau pe gîtul gros, roșu ; în timp ce deasupra capului ei, Trina îi văzu palma ridicată, enormă.

— Termină ! strigă el.

Și Trina, privind cu spaimă, văzu palma cantractîndu-se deodată în pumn, un pumn tare ca un ciocan de lemn, pumnul vagonetarului de altă dată. Și în clipa aceea, vechea ei spaimă față de el, teama instinctivă față de mascul, se trezi din nou la viață. Îi era frică de el. Toți nervii îi cedară în fața lui. Își înăbuși suspinele, reținîndu-și respirația.

— Așa, mîrîi dentistul, dîndu-i drumul, așa mai merge. Și-acuma, continuă el, fixînd-o cu ochii lui mici, și-acuma ascultă-mă. Sînt dărîmat. Am umblat tot orașul zece mile, cred, și vreau să mă culc, și n-am chef să mai fiu bătut la cap. Înțelegi ? Vreau să fiu lăsat în pace.

Trina tăcea.

— Ai auzit ? mîrîi ei.

— Da, Mac.

Dentistul își scoase haina, gulerul și cravata, își descheie vesta și-și împinse din picioare pantofii grei, cu talpă groasă. Apoi se întinse pe pat și se rostogoli spre perete. În cîteva minute, camera răsună de sforăiturile lui.

Trina își întinse gîtul și-și privi soțul peste tăblia patului. Îi văzu fața roșie, congestionată, gura imensă, larg deschisă ; cămașa murdară, cu manșetele roase ; și picioarele uriașe în șosete groase de lînă. Apoi, mîhnirea și sentimentul nenorocirii ei reveniră mai pregnant ca oricînd. Își întinse brațele pe masă, și îngropîndu-și fața în ele, plînse cu sughițuri, parcă și-ar fi dat inima din piept.

Ploaia continua să cadă. Pe geamurile unicei ferestre continuau să se prelingă șuvoaie ; șireșinile curgeau necontenit. Întunericul crescu. Cămăruța mică și sumbră, plină de mirosuri de mîncare și vopsea „neotrăvitoare", avea un aspect de dezolare și tristețe lamentabilă, de ne-

descris. Canarul cînta slab, din cînd în cînd în mica-i colivie aurită. Întins în pat cît era de lung, dentistul sforăia, toropit, inert, cu picioarele larg desfăcute, cu palmele în sus, pe lîngă corp.

În cele din urmă, Trina își înălță capul, cu un suspin lung și tremurat. Se ridică, merse la lavabou și, turnînd din cană apă în lighean, își spălă fața și pleoapele umflate, și-și aranjă părul. Apoi deodată, pe cînd era pe punctul de a-și relua lucrul, fu străfulgerată de o idee.

„Mă întreb," își zise ea, „mă întreb de unde a avut bani să-și cumpere whisky." Îi scotoci prin buzunarele hainei, pe care o azvîrlise într-un colț al camerei, și veni chiar și la el, lîngă pat, căutîndu-l în buzunarele vestei și ale pantalonilor. Nu găsi nimic.

„Mă întreb," murmură ea, „mă întreb dacă nu are cumva niște bani despre care mie nu-mi spune nimic. Va trebui să văd care-i adevărul."

Capitolul 16

Trecu o săptămînă, două, apoi o lună. Pentru Trina, fusese o lună de supremă neliniște și îngrijorare. McTeague era fără slujbă, și nu putea găsi nimic de lucru ; iar Trina, care în noile condiții se vedea în imposibilitatea de a mai economisi la fel de mult ca de obicei, era în căutarea unei locuințe mai ieftine. În ciuda protestelor și a opoziției lui îmbufnate, Trina își convinsese în cele din urmă soțul să consimtă la această mutare, năucindu-l cu un torent de vorbe și coloane de cifre, prin care îi demonstra fără drept de apel că era singura soluție pentru a scăpa de mizerie.

Dentistul continuă să vegeteze. De la eșecul cu fabrica de instrumente chirurgicale, nu mai făcuse decît două încercări de a-și găsi o slujbă. Trina fusese pe la unchiul Oelbermann și obținuse pentru McTeague un post la secția de expedieri a depozitului de jucării. Cum însă aici

era nevoie să lucrezi şi cu cifre, McTeague se văzu silit să abandoneze serviciul după două zile.

Apoi, un timp, nutriseră ideea că i se va putea obţine un loc în forţele poliţieneşti. Examenul corporal l-ar fi trecut cu brio, iar Ryer, care devenise secretarul „Clubului pentru Perfecţionare" din Polk Street, îi promise inerenta „pilă" politică. Dacă McTeague ar fi arătat mai mult interes şi energie în această problemă, tentativa ar fi putut fi încununată de succes ; dar el era prea tont, sau devenise prea apatic pentru a mai depune vreun efort, încît din toată povestea asta nu se alese decît cu o ceartă violentă cu Ryer.

McTeague pierduse orice ambiţie. Nu-l mai interesa să-şi îmbunătăţească situaţia. Tot ce mai dorea era să aibă un loc cald unde să doarmă, şi trei mese bune pe zi. La început — la început de tot — îl iritase inactivitatea lui, şi-şi petrecea zilele cu Trina, străbătînd în sus şi-n jos, îngusta lor cameră, ca o fiară în cuşcă, sau şezînd nemişcat ore-n şir, urmărind-o pe Trina cum lucrează, simţindu-se copleşit de ideea de a fi întreţinut de ea. Curînd însă simţămîntul ăsta i se toci. Munca ei era grea doar cînd voia ea să fie astfel, şi în general ea suporta nenorocirile cu o discretă tărie morală.

Apoi, plictisit de inactivitate şi simţind nevoia de a se mişca, McTeague îşi aprindea pipa şi dădea o raită pe marele bulevard de lîngă Polk Street. O echipă de lucrători săpau fundaţia unei case mari, de piatră cafenie, şi McTeague găsea prilej de destindere aplecîndu-se peste bariera care înconjura săpăturile şi urmărea cum progresează lucrările. Venea să se uite în fiecare după-masă ; cu timpul ajunsese chiar să se cunoască cu şeful echipei, care supraveghea lucrările, şi cei doi purtau discuţii lungi. Apoi McTeague se întorcea în Polk Street, găsindu-l pe Heise în camera din fund a prăvăliei sale, şi cîteodată ziua se încheia cu vreo şase porţii de whisky la cîrciuma lui Frenna.

Alcoolul asupra dentistului, avea un efect ciudat. Nu-l îmbăta, ci-l înrăia. Departe de a se turti, după al patrulea pahar devenea activ, mai vioi, ager la minte, chiar vorbăreţ ; şi atunci se stîrnea în el o pornire rea, devenea iritat şi meschin ; şi cînd bea mai mult ca de obicei, găsea o anu-

mită plăcere în a o necăji și exaspera pe Trina, chiar brutalizînd-o și jignind-o.

Începutul fusese făcut de Ziua Mulțumirii, seara cînd Heise îl luase pe McTeague să mănînce cu el. Cu această ocazie dentistul băuse fără măsură. Reveniseră în Polk Street pe la ora zece, și Heise propusese deodată să mai bea ceva la Frenna.

— Perfect, perfect, spuse McTeague. Să mai bem ceva, ăsta-i cuvîntul. Eu mă duc acasă să iau niște bani, și te găsesc la Joe.

Trina fu trezită de soțul ei, care o pișca de braț.

— Oh, Mac, strigă ea, ridicîndu-se cu un geamăt, cum m-ai ciupit. Oh, mă doare îngrozitor.

— Dă-mi cîțiva cenți, răspunse dentistul, rînjind și pișcînd-o din nou.

— N-am nici un cent. Nu mai... ah, Mac, încetează. Nu mă ciupi în halul ăsta.

— Grăbește-te, răspunse soțul ei, calm, apucîndu-i pielea de pe umăr între degetul mare și arătător. Mă așteaptă Heise.

Trina se smulse din mîna lui, inspirînd ascuțit, schimonosindu-se de durere, și frecîndu-și umărul.

— Mac, nu-ți închipui cum doare. Mac, termină !

— Atunci dă-mi niște bani.

Pînă la urmă Trina fu nevoită să se supună. Îi dădu o jumătate de dolar din buzunarul rochiei, protestînd că erau toți banii pe care îi avea.

— Încă o dată, ca să am noroc, zise McTeague, pișcînd-o iar, și încă o dată.

— Cum poți... cum poți să-i faci așa ceva unei femei ! exclamă Trina, începînd să plîngă de durere.

— Așa, acuma plîngi, replică dentistul. Perfect, plîngi. N-am văzut niciodată o proastă atît de mare.

Ieși trîntind ușa cu dezgust.

Dar McTeague nu a devenit niciodată un bețiv în sensul în general acceptat al cuvîntului. Nu bea prea mult decît de două sau trei ori pe lună, și niciodată nu s-a întîmplat să înceapă să se smiorcăie sau să meargă pe două cărări. Probabil că nervii săi erau, prin natura lor, prea insensibili ca să admită vreo excitație ; probabil că realmente nu-i plăcea whisky-ul și îl bea numai fiindcă o

făcea Heise şi ceilalţi bărbaţi de la Frenna. Trina îi putea reproşa des că băuse prea mult ; dar nu putea spune niciodată că e beat. Cu toate acestea, alcooul îşi făcea efectul. Îl stîrnea pe om, sau mai degrabă bruta din el, şi nu numai că îl stîrnea, dar îl îmboldea spre rău. Firea lui McTeague se schimbă. Nu era numai alcoolul ; mai era şi trîndăvia, şi lipsa influenţei bune pe care o avusese soţia lui, în zilele lor prosperę. Lui McTeague nu-i mai plăcea Trina. Era cauza unei permanente iritaţii pentru el. Îl indispunea fiindcă era aşa de mică, aşa de frumuşică, aşa de invariabil corectă şi precisă. Avariţia ei îl hărţuia necontenit. Hărnicia ei era un reproş constant la adresa lui. Ea părea să facă paradă, sfidîndu-l cu munca ei : era ca o flamură roşie în faţa taurului. Odată, după ce tocmai sosise de la Frenna şi rămăsese un timp lîngă ea, urmărind-o tăcut cum lucrează, exclamă deodată :

— Termină cu lucrul. Termină, îţi spun. Pune-le deoparte. Pune totul deoparte. Dacă nu, te ciupesc.

— Dar de ce — de ce ? protestă Trina.

Dentistul o lovi peste faţă.

— Nu vreau să mai lucrezi.

Îi luă cuţitul şi vasele cu vopsea, şi o făcu să stea degeaba în geam, tot restul după-amiezii.

Totuşi, dentistul nu era brutal cu soţia lui decît atunci cînd era stîrnit de alcool. În alte dăţi, să zicem trei săptămîni din lună, o simţea doar ca pe o povară. Se certau pe tema banilor Trinei, a economiilor ei. Dentistul pretindea să-i dea şi lui măcar o parte din ei. Ce-ar fi făcut cu banii după ce i-ar fi avut — asta n-o ştia nici el precis. I-ar fi cheltuit regeşte, fără îndoială, benchetuind fără întrerupere şi cumpărîndu-şi nişte haine splendide. În mintea lui mai dăinuiau visurile minerului despre bani cîştigaţi uşor şi repede, şi apoi risipiţi. Cît despre Trina, cu cît se înverşuna mai mult soţul ei, cu atît strîngea mai mult şnurul micului săculeţ de piele, pe care-l ascundea la fundul cufărului, sub rochia ei de mireasă. Cei cinci mii de dolari investiţi în afacerile unchiului Oelbermann, era un vis mirific, sclipitor, care i se arăta aproape în fiecare ceas al zilei, ca o mîngîiere şi o compensaţie pentru întreaga ei nefericire.

În răstimpuri, cînd știa că McTeague va lipsi mai mult de-acasă, încuia ușa, deschidea cufărul și-și clădea pe masă mica agoniseală. Pînă acum avea 407 dolari și 15 cenți. Trina se juca cu banii cîte o oră, clădindu-i și reclădindu-i sau adunîndu-i toți într-o grămadă, și se retrăgea în colțul cel mai îndepărtat al camerei ca să vadă efectul, cu capul lăsat pe umăr. Lustruia monezile de aur cu un amestec de săpun și cenușă pînă ce străluceau, frecîndu-le apoi grijuliu cu șorțul. S-au trăgea grămada cu dragoste spre ea, îngropîndu-și fața în bani, încîntată de mirosul lor și de senzația pe care o simțea cînd îi atingeau obrajii. Punea chiar monedele mai mici în gură, și le zuruia acolo. Își iubea banii cu o intensitate pe care n-o putea descrie. Își afunda degetele în movila de bani, cu mici murmure de afecțiune, cu ochii înguști, pe jumătate închiși, respirînd în suspine lungi.

— Ah, dragii de ei, dragii de ei, șoptea. Vă iubesc atît de mult ! Și toți sînt ai mei, fiecare bănuț. Nimeni n-o să vă aibă vreodată, niciodată, nimeni ! Cît am muncit pentru voi ! Cît am trudit și am adunat ! Și o să am și mai mulți ; o să am și mai mulți, tot mai mulți și mai mulți, în fiecare zi mai mulți.

Între timp, continua să caute o locuință mai ieftină. De cîte ori își îngăduia un răgaz de la lucrul ei, își punea pălăria și colinda toate împrejurimile, din Sutter pînă în Sacramento, intrînd în toate străduțele și străzile lăturalnice, uitîndu-se cu ochii pe sus, în căutarea anunțului „Camere de închiriat". Era disperată. Toate locuințele mai ieftine erau ocupate. Nu putea găsi o cameră mai ieftină ca cea în care locuiau acum.

O dată cu trecerea timpului, lenevia lui McTeague deveni obișnuință. Nu bea mai mult whisky ca înainte, dar sila față de Trina creștea cu fiecare zi a sărăciei lor, cu fiecare zi a zgîrceniei consecvente a Trinei. Uneori — din fericire rar — era deosebit de brutal cu ea. O izbea peste urechi, sau o lovea rău cu dosul periei de păr, sau chiar cu pumnul. Afecțiunea de pe vremuri pentru „micuța" lui, cînd era incapabil să trăiască fără ea, cu timpul se stinsese, și puținul care a mai rămas era modificat și deformat de alcool.

Vecinii şi vînzătorii de la magazinele de unde Trina făcea cumpărăturile remarcaseră deseori că vîrful degetelor ei erau umflate, iar unghiile roşii, ca şi cînd le-ar fi strîns cu uşa. Şi într-adevăr, această explicaţie o dădea şi ea. Adevărul era însă că McTeague, fiind băut, obişnuia să i le muşte, să i le apuce cu dinţii lui imenşi, fiind întotdeauna suficient de ingenios pentru a-şi aminti care din ele o durea mai rău. Uneori acesta era un mijloc de a mai stoarce bani de la ea dar mai adesea o făcea din pură plăcere.

Şi, în mod ciudat, inexplicabil, această brutalitate o făcea pe Trina cu atît mai afectuoasă ; stîrnea în ea o pasiune morbidă, patologică, de supunere, o plăcere stranie, nefirească, de a ceda, de a capitula în faţa voinţei unei forţe irezistibile, virile.

Sentimentele Trinei se îngustaseră o dată cu îngustarea existenţei ei zilnice. În cele din urmă, acestea se reduseseră la două — pasiunea pentru banii ei, şi iubirea pervertită pentru soţ cînd era brutal. Devenise o femeie ciudată.

Trina ajunsese să fie în termeni foarte intimi cu Maria Macapa, şi în cele din urmă soţia dentistului şi fata din casă deveniră prietene bune. Maria venea mereu pe la Trina ; iar Trina, ori de cîte ori putea, îşi arunca un şal pe cap şi-i întorcea vizitele. Putea ajunge în cocioaba murdară a lui Zerkow fără să iasă în stradă. Curtea din dos a blocului avea o poartă care dădea într-un mic ţarc, unde Zerkow îşi ţinea gloaba şi căruţa dărăpănată, şi de aici Trina putea intra direct în bucătăria Mariei. Trina făcea vizite nesfîrşite Mariei în timpul dimineţilor, doar în capot şi cu părul pus pe bigudiuri, şi discutau la nesfîrşit lîngă o ceaşcă de ceai servită pe marginea chiuvetei, sau pe un colţ al mesei de spălat. Discuţia se purta pe seama soţilor lor, şi a modului cum trebuiau să procedeze cînd aceştia veneau acasă puşi pe scandal.

— Nu trebuie să te iei niciodată la harţă cu el, o sfătuia Maria. Asta-i întărîtă mai rău. Pleacă-ţi spinarea şi totul se termină repede.

Îşi destăinuiau una alteia brutalităţile soţilor, simţind un soi aparte de mîndrie în a-şi aminti o lovitură mai sălbatică, încercînd fiecare să demonstreze că soţul ei e mai

crud. Își comparau cu ochi critic vînătăile, bucurîndu-se cînd reușeau s-o etaleze pe cea mai urîtă. Exagerau, inventau amănunte și, ca și cînd ar fi fost mîndre de loviturile primite, păreau a-și face un titlu de glorie din tratamentul la care erau puse, mințindu-se una pe alta, exagerîndu-și supliciile. Ajungeau la lungi și înflăcărate controverse pe tema celor mai eficiente mijloace de maltratare — frînghia și biciul pe care le folosea Zerkow, sau pumnii și dosul periilor de cap pe care le prefera McTeague. Maria susținea că cel mai mult durea biciul ; Trina că, dimpotrivă, bîta lovea mult mai rău.

Maria îi arăta Trinei spărturile din perete și scîndurile slăbite ale dușumelelor, unde Zerkow căutase serviciul de aur. De curînd începuse să sape în fundul grădinii, și răscolise fînul din șopronul calului, ca să găsească serviciul de aur, pe care era sigur că îl va găsi. Dar devenea, vizibil, tot mai nerăbdător.

— După cum merg lucrurile, zise Maria, e ceva-ngrozitor. E bolnav de tot, din cauza serviciului — are temperatură-n fiecare noapte — nu doarme, și cînd doarme, vorbește singur. Zice : „Mai mult de o sută de bucăți, și fiecare de aur". Apoi mă croiește cu biciu' și urlă : „Tu știi unde-i. Spune-mi, spune-mi, scroafă, sau te omor". Și-apoi, cade în genunchi și scîncește și mă roagă să-i spun unde l-am ascuns. A-nnebunit,-i bun de legat. Cîteodată are crize în regulă, o ia razna, se tăvălește pe jos și se zgîrîie.

Într-o dimineață de noiembrie, pe la ora zece, Trina lipi o etichetă cu „Made in France" pe fundul unei Arce a lui Noe, și se lăsă pe spate în scaun, cu un suspin de ușurare. Tocmai terminase comanda de Crăciun, pentru unchiul Oelbermann, și în dimineața aceea nu mai avea nimic de făcut. Patul încă nu-l aranjase, nici vasele nu le spălase. Trina șovăi o clipă, apoi își ridică bărbia, indiferentă.

— Bah ! făcu ea. Să mai stea pînă după-masă. Nu-mi pasă cînd aranjez camera, și nici lui Mac.

Se gîndi ca, în loc să facă patul sau să spele vasele, să treacă mai bine pe la domnișoara Baker de la etajul de dedesubt. Micuța croitoreasă s-ar putea s-o invite să ia prînzul cu ea, și asta ar fi o mică economie, dat fiind că

dentistul îi anunțase de dimineață că va face o plimbare lungă, spre Presidio, și va lipsi toată ziua.

Dar în dimineața aceea Trina bătu în zadar în ușa domnișoarei Baker. Era plecată. Probabil că plecase la florar să cumpere niște semințe de mușcată. Ușa lui Moș Grannis însă era întredeschisă puțin, și auzind-o pe Trina la ușa domnișoarei Baker, bătrînul englez ieși în hol.

— E plecată, spuse șovăielnic și aproape în șoaptă, a plecat de vreo jumătate de oră. Cred... cred că s-a dus la farmacie să cumpere hrană pentru peștișor.

— Nu mai mergeți la spitalul de cîini, domnule Grannis ? îl întrebă Trina, rezemîndu-se de balustrada din hol, în dorința de a sta puțin de vorbă.

Moș Grannis stătea în ușa camerei, în papuci de casă, și într-o jachetă de catifea în dungi, decolorată, pe care o purta pe-acasă.

— Păi...ă...făcu el, ezitind, mîngîindu-și bărbia gînditor. Știți, m-am gîndit să renunț la spital.

— Să renunțați ?

— Păi, știți... cei de la depozitul de cărți, de unde-mi cumpăr revistele pentru legat, au aflat... le-am spus despre unealta mea de legat cărți, și unul din membrii firmei a venit să o vadă. Mi-a oferit o sumă mare, dacă-i vînd dreptul...ă...patentul... o sumă mare. Da fapt... de fapt...da, o sumă mare, mare.

Își frecă barba cu o mînă tremurătoare și privi în jurul său.

— Vai, dar e minunat, zise Trina cu amabilitate. Îmi pare foarte bine, domnule Grannis. E un preț bun ?

— O sumă mare... da, mare. De fapt, n-am visat niciodată să am cîndva atîția bani.

— Ei bine, domnule Grannis, spuse Trina hotărîtă, aș vrea să vă dau un sfat bun. Vedeți, dumneavoastră și domnișoara Baker... Bătrînul englez tresări îngrijorat... Dumneavoastră și domnișoara Baker, care vă iubiți de...

— Oh, doamnă McTeague, subiectul ăsta... dacă sînteți bună... domnișoara Baker e o femeie atît de respectabilă.

— Prostii ! spuse Trina. Vă iubiți, și o știe întreg blocul ; și locuiți de ani de zile, unul lîngă altul, și nu vă adresați o vorbă. E absurd. Uite, aș vrea să intrați direct

în subiect şi să-i vorbiţi imediat ce vine acasă, şi să-i spuneţi că aveţi bani, şi că vreţi să vă căsătoriţi cu ea.

— Imposibil... imposibil ! exclamă bărînul englez, alarmat şi tulburat. Nu poate fi vorba de aşa ceva. Nu-mi pot permite.

— Dar, o iubiţi sau nu ?

— Într-adevăr, doamnă McTeague, eu... eu... trebuie să mă scuzaţi. E o problemă atît de personală... încît... eu. Ei, da, o iubesc. Da, da, cu adevărat, exclamă el deodată.

— Ei, şi ea vă iubeşte pe dumneavoastră. Mi-a spus-o ea.

— Oh !

— Da. Mi-a spus exact cuvintele ăstea.

Domnişoara Baker nu-i spusese nimic asemănător, mai degrabă ar fi murit decît să facă astfel de mărturisiri ; dar Trina trăsese de mult concluziile ce se impuneau, ca toţi locatorii, de fapt, şi-şi spuse că sosise timpul unei acţiuni hotărîte.

— Aşa că faceţi cum vă spun eu, şi cînd vine acasă mergeţi la ea şi spuneţi-i tot. Gata, nu-mi mai spuneţi nimic. Plec ; dar să faceţi întocmai cum am zis.

Trina se întoarse şi coborî scările. Se hotărî, de vreme ce domnişoara Baker nu era acasă, să dea o fugă s-o vadă pe Maria ; s-ar putea s-o oprească acolo la masă. În orice caz, o ceaşcă de ceai o să-i ofere Maria.

Moş Grannis rămase multă vreme cum îl lăsase Trina, cu mîinile tremurîndu-i, şi sîngele năvălindu-i şi dispărîndu-i din obrajii ofiliţi.

— Ea a zis, ea... ea... ea i-a spus... a zis că... că... dar mai departe nu putu merge.

Apoi se întoarse şi intră în cameră, închizînd uşa în urma lui. Rămase multă vreme în fotoliu, lîngă perete, în faţa mesei pe care se găseau grămezi de reviste şi micul aparat de legat.

„Mă întreb," îşi spuse Trina în timp ce străbătea curtea din spatele casei lui Zerkow, „mă întreb ce chirie plătesc Zerkow şi Maria pentru locuinţa asta. Aş paria că e mai ieftină decît cea în care stăm eu şi cu Mac."

Trina o găsi pe Maria în faţa plitei din bucătărie, cu bărbia sprijinită în piept. Trina se apropie de ea. Era moartă. Cînd Trina îi atinse umărul, capul îi alunecă în-

tr-o parte și scoase la iveală o rană adîncă, groaznică în beregată, sub ureche. Partea din față a rochiei era îmbibată toată cu sînge.

Trina se retrase repede, de lîngă cadavru, ducîndu-și mîinile la umeri, cu ochii largi și ficși, cu chipul sluțit de o expresie de spaimă nespusă.

„Oh-h-h !" exclamă ea, simțind că se înnăbușă, cu o voce abia șoptită. „Oh-h, e oribil !"

Se răsuci deodată și alergă prin partea din față a casei pînă la ușa dinspre stradă, care se deschidea în străduță. Se uită îngrozită în jurul ei. Chiar peste drum un băiat de la măcelărie urca într-o droșcă cu două roți, trasă în fața casei de vizavi, în timp ce în apropiere un vînzător ambulant de vînat cobora strada, cu o pereche de rațe în mînă.

— Oh, ascultați... ascultați, gîfîi Trina, încercînd să-și recapete glasul, ascultați, veniți încoace repede.

Băiatul de la măcelărie se opri, cu un picior pe roată, și o privi lung. Trina îi făcea semne disperate.

— Vino-ncoace, vino-ncoace, repede.

Tînărul își făcu vînt pe capră.

— Ce-i cu femeia asta ? zise, cu glas scăzut.

— S-a comis o crimă, strigă Trina, agitîndu-se în ușă.

Tînărul se îndepărtă, privind peste umăr, zgîindu-se la Trina cu ochi ficși și goliți de orice expresie.

— Ce-o fi cu femeia asta ? se întrebă el, din nou, dînd colțul.

Trina se întreba de ce nu țipa, cum se putea reține — cum, într-un moment ca ăsta, își mai amintea că nu era frumos să faci gălăgie și scene în stradă. Vînzătorul ambulant o privea bănuitor. N-avea rost să-i spună ceva. S-ar fi îndepărtat și el, ca și calfa de măcelar.

— Să văd ce trebuie să fac, își zise Trina, vorbind tare și ducînd mîinile la cap. Să mă gîndesc. N-are rost să-mi pierd capul. Ce trebuie să fac ?

Privi în josul străzii. Aceeași privelițte familiară i se înfățișă la capătul străduței. Piața mare din fața blocului, căruțele negustorilor huruind în sus și-n jos, marile doamne de pe bulevard ieșite la cumpărăturile de dimineață, tramvaiele zdrăngănitoare, încărcate cu călători. Văzu un băiețel, cu o șapcă turtită de piele, fluierînd după

un cîine ce nu se vedea, lovindu-se din cînd în cînd peste genunchiul mic. Din cîrciuma lui Frenna ieşiră doi bărbaţi care rîdeau tare. Heise şelarul în faţa prăvăliei, cu şorţul soios plin de resturi de piele. Şi toate astea îşi urmau cursul, oamenii rîdeau şi trăiau, cumpărau şi vindeau, forfotind pe trotuarele însorite, în timp ce în spatele ei, acolo înăuntru... acolo înăuntru... acolo... înăuntru...

Heise se dădu brusc îndărăt din faţa unei femei cu buzele albe, într-un capod albastru, care părea că-i răsărise înainte din chiar pragul uşii lui.

— Ah, doamna McTeague, cum m-aţi speriat, ce...

— Oh, veniţi acolo, repede, şi Trina îşi duse mîna la gît, înghiţind ceva ce părea că o sufocă. Maria a fost ucisă... soţia lui Zerkow... Am găsit-o...

— O, lăsaţi-mă, exclamă Heise, glumiţi.

— Veniţi repede acolo... acolo, în casă... am găsit-o... e moartă.

Heise o luă la fugă în direcţia casei lui Zerkow, cu Trina pe urmele lui, marcîndu-şi traseul cu o dîră de resturi de piele. Cei doi alergau în josul străduţei. Vînzătorul de vînat, femeia care spălase scările la o casă din vecini, şi un bărbat cu o pălărie cu boruri largi stăteau deja în uşa lui Zerkow, privind din cînd în cînd înăuntru şi discutînd. Păreau nedumeriţi.

— S-a întîmplat ceva aici ? întrebă vînzătorul ambulant, cînd Heise şi Trina sosiră.

Alţi doi bărbaţi se opriră în colţul dintre străduţă şi Polk Street şi se uitau la grupul ce se formase. O femeie cu un prosop în jurul capului ridică un geam al casei de peste drum şi strigă la femeia care spălase scările :

— Ce s-a-ntîmplat, doamnă Flint ?

Heise intrase în casă. Se întoarse spre Trina, gîfîind din cauza fugii.

— Unde spuneaţi... unde era... unde ?

— Acolo înăuntru, spuse Trina, mai departe... în cealaltă cameră.

Se repeziră cu toţii în bucătărie.

— Dumnezeule ! exclamă Heise, oprindu-se la un pas de cadavru, şi aplecîndu-se să privească faţa cenuşie, cu buzele cafenii.

— Doamne ! A omorît-o.

— Cine ?

— Zerkow, sigur ! A omorît-o. I-a tăiat beregata. Spunea mereu că o s-o facă.

— Zerkow ?

— El a omorît-o. Are beregata tăiată, Dumnezeule, cît sînge ! Doamne ! De data asta *i-a făcut-o.*

— Oh, eu i-am spus... i-am spus, strigă Trina.

— De data asta n-a mai glumit.

— Ea zicea că se descurcă întotdeauna... Oh-h ! E îngrozitor.

— De data asta n-a glumit. I-a tăiat beregata. Dumnezeule, în ce hal a sîngerat. Ați mai văzut vreodată atîta... asta-i crimă... e o crimă comisă cu sînge rece. A omorît-o. Trebuie să chemăm un polițist. Să mergem.

Reveniră în stradă. O jumătate de duzină de oameni, vînzătorul ambulant, bărbatul cu borurile largi, femeia ce spălase scările, și încă trei bărbați se găseau în camera din față, a prăvăliei, iar în ușă se mișcau un val de chipuri agitate. Pe lîngă aceștia, afară, străduța era ticsită de la un capăt la altul, de oameni. Dincolo, în Polk Street, tramvaiele erau aproape blocate și abia înaintau, tîrîndu-se încet prin mulțime, sunînd din clopote. La fiecare geam apăruseră capete. Și în timp ce Trina și șelarul se străduiau să străbată prin îmbulzeală, masa compactă se desfăcu deodată în fața a doi polițiști în haine albastre, care-și croiau drum dînd din coate. Erau însoțiți de un al treilea, în civil.

Heise și Trina se întoarseră în bucătărie cu cei doi polițiști, iar al treilea scoase în odaia din față pe intruși, și blocă intrarea, răstignindu-și brațele peste ușa deschisă.

— Pfiu ! fluieră unul din ofițerii de poliție, intrînd în bucătărie. A-njunghiat-o ! Pe Dumnezeu, omul s-a folosit de cuțit. Se întoarse spre celălalt ofițer și zise : Adu mai bine furgonul. Vezi, e un furgon de patrulare după al doilea colț, spre sud. Și-acuma, continuă el întorcîndu-se spre Trina și șelar, și scoțîndu-și carnetul și creionul, vă rog să-mi spuneți numele și adresele dumneavoastră.

A fost o zi de agitație cumplită pentru toată strada. Mulțimea a rămas afară încă multă vreme după plecarea

furgonului. De fapt, pînă la șase seara s-au adunat mereu grupuri la ușa prăvăliei de vechituri, unde stătea de pază un polițist, punînd tot soiul de întrebări, și spunîndu-și părerea.

— Credeți c-o să-l prindeți ? îl întrebă Ryer pe polițist, și oamenii își întinseră gîturile spre el.

— Oh, îl prindem, nici o grijă, și încă ușor, răspunse celălalt, dîndu-și aere.

— Ce ? Ce e ? Ce-a zis ? întrebau cei de la marginea grupului, și cei din față transmiseră răspunsul :

— Zice c-o să-l prindă destul de ușor.

Grupul se uită admirativ la polițist.

— A întins-o spre San José.

De unde pornise zvonul, și cum — nimeni nu știa. Dar fiecare părea convins că Zerkow fugise spre San José.

— Dar de ce a omorît-o ? Era beat ?

— Nu, era nebun, ascultați-mă pe mine, scrîntit la cap. Credea că Maria ascunde niște bani de el.

Lui Frenna îi merse din plin, toată ziua. Crima era singurul subiect de conversație. Cîrciuma era plină de mici grupuri — de cîte doi sau trei — care veniseră să vadă cum arată prăvălia de vechituri. Heise era omul cel mai important din Polk Street, inima și sufletul străzii : însoțea aproape neabătut fiecare grup povestindu-le rolul pe care îl avusese el în povestea asta.

— Era cam ora unsprezece. Stăteam în fața ușii, cînd doamna McTeague, știți, soția dentistului — o văd cum vine în goană de-a lungul străzii, etc. etc.

În ziua următoare, altă știre senzațională. Polk Street o află din ziare. Spre miezul nopții, după ziua crimei, cadavrul lui Zerkow fu găsit plutind în golful din apropierea lui Black Point. Nimeni nu știa dacă se sinucisese, sau căzuse de pe unul din debarcadere. Mîinile-i erau încleștate pe un sac plin de tingiri de tablă, furculițe și cuțite de fier, adunate din vreo grămadă de gunoi.

— Și toate astea, exclamă Trina, din pricina unui serviciu de aur care n-a existat niciodată.

Capitolul 17

Într-o zi, la vreo două săptămîni după ancheta procurorului şi după ce agitaţia produsă de teribilul eveniment se potolise, iar Polk Street începuse să-şi reia existenţa monotonă, Moş Grannis şedea în cămăruţa-i curată şi îngrijită, în fotoliul său cu mîinile atîrnîndu-i leneşe pe genunchi. Era seară, dar nu destul ca să trebuiască să aprindă lumina. Moş Grannis îşi trase scaunul aproape de perete — atît de aproape încît putea auzi rochia domnişoarei Baker foşnind pe partea cealaltă a despărţiturii subţiri, chiar lîngă cotul său, în timp ce se legăna uşor în balansoarul ei, cu o ceaşcă de ceai în mînă.

Vechea îndeletnicire a lui Moş Grannis încetase. În dimineaţa aceea, firma de unde-şi cumpărase pînă acum revistele îi luase micul aparat de legat, ca să-l folosească de model. Tranzacţia se perfectase. Moş Grannis îşi încasase cecul. Era o sumă mare, fără îndoială, dar după ce se terminase totul, el reveni în cameră şi rămase acolo trist şi fără ocupaţie, studiind pierdut modelul covorului şi numărînd ţintele din plasa protectoare de zinc fixată în spatele sobiţei. Curînd o auzi pe domnişoara Baker umblînd dincolo. Era ora cinci, ora la care ea obişnuia să-şi pregătească ceaşca de ceai şi „Să-i ţină companie" lui, de partea cealaltă a despărţiturii. Moş Grannis îşi trase scaunul la perete, în locul unde ştia că şade ea.

Minutele treceau ; unul lîngă altul, separaţi doar prin cîteva degete de scîndură, cei doi bătrîni şedeau acolo împreună, în timp ce după-amiaza se transforma în seară.

Dar pentru Moş Grannis, în seara asta totul era schimbat. Nu mai avea nimic de făcut. Mîinile-i atîrnau în poală. Masa, încărcată cu teancuri de reviste, era departe, într-un colţ al camerei şi, din cînd în cînd, ca sub impulsul unei nelinişti ascunse, îşi întorcea capul şi se uita trist la ea, gîndindu-se că n-o s-o mai folosească niciodată. Absenţa muncii obişnuite părea că îi răpeşte ceva din viaţă. Avea senzaţia că de-acum înainte nu mai putea fi acelaşi pentru domnişoara Baker ; micile lor obiceiuri fuseseră perturbate, distruse. Nu se mai putea închipui

atît de apropiat de ea. Avea să se îndepărteze unul de altul ; ea nu-şi va mai prepara ceaşca de ceai şi nu-i va mai „ţine companie", ştiind că el nu va mai sta niciodată în faţa mesei, legîndu-şi revistele. Îşi vînduse fericirea pentru bani ; îşi vînduse întreaga lui romanţă întîrziată pentru cîteva bancnote mizerabile. Nu prevăzu că va fi aşa. Un regret imens îi năpădi sufletul. Ce era asta, pe dosul palmei ? Se şterse cu o batistă veche de mătase.

Moş Grannis îşi lăsă capul în mîini. Alături de un inexplicabil regret care-l frămînta, fu cuprins şi de o anume mare tandreţe. Lacrimile în care-i înotau ochii albaştri spălăciţi nu erau numai de nefericire. Nu, acest sentiment, atît de mult întîrziat, care-l cuprinsese abia acum, în anii din urmă, îl umplea de o bucurie a cărei unică expresie naturală nu putea fi decît lacrimile. Timp de treizeci de ani ochii săi nu i se umeziseră niciodată, dar în seara aceasta se simţea din nou tînăr. Nu mai iubise niciodată, şi în el rămăsese ceva care nu avea mai mult de douăzeci de ani. I-ar fi fost greu să spună dacă era profund întristat, sau nespus de fericit ; dar nu se ruşina de lacrimile care-i aduseseră durerea în ochi şi de nodul din gît. Se auzi bătaia timidă din uşă, şi abia cînd uşa se deschise, îşi ridică repede privirile şi o văzu pe micuţa croitoreasă în prag, în mînă cu o mică tavă japoneză, cu o ceaşcă de ceai pe ea. I-o întinse.

— Am făcut ceai, spuse ea, şi mi-am zis că poate-ai vrea şi dumneata o ceaşcă.

Niciodată după aceea n-a reuşit micuţa croitoreasă să înţeleagă cum ajunsese să facă un asemenea gest. Stătea liniştită lîngă despărţitura ei, amestecîndu-şi ceaiul cu una din linguriţele Gorham. Era liniştită, împăcată.

Seara cobora mîngîietoare. Camera ei era întruchiparea ordinei şi a calmului. Muşcatele înfloriseră în glastrele din fereastră, bătrînul peştişor aurit se răsucea din cînd în cînd pentru a prinde cîte o rază a soarelui ce apunea. În clipa următoare n-a mai putut sta locului. I se păru lucrul cel mai natural din lume să facă o ceaşcă de ceai fierbinte şi să i-o ducă alături, bătrînului Grannis. I se păru că el avea nevoie de ea, că ar trebui să meargă la el. Cu brusca hotărîre care îi apucă uneori pe oamenii slabi timizi — curajul laşului e mai mare decît al celorlalţi — se dusese

la uşa întredeschisă a bătrînului englez, şi cum acesta nu-i lua în seamă ciocănitul, deschisese uşa şi, în cele din urmă, după atîţia ani, stătea în pragul odăii lui. Găsise şi curajul să-şi explice apariţia.

— Am făcut ceai şi mi-am zis că poate ai vrea şi dumneata o ceaşcă.

Moş Grannis îşi lăsă mîinile pe braţele fotoliului şi, aplecîndu-se puţin înainte, o privi cu ochii lipsiţi de expresie. Nu spuse nimic.

Curajul croitoresei o împinsese pînă aici ; acuma, acesta o părăsi la fel de brusc pe cît o cuprinsese. Sîngele îi năvăli în obraji, şi buclele mici şi false tremurară din pricina agitaţiei. Ceea ce făcuse îi apărea ca o indecenţă mai presus de orice închipuire. O enormitate ! Intrase în camera lui, în camera lui — camera domnului Grannis. Făcuse ea asta — ea, care nu putea trece pe lîngă el pe scări fără o strîngere de inimă. Nu ştia ce să facă. Stătea, ca o statuie, în pragul camerei, fără a se putea hotărî să se retragă. Neajutorată, mai repetă, cu un tremur în voce :

— Am făcut ceai şi mi-am zis că poate ai vrea şi dumneata o ceaşcă.

Emoţia i se trăda prin repetarea frazei. Simţi că în clipa următoare n-o să mai poată ţine tava. Tremura în aşa măsură, încît jumătate din ceai se vărsase.

Moş Grannis continua să tacă, aplecat înainte, cu ochii holbaţi, cu degetele înfipte în braţele fotoliului.

Apoi, cu tava întinsă, micuţa croitoreasă exclamă, în lacrimi :

— Oh, n-am vrut... n-am vrut... nu mi-am închipuit că o să fie aşa. N-am vrut decît să fiu amabilă şi să-ţi aduc puţin ceai ; iar acum văd că totul e *atît* de deplasat. Mi-e... mi-e... mi-e *aşa* de ruşine ! Ce-o să crezi despre mine. Eu... şi îşi reţinu respiraţia... e deplasat... reuşi să exclame. Nu se făcea ca o doamnă... nu poate să-i facă o impresie bună... plec. Plec.

Şi se întoarse să plece.

— Stai, exclamă Moş Grannis, revenindu-i în sfîrşit glasul.

Domnişoara Baker se opri, uitîndu-se la el peste umăr, cu ochii înlăcrimaţi larg deschişi, clipind des, ca un copil înspăimîntat.

— Stai, exclamă iar bătrînul englez ridicîndu-se în picioare. La început n-am ştiut că eşti dumneata. Nu visasem... nu puteam crede că vei fi atît de amabilă, atît de bună cu mine. Oh, zise el, cu o respiraţie şuierătoare, oh, eşti atît de bună. Eu... eu... m-ai făcut foarte fericit.

— Nu, nu, exclamă domnişoara Baker, gata să plîngă. A fost nevrednic de o doamnă. Dumneata... acuma o să mă judeci greşit.

Stătea în hol ; lacrimile-i curgeau pe obraji, şi nu avea nici o mînă liberă ca să şi le şteargă.

— Dă-mi... lasă-mă să iau eu tava, strigă Moş Grennis, înaintînd.

Îl copleşi o bucurie agitată. Niciodată în viaţa lui nu fusese atît de fericit. Pînă la urmă se întîmplase... se întîmplase cînd se aştepta mai puţin. Ceea ce şi-a dorit atît, şi a tînjit şi a sperat atîţia ani, uite că s-a întîmplat acum, în seara asta. Simţi că-i dispare stîngăcia. Era aproape sigur că micuţa croitoreasă îl iubeşte, şi gîndul acesta îi dădu curaj. Veni spre ea şi-i luă tava din mîini şi, întorcîndu-se în cameră, voi s-o pună pe masă. Dar nu putu din cauza revistelor. Mîinile-i erau ocupate amîndouă cu tava , nu-i putea face loc pe masă. Rămase un moment nehotărît, şi stingherealа-i reveni.

— Oh, nu vrei... dacă eşti atît de bună...

Îşi întoarse capul, uitîndu-se rugător la micuţa croitoreasă.

— Aşteaptă, să te ajut, zise ea.

Intră în cameră, pînă la masă şi mută revistele la unul din capetele mesei.

— Mulţumesc, mulţumesc, murmură Moş Grannis, aşezînd jos tava.

— Acuma... acuma... acuma mă duc înapoi, exclamă ea, în grabă.

— Nu... nu, replică bătrînul englez. Nu pleca, nu pleca. Am fost atît de singur în seara asta... şi aseară... tot anul ăsta... toată viaţa mea, strigă el deodată.

— A... am... am uitat zahărul.

— Dar eu nu folosesc niciodată zahăr la ceai.

— Dar e cam rece, şi l-am vărsat... aproape tot.

— O să-l beau din farfurioară.

Moş Grannis îi trăsese fotoliul lui.

— Oh, nu s-ar cuveni să stau. Asta e... e atît de... Şi o să mă judeci greşit.

Se aşează deodată şi, punîndu-şi coatele pe masă, îşi ascunse faţa în mîini.

— Să te judec ? strigă Moş Grannis. Să te judec ? O, nu ştii... nici nu-ţi închipui... în toţi aceşti ani... să trăiesc atît de aproape de dumneata... eu.. eu... se opri brusc.

I se părea că bătăile inimii îl înecară.

— Credeam că îţi legi cărţile în seara asta, zise domnişoara Baker deodată. Arătai obosit. Am crezut că erai obosit cînd te-am văzut ultima oară, şi o ceaşcă de ceai, ştii, e... face atît de bine cînd eşti obosit. Dar văd că nu legi cărţi.

— Nu, nu, răspunse Moş Grannis, trăgîndu-şi un scaun şi aşezîndu-se. Nu, eu... de fapt, mi-am vîndut aparatul ; o firmă de librării mi-a cumpărat drepturile asupra lui.

— Şi de-acum înainte n-o să mai legi cărţi ? exclamă micuţa croitoreasă, cu o umbră de dezamăgire. Credeam că legi întotdeauna cărţi pe la ora patru. Te auzeam de obicei, cînd îmi făceam ceaiul.

Abia-i venea să creadă domnişoarei Baker că îi vorbea cu adevărat lui Moş Grannis, că tăifăsuiau într-adevăr împreună, faţă în faţă, şi fără stînjeneala îngrozitoare care-i copleşea întotdeauna cînd se întîlneau pe scări. Visase mereu clipa asta, dar o amînase întotdeauna pentru o zi foarte îndepărtată. Totul avea să vină cîndva, treptat, încetul cu încetul, nu aşa, ca acuma, abrupt şi fără nici o pregătire. Că o să-şi permită cîndva nici mai mult nici mai puţin decît să intre în camera lui — nu şi-ar fi putut închipui vreodată. Şi totuşi era aici, în camera lui, şi stăteau de vorbă împreună, iar încetul cu încetul stingherealа dispărea.

— Da, da, te auzeam întotdeauna cînd îţi făceai ceai, răspunse bătrînul englez ; auzem clinchetul serviciului de ceai. Atunci obişnuiam să-mi trag scaunul şi masa lîngă perete, şi să stau acolo şi să lucrez, în timp ce dumneata beai ceaiul, de partea cealaltă. Şi atunci mă simţeam foarte aproape de dumneata. Obişnuiam să-mi petrec întreaga seară astfel.

— Şi, da... da... şi eu, la fel, spuse ea. Îmi făceam şi-mi beam ceaiul tocmai la ora aceea, şi stam acolo un ceas întreg.

— Şi nu stăteai aproape de perete, de partea dumitale ? Uneori eram sigur de asta. Mi se părea chiar că îţi aud rochia frecîndu-se de hîrtia peretelui, foarte aproape, lîngă mine. Nu stăteai aproape de perete ?

— Nu... nu ştiu unde stăteam.

Moş Grannis întinse sfios mîna şi i-o luă pe-a ei, care-i stătea în poală.

— Nu stăteai aproape de perete, acolo, de partea dumitale ? stărui el.

— Nu... nu ştiu... poate... uneori. Oh, da, exclamă ea, oftînd uşor, oh, da, stăteam adeseori.

Atunci Moş Grannis o cuprinse cu braţul pe după umeri, şi o sărută pe obrazul palid, care se îmbujoră în aceeaşi clipă.

Pe urmă nu mai vorbiră decît foarte puţin. Amurgul se lăsase încet, iar cei doi bătrîni şedeau acolo, în seara cenuşie, tăcuţi, tăcuţi, mînă-n mînă, „ţinîndu-şi companie", dar acum fără a mai fi separaţi prin ceva. În cele din urmă sosise şi vremea lor. După toţi aceşti ani, erau împreună, şi se înţelegeau unul pe celălalt. Erau, în sfîrşit, într-un mic Elizeu, pe care-l creaseră ei. Păşeau mînă în mînă printr-o mirifică grădină în care era întotdeauna toamnă. Împreună, departe de lume, îşi făceau intrarea în mult întîrziata romanţă a vieţii lor banale şi lipsite de întîmplări.

Capitolul 18

În aceeaşi noapte McTeague fu trezit de un ţipăt ascuţit şi deschizînd ochii, o văzu pe Trina cu braţele în jurul gîtului său. Tremura atît de tare, încît arcurile divanului pocneau.

— Aă ? făcu dentistul, înălţîndu-se în capul oaselor, şi ridicîndu-şi pumnii strînşi. Aă ? Ce ? Ce ? Ce e ? Ce e ?

— Oh, Mac, scînci soția lui, am avut un vis îngrozitor. Am visat-o pe Maria. Se făcea că mă urmărea, și eu nu puteam fugi, și gîtul îi era... Oh, era plin de sînge. Oh-h, mi-e așa de frică !

Trina suportase totul foarte bine o zi, sau două, după întîmplare, și mărturia către procuror o depusese cu mult mai mult calm decît Heise. Abia după o săptămînă o cotropise groaza. Era atît de copleșită, încît abia îndrăznea să rămînă singură în timpul zilei, și aproape în fiecare noapte se trezea țipînd de spaimă, tremurînd la amintirea unui coșmar de groază. Pe dentist îl irita nespus agitația ei, și îl exaspera de-a dreptul cînd îl trezea în toiul nopții, Atunci se ridica, rotindu-și amarnic ochii, izbind cu pumnii lui enormi — în ea, nu știa nici el — exclamînd : „Ce-ce...“ zăpăcit și năuc. Apoi, cînd își dădea seama că nu era decît Trina, mînia lui se aprindea subit.

— Oh, tu cu visele tale ! Taci și dormi, sau o să-ți ard cîteva...

Uneori îi trăgea cîte o scatoalcă sau îi apuca mîna și-i mușca vîrful degetelor. Trina rămînea trează ore în șir, plîngînd tăcută. Apoi, după un timp, zicea timid :

— Mac ?

— Ăă.

— Mac, mă iubești ?

— Ăă ? Ce ? Taci și dormi.

— Nu mă mai iubești, Mac ?

— Oh, taci și dormi. Nu mă mai bate la cap.

— Bine, dar mă iubești, Mac ?

— Cred că da.

— Oh, Mac, acuma nu te am decît pe tine, și dacă nu mă iubești, ce o să se aleagă de mine ?

— Termină, și lasă-mă să dorm.

— Bine, dar spune-mi doar că mă iubești.

Dentistul se dezlipea brusc de ea, îngropîndu-și capul mare și blond în pernă, acoperindu-și urechile cu pătura. Și Trina plîngea pînă reușea să adoarmă.

Dentistul încetase de mult să-și mai caute slujbă. De la micul dejun și pînă la cină, Trina nu-l vedea decît foarte puțin. O dată micul dejun luat, McTeague se urnea, își punea șapca — de cînd soția lui îl silise să-și vîndă pă-

lăria de mătase, încetase să mai poarte chiar și pălăria — și pleca. Se obișnuise să facă plimbări lungi și solitare prin suburbiile orașului. Uneori spre Cliff House, cîteodată spre parc (unde ședea pe băncile încălzite de soare, trăgînd din pipă și citind bucăți rupte, de ziare vechi), dar de cele mai multe ori mergea în Rezervația Presidio. McTeague o lua pe jos pînă la capătul liniei de tramvai din Union Street, intrînd în Rezervație pe acolo, apoi mergea spre malul golfului, urmărind linia țărmului ce ducea spre Old Fort pînă la Golden Gate și, înconjurînd acolo podul, dădea deodată peste întinderea Pacificului. Apoi mergea de-a lungul plajei pînă la un promontoriu de stînci. Aici, se întorcea spre interior cățărîndu-se pe malul abrupt spre un deal plin de iarbă, semănat cu irișI albaștri și o floare galbenă al cărei nume nu-l știa. În partea cealaltă a dealului se vedea un drum larg, bine întreținut. McTeague urma drumul acesta pînă ce ajungea din nou în oraș, pe linia de tramvai de pe strada Sacramento. Dentistului îi plăceau aceste plimbări. Îi plăcea să fie singur. Îi plăcea solitudinea oceanului agitat și înspăimîntător ; dealurile cu vîntul și aerul lor proaspăt ; rafalele violente biciuindu-i obrajii ; și rămînea ore întregi urmărind rostogolirea și zbuciumul talazurilor, cu bucuria tăcută, fără margini a unui copil. Începuse să-l pasioneze pescuitul. Stătea toată ziua aproape nemișcat pe un promontoriu de stînci, cu undița între degete, fericit dacă prindea trei bibani în douăsprezece ore. La amiază se retrăgea pe un petec de gazon după un cot al malului, unde-și frigea peștii, mîncîndu-i fără sare, cuțit sau furculiță. Băga un băț ascuțit prin gura bibanului și-l învîrtea încet deasupra flăcării. Cînd grăsimea înceta să mai picure, știa că e fript, și-l mînca pe îndelete și cu o poftă teribilă, curățind oasele, și mîncînd chiar și capul. Își amintea cît de des se îndeletnicise cu asemenea treburi pe cînd era copil în munții Placer County înainte de a deveni vagonetar la mină. Dentistul se simțea grozav de bine în aceste zile. Instinctele vechiului miner reveneau din nou. Sub lovitura soartei, McTeague recădea în condiția inițială.

Într-o seară, pe cînd se întorcea dintr-o asemenea escapadă, fu surprins găsind-o pe Trina în fața a ceea ce fusese

casa lui Zerkow ; stătea privind-o gînditoare, cu un deget lipit de buze.

— Ce faci aici ? mormăi dentistul apropiindu-se.

Pe uşa dinspre stradă era un anunţ ; „Camere de închiriat".

— Acum am găsit o locuinţă în care să ne mutăm, exclamă Trina.

— Ce ? strigă McTeague. Aici, în casa asta murdară în care ai găsit-o pe Maria ?

— Nu-mi mai pot permite să plătesc camera aceea din bloc, acuma, că tu nu-ţi poţi găsi nimic de lucru.

— Dar aici a omorît-o Zerkow pe Maria — tocmai casa asta — şi tu te trezeşti şi ţipi noaptea numai gîndindu-te la ea.

— Ştiu. Ştiu că va fi greu la început, dar o să mă obişnuiesc, şi-apoi e jumătate din preţul pe care-l plătim acum. Am văzut camera ; o luăm de pomană. E camera de deasupra bucătăriei. O familie de nemţi închiriază partea din faţă, iar restul îl subînchiriază. O s-o iau. Asta înseamnă că o să-mi rămînă bani în buzunar.

— Dar nu într-al meu, vociferă dentistul, cu ciudă. O să trebuiască să trăiesc într-o gaură împuţită de şoareci, numai ca să economiseşti tu bani. Pentru mine nu-i nici un chilipir toată treaba asta.

— Găseşte-ţi de lucru şi atunci o să stăm de vorbă, declară Trina. Trebuie să strîng bani pentru zile negre ; şi dacă stînd aici pot să strîng, o s-o fac, chiar dacă e casa în care a fost omorîtă Maria. Nu-mi pasă.

— Bine, zise McTeague, fără a mai protesta.

Soţia sa îl privi mirată. Nu putea înţelege această subită supunere. Probabil că în ultima vreme McTeague lipsise atît de mult de acasă, încît încetase să-i mai pese unde sau cum locuieşte. Cu toate acestea, această bruscă schimbare o nelinişti puţin.

În ziua următoare, soţii McTeague se mutau pentru a doua oară. Mutatul nu le luă mult timp. Fuseseră obligaţi să cumpere patul de la proprietăreasă, împrejurare care aproape sfîşie inima Trinei ; şi acest pat, două scaune, cuferul Trinei, un ornament sau două, soba cu gaz şi cîteva farfurii şi vase de bucătărie — era tot ce se putea spune

că le aparținea acum ; și această cameră dosnică în acea casă prăpădită, cu amintirile ei hidoase, cu un geam ce da într-un sinistru labirint de ogrăzi dosnice și șoproane năruite, era ceea ce constituia acum noua lor locuință.

Începeau să se afunde tot mai adînc. Se obișnuiau cu ambianța în care trăiau. Și mai rău decît orice, Trina își pierduse manierele și drăgălășenia. Efectele combinate ale muncii grele, ale avariției, mîncării proaste și brutalităților soțului își pusese amprenta cu repeziciune. Mica ei siluetă, ființa încîntătoare se jigărise, devenise pipernicită și bondoacă. Ea, care fusese cîndva de o curățenie de pisică, umbla acum toată ziua șleampătă prin cameră, într-un halat murdar de flanelă, cu papucii de casă lipăind. Pînă la urmă își neglija pînă și părul, coroana minunată, neagră, pieptănătura de regină, care-i umbrea mica frunte palidă. Dimineața, și-l împletea înainte de a fi măcar jumătate pieptănată, și-l răsucea în jurul capului cum se nimerea. Se desfăcea de cîte șase ori pe zi ; seara numai era decît o masă ciufulită și încîlcită, un veritabil cuib de șobolani.

Ah, nu, viața ei nu era de loc veselă, și nu putea fi, cînd unul trebuia să se zbuciume pentru doi, să gătească, să muncească, și să spele, ca să nu mai vorbim de plata chiriei. Ce era de mirare în faptul că era neîngrijită, murdară și uita de manierele alese ? Mai avea oare timp pentru a mai arăta și altfel, și cui i-ar fi făcut plăcere dacă s-ar fi împopoțonat ? Sigur că nu unui mastodont brutal, care te mușcă ca un cîine, și te izbește și te lovește de parcă ai fi făcută din fier. Ah, nu, mai bine să lase lucrurile cum sînt, încercînd să le ia cît mai ușor cu putință. Trebuia doar să-și încovoaie spatele, și o să treacă totul cu atît mai repede.

Camera deveni oribil de murdară, îmbîcsită de mirosuri de mîncare și de „vopsea neotrăvitoare". Patul nu era făcut pînă după-amiaza tîrziu, uneori de loc. Vase murdare, nespălate, cuțite unsuroase, resturi de mîncare din ziua trecută împrăștiate pe masă, în timp ce într-un colț se găsea o grămadă de rufe murdare, rău mirositoare. În crăpăturile de lemn apărură gîndaci de bucătărie, tapetul de hîrtie de pe pereții umezi se coșcovea și începuse să se dezlipească răsucindu-se. Trina încetase de mult să mai șteargă praful de pe mobilă, cu cîrpa. Murdăria se aduna pe gea-

muri și în colțurile camerelor. Toată mizeria din împrejurimi le invadă locuința, ca un flux crescînd de nămol.

Între ferestre, însă, fotografia ștearsă a perechii îmbrăcate în straie de nuntă se uita cu dispreț la mizeria din jur, Trina continuînd să țină buchetul drept în fața ei, McTeague stînd lîngă ea, cu piciorul înainte, în atitudinea unui Secretar de Stat ; în timp ce pe aproape canarul, singurul lucru de care dentistul se agăța cu încăpățînare, ciripea și piuia toată ziua în colivia-i mică, aurită.

Și dintele, uriașul molar suflat cu aur franțuzesc, enorm și dizgrațios, își răsfira excrescențele într-un colț al camerei, lîngă tăblia patului. Ajunseseră să-l folosească drept masă. După ce mîncau, Trina clădea farfuriile și vesela murdară pe el, ca să nu le stea în cale.

Într-o după masă, Celălalt Dentist, rivalul de altădată al lui McTeague, amatorul de jachete excentrice, rămase uluit primind vizita lui McTeague. Celălalt Dentist se afla în cabinetul său, lucrînd la un mulaj de ghips. La invitația : „Intrați. Nu vedeți anunțul cu Intrați fără să bateți ?", McTeague se ivi în ușă. Observă de îndată cît de aerisită și de veselă era camera. Un foc mic pîlpîia și trosnea în cămin, un ogar tărcat ședea pe picioarele de dinapoi, privindu-l preocupat, o oglindă mare oferea vederii o suită de poze de actrițe, vîrîte între sticlă și ramă, iar un buchet mare de violete proaspete tăiate se afla într-o vază de sticlă, pe masa lustruită, de cireș. Celălalt Dentist înaintă spre el vioi, exclamînd cu voioșie.

— Oh, Doctore... Domnule McTeague, salut, salut.

Insul purta de data asta o jachetă de casă, de catifea. Între dinți avea o țigară ; pantofii de lac reflectau lumina focului. McTeague purta o cămașă simplă, de mătase neagră, fără cravată ; în picioare avea niște bocanci mari, grosolani, cu ținte și cătărămi ; manșetele pantalonilor erau stropite cu noroi ; haina-i era roasă la mîneci, iar un nasture îi lipsea. Nu se bărbierise de trei zile ; claia de păr greu, blond îi scăpase de sub cozorocul șepcii de lînă, și-i atîrna pe frunte. Stătea în picioare, mutîndu-se stîngaci de pe un picior pe altul, cu priviri șovăielnice, în fața tînărului fercheș, care mirosea a frizerie, și pe care cîndva îl dăduse afară din casă.

— Cu ce vă pot fi de folos, domnule McTeague ? Vreun necaz cu dinții ?

— Nu, nu.

McTeague, încurcat în dificultățile conversației, uitase cuvintele repetate cu grijă, cu care intenționase să-și înceapă întrevederea.

— Aș vrea să vă vînd firma, spuse el prostește. Dintele acela mare, aurit, cu poleială franțuzească — știți care — pe care v-ați oferit odată să-l luați.

— O, acuma nu-mi mai trebuie, spuse celălalt, demn. Prefer o firmă mică, discretă, fără pretenții — doar numele, și „Dentist" după el. Firmele acestea mari sînt vulgare. Nu, n-am nevoie de el.

McTeague, uitîndu-se îngrozitor de stingherit, nu știa dacă să plece sau să rămînă.

— Dar, știu eu ? spuse Celălalt Dentist, meditativ. Dacă v-ar fi de ajutor... îmi închipui că o duceți foarte greu... eu... știți, știți ceva... v-aș oferi cinci dolari pe el.

— Foarte bine, foarte bine.

Într-o joi, trezindu-se dimineața, McTeague auzi streșinile curgînd și răpăitul necontenit al ploii pe acoperiș.

— Plouă, mormăi el, profund scîrbit, ridicîndu-se în capul oaselor și clipind din ochi spre geamul pătat.

— A plouat toată noaptea, zise Trina.

Ea se sculase mai demult, se îmbrăcase și pregătea micul dejun pe plita cu gaz.

McTeague se îmbrăcă, mîrîind :

— Nu-i nimic, o să merg oricum. Peștii o să muște cu atît mai bine, pe ploaie.

— Ascultă Mac, zise Trina, tăind o felie de slănină cît putea mai subțire. Ascultă, de ce nu aduci cîteodată și acasă niște pește ?

— Ce ? pufni dentistul. Ca să-i mîncăm dimineața, nu ? Să mai economisești un sfanț, probabil !

— Măcar dacă ar fi așa ! Sau ai putea să pescuiești și să-i vinzi. I-ar cumpăra pescarii de peste drum.

— Taci din gură ! făcu dentistul, și Trina se supuse, ascultătoare. Ascultă, urmă soțul ei scotocind în buzunarul pantalonilor și scoțînd un dolar, mi-e scîrbă de cafea și de slănină și de cartofi piure. Du-te în piață și ia niște carne pentru micul dejun. Niște mușchi, sau cotlet, sau așa ceva.

— Vai, Mac, dar ar costa un dolar întreg, și pentru firmă n-ai primit decît cinci dolari. Nu ne putem permite. Sigur, Mac. Mai bine să pun deoparte banii ăștia pentru zile negre. Poți s-o duci foarte bine și fără carne la masă.

— Faci așa cum îți spun eu. Iei niște mușchi, sau cotlete sau așa ceva.

— Te rog, Mac, iubitule.

— Hai, gata. Sau te pocnesc imediat.

— Dar...

Dentistul înaintă un pas, apucînd-o de mînă.

— Bine, bine, mă duc, strigă Trina, tresărind și chircindu-se. Mă duc.

Oricum însă, cotletele nu le cumpără din piața mare. Fugise pînă la o măcelărie mai ieftină de pe o stradă lăturalnică, la cîteva sute de metri, luînd niște cotlete cu cincisprezece cenți, dintr-o margine de berbec, tăiat de două sau trei zile. Lipsise destul de mult.

— Dă-mi restul, făcu dentistul cînd ea intră.

Trina îi dădu 25 de cenți și pe cînd McTeague se pregătea să protesteze, ea-l copleși cu un torent de cuvinte care-l zăpăci. Căci pentru Trina nu era prea greu să-l păcălească. El nu izbutea niciodată s-o urmărească pînă la capăt. Acuma ar fi crezut-o și dacă i-ar fi spus că a costat-o un dolar.

„Șaizeci de cenți cîștigați, totuși", gîndi Trina, strîngînd banii din buzunar în pumn, ca să nu zornăie.

Trina găti cotletele și mîncară în tăcere.

— Și-acum, zise McTeague ridicîndu-se și ștergîndu-și cu palma cafeaua de pe mustață, acuma, plouă — nu plouă, mă duc la pescuit. O să lipsesc toată ziua.

Rămase un moment în ușă, cu undița în mînă, legănînd plumbul greu, înainte și-napoi. Se uită la Trina, cum aduna vasele din care mîncaseră.

— La revedere, zise, dînd din capul lui mare, pătrat.

Această amabilitate de despărțire era cu totul neobișnuită. Trina lăsă jos vasele și veni spre el, cu mica ei bărbie cîndva atît de adorabilă, ridicată :

— Sărută-mă de plecare, Mac, zise ea, luîndu-l de gît. Mă mai iubești puțin, Mac, nu-i așa ? Într-o zi o să fim din nou fericiți. Acum trecem prin clipe grele, dar o s-o

scoatem noi la capăt. O să-ți găsești ceva de lucru în curînd.

— Așa cred și eu, mormăi, lăsînd-o să-l sărute.

Canarul se agita vioi în colivia lui, și tocmai acum se lansase într-un ciripit strident, umflîndu-și micul gîtlej. Dentistul se uită lung la el.

— Știi ceva, zise, cred că o să iau și pasărea cu mine.

— 'L vinzi ? întrebă Trina.

— Da, da, 'l vînd.

— Ei, pînă la urmă văd că îți vii în fire, spuse pe un ton aprobator. Dar, vezi, nu te lăsa păcălit de păsărarul ăla. E o cîntătoare bună și, cu tot cu colivie, ar trebui să-ți dea cinci dolari. Oricum, măcar să ceri atîta.

McTeague luă colivia și o înfășură cu grijă într-un ziar vechi, spunînd :

— Ca să nu răcească. Ei, la revedere, repetă, la revedere.

— La revedere, Mac.

După plecarea lui, Trina scoase din buzunar cei 60 de cenți pe care-i economisise, și-i numără din nou. „Sînt 60 de cenți, totuși" murmură mîndră. „Dar moneda asta de zece e prea roasă". Și o privi cu ochi critic. Ceasul de la uzina din Sutter Street bătu ora opt. „Ora opt", exclamă ea. „Trebuie să mă apuc de treabă". Curăță masa de vase și, trăgîndu-și un scaun și lada de lemn, începu să vopsească garniturile de animale pe care le făcuse cu o zi înainte. Lucră toată dimineața. La amiază mîncă, încălzindu-și cafeaua rămasă de dimineață și frigîndu-și doi cîrnați. La ora unu, era din nou aplecată asupra mesei. Degetele — cîteva din ele cu urmele dinților lui McTeague — îi zburau aproape, și grămăjoara de jucării ieftine din coșul de lîngă ea creștea într-una.

„Unde or fi ajungînd toate jucăriile ăstea ?" murmură ea. „Mii și mii de Arce ale lui Noe, pe care le-am făcut — 'cai și pui de găină, și elefanți — și care niciodată nu sînt de ajuns. Îmi convine că jucăriile se strică și că există aniversări și sărbători de Crăciun". Își înmuie pensula într-un vas cu cafeniu Vandyke și vopsi unul din caii-jucărie din două trăsături. Apoi, printr-o atingere cu pensula înmuiată în alb-ivoriu îi făcu coada și coama ; două puncte de alb de China — și gata ochii. Terebentina din vopsea

o făcea să usuce imediat, încît Trina zvîrli calul terminat în coș.

La ora șase, dentistul încă nu venise. Trina aștepta pînă la șapte, apoi își lăsă lucrul și cină singură.

— Ce-o fi cu Mac ? exclamă ea cînd ceasul uzinei din Sutter Street bătu șapte și jumătate. Știu că s-a dus, că s-a dus să bea undeva, strigă ea, îngrijorată. Avea la el banii luați pentru firmă.

La ora opt își puse un șal pe cap și merse pînă la șelar. Dacă cineva putea să știe unde e McTeague, acela era Heise. Dar Heise nici măcar nu-l văzuse în ziua aceea.

— Ieri după-masă a fost pe-aici, și am băut un pahar sau două la Frenna. Poate că-i acolo și astăzi.

— O, nu vreți să mergeți și să vedeți ? zise Trina. Mac venea întotdeauna la cină — nu-i plăcea să lipsească de la masa de seară — și încep să fiu neliniștită.

Heise intră în barul din vecini și se întoarse fără să fi aflat ceva. Frenna nu-l văzuse de cînd fusese cu Heise în seara trecută. Trina se umili pînă la a-i întreba și pe soții Ryer — cu care se certaseră — dacă nu știau ceva de dentist, dar primi un răspuns disprețuitor.

„Poate că a venit în timp ce am fost plecată", își spuse ea. O luă din nou pe Polk Street, îndreptîndu-se spre bloc. Ploaia încetase, dar trotuarele încă luceau. Tramvaiele se tîrau huruind, pline de oameni ce se duceau la teatru. Frizerii tocmai își închideau prăvăliile. Bomboneria din colț era luminată feeric și se umplea de oameni, în timp ce lămpile verzi și galbene ale farmaciei de peste drum aruncau reflexe caleidoscopice pînă departe pe suprafața asfaltului. O orchestră a Armatei Salvării începu să cînte imnuri în fața cîrciumii lui Frenna. Trina grăbi în josul străzii animate, cu strălucirea și micile ei activități de seară — cu șalul pe cap, ridicîndu-și cu o mînă fusta decolorată, ferind-o de umezeala pavajului. Coti pe străduță, intră în fosta casă a lui Zerkow prin ușa veșnic deschisă, și urcă în fugă scările în odaie. Nimeni.

— Asta-i chiar ciudat, exclamă ea, cu jumătate de glas, stînd în prag, cu fruntea albă ca laptele, încrețită, cu unul din degete dus la buze. Apoi, simți o teamă cumplită. Fără să vrea, asocie aspectul casei cu o moarte violentă.

— Nu, nu, vorbi singură în întuneric, Mac e teafăr. E în stare să aibă grijă de el.

Cu toate acestea, avu imaginea trupului umflat cu apă de mare, cu părul blond fluturînd ca algele, rostogolindu-se inert în apele învolburate.

— Nu se poate să fi căzut de pe stînci, hotărî ea cu glas ferm. Oh, e el, şi-i scăpă un oftat de uşurare, auzind un pas greu în holul de jos. Alergă pînă la balustradă, uitîndu-se în jos şi strigînd : „Oh, Mac ! Tu eşti, Mac ?“ Era neamţul care ocupa etajul de jos. Ceasul uzinei bătu ora nouă.

— Doamne, unde o fi Mac ? strigă Trina, bătînd din picior.

Îşi puse din nou şalul şi ieşi, stînd în colţul dintre străduţă şi Polk Street, privind şi aşteptînd, lungindu-şi gîtul ca să poată vedea în josul străzii. O dată se duse chiar pînă în faţa blocului, şi se aşeză o clipă pe mica platformă de la marginea trotuarului. Nu putea să nu-şi amintească de ziua cînd fusese adusă aici într-o birjă. Erau cu ea şi mama, şi tata, şi cei doi gemeni. Era ziua nunţii ei. Rochia ei de nuntă se găsea într-o cutie imensă de tablă pe scaunul vizitiului. Niciodată în viaţă nu fusese mai fericită ca atunci. Îşi aminti cum se dăduse jos din birjă şi rămăsese un moment pe platformă, uitîndu-se la ferestrele lui McTeague. Îl zărise o clipă bărbierindu-se, cu clăbucii încă pe obraz, şi-şi făcuseră cu mîna. Instinctiv, Trina se uită în sus la blocul din spatele ei ; se uită la geamul din nişă, unde fuseseră „Saloanele dentare“ ale soţului ei. Era întunecat totul ; ferestrele aveau aspectul orb, al camerelor libere, neînchiriate. O vergea ruginită de fier se proiecta sumbru dintr-una din marginile ferestrei.

„Acolo a atîrnat cîndva firma noastră“, îşi zise Trina. Îşi întoarse capul şi privi în josul străzii, spre locul unde îşi avea locuinţa Celălalt Dentist, şi acolo, agăţată deasupra străzii, strălucitor şi lustruit, atîrna dintele uriaş, cadoul pe care i-l făcuse de ziua lui, sclipind şi strălucind în puternica lumină albă a becurilor electrice, ca un semn de sfidare şi triumf.

— O, nu ! O, nu ! şopti Trina, înăbuşindu-şi un suspin. Viaţa nu-i deloc veselă. Dar nu-mi pare rău, n-o să-mi pară rău de nimic, doar Mac să fi ajuns acasă sănătos.

Se ridică de pe platformă și rămase iar în colțul străduței, privind și ascultînd.

Se făcu tîrziu. Orele treceau. Trina rămase la postul ei. Zgomotele de pași apropiindu-se deveneau din ce în ce mai puțin frecvente. Încetul cu încetul Polk Street se cufundă în singurătate. Ceasul uzinei bătu ora 11 ; luminile fură stinse ; la ora 1 tramvaiele se opriră, lăsînd în urmă o tăcere abruptă, țiuitoare. Deodată totul încremeni. Singurele zgomote erau, în răstimpuri, pașii cîte unui polițist, și țipetele persistente ale rațelor și gîștelor din piața goală de peste drum. Strada dormea.

Cînd e noapte și întuneric, iar tu ești treaz și singur, gîndurile-ți prind culoarea mediului înconjurător ; devin mohorîte, sumbre și foarte deprimante. Pe neașteptate, Trinei îi veni o idee, o idee neagră ; mai rea chiar decît ideea morții lui McTeague.

— O, nu, strigă ea. Nu, nu e adevărat. Dar dacă... dacă...

Își părăsi postul și se grăbi spre casă.

— Nu, nu, își spunea în șoaptă, nu e posibil. Poate că s-a întors acasă, pe un alt drum. Dar dacă...

Urcă în fugă scările, deschise ușa camerei și se opri, abia mai respirînd. Camera era întunecată și goală. Aprinse lampa cu degete reci și tremurătoare și, întorcîndu-se, se uită la cufăr. Lacătul era rupt.

— Nu, nu, nu ! țipă Trina. Nu-i adevărat ! Nu-i adevărat !

Căzu în genunchi în fața cufărului, împinse capacul, și-și afundă mîinile sub rochia de mireasă, unde-și ținea economiile. Caseta de alamă și săculețul din piele de căprioară erau acolo. Goale !

Trina se trînti pe podea, îngropîndu-și fața în mîini, rostogolindu-și capul dintr-o parte într-alta. Vocea i se transformă într-o tînguire.

— Nu, nu, nu, nu-i adevărat ; nu-i adevărat ; nu-i adevărat. O, n-a putut să facă asta. Oh, cum a putut s-o facă ? Toți banii mei, toate micile mele economii — și m-a părăsit ! A plecat, și s-au dus și banii mei, banii mei scumpi — monedele mele scumpe și dragi de aur, pentru care am trudit atît de greu. Oh, să mă părăsească, să plece pentru totdeauna — fără să se mai întoarcă vreodată — cu banii mei de aur. Duși... duși... duși. N-o să-i

mai văd niciodată, şi am trudit atît de greu, atît şi atît de greu pentru el... pentru el. Nu nu, nu, nu-i adevărat. Ba e adevărat. Ce-o să se aleagă de mine acuma ? Oh, numai de-ai veni înapoi, ai putea să păstrezi toţi banii... jumătate din ei. Oh, dă-mi banii înapoi. Dă-mi banii înapoi şi te iert. Atunci poţi să mă părăseşti, dacă vrei. Oh, banii mei, Mac, Mac, te-ai dus pentru totdeauna. Nu mă mai iubeşti, Mac, şi acum sînt o cerşetoare. Soţul meu dus, şi banii mei duşi, duşi, duşi, duşi !

Suferinţa ei nu avea margini. Îşi înfipse unghiile în cap, şi încleştîndu-şi degetele de buclele grele ale părului ei bogat şi negru începu să tragă de el, să şi-l smulgă. Îşi izbi fruntea cu pumnii strînşi. Trupşorul i se zgîlţîia din cauza violenţei plînsului. Scrîşnea din dinţii mici şi se izbea cu toată puterea cu capul de duşumea.

Părul i se desfăcuse, o masă încîlcită, răvăşită, atîrnîndu-i pînă mai jos de talie ; rochia-i era ruptă, pe frunte avea o pată de sînge ; ochii-i erau umflaţi, obrajii îi ardeau, roşii din cauza focului care-i ardea în vine. În acest hal o găsi a doua zi, către ora cinci dimineaţa, bătrîna domnişoară Baker.

Ce se petrecuse între ora unu şi zorii acelei nopţi înfricoşătoare, Trina nu şi-a mai amintit niciodată. Nu se vedea decît pe sine însăşi, ca într-un tablou, înghenunchiată în faţa cufărului spart şi jefuit, şi pe urmă — cîteva săptămîni mai tîrziu, cum i se păruse — se trezi în pat cu o pungă de gheaţă pe frunte şi micuţa croitoreasă lîngă ea, bătînd-o uşor pe mîna încinsă, uscată.

Nemţoaica ce locuia dedesubt fusese trezită la cîteva ore după miezul nopţii de plînsetul Trinei. Urcase scările şi intrase în cameră, unde o găsise întinsă cu faţa în jos, pe duşumea, plîngînd, într-o stare aproape inconştientă, pradă unei crize de isterie. Femeia, îngrozită, îşi chemase soţul şi o duseseră pe Trina în pat. Apoi, întîmplător, femeia îşi aminti că Trina avea prieteni în blocul din apropiere, şi-l trimisese pe soţul ei s-o aducă pe croitoreasă, în timp ce ea rămăsese s-o dezbrace pe Trina şi s-o culce. Domnişoara Baker venise de îndată şi începuse să plîngă şi ea, la vederea bietei femei. Nu înceta să se întrebe ce se întîmplase, dar fusese inutil să încerce să obţină o explicaţie coerentă de la Trina, în acele condiţii. Domnişoara Baker

îl trimisese pe soțul nemțoaicei să aducă niște gheață de la unul din restaurantele „de noapte" din stradă ; i-a ținut comprese reci pe cap, cu prosoape ude ; i-a pieptănat părul frumos, bogat, și a vegheat lîngă patul ei, ținîndu-i mîna fierbinte, cu bietele-i degete mutilate, așteptînd răbdătoare pînă cînd Trina va putea să vorbească.

Spre dimineață Trina se trezi — sau poate își redobîndi cunoștința — se uită o clipă la domnișoara Baker, apoi în jurul camerei, pînă cînd ochii îi căzură pe cufărul cu lacătul rupt. Atunci se răsturnă pe pernă și începu să plîngă din nou. Refuză să răspundă la întrebările puse de croitoreasă, scuturînd din cap cu violență, cu fața ascunsă în pernă.

Spre ora micului dejun, febra îi crescu atît de mult, încît domnișoara Baker se sperie și o rugă pe nemțoaică să cheme un doctor. Acesta sosi după douăzeci de minute. Era un bărbat voinic, amabil care locuia deasupra farmaciei din colț. Avea o voce profundă și o ținută și un pas care-ți aminteau mai degrabă de un sergent dintr-un escadron de cavalerie, decît de un medic.

Pînă la sosirea acestuia, micuța domnișoară Baker își dăduse seama ce se întîmplase. Auzi zgomotul pașilor doctorului jos la intrare, și pe nemțoaică spunînd :

— Trept în zuus pe skhări, în spatele holului. Kamera ku ușa teskisă.

Domnișoara Baker îl întîmpină pe doctor pe palier, spunîndu-i în șoaptă despre ce era vorba.

— Mă tem că a părăsit-o soțul ei, domnule doctor, și i-a luat toți banii — destul de mulți. E ca și moartă, biata copilă. A zăcut în nesimțire aproape toată noaptea, iar acuma are o febră groaznică.

Doctorul și domnișoara Baker se întoarseră în cameră și intrară, închizînd ușa după ei. Doctorul cel voinic rămase un moment în picioare privind în jos la Trina, care-și răsucea capul pe pernă, cu fața învăpăiată, cu coama de păr răvășită în jurul ei. Micuța croitoreasă rămase lîngă el, uitîndu-se și ea la Trina.

— Sărmana fată ! zise doctorul. Sărmana fată.

Domnișoara Baker arătă spre cufăr, șoptind :

— Uitați-vă, aici își ținea economiile. Priviți, a rupt lacătul.

— Ei, cum te simți, doamnă McTeague, vorbi doctorul așezîndu-se lîngă pat, și apucînd-o pe Trina de încheietură. Ai puțină febră, da ?

Trina deschise ochii și se uită la el, apoi la domnișoara Baker. Nu părea cîtuși de puțin surprinsă de aceste chipuri nefamiliare. Părea să considere totul ca ceva firesc.

— Da, spuse ea, cu o respirație lungă și tremurătoare, am febră, și capul... mă doare capul, mă doare.

Doctorul îi prescrise odihnă și calmante ușoare. Apoi privirile îi căzură pe degetele Trinei de la mîna dreaptă. Le privi atent scrutător. O culoare roșie, vie, elocventă pentru un ochi de medic, se vedea pe cîteva din ele, întinzîndu-se dinspre vîrfuri spre articulația a doua a degetelor.

— Oho, exclamă el, dar asta ce-i ?

De fapt, ceva nu era, într-adevăr, în regulă. De cîteva zile observase și Trina. Degetele mîinii drepte se umflaseră ca niciodată, o dureau și se decoloraseră. Deși crîncen maltratate de brutalitatea lui McTeague, ea continuase totuși să lucreze la animalele ei, într-un contact permanent cu vopseaua „neotrăvitoare". Atît îi spuse și doctorului, ca răspuns la întrebările lui. El dădu din cap, scoțînd scurte exclamații.

— Dar asta e septicemie, înțelegi ? îi spuse el. E destul de neplăcut. Va trebui să ți se amputeze degetele, fără îndoială, sau dacă nu, o să pierzi toată mîna — sau și mai rău...

— Și munca mea ! ? exclamă Trina.

Capitolul 19

Se poate ține o perie de frecat cu două degete bune și cu cioturile celorlalte două, chiar dacă-ți lipsesc ambele falange ale degetului mare — dar pentru asta ai nevoie de un exercițiu îndelungat ca să te obișnuiești.

Trina deveni femeie de serviciu. Urmase sfatul Selinei, și, cu ajutorul ei, obținuse postul de îngrijitoare într-o mică grădiniță de pe Pacific Street. Ca și Polk Street, era

o stradă cu locuințe de închiriat, dar într-un cartier mult mai sărac și mai sordid. Trina avea o odăiță în incinta grădiniței. Nu era urîtă. Dădea spre o curticică luminoasă, podită cu scînduri, și folosită ca loc de joacă pentru copii. Aici creșteau doi cireși mari, cu frunzele frecîndu-se aproape de ferestrele camerei Trinei, și prin care soarele trimitea pete aurii pe dușumeaua camerei. „Ca niște monede de aur", își spunea Trina.

Trina trebuia să curețe camerele grădiniței ; trebuia să spele dușumelele și geamurile, să aerisească și să șteargă de praf, și să care cenușa. În afară de asta, mai cîștiga încă cinci dolari spălînd scările din fața cîtorva blocuri mari de pe Washington Street, și făcînd curățenie în casele eliberate după plecarea chiriașilor. Nu se ducea la nimeni. Nimeni nu o cunoștea. Muncea din zori și pînă noaptea și deseori treceau zile întregi fără să-și audă glasul. Era singură, o femeie părăsită, pierdută în vîrtejurile cele mai adînci ale fluxului marelui oraș — în perioada lui de declin.

Cînd ieșise din spital, după amputarea degetelor, Trina se pomenise singură pe lume, singură cu cei 5 000 de dolari. Din dobînda acestora putea să se întrețină, și să mai pună și ceva deoparte.

O vreme Trina se gîndise să abandoneze lupta și să se ducă la părinții ei, în sudul statului. Dar pe cînd șovăia, neștiind ce să facă, primise o scrisoare lungă de la mama ei, ca răspuns la una pe care i-o scrisese ea înainte de a-i amputa degetele de la mîna dreaptă — ultima scrisoare pe care a mai fost vreodată în stare să o scrie. Scrisoarea doamnei Sieppe era o lungă văicăreală ; își deplîngea nenorocirile, precum și pe cele ale fiicei ei. Afacerea lor — tapițerie și curățatul covoarelor — dăduse faliment. Domnul Sieppe și Owguste plecaseră în Noua Zeelandă, cu o companie de colonizare, în timp ce doamna și cei doi gemeni aveau să plece după ce colonia se va fi stabilit. Cît despre a o ajuta pe Trina în nenorocirea ei, s-ar putea ca ea, maică-sa, într-o zi din viitorul apropiat, să fie silită să ceară ajutorul Trinei. Așa că Trina renunță la ideea de a primi vreun ajutor din partea familiei. La urma urmei, nu avea nevoie de nimeni. Mai avea încă cei 5 000 de dolari, iar unchiul Oelbermann îi plătea dobînda cu regularitate

de ceasornic. Acum că McTeague o părăsise, era o gură mai puțin de hrănit ; și cu această economie, împreună cu ce cîștiga ca îngrijitoare, Trina aproape că reușea să refacă suma pe care o pierdea renunțînd la confecționarea animalelor din Arca lui Noe.

Încetul cu încetul, mîhnirea pricinuită de pierderea prețioasei ei economii o depăși pe aceea de a fi fost părăsită de McTeague. Avariția ajunsese să fie unica ei pasiune dominantă ; pasiunea banilor, de dragul banilor, prolifera în inima ei, îndepărtînd treptat orice alt sentiment firesc. Slăbi și se uscă, mușchii subțiri fiind parcă lipiți pe scheletul mic ; gura palidă și micuța-i bărbie ridicată dobîndiră o anume expresie felină ; ochii lungi și înguști îi străluceau într-una, de parcă ar fi prins reflexe metalice. Într-o zi, pe cînd ședea în odaia ei, cu caseta de alamă și punga din piele de căprioară în mînă, exclamă deodată :

— L-aș fi iertat dacă s-ar fi mulțumit să plece și mi-ar fi lăsat banii. Aș fi putut... da, aș fi putut să-i iert chiar și asta — și-și privi cioturile degetelor. Dar acum — dinții i se încleștară și ochii îi străluciră — acuma n-o-să-l-iert-toată-viața !

Punga goală și caseta goală, ușoară, o exasperau. Le scotea în fiecare zi din cufăr și plîngea deasupra lor, cum alte femei plîng deasupra pantofiorului unui copilaș. Cei 400 de dolari ai ei erau duși, duși, duși... N-avea să-i mai revadă niciodată. Își imagina cum erau cheltuiți de soțul ei, aruncați în dreapta și în stînga ; risipind frumoasele ei monede de aur, pe care ea se trudise atît să le lustruiască cu săpun și cu cenușă. Gîndul acesta îi provoca un chin nespus. Se trezea noaptea dintr-un vis în care McTeague îi prăpădea banii în chefuri, și se întreba, în întuneric : „Cît o fi cheltuit astăzi ? Cîte monede de aur mai sînt ? O fi schimbat vreuna din cele două de douăzeci de dolari ? Pe ce i-o fi cheltuind ?“

Din clipa cînd părăsise spitalul, Trina începuse să strîngă din nou, dar acuma cu un sîrg care atingea uneori frenezia. Ajunsese să se lipsească și de lumină și de combustibil, ca să pună deoparte cîte 25 de cenți, suferind cumplit pentru fiecare bănuț pe care era nevoită să-l cheltuiască. Își spăla și-și gătea singură. În cele din urmă își vînduse și

rochia de mireasă, care pînă acuma stătuse pe fundul cufărului.

În ziua în care se mutase din fosta casă a lui Zerkow, dăduse peste armonica lui McTeague, sub o grămadă de haine vechi din debara. În douăzeci de minute o vînduse unui negustor de obiecte de ocazie, întorcîndu-se în cameră cu șapte dolari în buzunar, pentru prima oară fericită de cînd o părăsise McTeague. Dar cu toate astea, caseta și punga refuzau să se umple ; după trei săptămîni de economii cumplite, nu conțineau decît optsprezece dolari și niște mărunțiș. Ce însemnau banii ăștia față de patru sute de dolari ? Trina își zise că trebuie să-și refacă din nou suma. Tînjea să-i vadă iarăși grămezi pe masă, unde putea să-și îngroape mîinile și fața în ei, simțind metalul rece și neted pe obraji. În astfel de momente vedea în imaginație cei cinci mii de dolari ai ei, clădiți în coloane, lucind și scînteind undeva în fundul pivnițelor unchiului Oelbermann. Se uită la hîrtia pe care i-o dăduse unchiul Oelbermann, repetîndu-și că hîrtia însemna cinci mii de dolari. Dar pînă la urmă gîndul n-o mai mulțumi — trebuia să aibă banii. Trebuia să aibă iar cei patru sute de dolari, acolo, în cufăr, în pungă și în casetă, unde putea să-i atingă și să-i vadă ori de cîte ori dorea.

În cele din urmă nu mai putu rezista, și într-o zi apăru în fața unchiului Oelbermann, care ședea în biroul lui din depozitul de jucării, și-i spuse că voia să retragă patru sute de dolari din banii pe care-i avea la el.

— Dar asta-i contrar uzanțelor, să știi, doamnă McTeague, spuse importantul bărbat. Nu se obișnuiește de loc, în afaceri.

Dar nenorocirile nepoatei sale și priveliștea mîinii ei mutilate îl înduplecară. Deschise carnetul de cecuri.

— Dar înțelegi, desigur, spuse el, că în felul acesta se reduce și dobînda cuvenită.

— Știu, știu. M-am gîndit și la asta, zise Trina.

— Patru sute, ai spus ? făcu unchiul Oelbermann, scoțînd capacul stiloului.

— Da, patru sute, exclamă Trina, repede, cu ochi strălucitori.

Trina încasă cecul și se întoarse acasă cu banii — toți în monede de 20 de dolari, cum dorise — într-un extaz de

încîntare. Jumătate din noaptea aceea rămase trează jucîndu-se cu banii, numărîndu-i şi iar numărîndu-i, lustruid piesele mai închise la culoare, pînă ajungeau să strălucească. În total erau 20 de piese de aur de cîte 20 de dolari.

— Oh-h, ce minunăţii ! murmură Trina, trecîndu-şi palmele peste ei, tremurînd de plăcere. Frumoşilor. Există ceva mai frumos decît o monedă de aur de 20 de dolari ? Dragii mei, scumpii mei bani ! Oh, cît vă iubesc ! Ai mei, ai mei, ai mei — toţi numai ai mei !

Îi aşeza într-un şir pe marginea mesei, sau îi aranja în figuri geometrice — triunghiuri, cercuri şi pătrate, sau îi clădea într-o piramidă pe care apoi o năruia ca să audă zornăitul pieselor izbindu-se una de alta. Apoi, la urmă, îi puse în caseta de alamă şi în punga de piele, neîncîpuit de încîntată că erau din nou la locul lor toţi — grei, masivi.

Apoi, cîteva zile mai tîrziu, gîndul banilor rămaşi în păstrarea unchiului Oelbermann o năpădi iar. Erau ai ei, toţi erau ai ei — toţi cei patru mii şase sute. Putea să aibă din ei atît de mulţi sau atît de puţini — cît dorea ea să aibă. Nu trebuia decît să ceară. Timp de o săptămînă Trina rezistă, ştiind prea bine că diminuîndu-şi capitalul, îşi diminua şi venitul lunar. Pînă la urmă cedă.

„Să fac doar o sumă rotundă, cinci sute", îşi spuse. În ziua aceea retrase încă o sută de dolari, tot în monede de aur de cîte 20 de dolari, ca şi mai înainte. De atunci, Trina începu să scoată constant din capital, puţin cîte puţin. Era o patimă, o manie, o veritabilă boală ; o tentaţie pe care numai beţivii o cunosc.

Ispita o apuca pe neaşteptate. În timp ce muncea, frecînd duşumelele unei case goale ; sau în odaia ei, dimineaţa, în timp ce-şi pregătea cafeaua pe plita cu petrol, sau noaptea, cînd se trezea, se simţea inundată de un acces subit de cupiditate. Obrajii i se împurpurau, ochii îi străluceau, respiraţia i se întetea. Cîteodată se întrerupea în toiul muncii, îşi punea vechea pălărie de pai negru, îşi arunca şalul pe umeri şi se îndrepta spre unchiul Oelbermann ; şi cerea bani. O dată o sută de dolari, altă dată şaizeci ; o dată se mulţumea cu numai douăzeci : iar altă dată, după o absenţă de două săptămîni, îşi permitea o adevărată orgie de cinci sute. Încet, încet îşi retrăgea

capitalul de la unchiul Oelbermann, şi încet, încet dobînda de douăzeci şi cinci de dolari pe lună descreştea.

Într-o zi, se prezentă din nou în biroul unchiului Oelbermann, la depozit.

— V-aş ruga un cec de 200 de dolari, unchiule Oelbermann, spuse ea.

Importantul bărbat îşi aşeză stiloul pe masă şi, cu mişcări foarte încete, se lăsă pe spate în scaunul său turnant.

— Nu înţeleg, doamnă McTeague, zise el. În fiecare săptămînă vii aici şi retragi cîte puţin din banii dumitale. Ţi-am spus doar că e contrar regulilor şi intereselor afacerilor mele să ţi-i restitui în felul acesta. Şi mai mult decît atît, pentru mine e un mare inconvenient să-ţi eliberez aceste cecuri la termene nefixate înainte. Dacă doreşti să-ţi retragi întreaga sumă, să ne înţelegem în acest sens. Retrage-i în rate lunare de, să zicem, 500 de dolari, sau, dacă nu, adăugă el brusc, retrage-i pe toţi o dată, acuma, astăzi. Aş prefera chiar varianta asta. Altfel e... e supărător. Hai, să-ţi fac un cec de 3 700 — şi să terminăm o dată !

— Nu, nu, strigă Trina, cu o teamă instinctivă, refuzînd fără să ştie de ce. Nu, îi las la dumneavoastră. N-o să mai retrag nimic de-acum înainte.

Îşi luă rămas bun, dar afară se opri pe pavaj şi rămase un timp pierdută în gînduri ; ochii începură să-i lucească, respiraţia să i se înteţească. Se răsuci apoi, încet, şi reintră în magazin ; reveni în birou, şi rămase tremurînd în colţul biroului unchiului Oelbermann. El o privi aspru. Trina încercă de două ori să-şi recapete glasul, şi cînd reuşi, abia şi-l recunoscu. Spuse, întretăiat :

— Da, bine... eu... puteţi să-mi daţi... vă rog să-mi daţi un cec de 3 700 de dolari. Daţi-mi toţi banii.

Cîteva ore mai tîrziu intra în cămăruţa ei de la grădiniţă, zăvorî uşa cu degetele tremurînde, şi răsturnă un sac greu de canava în mijlocul patului. Apoi deschise cufărul şi, luînd de acolo caseta de alamă şi punga de piele, adăugă conţinutul lor la grămada cea mare. Apoi se aşeză pe pat şi trase spre ea cu amîndouă mîinile mormanele strălucitoare de piese de aur, îngropîndu-şi faţa în ele, cu gemete lungi de nespusă încîntare.

Trecuse puţin de amiază, şi ziua era frumoasă şi caldă. Frunzele uriaşului cireş răspîndeau o aromă pătrunzătoare, care intra pe geamul deschis, împreună cu raze subţiri, aurii de lumină. Jos, la grădiniţă, copiii cîntau voioşi şi păşeau în marş în ritmul cîntecului. Trina nu vedea şi nu auzea nimic. Stătea întinsă în pat, cu ochii închişi, cu faţa îngropată într-un morman de aur pe care-l îmbrăţişa cu amîndouă braţele.

În cele din urmă, Trina îşi spuse că era din nou fericită. McTeague devenise o amintire — o amintire care se ştergea în fiecare zi cîte puţin — vagă şi palidă în splendoarea de aur a celor 5 000 de dolari.

„Şi totuşi,"... îşi zicea Trina, „l-am iubit pe Mac, l-am iubit din inimă, doar cu puţin timp în urmă. Chiar şi cînd mă lovea, nu făcea decît să-mi sporească iubirea. Cum se face că m-am schimbat atît de brusc ? Cum am putut să-l uit atît de curînd ? Poate, pentru că mi-a furat banii. Asta e. Nu i-aş ierta-o nimănui... nu, nici măcar mamei. Şi n-o să-l iert nici pe el, niciodată... niciodată.

Ce se întîmplase cu soţul ei — Trina nu ştia. Nu mai văzuse pe nimeni din Polk Street. Nu avea nici un mijloc de a afla veşti despre el, chiar dacă ar fi vrut. Şi-apoi, ea-şi avea banii ei, acesta era lucrul cel mai important. Pasiunea pentru bani excludea alt sentiment. Erau acolo, pe fundul cufărului, în sacul de canava, în punga de piele de căprioară şi în caseta de alamă. Nu trecea o zi fără ca Trina să-i scoată, să-i vadă şi să-i atingă. Într-o seară, împrăştie chiar toţi banii prin cearceafuri, apoi se culcă şi ea, goală, dormind toată noaptea pe bani, trăind o plăcere extatică, ciudată, atingînd cu întregul ei trup bucăţile netede de aur.

Într-o noapte, la vreo trei luni după ce se mutase la grădiniţă, Trina fu trezită de un pocnet în geam. Se ridică repede în pat, cu inima bătîndu-i repede, aruncînd priviri înspăimîntate spre cufăr. Pocnetul se auzi din nou. Trina se sculă şi se îndreptă tématoare spre fereastră. Mica ogradă, dedesubt, era luminată de lună — şi-l văzu pe McTeague, stînd chiar la marginea umbrei aruncate de unul din cireşi. În mînă avea un mănunchi de cireşe coapte pe jumătate. Le mînca, aruncînd cu sîmburii în geam. Văzînd-o, îi făcu un semn nerăbdător să ridice geamul.

Mirată şi codindu-se, Trina se supuse, şi dentistul înaintă repede spre ea. Purta o salopetă albastră ; o flanelă de marinar, fără cravată ; o haină veche, decolorată, spălată de ploi şi descusută ; şi şapca lui de lînă.

— Ascultă Trina, exclamă el, abia şoptit, cu vocea lui joasă, de bas, lasă-mă înlăuntru, vrei ? Spune, vrei ? Mor de foame şi n-am mai dormit într-un pat ca lumea de două săptămîni.

Văzindu-l stînd acolo în bătaia lunii, Trina nu se putea gîndi la el decît ca la bărbatul care o bătuse, o părăsise şi îi furase banii, şi care o făcuse să sufere aşa cum nu mai suferise niciodată în viaţă. Acuma, că îi cheltuise banii pe care-i furase de la ea, se ruga să vină înapoi — ca să poată să mai fure şi alţii, fără îndoială. O dată intrat în cameră, nu se putea să nu adulmece şi cei 5 000 de dolari. Indignarea ei spori.

— Nu, îi răspunse ea în şoaptă. Nu, nu te las înăuntru.

— Dar ascultă, Trina, crede-mă că mor de foame, cu adevărat...

— Ho ! îl întrerupse Trina, disprețuitor. Cu 400 de dolari nu se poate muri de foame, cred eu.

— Bine, dar... bine dar... eu... ştii... şovăi dentistul. Acum nu mai contează. Dă-mi ceva să mănînc şi lasă-mă-năuntru să dorm. De zece nopţi dorm în Plaza, şi înţelegi, eu... la naiba, Trina, n-am mîncat ceva de...

— Unde sînt cei 400 pe care mi i-ai jefuit cînd m-ai părăsit ? i-o întoarse Trina, rece.

— Ei, i-am cheltuit, mîrîi dentistul. Dar nu poţi să mă vezi murind de foame, Trina, indiferent ce s-a întîmplat. Dă-mi nişte bani, măcar.

— Ba prefer să te văd murind de foame, decît să-ţi dau din banii mei.

Dentistul făcu un pas înapoi şi se uită la ea consternat. Faţa-i era trasă şi chinuită. Niciodată nu-i arătase maxilarul atît de enorm şi capul atît de uriaş. Lumina lunii îi săpa umbre adînci în obrajii căzuţi.

— Aă ? întrebă dentistul, trăsnit. Ce-ai spus ?

— Că nu-ţi mai dau bani... de loc, niciodată... nici un cent.

— Dar ştii că sînt flămînd ?

— Nu-i nimic, şi eu am fost destul. Şi pe lîngă asta, nu te cred.

— Trina, n-am mîncat nimic de ieri... dimineaţă ; Dumnezeu mi-e martor. Chiar dacă am fugit cu banii tăi, n-o să fii în stare să mă vezi murind de foame, nu-i aşa ? Să mă laşi să bat străzile toată noaptea, fiindcă n-am unde să dorm. Hai, nu vrei să mă laşi înăuntru ? Spune, vrei ? Ăă ?

— Nu.

— Bine, dă-mi atunci nişte bani — puţini, vrei ? Dă-mi un dolar. Dă-mi o jumătate... Mă rog, dă-mi o monedă, acolo, de zece cenţi, să am de-o ceaşcă de cafea.

— Nu.

Dentistul se opri şi se uită la ea cu o fixitate curioasă, perplex.

— Ascultă, tu... doar nu eşti nebună, Trina. Eu... eu... n-aş lăsa un cîine să rabde de foame.

— Nici dacă te-a muşcat, probabil.

Dentistul se zgîi la ea din nou.

Urmă o altă pauză. McTeague se uita în sus, la ea, în tăcere, în timp ce în ochii lui mici i se înfiripă o sticlire josnică şi rea. Exclamă ceva în surdină, apoi se controlă.

— Ei bine, ascultă, pentru ultima oară : mor de foame. N-am unde să dorm. Vrei să-mi dai cîţiva cenţi, ceva să mănînc ? Vrei să mă laşi înăuntru ?

Trinei i se păru că vede scîntei în ochii soţului, care ridicase spre ea un pumn enorm, osos. Apoi mîrîi :

— Dacă aş pune mîna pe tine, pe Dumnezeul meu că te-aş face să joci cum îţi cînt eu. Şi am să pun mîna, am să pun. N-avea grijă.

Se întoarse şi plecă, lumina lunii părînd un strat de zăpadă pe umerii lui masivi. Trina îl urmări trecînd peste umbra cireşilor şi traversînd mica ogradă. Îi auzi paşii grei, tropăind sonor peste podeaua de scînduri. Apoi dispăru.

Oricît de avară ar fi fost, Trina era totuşi om, şi încă nu se stinsese ecoul paşilor dentistului, că începu să regrete ceea ce făcuse. Rămase, în capot, lîngă fereastră, cu degetul la buze.

— Arăta într-adevăr chinuit, spuse ea cu jumătate de glas. Poate că era flămînd. Ar fi trebuit să-i dau ceva. Trebuia să-i fi dat, ar fi trebuit să-i dau. Of, strigă ea de-

odată, cu un gest disperat al ambelor mîini, unde am ajuns dacă pot să-l văd pe Mac — pe soțul meu — să-l văd mai bine murind de foame decît să-i dau niște bani ? Nu ! Nu. E îngrozitor. O să-i dau cîțiva. O să-i trimit mîine. Unde ?... mă rog, o să vină el înapoi. Se aplecă peste geam și strigă : Mac, o, Mac ! dar nu răspunse nimeni.

Cînd McTeague îi spusese Trinei că nu mîncase de aproape două zile, îi spusese adevărul. Cu o săptămînă în urmă cheltuise ultima sută de dolari din cei patru sute, la barul unei pensiuni marinărești de pe malul apei, și de atunci își dusese viața literalmente de azi pe mîine.

Banii Trinei îi cheltuise în oraș, regește, fără să se gîndească la ziua de mîine, benchetuind de cele mai multe ori în tovărășia unor derbedei culeși nici el nu știa de unde, cunoștințe de-o zi, ale căror nume le uita după două zile. Apoi se pomenise fără un ban. Nu mai avea nici prieteni. Foamea îl rodea și-l hărțuia. Nu mai era nici sătul, nici odihnit. Nu mai avea nici un loc unde să doarmă. Seara se întorcea în Polk Street, strecurîndu-se prin părțile întunecate, ascunzîndu-se, rușinîndu-se că l-ar putea vedea vreunul din vechii lui amici. Intrase în fosta casă a lui Zerkow și bătuse la ușa camerei pe care o ocupase el și cu Trina. Camera era goală.

A doua zi mersese la magazinul unchiului Oelbermann și întrebase de Trina. Trina nu-i spusese unchiului Oelbermann de brutalitățile lui McTeague, motivîndu-i în alt chip pierderea degetelor ; nu-i spusese nici de furtul soțului ei. Așa că atunci, cînd dentistul întrebase unde o poate găsi pe Trina, unchiul Oelbermann, crezînd că McTeague vrea să se împace, îi spusese adresa fără ezitare, și adăugase :

— A trecut pe aici ieri și și-a lichidat întregul sold. De vreo lună încoace a retras mereu din bani. Acum i-a luat pe toți.

— A, i-a luat pe toți.

Dentistul plecă de la vizita pe care o făcuse neveste-si, zgîlțîit de furie, urînd-o cu toată puterea unei naturi brute și primitive. Își strînse pumnii pînă i se albiră încheieturile, și își încleștă dinții.

„Ah, o să pun eu mîna pe tine o dată, și ce-o să te fac să joci cum îți cînt eu. Avea în cameră 5 000 de dolari, în

timp ce eu stăteam acolo, la nici douăzeci de paşi de ea, şi-i spuneam că mor de foame, şi nu mi-a dat 10 cenţi, cu care să pot bea o cafea ; nici 10 cenţi de cafea. Of, că n-o să pun eu o dată mîna pe tine !" Se sufoca de mînie. Izbea în întunericul din faţa lui, cu respiraţia şuierîndu-i printre dinţi.

În noaptea aceea bătu străzile pînă dimineaţa, întrebîndu-se ce-i rămînea de făcut ca să iasă din încurcătură. În dimineaţa zilei următoare, pe la ora zece, era în Kearney Street încă hălăduind, bătînd strada, de vreme ce nu avea nimic altceva de făcut. Curînd, se opri la un colţ, lîngă un magazin de instrumente muzicale, găsind, o distracţie de moment în a privi la cîţiva bărbaţi care încărcau un pian într-un camion cu cai. Jumătate din greutatea pianului se sprijinea pe scîndura din spate a camionului. Unul din oameni, un mulatru voinic, aproape ascuns sub masa de palisandru, îi orienta direcţia, în timp ce ceilalţi doi ridicau şi se opinteau în spate. Ceva din stradă sperie caii, şi ei zvîcniră brusc. Coada pianului se răsuci violent de pe scîndura de sprijin. Se auzi un ţipăt, mulatrul se clătină şi se prăbuşi o dată cu pianul ; acesta-i căzuse exact pe coapsă, care se rupse cu un trosnet puternic.

O oră mai tîrziu, McTeague avea slujbă. Magazinul de instrumente muzicale îl angajă ca mînuitor, cu şase dolari pe săptămînă. Forţa colosală a lui McTeague, inutilă o viaţă întreagă, îşi găsi în fine, rostul.

Dormea într-o odăiţă ce dădea în depozitul magazinului. Era mînuitor, şi, într-un fel, şi paznic, făcînd turul magazinului de două ori pe noapte. Odaia lui era un fel de cuşcă, îmbîcsită de fum stătut de tutun. Cel ce-o ocupase înainte, tapetase pereţii cu ziare pe care lipise poze tăiate din afişele foarte ţipătoare ale unui „balet Kiralby". Lîngă singura fereastră, piuind toată ziua în colivia-i aurită, atîrna canarul, un mic atom de viaţă de care McTeague continua să se cramponeze cu o ciudată îndărătnicie.

McTeague bea mult whisky în aceste zile, dar singurul efect pe care îl avea băutura asupra-i era să-i sporească răutatea şi mînia, care se înteţiseră o dată cu începutul nenorocirilor sale. Îşi teroriza ortacii de muncă, deşi erau şi ei oameni voinici. Pentru un cuvînt, pentru o mişcare stîngace în mînuirea pianelor, pentru o privire chiorîşă sau

o înjurătură murmurată, cotul dentistului se îndoia, şi mîna i se strîngea într-un pumn ca un baros. Foarte adesea urma şi lovitura de o forţă colosală, şi rapidă ca mişcarea unui piston în cilindrul său.

Ura faţă de Trina creştea în el zi de zi. Dar avea s-o facă să joace cum o să-i cînte. Să aştepte numai pînă o să pună mîna pe ea. Adică l-a lăsat să moară de foame, nu-i aşa? L-a lăsat afară în stradă în timp ce pe fundul cufărului avea ascunşi 5000 de dolari? Ah, într-o bună zi o să vadă el ce o să facă. N-o să-şi bată ea joc de el. A, nu. O să joace, nici o grijă... nici o grijă, cum o să-i cînte. Prin natura lui, McTeague era un om fără imaginaţie, dar acum stătea treaz nopţi în şir, cu inteligenţa-i greoaie galopînd şi zburînd sub biciuirea alcoolului, şi se vedea snopindu-şi nevasta în bătăi pînă ce-l copleşea o subită furie frenetică, după care se zvîrcolea, tăvălindu-se în pat şi muşcînd salteaua.

Într-una din zile, la vreo săptămînă după Crăciun, McTeague se găsea la unul din etajele de sus ale magazinului, unde se păstrau instrumentele vechi, ajutînd la mutarea şi rearanjarea unor piane. Trecînd prin faţa uneia din tejghele, se opri brusc, cu ochii aţintiţi asupra unui obiect care-i era ciudat de familiar.

— Ascultă, întrebă el, adresîndu-se vînzătorului de serviciu, ascultă, de unde aveţi chestia asta?

— Păi, să vedem. Am primit-o de la o prăvălie de obiecte de ocazie din Polk Street, mi se pare. E o maşinărie destul de bună, care dreasă puţin la clape, dată cu puţin şerlac — o să fie la fel de bună ca şi una nouă. Are ton bun. Uite.

Şi vînzătorul scoase un sunet prelung, sonor din străfundurile vechii armonici a lui McTeague.

— Ei bine, asta-i a mea, mîrîi dentistul.

Celălalt rîse.

— E a ta dacă dai 11 dolari.

— E a mea, insistă McTeague. Şi o vreau.

— Fugi de-aici, Mac. Ce vrei să zici?

— Vreau să zic că e a mea, asta vreau să zic. Nu aveţi nici un drept asupra ei. A fost furată de la mine, asta vreau să zic, adăugă el, şi o mînie neagră îi inundă ochii mici.

Vînzătorul ridică din umeri și puse armonica pe un raft de sus.

— Vorbește cu patronul ; nu-i treaba *mea*. Dacă vrei s-o cumperi, costă 11 dolari.

Dentistul primise leafa cu o zi înainte și mai avea în clipa aceea 4 dolari în portmoneu. Dădu banii vînzătorului.

— Uite, ai aici o parte din bani. Pune... pune deoparte armonica pentru mine, o să-ți dau restul într-o săptămînă, sau așa ceva... o să ți-i dau mîine, exclamă el, izbit de o idee subită.

Lui McTeague îi lipsise nespus de mult armonica. Duminicile după-masa, cînd nu avea nimic de făcut, era obișnuit să zacă întins pe spate, pe patul fără arcuri în odăița din spatele magazinului de instrumente muzicale, fără haină și pantofi, citind ziarul, bînd bere de butoi și trăgînd din pipă. Dar nu mai putea să-și cînte cele șase melodii lugubre la armonică, și asta îi lipsea grozav. Se întreba adeseori unde-i dispăruse. Se pierduse, neîndoios, în naufragiul general al soartei lui. Odată dentistul luase chiar o armonică din cele ale magazinului. Era duminică, și nu era nimeni pe acolo. Dar constatase că nu poate să cînte la ea. Clapele erau aranjate într-un sistem pe care nu-l înțelegea.

Acuma își avea din nou armonica lui. Avea să și-o recupereze. Dăduse vînzătorului patru dolari. Iar ceilalți șapte știa el unde-o să-i găsească.

Vînzătorul îi spusese că armonica fusese vîndută în Polk Street unui negustor de obiecte de ocazie. Deci Trina o vînduse. McTeague era sigur că așa era. Trina i-a vîndut armonica — i-a furat-o și i-a vîndut-o — armonica lui, draga lui armonică pe care o avusese toată viața. În afară de canar, nimic nu îndrăgise McTeague mai mult decît armonica. Gravura în metal „Lorenzo de'Medici și curtea sa", se putea pierde, mopsul de piatră putea dispare, dar armonica !

„Și mi-a vîndut-o... mi-a furat-o și mi-a vîndut-o. Și asta numai fiindcă am uitat s-o iau cu mine. Nu-i nimic, o să vedem noi. O să-mi dea bani ca s-o cumpăr înapoi, sau, dacă nu..."

Furia mustea în el. Ura față de Trina îl năpădi iar ca un val. Îi văzu gura nefiresc de mică, ochii înguști, al-

baştri, coama de păr negru şi bărbia ridicată, şi o urî şi mai mult. Ah, o să-i arate el ; o s-o facă să joace cum o să-i cînte. O să primească el cei şapte dolari, sau, dacă nu, o să vadă ce-o să facă. În ziua aceea munci tîrînd şi ridicînd la pianele grele, mînuindu-le cu uşurinţa unei macarale, nerăbdător să vină seara, cînd avea să rămînă singur cu planurile lui. De îndată ce avea puţin timp liber, cobora în stradă, la cea mai apropiată cîrciumă şi bea un pahar de whisky. Din cînd în cînd, luptîndu-se cu piesele grele de ebonită, lemn de trandafir şi mohon la etajul de sus al magazinului, spumegînd şi înfuriindu-se pe îndărătnicia lor inertă, şi în timp ce aburii de whisky i se urcau în creier, îşi spunea murmurînd :

— Uite ce trebuie să fac. Să muncesc ca un cal de povară, în timp ce ea stă acasă lîngă sobă şi-şi numără banii — şi-mi vinde armonica.

Sosi ora şase. În loc de cină, McTeague mai bău nişte whisky, cinci pahare unul după altul. După cină fu nevoit să meargă cu camionul să predea un pian mare pentru un concert la Old Fellows' Hall, unde avea loc un „recital" de pian.

— Nu vii înapoi cu noi ? îl întrebă unul din mînuitori, urcîndu-se pe capra camionului, după ce pianul fusese aşezat la locul său.

— Nu, nu, răspunse McTeague ; am altceva de făcut.

Luminile strălucitoare ale unei cîrciumi de lîngă primărie îi prinseră ochii. Hotărî să mai bea un whisky. Era în jurul orei opt.

A doua zi, urma să fie zi de sărbătoare la grădiniţă, serbarea de Crăciun şi de Anul Nou, combinate. În după-amiaza aceea mica clădire a grădiniţei de pe Pacific Street fusese plină cu doamne din înalta societate, membre în comitet care atîrnau şiraguri de plante verzi şi rămurele de stejar verde, şi aranjau un pom mare de Crăciun în mijlocul sălii. Încăperea era impregnantă de miros pătrunzător de brad ; Trina fusese foarte ocupată de dimineaţă, alergînd la chemarea fiecăruia, ba fugind în josul străzii după încă un ciocan sau afine proaspete, ba legînd buchetele de plante verzi, şi trecîndu-le uneia din marile doamne care se suise pe scară. Seara, totul era gata. Pă-

răsind școala, una din marile doamne îi dădu Trinei un dolar în plus pentru munca ei, și spuse :

— Și-acuma, dacă o să faci puțină curățenie, doamnă McTeague, cred ca va fi bine. Mătură acele de brad — vezi că sînt împrăștiate pretutindeni — și uită-te prin toate sălile, să fie curat peste tot. Noapte bună — și An Nou fericit, îi ură ea cu amabilitate, ieșind.

Înainte de a face altceva, Trina puse bine dolarul în cufăr, după care își pregăti cina. Apoi coborî din nou.

Grădinița nu era mare. La parter nu se găseau decît două săli, clasa principală și încă una, o încăpere pentru haine, foarte mică, unde își agățau copiii pălăriile și hainele. Această cămăruță se deschidea în spatele clasei principale. Trina aruncă o privire critică în ambele săli. În ziua aceea se circulase foarte mult prin ele, într-un permanent du-te vino, încît decise că primul lucru pe care-l avea de făcut era să frece dușumelele. Urcă în camera ei, și încălzi apă pe soba cu petrol ; apoi, coborînd din nou, se puse pe treabă.

Pe la ora nouă aproape terminase cu clasa. Era ghemuită în genunchi și-n mîini, în mijlocul unei bălți aburinde de apă și săpun. În picioare avea niște pantofi bărbătești încheiați cu catarame ; iar pe ea atîrna o rochie de bumbac, îmbibată de apă. Din cînd în cînd se lăsa pe spate, pe călcîie, ca să se mai dezmorțească, iar cu o mînă aburindă, albă și opărită, își aranja părul presărat cu fire albe, dezlipindu-l de pe fața ofilită și lividă, și din colțurile gurii.

Era liniște deplină. Flacăra unei lămpi cu gaz fără glob împrăștia în jur o lumină crudă. Pisica grădiniței, preferînd să fie murdară decît udă, intrase în lada de cărbuni și o urmărea, moțăind, pe Trina, peste marginea lăzii, torcînd lung și mulțumit.

Deodată, se opri din tors, lăsînd în urmă o tăcere abruptă, ca în urma opririi bruște a unui șuvoi de apă, în timp ce ochii galbeni i se dilatară, ca două discuri galbene în masa părului negru.

— Cine-i acolo ? strigă Trina, lăsîndu-se pe călcîie.

În tăcerea care urmă, apa ce-i picura de pe mîini ticăia cu regularitatea unui ceasornic. Apoi un pumn brutal deschise larg ușa dinspre stradă a clasei, și în cadrul ei apăru

McTeague. Era beat ; nu o beție tîmpă, ci una vioaie, de o inteligență nefirească, rea, cumpănită, înfricoșătoare. Trina își dădu seama, într-o clipită, dintr-o singură privire, printr-un al șaselea simț, ce avea să urmeze.

Sări în sus și fugi de el în cămăruța pentru haine. Încuie și zăvorî ușa în urma ei, și se lăsă peste ea cu toată greutatea, gîfîind și tremurînd, fiecare nerv vibrîndu-i și tremurîndu-i de frică.

McTeague apucă clanța ușii și o deschise, sfărîmînd broasca și zăvorul, iar pe ea proiectînd-o cît colo.

— Mac, strigă ea cînd îl văzu intrînd, vorbind cu o viteză teribilă, ghemuindu-se și întinzînd mîinile, Mac, ascultă-mă. Așteaptă o clipă... uite... ascultă-mă. N-a fost vina mea. O să-ți dau niște bani. Poți să vii înapoi. O să fac tot ce vrei tu. Nu vrei să mă asculți puțin ? O, nu ! O să țip. N-o să am încotro, să știi. Și o să audă lumea.

McTeague înaintă încet spre ea, tîrîndu-și picioarele imense, pumnii enormi, tari ca niște ciocane, se legănau pe lîngă el. Trina se retrase în colțul camerei, ghemuindu-se în fața lui, ținîndu-și cotul îndoit în față, urmărindu-l cu o atenție înfricoșată, gata să sară în lături ca să evite loviturile.

— Vreau banii ăia, zise el, oprindu-se în fața ei.

— Care bani ? strigă Trina.

— Vreau banii ăia. Pe care-i ai... 5 000 de dolari. Pînă la ultimul sfanț ! înțelegi ?

— Nu-i am. Nu-s aici. Îs la unchiul Oelbermann.

— Minciună. Mi-a spus că ai fost și i-ai luat. I-ai avut destul de mult timp ; acuma îmi trebuie mie. Auzi ?

— Mac, nu pot să-ți dau banii ăia... Nu... nu o să ți-i dau, strigă Trina, cu o hotărîre subită.

— Ba da, o să mi-i dai. O să mi-i dai pînă la ultimul sfanț.

— Nu, nu.

— De data asta n-o să-ți meargă cu mine. Dă-mi banii.

— Nu.

— Pentru ultima oară, îmi dai banii ?

— Nu.

— Nu ? Nu mi-i dai ? Pentru ultima oară.

— Nu, nu.

De obicei, dentistul era lent în mișcări, dar acum alcoolul stîrnise în el o agilitate de maimuță. O fixă cu

ochii lui mici, și deodată îi trimise un pumn în mijlocul feței, cu o mișcare fulgerătoare de resort declanșat.

Înnebunită de groază, Trina se întoarse și-l lovi și ea ; lupta pentru biata ei viață cu exasperarea și puterea unei pisici întărîtate ; cu o asemenea energie și cu o atît de sălbatecă și nefirească forță, încît în primul moment, chiar și McTeague se retrase din fața ei. Dar reacția ei îl stîrni, înfuriindu-l la culme. Reveni lîngă ea, cu ochii ca două puncte mici scînteietoare, iar pumnii enormi, strînși, cu încheieturile albe, se ridicară în aer.

Apoi totul deveni cumplit.

În clasa de alături, în spatele lăzii cu cărbuni, pisica asculta îngrozită de moarte, cu ochii bulbucați ca niște bulbi de alamă tropotele pașilor, icnetele luptei, și bufniturile surde ale loviturilor. Deodată, zgomotele încetară pe neașteptate ; nu se mai auzi nimic. Apoi McTeague ieși închizînd ușa. Pisica îl urmări cu ochii dilatați, îl văzu traversînd sala și dispărînd pe ușa dinspre stradă.

Dentistul se opri o clipă pe trotuar, privind atent în susul și în josul străzii. Era pustie și liniștită. Se întoarse repede spre dreapta și porni de-a lungul unui pavaj îngust care dădea în mica ogradă din spatele grădiniței. În camera Trinei ardea o lumînare. Urcă scările exterioare și intră.

Într-un colț al camerei era cufărul, încuiat. Dentistul luă vătraiul de lîngă sobița cu petrol, îl băgă sub lacăt și îl răsuci sfărmîndu-l. Dibuind pe sub un maldăr de rochii, găsi punga din piele de căprioară, caseta de alamă, și la fund, ascuns cu grijă într-un colț, sacul de canava plin-vîrf cu monede de aur de douăzeci de dolari. Deșertă punga și caseta în buzunarele pantalonilor. Dar sacul de canava era prea mare ca să-l poată ascunde în haine.

— Cred că pe tine va trebui să te car, pur și simplu, murmură el.

Suflă în lumînare, închise ușa și reveni în stradă.

Dentistul traversă orașul, reîntorcîndu-se la magazinul de instrumente muzicale. Trecuse de unsprezece. Era o noapte fără lună, cu o lumină cenușie, care părea să cadă din toate părțile orizontului deodată. Din cînd în cînd, la colțul străzilor bubuiau rafalele unui vînt dinspre sud-est. McTeague înainta, opintindu-se cu capul înainte, împo-

triva rafalelor de vînt, ferindu-şi şapca să nu-i fie smulsă, ţinînd strîns sacul lîngă el. O dată, se uită critic spre cer.

— Pun prinsoare că mîine o să plouă, murmură el, dacă vîntul ăsta o să tot bată spre sud.

O dată ajuns în micul său bîrlog din magazinul de instrumente muzicale, se spălă pe mîini şi pe braţe, şi-şi puse hainele de lucru, salopeta albastră, şi o bluză peste nişte pantaloni ieftini şi o vestă. Apoi îşi adună puţinele lucruri, o pălărie veche de campanie, o pereche de pantofi, o tabacheră de tablă şi o brăţară de duble pe care o găsise într-o duminică în parc, şi o luase crezînd că avea vreo valoare. Strînse pătura de pe pat şi înfăşură în ea toate aceste lucruri, împreună cu sacul de canava, înfăşurînd şi legînd balotul într-un fel aparte, cum obişnuiesc minerii, instinctele vagonetarului de pe vremuri năpădindu-l din nou, în starea de dezorientare în care se afla. Îşi mută pipa şi cuţitul — un briceag uriaş cu mîner de os galben — în buzunarul salopetei.

Apoi, rămase cu mîna pe clanţa uşii, mai zăbovind un timp înainte de a sufla în lampă, uitîndu-se în jur ca să se asigure că era gata într-adevăr de plecare. Lumina trezi canarul. Acesta se agită şi începu să piuie slab, somnoros, supărat că fusese trezit. McTeague tresări, privindu-l lung şi chibzuind. Îşi spuse că avea să treacă multă vreme pînă să mai intre cineva în camera aceea. Canarul ar rămîne zile în şir fără mîncare ; şi poate că ar muri de foame, încet, ceas de ceas, în mica-i carceră de aur. McTeague se hotărî să ia canarul. Coborî colivia, apucînd-o cu băgare de seamă cu mîinile-i enorme, şi legă peste ea doi săculeţi de făină, ca să ferească păsărica de vîntul rece al nopţii.

Apoi ieşi, încuind toate uşile în urma sa, şi porni spre debarcader. Vaporaşele îşi încetaseră de mult cursele, dar el, îşi spuse că, aşteptînd pînă în zori, va putea să treacă golful pe remorcherul care ducea ziarele de dimineaţă.

. . . . . ,

Trina zăcea inconştientă, întocmai aşa cum căzuse la ultimile lovituri ale lui McTeague, zvîcnind la cîte un sughiţ în balta de sînge în care zăcea cu faţa în jos. Spre dimineaţă, muri după ce mai sughiţă de cîteva ori, ca opintelile unui mecanism de ceas pe punctul de a sta.

Lucrurile se petrecuseră în cămăruța în care copiii de grădiniță își atîrnau pălăriile și hainele. Nu mai exista nici o altă intrare decît cea din clasa principală. Plecînd, McTeague închisese ușa cămăruței, dar o lăsase deschisă pe cea de la stradă ; așa încît, dimineața, copiii au intrat ca de obicei.

Pe la opt și jumătate, doi sau trei copii de cinci ani, unul din ei o fetiță de culoare, intrară cu mare zarvă în clasă, trecînd spre cămăruța unde urmau să-și pună pălăriile și hainele, după cum fusese învățați.

La jumătatea camerei, unul din ei se opri și, ridicînd năsucul în aer, strigă : „Mîi, ce miros ciudat !" Ceilalți începură și ei să adulmece aerul, și o fetiță, al cărei tată era măcelar, exclamă : „'Roase ca-n prăvălia lu' tata", adăugînd imediat : „Uitați-vă, ce-i cu pisicuța ?

Într-adevăr, pisica se comporta ciudat. Era întinsă pe podea, cu nasul apropiat de crăpătura de sub ușa cămăruței de haine, dînd din coadă, înainte și înapoi. În răstimpuri se retrăgea și scotea un zgomot ciudat din gîtlej.

— Ce caraghioasă e ! zise fetița, din nou. Cînd copiii se apropiară pisica fugi. Apoi, cea mai mare dintre fetițe deschise ușa, și dădură buzna toți înăuntru.

Capitolul 20

Ziua era foarte fierbinte și liniștea amiezii se așternea, adîncă, peste pantele prăpăstioase ale canioanelor, ca un fluid invizibil și înăbușitor. Din cînd în cînd zbîrnîitul vreunei insecte sfredelea aerul, peste care se-nchidea iar liniștea. Pretutindeni se simțeau mirosuri aromate, pătrunzătoare. Arșița nemărginită și neclintită părea să distileze nenumăratele miresme ale tufișurilor, — miresme de sevă caldă, de ace de pin, de buruieni și, mai presus de toate, mirosul medicinal al alunilor. Cît vedeai cu ochii, creșteau la nesfîrșit, creșteau în nemișcare, în liniște, arbori și tufe de merișor. Viața teribilă și incomensurabilă, creștea tenace către cer, în neclintire și tăcere. La coti-

turi, pe culmile mai înalte, canioanele se desfăşurau pînă departe — spărturi gigantice în peisaj, de un albastru intens în depărtare, deschizîndu-se unul într-altul, adînci, tăcute, imense, şi sugerînd colosala forţă primară pe care o încorporau. La poale erau solide, masive ; spre creste se despicau delicat în margini fin zimţate, unde pinii îşi conturau milioanele de vîrfuri pe albul orizont înalt. Ici şi colo, munţii se înălţau din albiile înguste ale rîurilor, în grupuri, ca nişte giganţi, ridicîndu-şi capetele după ce au băut apă. Întreaga regiune era sălbatică, neîmblînzită. În cîteva locuri, la sud de Mississippi, natura e plăcută, confortabilă, intimă, domestică, delicată, ca o gospodină bonomă. În Placer County, California, ea este o brută vastă, nesupusă, din epoca pliocenă, sălbatică, mohorîtă şi măreţ-indiferentă faţă de om.

Dar în aceşti munţi trăiau oameni, forfotind ca nişte păduchi, prin blana mamuţilor, înfruntîndu-i cu îndărătnicie, o dată cu instalaţii hidraulice, altă dată cu sfredelul şi dinamita, forînd în măruntaiele lor, sugîndu-le sîngele, extrăgînd aur.

Ici, şi colo, la mari distanţe de marginile canionului, se înălţa gura cîte unei mine înconjurate de cabane peste care atîrna veşnicul „acoperiş" de fum negru. În imediata apropiere se auzea bubuitul perpetuu al steampurilor nimicitoare, monştri nesătui sfărîmînd rocile, transformîndu-le în praf, cu dinţii lungi, vomitîndu-le apoi din nou într-un şuvoi de noroi cenuşiu. Stomacurile lor enorme, hrănite zi şi noapte cu încărcătura vagonetarilor, se ghiftuia cu bolovani şi elimina aur, măcinînd pietrele între maxilare, hrănindu-se cu măruntaiele pămîntului şi mîrîind deasupra nesfîrşitei hrane, ca un animal sălbatic, un dragon mitologic, o fiară fabuloasă, simbol al lăcomiei inepuizabile, monstruoase.

McTeague coborîse din Transcontinental la Colfax, şi în aceeaşi după-amiază călători opt mile peste munţi în diligenţa care leagă Colfax de Iowa Hill. Iowa Hill era un orăşel mic, cu o singură stradă, sediul minelor din district. Iniţial, oraşul fusese construit pe culmea unui munte, dar versantele acestuia începuseră mai de mult să alunece, aşa încît oraşul stătea agăţat doar de o coloană vertebrală, iar ferestrele caselor, pe ambele părţi ale străzii, se des-

chideau deasupra prăpăstiilor abrupte — hăuri ce se căscau la mare adîncime.

Dentistul rămase peste noapte la Iowa Hill, iar a doua zi dimineaţă porni pe jos mai departe, în inima munţilor. Mai purta salopeta albastră şi bluza ; şapca de lînă o avea trasă peste ochi ; în picioare avea bocanci ţintuiţi, pe care-i cumpărase la Colfax ; pătura o făcuse sul şi o ducea în spate ; în mîna stîngă se legăna colivia înfăşurată în săculeţii de făină.

Chiar la ieşirea din oraş se opri, ca şi cînd şi-ar fi amintit deodată de ceva.

„Aici ar trebui să fie o potecă, desprinzîndu-se chiar din locul ăsta. Aici era o potecă, o scurtătură."

În clipa următoare, fără să se mişte din poziţia în care se găsea, o văzu deschizîndu-se chiar în faţa lui. Instinctul îl oprise exact pe locul acela. Poteca o pornea în jos, pe panta abruptă a canionului, într-o albie cu pietriş.

„Indian River", murmură dentistul. „Îmi amintesc... îmi amintesc. De aici ar trebui să aud steampurile de la Morning Star." Îşi înălţă capul. De dincolo de rîu îi ajungea la urechi un vuiet continuu, ca o cataractă îndepărtată. „Asta-i," zise el mulţumit. Trecu rîul şi se găsi iar pe drum. Panta urca sub picioarele lui ; ceva mai departe, trecu de mina Morning Star, care bubuia şi fumega. McTeague înainta mereu, neabătut. Drumul urca o dată cu muntele, cotea brusc, într-un unghi ascuţit spre locul unde creştea un stejar uriaş, şi dădea într-un şes care ţinea aproape un sfert de milă. Dentistul părăsi pentru o doua oară drumul şi apucă pe poteca ce trecea de-a dreptul printre puţuri părăsite. Ştia exact pe unde să caute potecile ; nici măcar o dată nu l-a înşelat instinctul. Recunoscu imediat locuri familiare. Aici era Cold Canon, unde şi iarna şi vara sufla un vînt răcoros ; aici se ramifica drumul spre Spencer's ; aici era vechea casă a lui Bussy, unde, cîndva, erau o sumedenie de cîini ; aici era coliba lui Delmue, unde se vindea whisky, clandestin ; aici era puntea cu unica ei scîndură, putredă ; şi aici, întinderea năpădită de merişor, unde vînase odată trei pitpalaci.

La amiază, după ce mersese vreo două ore, se opri într-un loc unde drumul cobora. Puţin spre dreapta, flancînd drumul, o groapă enormă, galbenă, ca un lac secat,

se căsca spre cer. Mai departe se zărea un canion pe geana orizontului, zdrențuit de vîrfurile pinilor de pe crestele munților. Foarte aproape, și tocmai în sensul drumului, era un ciorchine neregulat de bordeie. În aer vibra un vuiet prelung, surd. McTeague dădu din cap a satisfacție.

— Asta-i locul, murmură el.

Își aranjă pătura pe umăr și coborî drumul. După un timp, se opri din nou. Stătea în fața unei clădiri joase, cu un cat, diferită de celelalte prin faptul că era vopsită. O înconjura o verandă, închisă cu o plasă pentru țînțari. McTeague își lăsă pătura pe o stivă de cherestea, afară, și se apropie, bătînd în ușa deschisă. Cineva îi strigă să intre.

McTeague intră, rotindu-și ochii în jur, observînd modificările intervenite de cînd fusese ultima oară aici. Un perete despărțitor fusese dărîmat, așa că acum era o cameră mare în locul celor două mici dinainte. Înăuntru se vedea o tejghea și o balustradă. Pe perete se găsea un telefon. Într-un colț mai văzu un morman de instrumente topografice. Într-altul, sprijinită în niște picioare subțiri spiralate, se întindea de-a curmezișul camerei o planșetă mare cu un desen geometric pe ea, fără îndoială planul minei ; o cromolitografie reprezentînd doi țărani pe un cîmp arat („Angelus" de Millet), era țintuită, neînrămată, pe perete și, de același cui care-i fixa unul din colțuri, atîrna un sac pentru aur și o centură de cartușe, cu un revolver în toc.

Dentistul se apropie de tejghea și se sprijini pe ea. În sală erau trei bărbați — un tînăr înalt, slab, cu un păr bogat, surprinzător de cărunt, care se juca cu un cățeluș, un altul, la fel de tînăr, dar cu un maxilar aproape tot atît de pronunțat ca al lui McTeague, stătea la masa pentru scrisori, copiind un text, al treilea, ceva mai în vîrstă decît ceilalți doi, își făcea de lucru cu un teodolit. Acesta din urmă era voinic și purta o salopetă și cizme scurte, stropite, mînjite în fel și chip, cu un noroi cenușiu. Dentistul îi studie pe-ndelete ; apoi, la urmă, întrebă :

— Șeful e pe-aici ?

Bărbatul în salopetă murdară înaintă spre el.

— Ce dorești ?

Vorbea cu un puternic accent nemțesc.

Formula veche, invariabil aceeași, îi veni în minte lui McTeague.

— Se poate găsi ceva de lucru ?

Șeful neamț deveni pe dată preocupat, privind pierdut pe fereastră. Urmă o tăcere.

— Ai mai fost miner ?

— Da, da.

— Știi să mînuiești tîrnăcopul și lopata ?

— Da, știu.

Celălalt părea nesatisfăcut.

— Ești cumva englez ?

Dentistul rînji. Își aminti și de prejudecata împotriva englezilor.

— Nu, american.

— De cît timp muncești ?

— O, un an sau doi.

— Arată mîinile.

McTeague își arătă palmele tari, bătătorite.

— Cînd poți să mergi la lucru ? Am nevoie de unul care să țină capul perforatorului în schimbul de noapte.

— Pot să țin un perforator. O să merg la noapte.

— Cum te cheamă ?

Dentistul încremeni. Uitase de asta.

— Ăă ? Ce ?

— Numele.

Privirea lui McTeague se fixă asupra unui calendar al căilor ferate, atîrnînd deasupra mesei. Nu era timp de gîndire.

— Burlington, zise el, tare.

Neamțul luă o fișă dintr-un dosar și-i scrise numele.

— Dă fișa asta atministratorului, jos la pensiune, apoi fino să mă kăsești lîngă jteampuri, la jase, și te trimit la munkă.

Întocmai ca un porumbel dresat, și urmînd un instinct orb și nerațional, McTeague se reîntorsese la mina Big Dipper.

După o săptămînă, i se părea că nu părăsise niciodată locurile astea. Își reluă viața exact din punctul unde o părăsise cînd îl trimisese maică-sa cu dentistul ambulant, șarlatanul care-și instalase cortul lîngă barăci. Casa unde locuia McTeague mai era încă acolo, ocupată de unul din

șefii de tură și de familia lui. McTeague trecea pe lîngă ea în drumul său spre mină.

Dormea în baracă cu încă vreo treizeci din tură. Seara la cinci și jumătate, bucătarul de la pensiune dădea semnalul bătînd într-o rangă de fier îndoită în formă de triunghi, care atîrna pe veranda pensiunii. McTeague se scula, se îmbrăca și cina împreună cu cei din tura lui. Primeau gamelele cu mîncarea pentru dejun. Apoi porneau spre gura galeriei, se urcau într-un vagonet din trenul pentru zăcămînt și erau coborîți în mină.

O dată intrat înăuntru, aerul fierbinte al serii se transforma într-o umezeală rece, iar miresmele păsurilor făceau loc mirosului stătut de fum de dinamită, aducînd a cauciuc ars. Din gura lui McTeague ieșea un nor de aburi ; dedesubt, apa plescăia și se sfîșia în jurul roților vagonetului ; în timp ce lumina din lămpile minerilor arunca pete jucăușe de un galben pal peste cuarțul cenușiu, de pe tavan și pereți. Din cînd în cînd, McTeague își trăgea capul pentru a evita grinzile tavanului sau eventualele proeminențe. În timp ce trenulețul se tîra huruind, minerii se strigau dintr-un vagonet într-altul, tachinîndu-se și rîzînd.

La o milă de la intrare, trenul se opri la locul unde lucra echipa lui McTeague. Oamenii săriră din vagoane și continuară munca de unde o lăsaseră cei din șutul de zi, săpînd tenace într-o albie de rîu primară.

Lămpile băgate în crăpăturile rocilor luminau slab cele șase figuri ce se mișcau necontenit, năpădite de sudoare și de noroi cenușiu. Tîrnăcoapele loveau în pietrele slăbite, cu izbituri surde. Lopețile cu cozi lungi zăngăneau printre grămezile de bolovani și pătrundeau scrîșnind în mormanele de cuarț putred. Perforatorul pneumatic, făcînd găuri pentru dinamită, tușea din cînd în cînd, icnind, în timp ce motorul care pompa apa din mină pufnea și strănuta la intervale scurte.

McTeague ținea capul perforatorului. Într-un fel era ajutorul celui care-l mînuia. Trebuia să înlocuiască burghiurile, punînd altele mai lungi, pe măsură ce gaura devenea mai adîncă. Din cînd în cînd, lovea ușor burghiul cu tîrnăcopul, cînd acesta o lua razna sau se împotmolea. Uneori i se părea chiar că există o asemănare între munca

de acum și profesia pe care fusese nevoit să o abandoneze. În perforatorul pneumatic vedea o dublură a aparatului său dentar ; și ce erau burghiurile și capul în care se montau, dacă nu niște enorme spatule, sonde ori mandrine ? Era aceeași muncă pe care o făcuse de atîtea ori în „Saloanele" sale, numai că la o scară mărită, monstruoasă, deformată și grotescă, o caricatură a celei de dentist.

Își petrecea astfel nopțile în mijlocul forțelor simple primitive — asaltul susținut al burghiurilor ; efortul cumplit al spinărilor încovoiate, goale, cu mușchii încordați ; explozia instantanee și devastatoare a dinamitei ; și forța tăcută, imensă, titanică, lentă și misterioasă care apăsa asupra grinzilor ce susțineau tavanul galeriei, turtindu-le și subțiindu-le.

Viața aceasta îi plăcea nespus dentistului. Munții tăcuți și colosali îl aduseseră înapoi, ca pe un fiu risipitor ; vag, fără să știe de ce, se vedea cedînd în fața influenței acestora — imensitatea lor, forța enormă, brută și oarbă reflectîndu-se în popria lui natură, imensă, puternică, brutală în simplitatea ei. Și asta cu toate că vedea munții doar noaptea, cînd ei apăreau cu totul altfel decît ziua. La miezul nopții ieșea din mînă și mînca ce avea în gamelă, șezînd pe terasamentul liniei, mîncînd cu amîndouă mîinile, și uitîndu-se în jurul său cu priviri fixe, de bovină. Munții se înălțau prăpăstioși din toate părțile, ridicîndu-și crestele gigantice în tăria nopții, îngrămădindu-și piscurile negre, care aduceau mai puțin a fiare, și mai mult a niște uriași cu glugă. Ziua erau tăcuți ; dar noaptea păreau să se agite și să se înalțe. Uneori șteampurile se opreau, bubuitul continuu încetînd subit. Atunci se putea auzi zgomotul pe care-l făceau munții care se trezeau la viață. Din canion, din crestele îngrămădite, din întregul peisaj imens se ridica un zgomot susținut și prelungit, venind din toate părțile o dată. Era vuietul surd și necontenit care se degajă din tot ce e imens — din oceane, din orașe, din păduri, din oștile adormite, și care seamănă cu respirația unui monstru uriaș palpitînd viu.

McTeague se reîntorcea la muncă. La șase dimineața șutul lui era înlocuit, și el ieșea din mină, mergînd înapoi la baracă. Dormea toată ziua, întins cît era de lung pe păturile duhnind a sudoare — cufundat în somnul fără vise

al extenuării, zdrobit și copleșit de muncă, lățit și întins pe burtă, pînă pe seară, cînd bucătarul începea să lovească iar în ranga îndoită în formă de triunghi.

La fiecare două săptămîni, șuturile se schimbau. În a doua săptămînă șutul lui McTeague lucră de ziuă și dormi noaptea. În noaptea de miercuri a acestei de a doua săptămîni, dentistul se trezi deodată. Se ridică în capul oaselor, uitîndu-se atent în jur, un ceas cu cuc atîrnat pe perete, deasupra unui felinar bătu trei și jumătate.

„Ce-a fost asta?" murmură dentistul. „Mă întreb ce-a fost." Ceilalți dormeau tun, umplînd odaia cu sforăitul lor puternic. Totul era ca de obicei; nu se mișca nimic. Și cu toate astea, McTeague se sculă și-și aprinse lampa de miner și se uită prin toată odaia, luminînd colțurile întunecate, uitîndu-se pe sub paturi, inclusiv sub al său. Apoi se duse la ușă și păși afară. Noaptea era caldă și liniștită, luna coborîse aproape de tot, răsturnată pe o parte ca un galion ce se scufundă, avariat. Tăcerea era desăvîrșită; nu se vedea nimeni. „Ce să fi fost!" murmură dentistul. „Ceva a fost — de ce m-am trezit? Ăă?" Înconjură baraca neobișnuit de repede, cu ochii mici scînteind, văzînd totul. Totul era învăluit în tăcere. Un cîine bătrîn care dormea mereu pe treptele barăcii, nici măcar nu se trezise. McTeague se întoarse în pat, dar nu mai putu să adoarmă.

„Ceva a fost," murmură el, privind năuc la canarul din colivia de pe perete, lîngă patul lui; „ceva a fost. Dar ce? Nu știu. Nu aud nimic, și nu văd nimic. Simt ceva — chiar acum; simt. Mă întreb... nu știu.... nu știu."

Se mai sculă o dată și de data asta se îmbrăcă. Făcu un tur complet al așezării, privind și ascultînd, ceva ce nu știa nici el. Dădu o raită chiar și prin împrejurimi, și în timp de aproape o jumătate de oră ținu sub observație drumul care ducea spre așezarea dinspre Iowa Hill. Nu văzu nimic, nu zări nici măcar un iepure speriat. Se duse să se culce.

Dar din acest moment, cu el se petrecu o schimbare. Dentistul deveni neliniștit, agitat. Teama de ceva, nu putea spune de ce anume îl persecuta statornic. Se temea să de colțul ulițelor. Din clipă în clipă se uita scrutător peste umăr. Se culca îmbrăcat și cu șapca în cap, și noaptea se

scula din oră în oră și da tîrcoale în jurul barăcii, cu urechile ciulite și cu ochii scrutînd întunericul. Din cînd în cînd murmura :

„Ceva se întîmplă. Ce anume ? Ce-o fi fiind ?"

Ce ciudat simț al șaselea se iscase în McTeague ? Ce animal șiret, ce instinct brut cerea recunoaștere și ascultare ? Ce facultate îi stîrnise suspiciunea, scoțîndu-l afară de cîteva ori pe noapte, pînă în zori, adulmecînd aerul, ciulind urechile, scrutînd împrejurimile ?

Într-o noapte, pe cînd stătea pe treptele barăcii încercînd să străpungă întunericul din jur, scoase o exclamație de om luminat deodată. Se întoarse în casă, își scoase de sub pat pătura în care-și ținea ascunși banii, și luă canarul de pe perete. Porni spre ușă și dispăru în noapte. Cînd șeriful din Placer County însoțit de cei doi ajutori de șerif din San Francisco, ajunseseră la mina Big Dipper, McTeague plecase de două zile.

Capitolul 21

— Ei bine, zise unul din ajutorii de șerif, în timp ce împingea îndărăt calul, spre oiștea trăsurii cu care urmăritorii veniseră din Iowa Hill, e ca și cum l-am avea în mînă. Nu-i prea greu să urmărești un om care duce cu el o colivie cu un canar.

McTeague trecu munții pe jos în vinerea și sîmbăta acelei săptămîni, trecînd prin Emigrant Gap, urmînd calea ferată a Transcontinentalului. Ajunse în Reno luni noaptea. Treptat, în mintea dentistului se contură un vag plan de acțiune.

„Mexic," murmură el. „Mexic, ăsta-i locul. Ei o să supravegheze coasta, și o să supravegheze trenurile dinspre est, dar la Mexic n-o să se gîndească."

Senzația de hăituială care-l urmărise în timpul ultimei săptămîni la mina Big Dipper, îl părăsise, și acum se credea foarte șiret.

„Acum sînt destul de departe, cred," își zise el. La Reno se urcă într-un tren de marfă în direcția sud, pe linia Carson și Colorado, plătind un loc în bucătărie. „Mărfarele nu umblă după orar," murmură el, „iar conductorii trenurilor de pasageri studiază tot timpul chipurile pe care le văd." Avea să rămînă în tren pînă unde o să meargă trenul.

Mărfarul înainta încet spre sud, prin vestul Nevadei, regiunea devenind cu fiecare oră tot mai dezolantă și mai pustie. După Walker Lake, începea regiunea tufelor de salcie ; mărfarul se tîra greoi pe calea ferată, din care se ridicau valuri vizibile de căldură. Cîteodată se oprea cîte o jumătate de zi pe linii moarte, sau lîngă castelele de apă, iar mecanicul și fochistul veneau în spate la bucătărie și jucau pocher cu conductorul și personalul trenului. Dentistul ședea deoparte, după sobă, fumînd pipă după pipă de tutun ieftin. Uneori participa și el la cîte un pocher. Învățase pocher pe cînd era băiat în mină, și după cîteva runde își reaminti perfect jocul ; dar în majoritatea cazurilor era taciturn și rezervat, și rareori se adresa cuiva fără să fie interpelat. Personalul trenului îi intui firea, și în rîndul lor se impuse ideea că „făcuse de petrecanie" vreunui proprietar de grajduri la Truckee și acum încerca să ajungă în Arizona.

Într-o noapte, McTeague auzi doi frînari discutînd despre el, în timp ce stătea afară, lîngă trenul oprit. „Proprietarul de grajduri i-a zis bastard ; așa mi-a spus Picachos," zise unul dintre ei, „și a încercat să-și scoată pistolul ; și tipu-ăsta l-a lichidat cu o furcă. E medic de cai, tipu ăsta, și ăla a venit cu legea peste el ca să nu mai poată profesa, și asta l-a scos din sărite."

După ce trecu de gara Queen's, trenul reintră în California, și McTeague observă cu ușurare că linia, care pînă aici se îndrepta spre vest, se curba iarăși, brusc, spre sud. Trenul nu era prea asaltat ; din cînd în cînd, doar, personalul trenului avea de furcă cu cîte o ceată de vagabonzi care încercau să urce în cabinele frînarilor și o dată, la nord de Inyo, în timp ce așteptau la un castel de apă, un indian uriaș înfășurat pînă jos într-o pătură, se apropie de McTeague, care stătea pe terasament cu picioarele întinse și, fără o vorbă, îi arătă o scrisoare murdară, ferfeniță.

Scrisoarea consemna că numitul Big Jim era un bun indian și merită să se bucure de caritate ; semnătura era indescifrabilă. Dentistul se zgîi la scrisoare, i-o înapoie individului și se urcă în trenul care tocmai pleca. Nici unul din ei nu spusese nimic ; individul nu se mișcase din poziția lui, și timp de cinci minute după aceea, cînd marfarul, tîrîndu-se încet, era la o milă depărtare, dentistul se uită în urmă și-l văzu stînd nemișcat între șine, un punct roșu, jalnic și solitar, pierdut în imensitatea de pîclă a deșertului din jur.

În cele din urmă, se iviră din nou munții, înălțîndu-se de ambele părți ale căii ferate ; coline verzi, golașe de nisip alb și pietre roșii, pătate de umbre albastre. Ici, colo, peste nisip, se întindea ca o față de masă cîte un petec de verdeață. Deodată, apăru la orizont Mount Whitney. Ajunseră și trecură de Independence ; marfarul, acum aproape gol și mult mai scurt, se tîra de-a lungul lacului Owen. Într-o localitate numită Keeler, se opri definitiv. Era capătul liniei ferate.

Orașul Keeler era un oraș cu o singură stradă, nu altfel decît Iowa Hill — poșta, barul și hotelul, clubul Odd Fellows', și grajdul de cai fiind principalele sale clădiri.

„Și acum, încotro ?" murmură McTeague, șezînd pe marginea patului la hotel. Atîrnase canarul în fereastră, îi umpluse băița cu apă și îl privea scăldîndu-se, cu o mare satisfacție. „ Și acum, încotro ?" murmură el din nou. „Trenul nu merge decît pînă aici, dar nu-i bine să rămîn într-un oraș, nici măcar o clipă ; nu, nu-i bine. Trebuie s-o șterg. Dar încotro ? Asta-i cuvîntul — încotro ? Acum o să cobor să cinez." Plecă, șoptindu-și cu voce tare gîndurile, așa fel încît acestea să se contureze mai viu în minte. „Acum o să cobor să cinez, și pe urmă o să mă aținpe lîngă bar, în seara asta, ca să-mi dau seama ce hram poartă regiunea. Poate e un ținut fructifer, deși arată mai curînd a fi de crescători de vite. Dar poate că predomină mineritul. Dacă e așa, și minele sînt destul de îndepărtate și izolate, poate că ar fi mai bine să mă angajez la minele astea și să stau ascuns vreo lună, înainte de a încerca să înaintez mai departe, spre sud."

Se spălă pe față și pe cap de praful și zgura unei săptămîni de călătorie cu trenul, își puse alți pantaloni, și coborî la cină. Sala de mese era de tipul invariabil întîlnit în orășelele Californiei. Nu era decît o singură masă, acoperită cu mușama ; în loc de scaun — rînduri de bănci ; o hartă a căilor ferate, o cromolitografie cu o ramă aurie, protejată de o plasă pentru țînțari, atîrna pe perete, împreună cu o fotografie galbenă a proprietarului în uniformă masonică. Două chelnerițe pe care oaspeții — toți bărbați — le strigau pe numele mic, intrau și ieșeau cu tăvi mari în mîini.

Prin geamuri, McTeague văzu afară numeroși cai înșeuați, legați de copaci și de garduri. Fiecare din ei avea un lasou pe cornul șeii. Se așeză la masă, mîncîndu-și supa groasă și fierbinte, observîndu-și discret vecinii, ascultînd la tot ce se spunea. Nu-i trebui mult pînă să afle că ținutul ce se întindea la est și sud de Keeler era un ținut de crescători de vite.

Nu departe, dincolo de un lanț de munți, se găsea Panamint Valley, unde erau marile crescătorii de vite. Din clipă în clipă, în cursul conversației, cuvîntul acesta era aruncat în toate părțile peste masă — „Acolo, în Panamint". „Tocmai mergeam la un rodeo în Panamint". „Semnele cu fierul roșu din Panamint". „Are o pășune în Panamint". Apoi, treptat, auzi tot mai des : „O, da, Gold Gulch, se plătește bine acolo. E de partea cealaltă, dincolo de Panamint Range. A fost pe-aici Peters și mi-a spus".

— E o mină de piatră acolo ? întrebă el.

— Nu, nu, de cuarț.

— Eu sînt miner, de-aia am întrebat.

— Ei, și eu am minerit un timp. Am avut și o gaură în pămînt, da era argint ; și cînd ticăloșii din Washington au coborît prețul argintului, ce mi s-a-ntîmplat ? M-am dat peste cap, fir-ar să fie !

— Eu caut ceva de lucru.

— Păi, pe-aici prin Panamint sînt mai mult vite, dar de cînd cu descoperirea zăcămîntului din Gold Gulch, cîțiva băieți au mers să prospecteze. Există mult aur în blestemații de munți Panamint. Dacă reușești să găsești un „contact" bun, lung, de roci, înseamnă că ești aproape.

Doi tipi din Redlands au descoperit patru locuri în jurul lui Gold Gulch. Au dat peste o vînă lată de vreo şapte degete şi Peters zicea că poţi s-o urmăreşti pe aproape trei sute de metri. Te gîndeai să prospectezi ceva pe-acolo ?

— Păi, păi, nu ştiu, nu ştiu.

— Mă rog, eu merg dincolo, peste munte, poimîine, după cîţiva ponei de-ai mei, şi o să văd ce e. Zici că eşti miner ?

— Da, da.

— Dacă mergi într-acolo, am putea să vedem dacă găsim un „contact," sau sulfat de cupru, sau aşa ceva. Chiar dacă nu găsim „culori", putem găsi galenă de argint. Apoi, după o pauză : Ştii ceva, nu ţi-am reţinut numele.

— Aă ? Numele meu e Carter, răspunse prompt McTeague.

De ce şi-a schimbat iar numele, dentistul nu putea spune. „Carter" îi veni subit în minte, şi răspunse fără să se mai gîndească că la hotel se înregistrase drept „Burlington".

— Bun, eu mă numesc Cribbens, răspunse celălalt. Cei doi îşi strînseră mîna, solemn.

— Eşti pe terminate ? continuă Cribbens, retrăgîndu-se. Să mergem la bar şi să bem ceva pe chestia asta.

— Sigur, sigur, zise dentistul.

Cei doi rămaseră pînă noaptea tîrziu la bar, discutînd despre probabilitatea de a găsi aur în Panamint Hills. Curînd se dovedi că susţineau teorii diferite. McTeague se crampona de ideea vechilor prospectori cum că e imposibil de prevăzut unde este aur, pînă ce nu-l vezi. Cribbens citise evident o mulţime de cărţi pe această temă, şi făcuse cîteva prospectări într-o manieră oarecum ştiinţifică.

— Gogoşi ! exclamă el: Dă-mi un contact distinct şi lung între o rocă sedimentară şi una vulcanică şi-ţi deschid o mină fără să văd nici o „culoare".

Dentistul îşi ridică bărbia uriaşă.

— Aurul e acolo unde îl găseşti, replică el, îndărătnic.

— Ei bine, cred că asociaţii ar trebui să acţioneze în mai multe chipuri, zise Cribbens.

Își îndoi vîrfurile mustății în gură, sugînd de pe ele zeama de tutun. Rămase gînditor o clipă, apoi își suflă mustața afară, și exclamă :

— Ascultă, Carter, hai să facem o treabă împreună. Presupun că ai ceva bani... vreo cincizeci de dolari ?

— Aă ? Da... eu... eu... eu...

— Ei bine, și eu am vreo cincizeci. Să ne asociem și să sfărmăm niște roci p-aici, prin munții ăștia, și să vedem, ce se poate vedea. Ce zici ?

— Sigur, sigur, răspunse dentistul.

— Atunci, am încheiat afacerea.

— Asta-i cuvîntul.

— Bun, să bem ceva pe chestia asta.

Băură cu profundă gravitate.

A doua zi se echipară la magazinul general din Keeler — tîrnăcoape, lopeți, ciocane de prospectare, două albii pentru spălarea minereului, tigăi, slănină, făină, cafea și altele asemenea, și cumpărară un măgăruș pe care să-și încarce echipamentul.

— Spune, frate, n-ai cal, așa-i ? exclamă deodată Cribbens, pe cînd ieșeau din magazin. Și nu poți cutreiera ținutul fără căluț.

Cribbens avea un ponei cenușiu care, înainte de a-i pune șeaua, trebuia izbit în cap și buimăcit.

— Mai am o șa în plus, și un căpăstru la hotel, pe care le poți folosi, zise acesta, dar trebuie să-ți iei un cal.

Pînă la urmă, McTeague reuși să cumpere un catîr de la grajduri, cu 40 de dolari. Făcuse o afacere bună, căci catîrul era rezistent la mers și părea să se îngrașe cu tufe de salvie și cu coji de cartofi. Cînd se încheie tîrgul, McTeague fusese nevoit să-și scoată banii pentru catîr din sacul de canava. Cribbens era cu el, și cînd dentistul își desfășură pătura și desfăcu sacul, celălalt fluieră, uluit.

— Și eu care te-ntrebam dacă ai cincizeci de dolari ! exclamă el. Dumneata îți cari mina cu dumneata, nu-i așa ?

— Aă, așa se pare, murmură dentistul. Eu... eu... tocmai mi-am vîndut o concesiune pe care am avut-o în El Dorado, adăugă el.

La ora cinci, într-o superbă dimineață de mai, „partenerii" porniră din Keeler, mînînd măgărușul înaintea lor. Cribbens își călărea poneiul, McTeague urmîndu-l pe catîr.

— Ascultă, spuse Cribbens, de ce dracu' nu lași trăsnaia aia de canar la hotel ? O să te împiedici de el tot timpul, și o să moară cu siguranță. Mai bine rupe-i gîtul și aruncă-l.

— Nu, nu, insistă dentistul. Îl am de prea multă vreme. Îl iau cu mine.

— Dar bine, asta-i cea mai idioată idee din cîte am auzit vreodată, zise Cribbens, să iei un canar la prospectări. De ce nu-i dai drumul — și ai terminat cu el ?

Călătoriră pe îndelete toată ziua spre sud-est, urmînd un drum de vite bine bătătorit, iar seara se opriră pe un pinten de munte, în capul Văii Panamint, unde era și un izvor. În ziua următoare străbătură valea.

— E o vale foarte frumoasă, observă dentistul.

— Ai spus adevărul adevărat, replică Cribbens, sugîndu-și mustața.

Valea era frumoasă, largă, netedă și năpădită de verdeață. Pretutindeni erau cirezi de vite, aproape tot atît de sălbatice ca niște căprioare. O dată sau de două ori trecură pe lîngă ei cowboy, tipi osoși și pitorești cu pălăriile lor largi, cu pantalonii cu ciucur, pinteni zornăitori și centuri cu revolvere, foarte asemănătoare cu cei pe care McTeague își amintea că îi văzuse în tablouri. Toți îl cunoșteau pe Cribbens, și aproape invariabil îl luau în tărbacă pentru prospectările lui.

— Ascultă, Crib, n-ar strica să iei cu tine un convoi de căruțe să-ți ducă aurul.

El le luă în nume de rău glumele, și după ce treceau, își mesteca furios mustața.

— Aș vrea să descopăr un zăcămînt, pe 'mnezeul meu !, chiar și numai ca să rîd și eu de ei.

Pe la amiază, cei doi urcau versantul estic din Panamint Range. Drumul îl părăsiseră de mult ; vegetația încetase ; nu se vedea nici un copac. Urmară vagi poteci de vite, care duceau de la o adăpătoare la alta. Treptat, apa din adăpătoarele acestea devenea tot mai puțină, și la ora trei Cribbens se opri și umplu bidoanele cu apă.

— Pe partea cealaltă nu mai e prea multă apă, spuse el, pe un ton sinistru.

— Cam cald, murmură dentistul, ștergîndu-și cu dosul palmei fruntea șiroindu-i de transpirație.

— Uf ! pufni celălalt, mai sinistru ca oricînd.

Aerul încremenit era ca o gură de furnal. Căluțul lui Cribbens făcea spume și gîfîia. Catîrul lui McTeague începu să-și pleoștească urechile lungi. Numai micul măgăruș trudea înainte neabătut, ținînd poteca pe care McTeague nu vedea decît nisip și salvie pipernicită. Către seară Cribbens, care era în frunte, se opri în vîrful muntelui.

În spatele lor se întindea, verde și frumoasă, Valea Panamint, dar în față și dedesubt, pe distanțe de mile întregi, se vedea un deșert întins lipsit pînă și de tufele de salvie, desfășurat spre orizont cît vedeai cu ochii. Lîngă ei, nenumărate viroage și mici canioane porneau la vale unele după altele. Spre nord, se proiectau vag deasupra orizontului munții albaștri.

— Ei, observă Cribbens, acuma ne aflăm în vîrful lui Panamint Range. Va trebui să prospectăm chiar aici, sub noi, de-a lungul versantului estic. Gold Gulch — arătă el cu mînerul cravașei — e la vreo 18 sau 19 mile de aici, spre nord. Munții de acolo, dinspre nord-vest, sînt Telescope Hills.

— Cum îi zice deșertului de acolo ?

Ochii lui McTeague se plimbau peste nemărginita întindere alcalină pînă departe — spre est, spre nord, și spre sud.

— Aceea, zise Cribbens, aceea-i Valea Morții.

Urmă o pauză lungă. Caii gîfîiau, sudoarea picurîndu-le de pe coastele obosite. Cribbens și dentistul stăteau nemișcați în șa, privind spre dezolarea aceea, tăcuți și tulburați.

— Dumnezeule ! șopti în cele din urmă, Cribbens, clătinînd din cap. Apoi, păru că își revine. Ei, și-acuma, spuse, primul lucru pe care trebuie să-l facem acum e să găsim apă.

Găsirea apei se dovedi însă o treabă lungă și dificilă. Coborîră dintr-un canion într-altul, urmară cursul a nenumărate rîpe, și chiar săpară, acolo unde li se părură că sînt semne de umezeală, dar totul în zadar. În cele

din urmă, însă, catîrul lui McTeague își înalță capul și fornăi o dată sau de două ori, pe nas.

— O miroase, prăpăditul, exclamă Cribbens.

Dentistul lăsă catîrul să meargă de capul lui, și în cîteva minute acesta îi duse la albia unui mic canion, unde un șuvoi subțire de apă sălcie se strecura peste un prag de pietre.

— Aici o să ne oprim, precizează Cribbens, dar nu putem să lăsăm caii liberi. Va trebui să-i legăm de țăruși. Am văzut niște buruieni otrăvitoare pe-aici, puțin mai în urmă, și dacă ajung să le mănînce, o să-i apuce nebunia. Măgarul nu mănîncă, dar în ceilalți n-am încredere.

Pentru McTeague începu acum o nouă viață. După dejun, „partenerii" porneau în direcții opuse, pe versantul muntelui, examinînd roci, săpînd și spărgînd muchiile rocilor, căutînd indicii, prospectînd. McTeague intra prin micile canioane prin care șuvoaiele de apă își săpaseră drum, căutînd vine de cuarț, sfărîmîndu-l atunci cînd îl găsea, pulverizîndu-l și spălîndu-l. Cribbens vîna „contacte", examinînd îndeaproape solul în căutarea necontenită de locuri unde se îmbinau rocile sedimentare și cele vulcanice.

Într-o zi, după o săptămînă de prospectare, se întîlniră pe neașteptate pe panta unei rîpe. Era pe seară.

— Salut, asociatule, exclamă Cribbens, coborînd spre locul unde McTeague se apleca asupra vasului de spălat. Cum stai cu norocul ?

Dentistul își goli vasul și se îndreptă din șale.

— Nimic, nimic.'Mneata-i găsit ceva ?

— Nici o urmă. Cred că putem porni spre tabără.

Se întoarseră împreună, Cribbens povestind dentistului despre cîteva antilope pe care le văzuse.

— Mîine-am putea porni să vedem dacă nu putem să împușcăm vreo două. Friptura de antilopă o să meargă destul de bine după fasolea și slănina și cafeaua pe care le mîncăm de săptămîni.

McTeague tocmai îi răspundea, cînd Cribbens îl întrerupse cu o exclamație de profund dezgust.

— Credeam că noi sîntem primii care prospectăm pe-aici și cînd colo, uite-aici. Zi, nu-ți vine rău ?

Arătă spre urmele unei tabere părăsite de alţi prospectori, chiar în faţa lor — cenuşă stinsă, cutii de conserve goale, una sau două vase de spălat minereu de aur, şi un urnăcop rupt.

— Nu-ţi vine rău ? murmură Cribbens, sugîndu-şi furios mustaţa. Cînd te gîndeşti că proştii de noi căutăm pe un loc scormonit de alţii ! Ce zici, mîine o să pornim în altă parte ? Mă gîndesc că ar fi mai bine să ne mutăm spre sud ; apa noastră e destul de jos.

— Da, da, cred că da, consimţi dentistul. Aici nu-i aur.

— Ba da, este, protestă Cribbens, încăpăţînat. În toţi munţii ăştia e aur, numai de-am putea să dăm de el. Ştii ce, mă gîndesc la un loc pe care pariez că nu l-a mai prospectat nimeni — sau nu prea mulţi. Un loc unde nu se gîndesc prea mulţi să meargă. E dincolo, de partea cealaltă a Văii Morţii. Îi zice Muntele de Aur, şi nu e decît o singură mină, şi e socotită regiune azotoasă. Nu prea-s oameni prin părţile ălea, fiin'că tre' să treci prin iad ca să răzbaţi la el. 'N primul rînd, tre' să traversezi Valea Morţii şi s-ajungi la Armagosa Range, departe 'n sud. Şi nimeni nu trece Valea, decît cînd n-are încotro. Da' noi am putea coborî prin Panamint cîteva sute de mile, poate două sute, şi să înconjurăm pe la Armagosa River, spre sud. Pe parcurs putem să şi prospectăm. Da Armagosa cred că-i secat în perioada asta. Oricum, încheie el, mîine o să ne mutăm tabăra spre sud. Trebuie să mai facem rost de hrană şi de apă pentru cai. Mîine o să vedem dacă nu putem să împuşcăm vreo două antilope, şi p-ormă o-ntindem.

— Eu n-am puşcă, zise dentistul ; nici măcar un revolver. Eu...

— Stai puţin, zise Cribbens, oprindu-se din coborîrea unei viroage mai mici. Aicea-i ardezie ; pînă acuma n-am văzut ardezie pe-aici. Să vedem încotro duce.

McTeague îl urmă de-a lungul viroagei. Cribbens mergea înainte, murmurînd din cînd în cînd :

— Merge pe-aici drept înainte, chiar destul, şi aici avem şi apă. Nu ştiam de pîrîul ăsta ; deşi-i destul de mic. Uite, aici, iar ardezie. Vezi încotro merge, asociatule ?

— Îl văd încolo, în sus, în față, zise McTeague. Merge drept în sus, peste coama muntelui.

— Exact, consimți Cribbens. Ei ! țipă el deodată, aici e un „contact", și aici iar, și acolo, și dincolo. Oh, uită-te! Ăsta e un grano-diorit pe ardezie. Mai clar nici că se poate. Dumnezeule ! acum numai de-am găsi cuarțul dintre ele.

— Da, iute-l, exclamă McTeague. Uită-te acolo, în față ; nu-i cuarț ăla ?

— Ai perfectă dreptate, răcni Cribbens, uitîndu-se spre locul indicat de McTeague.

Chipul îi păli deodată. Se întoarse spre McTeague, cu ochii holbați.

— Pe Dumnezeul meu, omule, exclamă el cu suflarea tăiată. Pe Dumnezeul meu !... izbucni iar.

— Asta-i ceea ce căutai, nu-i așa ? întrebă dentistul.

— Căutam ! Căutam ! Cribbens se stăpîni. Asta-i ardezie fără-ndoială, și ăsta-i grano-diorit, știu bine — se aplecă și examină roca — și aici între ele e cuarț ; fără nici o îndoială. Dă-mi ciocanul, strigă el, tulburat. Haide, la treabă. Trîntește-n cuarț cu tîrnăcopul ; scoate hălci întregi din el. Cribbens se lăsă în mîini și în genunchi, atacînd cu furie vîna de cuarț. Dentistul îi urmă exemplul, izbind cu tîrnăcopul cu toată puterea, despicînd rocile la fiecare izbitură. Cribbens, în tulburarea lui, își vorbea sieși :

— De data asta am dat de tine, bestie. Pe Dumnezeul meu ! De data asta, am dat de tine, pînă la urmă. Așa se pare, după cum se arată. Dă-i bătaie, omule. Cred că nu-i nimeni pe-aici, nu-i așa ? Hei ? Și dintr-o mișcare își scoase pistolul și i-l arătă dentistului. Ia pistolul și uită-te peste tot, asociatule. Dacă vezi vreun ticălos, oriunde-o fi, găurește-l. Ăsta e locul nostru. De data asta cred că am dat de el, asociatule. Hai să mergem.

Strînse bucățile de cuarț pe care le sfărîmase, le puse în pălărie și porni spre tabără. Cei doi mergeau cu pași mari, grăbindu-se cît puteau de tare peste pămîntul denivelat.

— Nu știu, exclamă Cribbens cu răsuflarea tăiată, nu vreau să zic prea mult. Poate că n-o să se-aleagă nimic. Doamne, departe mai e blestemata aia de tabără.

Oh, dar n-am de gînd să pierd vremea pe-aici. Vino mai repede, omule.

Începu să alerge. McTeague îl urmă într-un galop hurducăit. Fugeau și se rostogoleau peste pămîntul ars și scorojit, împleticindu-se și împiedicîndu-se în tufele de salvie, în pietrele ascuțite, prin căldura toropitoare a soarelui nemilos, cărînd în pălării bucățile de cuarț.

— Vezi vreo „culoare" în ele, asociatule ? icni Cribbens. Eu nu, tu vezi ? Cred că nu-i vizibil nicicum. Grăbește-te. Doamne, că n-o să mai ajungem o dată în tabără.

În fine, au ajuns. Cribbens aruncă bucățile de cuarț într-un vas.

— Tu pisează-le, oriunde ; și eu o să aranjez balanța.

McTeague măcină bucățile într-o pulbere fină, într-o piuliță de fier, în timp ce Cribbens instală micile talere și scoase „lingurile" dintre bagaje.

— Destul de bine, exclamă Cribbens, nerăbdător. Acuma o să-l spăl. Dă-mi apa.

Cribbens scoase o lingură din pudra fină, albă, și începu s-o spele cu grijă. Cei doi stăteau în patru labe pe pămînt, cu capetele apropiate, încă gîfîind de emoție și de efortul alergării.

— Nu pot, exclamă Cribbens, lăsîndu-se pe călcîie, îmi tremură mîinile. Ia-o tu, omule. Așa, cu grijă.

McTeague luă lingura de corn și începu s-o legene ușor, în degetele-i imense, vărsînd apa peste margini, puțin cîte puțin, fiecare mișcare spălînd cîte puțin din pudra de cuarț. Cei doi priveau cu o încordare extremă.

— Încă nu se vede ; încă nu se vede, șopti Cribbens, mestecîndu-și mustața. Puțiin mai repede, omule. Așa. Încet, cu grijă, încă un pic. Încă nu vezi culoarea, nu-i așa ?

Treptat, pe măsură ce McTeague îl spăla cu grijă, sedimentul de cuarț se împuțina. Apoi, în fine, o dungă subțire de substanță străină începu să apară chiar de-a lungul marginii. Era galbenă.

Nu vorbeau nici unul. Cribbens își înfipse unghiile în nisip, și-și măcina mustața între dinți. Dunga galbenă se lățea tot mai mult, pe măsură ce dispărea sedimentul de cuarț. Cribbens șopti :

— 'L-avem, omule. Asta-i aur.

McTeague spălă şi ultimele resturi de pudră de cuarţ şi scurse şi restul apei. Pe fundul lingurii rămăsese un strat subţire de aur, fin ca făina.

— Asta-i, zise el.

Cei doi se uitară unul la altul. Apoi Cribbens ţîşni în sus, cu un răcnet care s-ar fi auzit de la jumătate de milă.

— Iiii-i-ou ! L-avem, l-am găsit. Omule, l-am găsit. Grozav. Sîntem milionari. Îşi smulse pistolul şi trase cu o rapiditate de neînchipuit. Pune-l aici, bătrîne, strigă el, apucînd palma lui McTeague.

— E aur, aur, murmură McTeague, studiind conţinutul lingurii.

— Poţi să faci prinsoare pe mîţa din Cochinchina a bunicii tale, că-i aur, zbieră Cribbens. Ei, şi-acuma, avem o mulţime de treburi de făcut. Trebuie să împrejmuim locul, şi să punem anunţul că-i proprietatea noastră. O să luăm tot terenu' de care avem nevoie, fii sigur. Nu ai... nu am cîntărit încă treaba asta. Unde-i balanţa ? Măsură aurul cu mîinile tremurînde. Peste o sută de grame, strigă el. Asta vine cam cinci dolari de tonă. Bogat, e bogat, e cea mai mare sumă ce se poate primi, asociatule. Sîntem milionari. De ce nu zici ceva ? De ce nu te agiţi ? De ce nu alergi pe-aici şi nu faci nimic ?

— Aă ? zise McTeague, rotindu-şi ochii. Aă, ştiu că am dat lovitura.

— Haide, exclamă Cribbens, sărind iar în sus. O să împrejmuim locul şi o să punem anunţul că-i proprietatea noastră. Doamne, închipuieşte-ţi că ar fi putut să vină al'cineva pe-aici, în timp ce noi umblam aiurea. Îşi încărcă pistolul pe îndelete. O să-l găurim pe oricine o da tîrcoale pe-aici, ascultă la mine. Adu-ţi carabina, asociatule, şi dacă vezi pe cineva, bagă-n el un glonţ, şi pe urmă întreabă-l ce vrea.

Se grăbiră spre locul unde făcuseră descoperirea.

— Cîn'te gîndeşti, exclamă Cribbens, în timp ce bătea în pămînt primul ţăruş, cîn' te gîndeşti că dobitocii ceilalţi şi-au aşezat tabăra la o bătaie de puşcă de-aici şi n-au dat de el. Cred că habar n-aveau ce înseamnă un „contact". Oh, ştiam eu că-s priceput la „contacte".

Înconjurară locul cu țăruși, și Cribbens puse anunțul de proprietate. Înainte de a termina, se lăsă seara. Cribbens scoase cîteva bucăți de cuarț din vînă.

— O să spăl și asta, așa, de frumusețe, cînd ajung în tabără, explică el, în timp ce o porneau înapoi.

— Ei, zise dentistul, acuma o să rîdem puțin de cowboy-ii ăia.

— Așa-i ? strigă Cribbens. Așa-i ? Fii numai atent cum o să năvălească încoace toți, cînd o să le spunem, jos, în Keeler. Zi-i, ce nume-i dăm ?

— Nu știu, nu știu.

— I-am putea zice „Ultima șansă". Asta a fost ultima noastră șansă, nu ? Mîine am fi mers la vînătoare de antilope, iar în ziua următoare ne-am fi... dar, de ce te-ai oprit ? adăugă el, întrerupîndu-se. Ce e ?

Dentistul se oprise brusc pe creasta unui canion. Cribbens, privind în urmă, îl văzu nemișcat.

— Ce s-a-ntîmplat ? mai întrebă Cribbens, a doua oară.

McTeague își întoarse încet capul și privi peste un umăr, apoi peste celălalt. Deodată se roti repede, armînd Winchester-ul și ducîndu-l la umăr.

Cribbens fugi repede lîngă el, smulgîndu-și revolverul.

— Ce e ? strigă el. Vezi pe cineva ?

Privi atent în față, scrutînd amurgul.

— Nu, nu.

— Auzi ceva ?

— Nu, n-aud nimic.

— Ce-i, atunci ? Ce e ?

— Nu știu, nu știu, urmă dentistul, coborînd carabina. A fost ceva.

— Ce ?

— Ceva... n-ai observat ?

— Să observ — ce ?

— Nu știu. Ceva... cineva.

— Cine ? Ce ? Să observ ce ? Ce-ai văzut ?

Dentistul coborî percutorul carabinei.

— Cred că n-a fost nimic, zise el, cam prostește.

— Ce crezi că ai văzut... pe cineva pe locul nostru ?

— N-am văzut nimic. Și nici n-am auzit nimic. Mi s-a părut, asta-i tot ; a venit așa, deodată. Ceva, nu știu ce.

— Cre' că ți s-a năzărit. Cre' că nu-i nimeni pe-aici, pe o rază de douj' de mile.

— Da, așa cred și eu, mi s-a năzărit, ăsta-i cuvîntul.

O jumătate de oră mai tîrziu, focul ardea. McTeague frigea felii de slănină pe cărbuni, iar Cribbens încă mai sporovăia pe seama marii lor descoperiri. Deodată, McTeague puse jos tigaia.

— Ce-i asta ? mîrîi el.

— Ce ? Ce-i ? exclamă Cribbens, ridicîndu-se.

— N-ai observat nimic ?

— Unde ?

— Încolo, și dentistul făcu un gest vag spre răsărit. N-ai auzit nimic ?... Vreau să zic, văzut... adică...

— Ce-i cu tine, asociatule ?

— Nimic. Cred că mi s-a părut.

Dar nu era o simplă părere. Pînă la miezul nopții, cei doi rămaseră treji, înfășurați în pături, sub cerul liber, vorbind, discutînd și făcînd planuri. La urmă, Cribbens se întoarse pe o parte și adormi. Dentistul nu putea însă să adoarmă.

Va să zică, îl prevenea din nou, acel misterios al șaselea simț, acel instinct animalic și obscur. Se deșteptase iar, cerînd să fie ascultat ! Aici, în munții sterpi, dezolanți, la douăzeci de mile de cel mai apropiat punct locuit, îl stîrnea, îl înghiontea și-l împingea să plece. Îl îmboldise să fugă de la mina Big Dipper, și el ascultase. Dar acum era altceva ; acum devenise deodată bogat ; dăduse peste o comoară, o comoară mult mai valoroasă decît toată mina Big Dipper. Cum s-o părăsească ? Nu se putea să plece. La urma urmei, poate că nu era decît o închipuire de-a lui. N-a văzut și n-a auzit nimic. Pustietatea acelui deșert se întindea cît vedeai cu ochii și într-o parte, și într-alta. Imensa tăcere a nopții se așternea peste tot și peste toate, ca o palmă înăbușitoare de titan. Ce anume bănuia ? În întinderea asta lipsită de copaci, se putea vedea orice pînă la o depărtare de o jumătate de zi drum. În tăcerea asta uriașă, deplasarea unei pietricele ar suna ca un pocnet de pistol. Și totuși, nu era nimic, nimic.

Dentistul se înfășură în pături, și încercă să doarmă. După cinci minute se sculă, zgîindu-se în lumina cenușiu-albăstruie a lunii, încordîndu-și auzul, ascultînd și pîndind

cu toată atenţia. Nu se vedea nimic. Rîpele cafenii şi prăpăstioase din Panamint Hills se înălţau tăcute şi familiare în bătaia lunii. Măgăruşul clătina din cap, scuturîndu-şi clopoţelul ; catîrul lui McTeague, moţăind pe trei picioare, îşi schimba greutatea de pe un picior pe altul, cu un răsuflet lung. Apoi totul recăzu în linişte.

„Ce-o fi ?“ murmură dentistul. „Măcar de-aş putea să văd ceva, să aud ceva.

Azvîrli deoparte păturile şi, sculîndu-se, se căţără pe vîrful celei mai apropiate coline şi privi în spate, în direcţia de unde venise acum două săptămîni cu Cribbens. Aşteptă o jumătate de oră, pîndind şi ascultînd degeaba. Dar revenind în tabără şi pregătindu-se să-şi înfăşoare păturile în jurul lui, straniul impuls se trezi în el din nou, subit, mai puternic ca oricînd, mai insistent ca întotdeauna. Se simţea ca şi cum ar fi fost muşcat şi torturat ; ca şi cum o mînă nevăzută l-ar fi răsucit spre răsărit ; ca şi cum un călcîi nevăzut i-ar fi înfipt un pinten în coaste, îndemnîndu-l la o fugă precipitată şi subită.

Dar fugă — de ce ? „Nu“, murmură el, şoptit. „Să plec acum şi să-mi părăsesc mina, să-mi părăsesc averea şi norocul ! Aş fi de-a dreptul nebun, cînd nu văd şi nu aud nimic. Să las o avere ! Nu, n-o s-o fac ! Nu, nu, pe Dumnezeul meu că nu !“ Trase spre el Winchester-ul lui Cribbens şi introduse un cartuş în magazie.

„Nu“, mîrîi el. „Orice s-ar întîmpla, am de gînd să rămîn. Dacă vine cineva...“

Aplecă pîrghia deschizătorului şi băgă cartuşul în ţeavă.

„N-o să dorm“, murmură încet. „Nu pot să dorm ; o să veghez“. Se sculă din nou, se căţără pe cel mai apropiat pisc şi se aşeză, înfăşurîndu-se în pături, şi aşezînd Winchester-ul de-acurmezişul genunchilor. Orele treceau. Dentistul stătea în vîrful muntelui, statuie nemişcată, ghemuită — o siluetă albastru-închis pe fundalul pal al cerului. Treptat, marginea orizontului la răsărit începu să devină tot mai neagră, şi conturată tot mai distinct. Se iveau zorile. McTeague simţi din nou misterioasa intuiţie a unui pericol apropiat ; o mînă nevăzută părea să-i răsucească capul spre răsărit, în coaste simţea un pinten care părea să-l prevină că trebuie să se grăbească, să se grăbească, să fugă. Influenţa devenea cu fiecare clipă tot mai puternică.

Dentistul strînse din dinţi şi se înţepeni locului.

„Nu," mîrîi printre dinţi. „Nu, o să rămîn."

Înconjură tabăra, ajungînd chiar pînă la primul stîlp al minei lor, cu Winchester-ul armat, cu urechile ciulite, şi cu ochii-n patru. Nu era nimic ; şi totuşi, simţea cu acuitate, ca şi cînd i-ar fi urlat în dosul cefei, prezenţa unui vrăjmaş. Nu era vorba de teamă. Lui McTeague nu-i era frică.

„De-aş vedea măcar ceva... pe cineva," murmură el, ţinînd carabina pregătită. „I-aş... i-aş arăta eu lui."

Reveni în tabără. Cribbens sforăia. Măgăruşul coborîse la pîrîu să-şi potolească setea de dimineaţă. Cătîrul era treaz şi păştea. McTeague stătea nehotărît lîngă cenuşa rece a focului stins, uitîndu-se într-o parte şi-ntr-alta cu suspiciunea şi atenţia unui cerb hăituit. Straniul impuls creştea din ce în ce mai tare. Avea impresia că în clipa următoare trebuie neapărat să se răsucească spre răsărit şi să pornească într-acolo, în galop. Se împotrivea acestui simţămînt cu toată ferocea îndărătnicie a naturii sale simple.

„Să plec, şi să-mi părăsesc mina ? Să plec şi să las un milion de dolari ? Nu, nu, n-am să plec. Nu, o să rămîn. Ah ! exclamă el, încet, clătinînd din capul uriaş, ca o fiară exasperată şi hărţuită, „ah, arată-te puţin, nu vrei ?" Îşi duse puşca la umăr, şi o purtă încet spre lanţul muntos dinspre apus. „Haide, arată-te. Veniţi încoace, veniţi toţi. Nu mă tem de voi ; dar nu vă mai ascundeţi. N-o să vă meargă să mă alungaţi de la mina mea. Am de gînd să rămîn."

Trecu o oră. Apoi două. Stelele dispăreau, zorile se luminau. Aerul se încălzea. Întregul răsărit, curăţat de nori, ardea opalescent din orizont pînă la zenit, purpuriu la bază, şi pe el se profila, negru pămîntul ; spre vîrf pălind treptat, de la roz spre galben pal, verde, albastru deschis, spre irizaţia de peruzea a cerului limpede. Umbrele lungi, subţiri, ale orelor matinale se retrăgeau ca nişte şerpi, apoi deodată soarele privi peste umărul lumii, şi se făcu ziuă.

În acel moment, McTeague era la opt mile de tabără, mergînd neabătut spre est. Cobora spre poalele muntelui Panamint, urmînd drumul vechi al turmelor de vite. În faţă mîna catîrul, încărcat cu pături, provizii pentru şase

zile, carabina lui Cribbens, şi o ploscă cu apă. De cornul şeii era legat sacul cu preţioşii cinci mii de dolari, toţi în piese de douăzeci de dolari de aur. Dar ceea ce era bizar în nemărginirea aridă de nisip şi salvie era obiectul pe care îl ducea, ţenace, McTeague — canarul în colivia lui, în jurul căreia înfăşurase cu grijă doi saci vechi de făină.

Pe la cinci dimineaţa, McTeague traversase mai multe cărări care păreau să conveargă toate spre acelaşi punct; gîndindu-se că duceau spre o adăpătoare, urmă una din ele, ajungînd la un soi de groapă mică, uscată, care mai conţinea puţină apă pe fund. Îşi adăpă catîrul, îşi umplu plosca, şi bău şi el, mult. Umezi şi sacii de pe colivie, pentru a proteja pe cît posibil micul canar de zăpuşeala care ştia că acum va începe să crească cu fiecare oră. Se pregătise să meargă cît mai departe, dar se opri din nou, nehotărît, şovăind pentru ultima oară.

„Sînt nebun," mormăi el, privind încruntat în urmă, spre lanţul muntos din spate. „Sînt nebun. Ce-i cu mine? Fug şi las un milion de dolari. Şi sînt sigur că e aur acolo. Nu, pe Dumnezeul meu! exclamă sălbatic, n-am s-o fac. Mă întorc înapoi. Nu pot să las atîta aur." Îşi întoarse catîrul, şi începu să revină pe vechile urme, scrîşnind înverşunat din dinţi, împingîndu-şi capul înainte, de parcă trebuia să înfrunte un vînt care-l răsturna pe spate. „Haide, haide", striga el, adresîndu-se uneori catîrului, alteori sieşi. „Haide, haide, înapoi. Vreau să merg înapoi." Era ca şi cum ar fi urcat un munte care devenea cu fiecare pas, mai abrupt. Ciudatul său instinct se opunea, pas cu pas, apoi, înaintă iar cu precauţie, parcă pipăindu-şi drumul, ca unul ce se apropie de un şanţ pe întuneric. Se opri din nou, ezitînd, scrîşnind din dinţi, strîngînd furibund din pumni. Deodată, întoarse catîrul şi porni din nou spre est.

„Nu pot," urlă înspre deşert; „nu pot, nu pot. E mai puternic decît mine. Nu pot să mă întorc. Şi-acuma, repede, repede, înainte."

Mergea grăbit, parcă furişîndu-se, cu capul şi umerii aplecaţi. Uneori puteai crede că se ghemuieşte, cînd se opintea cu paşi uriaşi; din cînd în cînd se uita chiar

peste umăr. Sudoarea curgea de pe el, își pierduse pălăria, iar coama de păr încîlcit, galben, îi căzuse pe frunte, umbrindu-i ochii mici, scînteietori. În răstimpuri, cu un gest vag, aproape automat, întindea mîna în față, cu degetele încovoiate, și o îndrepta spre orizont, ca într-o dorință de a-l înșfăca și a-l trage mai aproape ; iar din cînd în cînd murmura : „Repede, repede, dă-i drumul, înainte". Căci acuma, în sfîrșit, McTeague se temea.

Planurile-i erau incerte. Își amintea ce-i spusese Cribbens despre Munții Armagosa, dincolo de Valea Morții. Ca să ajungi acolo, trebuie să treci prin iad, îi spusese Cribbens, și nu erau mulți cei ce se duceau acolo, din cauza îngrozitoarei Văi alcaline care bara drumul — un căuș imens și oribil de soare și nisip alb, sub nivelul mării, fără îndoială — fundul uscat al unui lac preistoric. Dar McTeague se hotărî să ocolească Valea Morții, înaintînd mereu spre sud, pînă avea să dea de Armagosa River. Va ocoli Valea și va ieși pe partea cealaltă. Va intra în regiunea aceea în apropiere de Gold Mountain din munții Armagosa, izolați de lume prin solul alcalin și încins ale Văii Morții. Era greu ca „ei" să-l găsească acolo. Avea să rămînă la Gold Mountain două sau trei luni, și pe urmă își va croi drum spre Mexic.

McTeague înainta mereu, străbătînd ultimele porțiuni accidentate din Panamint Range. Pe la ora nouă, versantul se revărsă, deodată, neted ; munții rămaseseră în spate ; în față, spre est, totul era întins și plat. Atinsese regiunea în care chiar și nisipul și smocurile de salvie începeau să dispară, lăsînd loc solului alb, de pulbere alcalină. Urme erau multe, dar vechi și vagi ; și fuseseră făcute de vite, nu de oameni. Acestea duceau în toate direcțiile, în afară de una — toate duceau spre nord, sud și vest ; dar nici una, oricît de slabă, spre Valea Morții.

„Dacă o să mă țin pe margine, pe unde trec urmele astea", murmură dentistul, „ar trebui să găsesc din cînd în cînd apă.

Deodată, scoase o exclamație. Catîrul începuse să necheze și să arunce din copite, rostogolindu-și ochii în orbite, cu urechile pleoștite. Fugi cîțiva pași, se opri, și

necheză din nou. Apoi, rotindu-se în unghiuri drepte, porni într-un trap zdruncinat, spre nord, nechezînd şi dînd din copite, din cînd în cînd. McTeague alergă după el strigînd şi înjurînd, dar catîrul nu se lăsă prins. Părea mai mult sălbăticit decît speriat.

„A mîncat din buruienile otrăvitoare de care vorbea Cribbens," îşi zise McTeague, gîfîind. „La naiba ; mai încet, gloabă !" Pînă la urmă, catîrul se opri singur, şi păru să revină la sentimente mai bune. McTeague se apropie şi îl prinse de căpăstru, vorbindu-i şi mîngîindu-i botul.

„Haide, haide, ce-i cu tine ?" Catîrul era din nou docil. McTeague îi spălă gura şi porniră mai departe.

Era o zi splendidă. Dintr-o margine într-alta a zării se arcuia o vastă boltă albastră, albindu-se pe măsură ce cobora înspre pămînt. Mile după mile spre est şi sud-est se desfăşura deşertul, alb, gol, neospitalier, palpitînd şi vibrînd în soare, nepătat nici măcar de o piatră sau de un ciot de cactus. În depărtare, întinderea prindea tot felul de culori, roz, purpuriu şi portocaliu deschis. Spre vest se ridica Panamint Range, presărat cu tufe răslețe, cenuşii, de salvie ; aici, pămîntul şi nisipul era galben, ocru, şi de un roşu intens, iar gropile şi canioanele apăreau tivite cu umbre de un albastru intens. Părea ciudat ca o astfel de ariditate să poată radia o asemenea gamă de culori, dar nimic nu putea întrece în frumuseţe roşul profund al rîpelor abrupte şi al crestelor brăzdate de umbre purpurii, proiectîndu-se violent pe albul de un albastru pal al orizontului.

Pe la nouă, soarele era sus pe cer. Căldura devenea insuportabilă, aerul greu, irespirabil. McTeague sufla greu, gîfîind, şi-şi ştergea broboanele de sudoare de pe frunte, de pe obraji, de pe gît. Fiecare milimetru, şi fiecare por al pielii îl furnica şi îl înţepa sub biciul nemilos al razelor de soare.

„Dacă se încălzeşte şi mai mult," murmură el, răsuflînd lung, „dacă se încălzeşte şi mai mult, eu... eu... nu ştiu..." Clătină din cap şi-şi şterse transpiraţia de pe pleoape, de unde i se prelingea ca nişte lacrimi.

Soarele se ridica pe cer ; ceas de ceas, căldura se înteţea. Nisipul uscat, fierbinte, se spărgea în nenumăraţi fulgi mici sub picioarele dentistului. Rămurelele de salvie pocneau ca nişte stamine fragile, cînd trecea printre ele. Se făcea tot mai cald. La unsprezece, pămîntul era ca suprafaţa unui furnal ; respirînd aerul, McTeague îl simţea fierbinte pe buze şi în cerul gurii. Soarele era un disc de alamă topită în albastrul prăjit al cerului. McTeague îşi scoase cămaşa de lînă, îşi deschise flanela de sub ea, legîndu-şi în jurul gîtului o batistă.

„Doamne !“ exclamă el. Nu mi-am închipuit niciodată că poate exista o asemenea căldură.“

Căldura creştea constant, tot mai cumplit ; toate obiectele îndepărtate tremurau şi pîlpîiau. La amiază, apăru un miraj pe munţii dinspre nord-vest. McTeague opri catîrul, şi bău din apa clocită din ploscă, umezind şi sacii care îmbrăcau colivia canarului. Îndată ce se opri din mers şi zgomotul măcinat al paşilor săi încetă, liniştea, imensă, incomensurabilă îl învălui din toate părţile, ca un flux nemărginit. Din tot peisajul acela gigantic, din toată acea întindere colosală de nisip, nu se ridica nici măcar un sunet. Nu foşnea nici o ramură, nu zumzăia nici o insectă, în toată acea uriaşă pustietate nu se auzea nici un ţipăt sau chemare, de pasăre sau de fiară. Totul era îndepărtat cît reuşea să vadă cu ochiul, spre nord, spre sud, spre est, sau vest, totul zăcea inert, absolut tăcut şi nemişcat, sub biciuirea neîndurătoare a soarelui de amiază. Chiar şi umbrele piereau, ascunzîndu-se sub tufele de salvie, retrăgîndu-se în ungherele şi crăpăturile cele mai îndepărtate ale canioanelor din munţi. Toată lumea era o strălucire orbitoare, mută şi nemişcată. „Dacă se mai înteţeşte căldura asta“, murmură iar dentistul, mişcîndu-şi capul dintr-o parte într-alta, „dacă se mai înteţeşte căldura asta, nu ştiu ce-o să mă fac.“

Căldura creştea constant. La ora trei era chiar mai cumplită decît fusese la amiază.

„N-are de gînd să se domolească niciodată“ mormăi dentistul, ridicîndu-şi ochii spre cerul de alamă fierbinte, albastră. Şi chiar în clipa aceea, tăcerea fu străpunsă brusc

de un zgomot ascuţit ce părea să vină din toate părţile deodată. Încetă ; apoi, cînd McTeague mai făcu un pas înainte, se auzi din nou, mai ascuţit, şi mai aproape, un sunet prelung şi hidos, care făcu să se oprească şi om şi catîr.

„Ştiu ce-i asta", exclamă dentistul. Ochii săi cercetau febril pămîntul, pînă ce văzu ceea ce se aşteptase să vadă — colacul mic, rotund, capul în formă de trifoi, pendulînd uşor, şi coada ridicată şi agitată, cu zornăitul ei vibrant.

Timp de treizeci de secunde, om şi şarpe rămăseseră nemişcaţi, privindu-se în ochi. Apoi, şarpele se descolăci şi ţîşni într-un tufiş de salvie. McTeague răsuflă adînc, şi cuprinse iar cu privirea imensitatea tremurătoare de nisip şi săruri alcaline.

„Dumnezeule bun ! Ce meleaguri !" exclamă el. Dar îndemnîndu-şi catîrul să pornească, vocea-i tremura.

Pe măsură ce se scurgeau orele după-amiezii, căldura devenea tot mai cumplită şi mai nemiloasă. La patru, McTeague se opri din nou. Sudoarea îi ţîşnea din toţi porii, dar asta nu-i aducea nici o uşurare. Urechile catîrului erau pleoştite, iar limba-i atîrna afară din gură. Urmele de vite păreau să se adune spre un punct comun ; probabil că în apropiere era vreo scobitură de apă.

„Va trebui să mă opresc undeva," murmură dentistul. „Nu sînt făcut să călătoresc pe o asemenea arşiţă."

Mînă catîrul într-unul din canioanele mai mari şi se opri la umbra unei grămezi de piatră roşie. După îndelungi căutări, găsi puţină apă, caldă şi sălcie, pe fundul unei gropi cu noroi crăpat de soare ; era ceva mai multă decît îi trebuia ca să-şi adape catîrul şi să-şi umple plosca. Se aşeză, scoţînd şaua de pe catîr, şi dîndu-i drumul să-şi găsească ceva de mîncare. Cîteva ore mai tîrziu, soarele apuse într-o aureolă fără nori, roşu şi auriu, iar căldura deveni treptat mai puţin insuportabilă. McTeague îşi pregăti cina, cafea şi slănină, şi urmări amurgul coborînd, îmbătîndu-se de splendida răcoare a serii. Întinzîndu-şi păturile pe jos, hotărî ca de-aci înainte să nu mai călătorească decît noaptea, ziua stînd la adăpost în umbra canioanelor. Era epuizat de îngrozitorul marş al zilei. Niciodată în viaţă nu-i păruse somnul mai dulce ca acum.

Dar, deodată, fu iarăşi treaz, cu simţurile-i surmenate în alertă.

„Ce-a fost asta?“ murmură el. „Mi s-a părut că aud ceva... că văd ceva.“

Se ridică în picioare, apucînd Winchester-ul. În jur se întindea, tăcut, pustiul. Nu se auzea nimic, în afara respiraţiei sale ; pe faţa deşertului nu se mişca nici un fir de nisip. McTeague se uită furişat şi repede într-o parte şi într-alta, cu dinţii strînşi, cu ochii ieşindu-i din orbite. Şi iar simţi ca nişte pinteni în coaste, şi iar o mînă nevăzută îl mîna spre est. După atîtea mile străbătute în acea zi groaznică de fugă, nu i se părea că stă întru nimic mai bine decît în clipa în care pornise. Ba, poate, chiar mai rău, fiindcă niciodată nu fusese instinctul acela misterios mai insistent ca acum ; niciodată nu fusese impulsul spre o fugă precipitată mai puternic ; niciodată n-a muşcat pintenul mai adînc. Fiecare nerv din trupul său ţipa după odihnă ; şi totuşi, toate instinctele îi erau vii şi treze, îmboldindu-l să plece, să se grăbească.

„Dar ce e ? Ce e ?“ strigă el printre dinţi. „N-o să pot să scap o dată de tine ? N-o să mă eliberez o dată de tine ? N-o să mai ţină tot aşa. Arată-te. Hai să ne înfruntăm pe faţă. Haide. Nu mi-e frică, dacă te arăţi ; dar nu te juca de-a-v-aţi ascunselea.“ Deodată, începu să ţipe într-o frenezie a exasperării : „Să te ia dracu ! Vino-ncoace, nu vrei ? Vino, şi-o să vedem !“ Carabina o avea la umăr, urmărind tufă după tufă, piatră după piatră, ochind spre fiecare umbră mai deasă. Pe neaşteptate, involuntar, degetul arătător se contractă, şi carabina urlă şi scoase flăcări. Canioanele vuiră, îi întoarseră ecoul, aruncîndu-l pînă departe, peste deşert, într-un val tot mai larg şi repetat de vuiete. McTeague coborî repede carabina, cu o exclamaţie de descurajare.

„Tîmpitule !“ îşi zise sieşi. „Tîmpitule. Ai făcut-o. Putea s-o audă de la cîteva mile. Ai făcut-o !“

Rămase ascultînd cu atenţie, cu puşca fumegînd în mînă. Se stinse şi ultimul ecou. Fumul dispăru, tăcerea imensă se închise peste ecourile carabinei, cum se închide oceanul peste dîra unui vas. Nimic nu se clintea ; totuşi,

McTeague zvîcni în mișcări repezi, răsucindu-și păturile, înșeuînd catîrul, strîngînd din nou echipamentul. Din cînd în cînd, mormăia :

„Haide, repede ; repede. Tîmpitule, ai făcut-o. Putea s-o audă de la cîteva mile. Haide, repede. Ei nu-s prea departe acum." Vrînd să încarce la loc carabina, văzu că magazia era goală. Se bătu cu palmele pe lături, pipăind întîi într-un buzunar, apoi într-altul. Uitase să-și iar cartușe de rezervă ! McTeague înjură în șoaptă, aruncînd carabina. De acum înainte avea să fie neînarmat.

În groapa lîngă care poposise, se mai adunase puțină apă. Adăpă pentru ultima oară catîrul și udă sacii din jurul coliviei. Pe urmă porni din nou.

Dar de data asta se petrecu o schimbare în traseul fugii lui McTeague. Pînă acum, se ținuse spre sud, urmînd îndeaproape poalele munților, acum se întoarse și porni în unghi drept, lăsînd versantul muntelui în spatele pașilor săi grăbiți ; tufele de salvie se răriră și în cele din urmă dispărură ; nisipul făcu loc unei pulberi fine, albe ca zăpada ; și la un ceas după ce-și descărcase carabina, sub copitele catîrului pocneau și pîrîiau fulgii de alcàlii răscopți din Valea Morții.

Urmărit și hăituit cum i se părea că este, de la un loc la altul de popas, McTeague se hotărîse deodată să facă un ultim efort să se descotorosească de vrăjmașul care părea că se atîrnase de călcîiele lui. Avea să intre de-a dreptul în cumplita sălbăticie în care pînă și fiarele se temeau să pătrundă. O să traverseze repede Valea Morții și o să aștearnă între el și urmăritor nemărginirea aceea aridă.

„N-o să-ndrăznești să mă mai urmărești și-acum", mormăi el, pășind grăbit. „Să te vedem venind aici după mine."

Continua să meargă repede, cu iuțeală, îndemnînd catîrul la un pas istovitor. Spre ora patru, cerul din fața lui începu să prindă o culoare trandafirie și aurie. McTeague se opri și mîncă, după care porni mai departe. Zorile ardeau și luminau ca într-o căldare încinsă, iar soarele răsări — un imens cărbune roșu-aprins plutind în flăcări. Trecu o oră, apoi încă una, și încă una. Era în jurul orei

nouă. Dentistul se mai opri o dată, şi rămase gîfîind şi răsuflînd greu, cu braţele atîrnîndu-i, cu ochii clipind, în timp ce se uita în jur.

Departe în spate, munţii Panamint nu mai erau decît nişte deluşoare albastre la orizont. În faţă, şi de fiecare parte, spre nord, spre est şi spre sud, se întindea aceeaşi pustietate. Milă după milă, continua aceeaşi întindere de colb alcalin alb, orbitor, ca un sul incomensurabil desfăşurat de la un orizont la celălalt, nici o tufă, nici o ramură nu inviora monotonia aceea groaznică. Pînă şi nisipul din deşert ar fi fost, aici, o privelişte binevenită ; un singur ciot de salvie ar fi fascinat ochiul ; dar era mai rău decît deşertul. Era cumplit, căuşul acesta alcalin odios, acest fund de lac preistoric întinzîndu-se atît de adînc sub nivelul oceanului. Munţii din Placer County s-au arătat indiferenţi faţă de om ; dar această groaznică depresiune de pulbere alcalină i-a fost pe faţă şi fără rezerve duşmănoasă, pornită împotrivă-i.

McTeague găsise că arşiţa de la poalele munţilor Panamint fusese groaznică ; aici, în Valea Morţii, ea deveni o oroare. Nu mai era nici o umbră, în afară de a lui. Era prăjit şi ars din cap pînă-n picioare. I se părea că durerea pe care o resimţea trupul său torturat nu ar fi fost cu nimic mai ascuţită nici dacă ar fi fost jupuit.

„Se face mult mai cald," murmură el, în timp ce sudoarea îi picura din părul des şi din mustaţă. „Dacă se mai încălzeşte mult, nu ştiu ce-am să fac." Îi era sete, şi bău puţin din ploscă. „Nu mai am prea multă apă," mormăi, scuturînd plosca. „Trebuie să ies cît mai repede din locurile astea, neapărat."

Pe la ora unsprezece, arşiţa crescuse în aşa măsură încît McTeague putea simţi fierbinţeala solului trecîndu-i prin tălpile pantofilor, arzînd şi opărindu-i carnea. Fiecare pas pe care-l făcea stîrnea nori de praf fin alcalin, săraţi şi înecăcioşi, care-l sufocau şi-l făceau să tuşească şi să strănute.

— Dumnezeule, ce locuri ! exclamă dentistul.

O oră mai tîrziu, catîrul se opri şi se trînti la pămînt, cu flăcile larg deschise şi urechile pleoştite cu totul.

McTeague îi spălă botul cu o mînă de apă, şi umezi pentru a doua oară de la răsăritul soarelui învelitoarea coliviei. Aerul tremura şi pîlpîia ca sala cazanelor unui vapor. Soarele, mic şi chircit, înota topit, deasupra capului.

„Nu mai pot," zise în cele din urmă McTeague. „Trebuie să mă opresc şi să-mi caut umbră într-un fel.

Catîrul era ghemuit pe pămînt, gîfîind repede, cu ochii pe jumătate închişi. Dentistul îi scoase şaua şi, desfăşurînd pătura, o întinse cît putu mai bine între el şi soare. Aplecîndu-se să se tîrască sub ea, palma îi atinse pămîntul. Şi-o retrase repede, cu un geamăt de durere. Suprafaţa solului era încinsă ca un cuptor ; trebui să sape un şănţuleţ înainte de a îndrăzni să se aşeze.

Încet-încet, dentistul începu să moţăie. Cu o noapte înainte dormise puţin sau aproape de loc, iar graba cu care fugise sub soarele arzător îl epuizase. Dar nu putea să se odihnească ; între somn şi trezie, prin minte îi galopau tot soiul de imagini îngrijorătoare. Se făcea că era din nou în Panamint Hills, împreună cu Cribbens. Tocmai descoperiseră mina şi se întorceau spre tabără. McTeague se vedea ca şi cum ar fi fost alt om, trecînd cu paşi mari peste nisip şi peste tufele de salvie. Se văzu deodată oprindu-se şi rotindu-se brusc, privind în spate, bănuitor. În spatele lui era ceva ; ceva ce-l urma. Privi peste umărul acestui celălalt McTeague şi văzu, mai departe, jos în semiobscuritatea unui canion, ceva întunecat, tîrîndu-se pe pămînt, o figură cenuşie, neclară, om sau animal, nu ştia prea bine. Apoi mai văzu unul şi încă unul ; apoi încă unul. Îl urmăreau cîteva obiecte negre, tîrîtoare, tîrîndu-se din tufă în tufă, convergînd toate spre el. „Aceia" erau pe urmele lui, îl înconjurau tot mai strîns, le putea atinge cu mîna, erau la picioarele — erau la beregata lui.

McTeague sări în sus strigînd, răvăşind pătura. Nu se vedea nimic. Pe mile întregi în jur, solul alcalin era pustiu, tremurînd şi pîlpîind sub focul potopitor al soarelui de după-amiază.

Dar pintenul acela i se înfipse iar în trup, îmboldindu-l să plece mai departe. Nu era loc nici pentru odihnă, nici pentru întoarcere, nici pentru oprire. Repede, repede,

înainte. Animalul din el, care dormea la suprafață, era viu și alarmat, tîrîndu-l după el, să plece. Un instinct căruia nimic nu i se putea opune. Fiara simțea vrăjmașul, mirosea urmăritorii, zbiera, lupta, se zvîrcolea, fără a putea fi contrazisă.

„Nu pot să merg mai departe," gemu McTeague, scrutînd orizontul din spatele său, „sînt frînt. Rupt de oboseală. N-am dormit de loc de două nopți." Dar cu toate astea, se ridică iar, înșeuă catîrul, care nu era chiar atît de vlăguit ca el, și se urni mai departe încă o dată, peste solul arzător, sub soarele ce pîrjolea.

Din clipa asta, teama nu l-a mai părăsit de loc, pintenul n-a mai încetat să-l îmboldească, instinctul care-l împingea să meargă n-a mai amuțit de loc; fie că se grăbea, fie că stătea — era același lucru. Mergea înainte, drept înainte, urmărind orizontul ce se retrăgea mereu, flagelat de arșiță, torturat de sete, opintindu-se, privind pe furiș în spate, iar cîteodată întinzînd mîna înainte, cu degetele încovoiate, parcă vrînd s-apuce orizontul, care zbura mereu din fața lui.

A treia zi a fugii lui McTeague, soarele apuse iar, se lăsă noaptea, stelele ardeau stins în purpura rece și întunecată a cerului. Gigantica depresiune albă, alcalină strălucea parcă acoperită de zăpadă. McTeague, acum afundat departe în deșert, înainta cu îndîrjire, opintindu-se cu pași uriași. Forța-i enormă îi permitea să persevereze neobosit. Posomorît, cu maxilarele uriașe încleștate, înainta mereu. La miezul nopții se opri.

„Și-acum", mîrîi el, cu o anume sfidare disperată, ca și cînd se aștepta să fie auzit, „și-acum o să mă aștern jos și o să dorm. Fie că vii, fie că nu."

Îndepărtă stratul alcalin fierbinte, își desfășură pătura și dormi pînă a doua zi, cînd îl trezi căldura. Apa i se împuținase atît de mult, încît nu mai îndrăzni să-și facă și cafea, și dejună lipsindu-se de ea. Își continuă drumul pînă la ora zece, apoi poposi din nou în umbra uneia din rarele grămezi de stînci, și „zăcu" în timpul arșiței zilei. La ora cinci, mărșălui din nou.

Își continuă drumul cea mai mare parte a nopții, oprindu-se numai o dată, spre ora trei dimineață, ca să-și adape

catîrul din ploscă. Şi iar ziua roşie-ncinsă ardea deasupra orizontului. Chiar şi la ora şase, aerul era fierbinte.

„Azi pare să fie mai rău ca oricînd", gemu el. „Ce n-aş da să mai găsesc vreo stîncă sub care să mă adăpostesc. Oare n-o să ies niciodată din regiunea asta ?"

Nu apărea nici o schimbare în conformaţia deşertului. Mereu aceleaşi mile incomensurabile de sol alcalin alb-încins, întinzîndu-se la nesfîrşit spre orizont, din toate părţile. Ici — colo, suprafaţa netedă a deşertului se spărgea şi se ridica în lungi movile joase, de pe vîrful cărora McTeague putea să vadă mile întregi din cumplita-i pustietate. Nu se zărea nici o umbră. Nici o stîncă, nici o piatră nu tulbura monotonia deşertului. Iar şi iar se urca dentistul pe micile denivelări, uitîndu-se şi căutînd un loc de popas, umbrindu-şi ochii de sticlirea nisipului şi a cerului.

Se urni mai departe, apoi se opri în scobitura unei surpări a solului, hotărînd să se odihnească puţin acolo.

Deodată, auzi un strigăt :

— Sus mîinile. La naiba, am pus laba pe tine !

McTeague privi în sus.

Era Marcus.

Capitolul 22

După o lună de la plecarea din San Francisco, Marcus „preluase" o fermă de vite în Valea Panamint, împreună cu un englez, o cunoştinţă de-a domnului Sieppe. Sediul îl avea într-un loc numit Modoc, în extremitatea de jos a văii, cam la cincizeci de mile la sud de Keeler.

Ducea o viaţă de cowboy. Îşi realizase întru totul mai vechea viziune despre sine, purtînd cizme, sombrero şi pistol, petrecîndu-şi zilele în şa, iar cea mai mare parte din nopţi la mesele de pocher ale cîrciumii din Modoc. Spre suprema-i satisfacţie, fusese implicat şi într-o răfuială cu

pistoale, în legătură cu niște vite disputate, urmarea fiind că îi lipseau acum două degete de la mîna stîngă.

Noutățile din lumea exterioară ajungeau încet în Valea Panamint, iar telegraful nu fusese instalat dincolo de Keeler. Cînd și cînd, cîte un ziar local din Independence, cel mai apropiat oraș mare, își făcea drum spre taberele de vite din munți, și uneori, una din edițiile de duminică a unei reviste din Sacramento, veche de cîteva săptămîni, era trecută din mînă-n mînă. Marcus nu mai auzise nimic de familia Sieppe. Cît despre San Francisco, acesta era la fel de departe de el ca Londra sau Viena.

Într-o zi, cam la două săptămîni după fuga lui McTeague din San Francisco, Marcus văzu un grup de oameni adunați în jurul unui afiș. Se oferea o recompensă pentru arestarea și predarea unui ucigaș. Crima fusese comisă la San Francisco, dar cel căutat fusese urmărit pînă în zona de vest a comitatului Inyo, și se credea că în acel moment se ascunde fie în Pinto, fie în Panamint Hills, în apropiere de Keeler.

Marcus sosi în Keeler în după-amiaza aceleiași zile. La o jumătate de milă de oraș, calul său căzu și muri de oboseală. Marcus nu se opri nici măcar ca să-i ia șaua. Sosi în barul hotelului din Keeler tocmai după ce patrula de urmărire fusese completată. Șeriful, care sosise în dimineața aceea din Independence, la început îi refuzase oferta. Avea și destui oameni — de fapt prea mulți. Regiunea pe care urmau s-o străbată era vitregă, și era greu să găsească apă pentru atîția oameni și cai.

— Dar nici unu' din oamenii 'neavoastră nu l-a' văzut vreodată, vociferă Marcus, tremurînd de emoție și mînie. Eu-l cunosc bine. 'L pot arăta dintr-un milion. Pot să-l identific, da — voi nu. Și eu am cunoscut-o... am cunoscut-o... sfinte Doamne! am cunoscut-o pe fata aia... pe soția lui... din Frisco. E o verișoară de-a mea, este... a fost... cîndva mă gîndisem că... Problema e o chestiune personală de-a mea... și banii cu care a întins-o, cei cinci mii de dolari, îmi aparțin mie, de drept. Oh, nu-i nimic, o să merg, totuși. Auzi? urlă el, cu pumnii ridicați, o să merg, totuși, ascultă ce-ți spun. Nu sînteți destul de gro-

zavi nici unul ca să mă împiedicați. Să vedem care încearcă să mă împiedice ? Să vedem, oricare din voi doi.

Umplea barul cu hărmălaia lui.

— Pentru Dumnezeu, vino și tu, atunci, zise șeriful.

Patrula plecă din Keeler în aceeași noapte. Patronul magazinului mixt, de la care Marcus împrumutase un al doilea cal, îi informase că Cribbens și însoțitorul său, a căror descriere coincidea exact cu acela din anunțul de recompensă, se aprovizionaseră de la el, urmînd să prospecteze în Panamint Hills. Patrula îi urmări pînă la locul celui dintîi popas al lor, în capătul văii. Era o treabă ușoară. Era destul să întrebi călăreții întîlniți în cale dacă n-au observat trecînd pe-acolo doi bărbați, din care unul căra o colivie de păsări.

Dincolo de acest prim popas, urmele se pierdură și rătăciră o săptămînă într-o căutare inutilă în jurul minei din Gold Gulch, încotro se părea că plecaseră cei doi. Apoi, un vînzător ambulant, al cărui traseu cuprindea și Gold Gulch, aduse vestea despre o senzațională descoperire a unui zăcămînt de cuarț conținînd aur, la vreo zece mile spre sud, pe versantul vestic al lanțului muntos. Descoperirea fusese făcută de doi bărbați din Keeler, spusese vînzătorul ambulant, adăugînd curiosul amănunt că unul din ei ducea cu el un canar într-o colivie.

Patrula dădu de tabăra lui Cribbens la trei zile după neprevăzuta dispariție a tovarășului acestuia. Omul lor zburase, dar urmele înguste ale copitelor unui catîr, combinate cu cele ale bocancilor imenși, cu ținte, puteau fi urmărite cu ușurință pe nisip. Se ținură neabătut de urme pînă la punctul unde, în loc să se îndrepte spre sud, acestea deviau spre răsărit. Oamenilor nu le venea să creadă.

— E împotriva rațiunii, exclamă șeriful. Ce naiba e în capul lui ? Asta mă depășește. S-o ia de-a dreptul prin Valea Morții, în acest sezon al anului !

Nu-și putea crede ochilor.

— Vrea s-ajungă, fără-ndoială, la Gold Mountain, în Armagosa.

Oamenii conchiseră că presupunerea era adevărată. Era unica localitate locuită în acea direcție. Începu o discuție cu privire la traseul ce trebuia urmat mai departe.

— Nu văd cum am putea merge în groapa asta pustie, opt oameni, cu cai cu tot, declară șeriful. Nici un singur om nu-și poate lua destulă apă care să-i ajungă lui și calului — ce să mai vorbim de *opt*. Nu, domnule. Nici patru n-ar putea. Nici trei. Trebuie să înconjurăm și să-i ieșim înainte pe partea cealaltă, la Gold Mountain. Asta avea de făcut. Și, firește, să călărim ca niște diavoli.

Dar Marcus protestă vociferînd zicînd că n-avea rost să părăsească urmele, acum cînd le-au găsit. Argumentă că nu erau decît cu o zi și jumătate în urma lui. Era exclusă orice posibilitate de a-i pierde urma — perfect distinctă în pulberea albă, ca în zăpadă. S-ar putea năpusti în interiorul văii, să pună mîna pe criminal, și să revină mult mai înainte de a li se termina apa. El, unul, nu o să abandoneze urmărirea, acum cînd erau atît de aproape de el. În graba plecării din Keeler, șeriful neglijase să-i ceară să depună jurămîntul. Așa că nu era sub ordinele nimănui. Avea să procedeze cum îl tăia pe el capul.

— Dă-i drumul, atunci, nebun blestemat, răspunse șeriful. Noi o să înconjurăm, totuși, Valea Morții. Foarte probabil că o s-ajungă la Gold Mountain înainte ca dumneata să străbați jumătate din drum. Dar dacă-l prinzi, uite — îi aruncă lui Marcus o pereche de cătușe — pune-i-le și adă-l înapoi la Keeler.

La două zile după ce se despărțise de patrulă, și se afla departe în deșert, calul lui Marcus era complet epuizat. În furia nerăbdării, urmărise nebunește urmele, și în dimineața zilei a treia, descoperi că animalul nu se mai putea mișca. Încheieturile picioarelor îi păreau împiedicate, țepene. Mai făcu cîțiva pași, poticnindu-se apoi căzu, cu un geamăt jalnic. Era năruit.

Marcus simțea că este foarte aproape de McTeague. Cenușa de la ultimul popas al acestuia încă mai fumega. Marcus luă provizii de hrană și apă, cît putea duce, și porni în grabă, mai departe. Dar McTeague era mult mai departe decît își închipuise el, și în seara celei de a treia zile în deșert, Marcus, înnebunit de sete, bău ultima gură de apă și aruncă plosca goală.

„Dacă nici el n-are apă", își spuse, mergînd mai departe, „dacă nici el n-are apă, la dracu, am pățit-o. Da, într-adevăr".

. . . . . .

La strigătul lui Marcus, McTeague se uită în jur. În prima clipă nu văzu pe nimeni. Lumina orbitoare a albului alcalin era pură, neștirbită. Apoi, ochii ce i se rostogoleau în orbite i se oprise pe un cap și un umăr care se înălțau peste creasta moviliței de pămînt, drept în fața lui. Era un bărbat, întins pe burtă, îndreptînd spre el un revolver. Cîteva secunde, McTeague se uită la el prostește, consternat, năuc, deocamdată fără să fie în stare să gîndească ceva precis. Apoi observă că omul aducea întru totul cu Marcus Schouler. *Era* Marcus Schouler. Cum dracu reușise Marcus Schouler să ajungă în deșertul ăsta? Ce voia cu pistolul îndreptat spre el? Mai bine și-ar vedea de treabă, sau dacă nu o să-i zboare pistolul cît colo. Apoi, gîndurile i se limpeziră, cu o rapiditate născută din sentimentul viu al primejdiei. În fine, apăruse dușmanul care-l urmărise pe care-l simțise tot timpul pe urmele lui. În sfîrșit se arătase, după toate acele zile în care se ascunsese. McTeague răsuflă ușurat. Avea să-i arate el! Trebuiau să rezolve o dată totul, acolo! Carabina lui! Ah, o aruncase de mult. Era neputincios. Marcus îi ordonase să ridice mîinile. Dacă n-o făcea, Marcus avea să-l omoare. Pusese mîna pe el. McTeague se zgîia, aruncînd priviri cumplite la pistolul din fața lui. Nu se mișca.

— Sus mîinile! zbieră Marcus a doua oară. Număr pînă la trei. Unu, doi...

Instinctiv, McTeague își ridică mîinile deasupra capului.

Marcus se ridică și veni spre el, pășind peste creasta de pămînt.

— Ține-le sus, strigă el. Dacă le miști o singură dată, fii sigur că te omor.

Se apropie de McTeague şi-l percheziţionă prin buzunare ; dar McTeague nu avea pistol ; nici măcar un cuţit de vînătoare.

— Ce-ai făcut cu banii, cu cei cinci mii de dolari ?

— Sînt pe catîr, răspunse McTeague, ursuz.

Marcus mormăi ceva şi aruncă o privire spre catîrul care stătea ceva mai încolo, fornăind, cu urechile-i lungi pleoştite.

— Acolo, pe cornul şeii, în sacu de canava ? întrebă Marcus.

— Da, acolo.

În ochii lui Marcus se ivi un licăr de satisfacţie, şi murmură în şoaptă :

— În sfîrşit, sînt ai mei.

Era prea copleşit, ca să mai ştie ce să facă. Îl prinsese pe McTeague. Stătea, în fine, acolo, cu mîinile-i mari deasupra capului privindu-l încurcat şi posomorît. Marcus îşi prinsese duşmanul, îl încolţişe pe cel pe care-l căutau toţi oamenii legii de pe întinderea ştatului. Ce să facă acum cu el ? Nu-l putea ţine aşa la infinit, cu mîinile ridicate deasupra capului.

— Ai ceva apă ? întrebă el.

— E o ploscă cu apă, pe catîr.

Marcus se apropie de catîr şi făcu o mişcare ca să apuce căpăstrul. Catîrul necheză, îşi înălţă capul, şi se îndepărtă cîţiva metri, rotindu-şi ochii şi blegindu-şi urechile.

Marcus înjură mînios.

— A mai făcut o dată figura asta, explică McTeague, cu mîinile tot ridicate. A mîncat nişte buruieni otrăvitoare în munţi, înainte de a pleca.

Marcus şovăi un moment. În timp ce el prindea catîrul, McTeague putea fugi. Dar unde, pentru numele lui Dumnezeu ? Nici un şobolan nu se putea ascunde pe întinderea aceea scînteietoare ; şi apoi, toate proviziile lui McTeague, şi apa nepreţuită erau pe catîr. Marcus fugi după catîr, cu pistolul în mînă, strigînd şi blestemînd. Dar catîrul nu se lăsa prins. Parcă ar fi fost pose-

dat ; necheza, zvîrlea din copite și galopa în cercuri largi, cu capul înălțat în sus, în aer.

— Haide, zbieră Marcus furios, întorcîndu-se spre McTeague. Hai ajută-mă să-l prind. Trebuie să-l prindem. Toată apa pe care o avem e pe șa.

McTeague se apropie.

— A mîncat nu-ș-ce buruiană otrăvitoare, repetă el. A mai luat-o razna o dată, înainte.

— Dacă-i dă prin cap să dispară și s-o ia la goană...

Marcus nu termină. O teamă imensă, subită, păru să-i împresoare și să-i cuprindă pe cei doi. O dată dusă apa, sfîrșitul lor nu era departe.

— O să-l prindem, nici o grijă, zise dentistul. L-am mai prins o dată, înainte.

— O, cred c-o să-l putem prinde, răspunse Marcus, încurajator.

Sentimentul dușmăniei dintre cei doi slăbise, în fața pericolului comun. Marcus coborî trăgaciul pistolului, pe care-l vîrî la loc, în toc.

Catîrul tropăia înainte, fornăind și iscînd nori mari de pulbere. La fiecare pas, sacul de canava zornăia, iar colivia canarului, încă învelită în săculeții de făină, se izbea de marginea șeii. Apoi, catîrul se opri, pufnind puternic pe nări.

— E nebun de-a binelea, spuse Marcus, gîfîind și înjurînd.

— Ar trebui să ne apropiem de el în liniște, observă McTeague.

— O să încerc să mă furișez, zise Marcus ; dacă ne apropiem amîndoi, o să-l speriem. Tu rămîi aici.

Marcus înainta făcînd tot cîte un pas. Era la o lungime de braț de căpăstru, cînd catîrul se smulse din loc și porni în galop.

Marcus țopăia de furie, agitîndu-și pumnii și înjurînd cumplit. La vreo sută de pași mai încolo, catîrul se opri și începu să sufle și să fornăie în colb, ca și cînd ar fi căutat să mănînce. Apoi, fără nici un motiv, o porni din nou într-un trap hurducăit spre răsărit.

— Trebuie să mergem după el, exclamă Marcus, după ce se apropie McTeague. Nu se află pic de apă la mai puțin de șaptezeci de mile de aici.

Apoi începu o interminabilă urmărire. Milă după milă, sub arșița năprasnică a soarelui din deșert, cei doi fugiră după catîr, torturați de sete care devenea tot mai atroce, cu fiecare ceas ce trecea. Reușiră de nenumărate ori aproape să atingă plosca cu apă, și de fiecare dată animalul se smucea și o lua la fugă. În cele din urmă, Marcus strigă :

— Nu are nici un rost, nu-l putem prinde ; așa o să ne prăpădim. Trebuie să forțăm lucrurile.

Își scoase pistolul din toc, îl armă și se furișă înainte.

— Fii atent, zise McTeague ; să nu tragi în ploscă.

După douăzeci de pași, Marcus se opri, își odihni mîna stîngă și trase.

— L-ai atins, strigă McTeague. Nu, e sus iar. Mai trage o dată. O să fugă iar.

Marcus fugi după catîr, trăgînd din fugă. Catîrul tîrîndu-și unul din picioarele dinainte, fugea poticnit, nechezînd și fornăind. Marcus trase ultimul glonț. Catîrul se prăbuși în cap, apoi, rostogolindu-se pe-o parte, căzu pe ploscă ; aceasta se sparse, și tot conținutul se vărsă în nisip.

Marcus și McTeague se apropiară în fugă, și Marcus înșfăcă plosca turtită de sub animalul transpirat și sîngerînd. Nu mai era nici o picătură de apă ! Marcus zvîrli plosca și se ridică, uitîndu-se la McTeague. Urmă o pauză.

— Sîntem niște oameni morți, zise Marcus.

McTeague își întoarse capul de la el și privi peste deșert. Pustiul își desfășura haosul în toate direcțiile, arzînd și strălucind în arșița după-amiezii. Nu era decît cerul de alamă și albul lepros al pămîntului alcalin, mile după mile. Nimic altceva. Se aflau în inima Văii Morții.

— Nici o picătură de apă, murmură McTeague ; nici o picătură de apă.

— Putem să bem sîngele catîrului, zise Marcus. Au mai făcut-o şi alţii pînă acuma. Dar... dar..., se uită în jos, la trupul tremurînd, însîngerat..., dar încă nu-s destul de însetat pentru asta.

— Care-i locul cel mai apropiat unde-am putea găsi apă ?

— La vreo sută de mile, sau mai mult, în spatele nostru, în Panamint Hills, răspunse Marcus. Am înnebuni cu mult înainte de-a ajunge acolo. Sîntem sfîrşiţi, îţi spun, *sfîrşiţi*. N-o să ajungem niciodată să ieşim de-aici.

— Sfîrşiţi ? murmură celălalt, privind în jur, tîmp. Sfîrşiţi, ăsta-i cuvîntul. Sfîrşiţi ? Da, cred că sîntem sfîrşiţi.

— Ce-o să facem acuma ? exclamă Marcus, deodată, după un timp.

— Păi, să... să pornim...

— Încotro, aş vrea să ştiu ? Ce rost mai are să pornim ?

— Dar ce rost are să stăm aici ?

Se făcu tăcere.

— Doamne, ce arşiţă, zise dentistul, după o vreme, ştergîndu-şi fruntea cu dosul palmei.

Marcus scrîşnea din dinţi.

— Sfîrşiţi, murmură el, sfîrşiţi.

— Niciodată nu mi-a fost atît de sete, continuă McTeague. Mi-e atît de uscată gura, că-mi aud limba frecîndu-se de cerul gurii.

— Ei bine, nu putem să rămînem aici, zise, în fine, Marcus ; trebuie să pornim într-o direcţie. O să încercăm să mergem înapoi, deşi nu are nici un rost. E ceva ce să luăm de pe catîr ? Am putea...

Se opri brusc. Într-o fracţiune de secundă, ochii celor doi osîndiţi se întîlniră, dat fiind că în minte le răsări simultan acelaş gînd. Sacul de canava, cu cei cinci mii de dolari mai era încă legat de cornul şeii !

Marcus îşi descărcase pistolul în catîr şi, cu toate că mai avea centura de cartuşe, în acest moment era la fel de neînarmat ca McTeague.

— Cred că, începu McTeague făcînd un pas înainte, cred că, chiar dacă sîntem sfîrşiţi, eu o să-mi iau... o parte din bagaj.

— Stai, exclamă Marcus, cu o agresivitate crescîndă. Stai să vorbim puţin. Nu-i chiar atît de sigur cui... cui îi aparţin banii ăia.

— Ei bine, îmi aparţin mie, mîrîi dentistul.

Vechea duşmănie dintre cei doi, ura lor, se aprindea din nou.

— În orice caz, să nu încerci să-ţi încarci iar pistolul, strigă McTeague, fixîndu-l pe Marcus cu ochii-i mici.

— Atunci, să nu te atingi de sac, zbieră celălalt. Eşti prizonierul meu, înţelegi ? O să faci aşa cum o să-ţi spun eu.

Marcus scoase cătuşele din buzunar, şi rămase cu pistolul ridicat, ţinîndu-l ca pe-o măciucă.

— O dată m-ai fraierit de banii ăştia, şi ţi-ai bătut joc de mine, dar acum e rîndul meu. Să nu te atingi de sac.

Alb de furie, Marcus bară drumul lui McTeague. Acesta nu răspunse nimic. Ochii i se micşorară, devenind doar două puncte mici scînteietoare, iar palmele urîaşe se înnodară în pumni, tari ca nişte ciocane. Făcu un pas spre Marcus, apoi încă unul.

Deodată, cei doi se încleştară, iar în clipa următoare se rostogoleau, luptîndu-se pe pămîntul alb, fierbinte. McTeague îl îmbrînci pe Marcus în spate, pînă ce acesta călcă greşit şi se răsturnă peste trupul catîrului mort. Colivia se desprinse din şa, datorită violenţei căderii lor, iar săculeţii de făină se desfăcură. McTeague răsuci revolverul din mîna lui Marcus, şi-l izbi cu el, orbeşte. Nori de pulbere albă, fină şi usturătoare, îi învăluiră pe cei doi, sufocîndu-i.

McTeague nu ştia cum şi-a omorît duşmanul. Observă doar că deodată Marcus se linişti complet sub loviturile lui. Urmă apoi o ultimă zvîcnire. Încheietura mîinii lui McTeague fu prinsă, ceva i se lipi de ea, după care trupul de sub el se chirci, oftă prelung, şi rămase nemişcat.

În timp ce se ridica în picioare, McTeague își simți mîna dreaptă reținută și trasă înapoi de ceva ce-i ținea strîns încheietura. Privind în jos, văzu că Marcus, în acel ultim spasm, reușise să-i fixeze cătușa. Marcus murise, dar McTeague era țintuit de cadavrul lui. În jur se întindea, imensă, vastă, interminabilă, Valea Morții.

McTeague rămase privind prosteşte în jur, cînd spre orizontul din depărtare, cînd în pămînt, cînd spre canarul aproape mort ce piuia slab în colivia-i mică, aurită.

Lector : MARIA VONGHIZAS
Tehnoredactor : VICTOR MAȘEK

Tiraj 34 160 ex. Broșate. Coli tipar 19,5

Tiparul executat sub comanda 20 859 la Combinatul Poligrafic „Casa Scînteii", Piața Scînteii nr. 1, București — Republica Socialistă România

Roman în tradiția școlii naturaliste, McTeague urmărește să ofere o imagine a vieții marilor orașe americane și a felului cum acționează ea asupra caracterelor, frîngîndu-le rezistența deformîndu-le, dezagregîndu-le.

Lei 9,75

CW

Editura Univers